

A MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR KIADVÁNYAI
II.
FORRÁSKIADVÁNYOK
45.

REGESTA
DUCUM, DUCISSARUM STIRPIS ARPADIANAE
NECNON REGINARUM HUNGARIAE
CRITICO-DIPLOMATICA

AZ ÁRPÁD-HÁZI HERCEGEK, HERCEGNŐK ÉS A KIRÁLYNÉK
OKLEVELEINEK KRITIKAI JEGYZÉKE

A MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR KIADVÁNYAI
II.
FORRÁSKIADVÁNYOK
45.

**Regesta
ducum, ducissarum stirpis Arpadianae
necnon reginarum Hungariae
critico-diplomatica**

MANUSCRIPTIS
EMERICI SZENTPÉTERY
ADHIBITIS ET COMPLETIS
CRITICE DIGESSIT
ATTILA ZSOLDOS

A MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR KIADVÁNYAI

II.

FORRÁSKIADVÁNYOK

45.

**Az Árpád-házi hercegek,
hercegnők és a királynék okleveleinek
kritikai jegyzéke**

SZENTPÉTERY IMRE

KÉZIRATÁNAK FELHASZNÁLÁSÁVAL

SZERKESZTETTE

ZSOLDOS ATTILA

MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
MTA TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETE
BUDAPEST 2008

Készült az Országos Tudományos Kutatási Alap és a

támogatásával.

© Zsoldos Attila, 2008

ISBN 978 963 631 156 8
ISSN 1787 1816

ELŐSZÓ

*Királynőmnek
(ki másnak?)*

Szentpétery Imre „Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke” munkálataival párhuzamosan belekezdett a korszak hercegi, hercegnői és királynéi okleveleinek összegyűjtésébe, azoknak a királyiakhoz hasonló jellegű számbavétele és feldolgozása érdekében. A kézirat el is készült, de meg nem jelent. Magam 1998-ban kezdtem hozzá, hogy kiegészítsem és kiadásra előkészítsem a kéziratot. A kutatás során megtörtént a teljes anyag összegyűjtése, a regeszták, valamint a levéltári és könyvészeti adatokat rögzítő apparátus elkészítése, továbbá az esetleges forráskritikai megjegyzések kidolgozása, valamint sor került a mutató elkészítésére. Ezekkel a munkálatokkal párhuzamosan levéltári kutatásokat folytattam a Magyar Országos Levéltárban (Budapest), valamint más hazai és külföldi levéltárakban (Esztergomban, Veszprémben, Zágrábban, Pozsonyban, Lőcsén stb.) az eredetiben fennmaradt oklevelek ellenőrzése érdekében. Az elkészült kézirat véglegesítése azonban — más elfoglaltságaim miatt — hosszú évekig váratott magára. A késedelem nem vált a munka kárára, mivel az elmúlt évek során számos oklevéllel sikerült kiegészíteni a korábban gyűjtött anyagot, illetve néhány időközben megjelent forráspublikáció beépítésével a kritikai apparátus megújítására is sor kerülhetett.

Szentpétery Imre kézírata négy herceg (a későbbi II. és III. András királyok hercegeként kiadott, valamint Kálmán és Béla hercegek) és hat királyné (Jolánta, Mária, Erzsébet, Izabella, Fenenna, Ágnes) okleveleit vette számba, s ezt az anyagot kiegészítette még Anna, Erzsébet és Thomasina hercegnők okleveleivel. Az anyaggyűjtésnek ezt a körét magam helyesebbnek véltem átalakítani, mégpedig az alábbi megfontolásokból. A királyi oklevelek kritikai jegyzékének elkészítésekor Szentpétery IV. Béla és V. István királyok herceggként kiadott okleveleit is felvette a feldolgozandók közé, vélhetően abból a megfontolásból, hogy ők ketten már herceggként is használták a „király” (*rex*), illetve az „ifjabb király” (*rex iunior*) címet. (A királyi címmel élő harmadik herceg, Kálmán, aki „[Halics] király[ál]”-nak címezte magát, velük ellentétben soha nem lépett a magyar trónra.) Ez a megoldás, megítélésem szerint, túlságosan is formális szempontot követ. Mivel ugyanakkor megkezdődött a királyi oklevelek kritikai jegyzékéhez időközben szükségessé vált kiegészítések elkészítése, úgy döntöttem, hogy a későbbi II. és III. András királyok által herceggként kibocsátott oklevelek feldolgozására helyesebb lesz ott sort keríteni, s ezért ezeket az okleveleket kihagytam a munkából. (Hasonló megfontolásból hiányzik jelen kötetből a későbbi III. Béla Bizáncban kiadott oklevele is.) Másfelől bővíteni is kellett az anyaggyűjtést, mivel Szentpétery figyelmét elkerülte Gizella királyné két oklevele, valamint az, hogy Kunigunda hercegnő (IV. Béla leánya) is adott ki olyan okleveleket, amelyek a középkori Magyarország területén fekvő birtok adományozását fog-

lajlák írásba. (A külföldön élő Árpád-házi hercegnők magyar történeti vonatkozásokat nélkülöző okleveleinek feldolgozását Szentpétery eleve nem tekintette feladatának, s nem láttam magam sem okot arra, hogy ettől eltérjek.)

Az összegyűjtött anyag feldolgozása a királyi oklevelek kritikai jegyzékében Szentpétery Imre által kidolgozott, majd Borsa Iván által továbbfejlesztett módszert követi. Ennek megfelelően a közlési forma megválasztásakor az a gyakorlat érvényesül, mely szerint a teljes szövegében már publikált oklevelekről részletes magyar nyelvű regeszta készül, míg a kiadatlan oklevelek, egy rövidebb regeszta mellett, teljes szövegükben szerepelnek. Ettől az elvtől csak abban az esetben tértem el, ha az oklevél kiadása súlyos, értelemzavaró hibákkal volt terhes, vagy ha a kiadás nem az oklevél eredetije, illetve az ahhoz legközelebb álló átírás alapján készült. Az ilyen esetekben az oklevél teljes szövegét közli jelen kötet. Mindkét közléstípushoz teljességre törekvő levéltári és — ha van — könyvészeti adatokat tartalmazó apparátus csatlakozik, amelyek közül az előbbi segítségével az oklevél szövegének hagyományozódása követhető nyomon, míg az utóbbi a szöveg fellelhető kiadásairól tájékoztat.

Az már a munka megkezdése előtt is nyilvánvaló volt, hogy Szentpétery Imre kéziratát a maga eredeti formájában ma már célszerűtlen lenne kiadni, annak bizonyos átdolgozása elkerülhetetlen. Ennek során kiegészítettem az anyagot azokkal az oklevelekkel, amelyeket — a levéltári anyag feltártságának a mainál jóval alacsonyabb szintje miatt — Szentpétery még nem ismerhetett, illetve azokkal, amelyeket ismerhetett volna, ám mégis elkerülték a figyelmét. A már Szentpétery által is figyelembe vett oklevéladók körében ily módon sikerült 78 — eredetiben vagy átírásban fennmaradt, illetve említésből ismert — oklevéllel bővíteni az anyagot. Jelentős mértékben át kellett fogalmazni a Szentpétery által készített regesztákat is, mivel az utóbbi évtizedekben a regesztázási gyakorlat jelentős fejlődésen ment keresztül, nem kis mértékben éppen a királyi oklevelek kritikai jegyzékét befejező Borsa Iván elméleti és gyakorlati munkásságának köszönhetően. A levéltári és a könyvészeti adatokat szintén el kellett látni a mai állapotoknak megfelelő kiegészítésekkel, s — Szentpétery értékes forráskritikai megjegyzéseinek megtartása mellett — az újabb szakirodalom vonatkozó eredményeit is be kellett építeni a kéziratba.

A regeszták megfogalmazásakor két ponton tértem el lényeges mértékben a királyi oklevelek kritikai jegyzékében alkalmazott megoldásoktól. A helyneveket standardizált alakban közlöm a magyar nyelvű regesztákban, míg a forrásban szereplő névalakot ezt követően, zárójelben tüntettem fel. (A helynév standard változatának azt az alakot tekintettem, amely Györffy György, illetve Csánki Dezső történeti földrajzában az adott településre vonatkozó címszóként szerepel.) Ezt a megoldást azért gondolom az eddig követett gyakorlatnál jobbnak, mert leegyszerűsíti a kötet használatát — egy szokatlan névalak esetében ugyanis így nem egy, a névmutatóban szereplő utaláson keresztül, hanem közvetlenül jutunk el a standard alakhoz, hogy kideríthessük, vannak-e más adatok is az anyagban arra a településre vonatkozóan —, miközben információ sem vesz el, hiszen a nyelvészeti szempontból elsődleges fontosságú névalak ott szerepel a regeszta szövegében, illetve utalószóként a mutatóban. Azon helynevek ugyanakkor, amelyek esetében az azonosítására tett kísérlet nem járt eredménnyel, a regeszta szövegében a forrásban olvasható alakban, *dőlt* betűvel szerepelnek.

A másik változtatás eredményeként a magyar regesztaszövegben zárójelben közlöm a forrás azon részleteit, amelyekről az gondolható, hogy már az oklevél teljes szövegének megtekintése előtt is érdekelheti a regeszta olvasóját az a megfogalmazás, amelyet a forrás használ. Ezek részint terminus technicusként használt, részint pedig szokatlan

kifejezések, illetve olyan részletek, amelyek valamelyik történeti részdiszciplína számára nyújtanak adatokat. Ez a megoldás nem előzmények nélkül való a magyar forráskiadási gyakorlatban, hiszen javarészt olyan kifejezéseket és szövegrészleteket érint, amelyek például a Zsigmondkori Oklevéltár köteteinek regesztáiban is a forrás eredeti megfogalmazásában szerepelnek. Nyilvánvaló, hogy ez az eljárás némileg vitatható, ám igyekeztem következetes maradni az ily módon kiemelt részek kiválasztásakor, miközben, úgy vélem, alkalmazásával több előny jár együtt, mint hátrány.

A regesztákat kísérő könyvészeti adatok közlésekor egyetlen kisebb változtatást tartottam szükségesnek alkalmazni: az egyes kiadásoknál megjelöltem — ahol ez megállapítható volt —, hogy a kérdéses kiadás az oklevél szövegének melyik változata (az eredeti, valamelyik átirás, másolat vagy korábbi kiadás) alapján készült, mert így jelen kötet felhasználója a rendelkezésre álló kiadások közül az oklevél eredeti szövegéhez legközelebb álló kiadáshoz fáradságos összehasonlító vizsgálatok nélkül is eljuthat.

A kutatás eredményeként elkészült kézirat 291 oklevél regesztáját tartalmazza, melyek közül 72-nek közli a ma elérhető legteljesebb szövegét. (Ez utóbbiak közé számítva természetesen azokat az eseteket is, ha egy mára már elveszett oklevél csak — eddig publikálatlan — tartalmi átirásból vagy említésből ismert.) Az így kialakított anyagot kibővítettem még 47 regesztával, melyek azokról a hercegi és királynéi intézkedésekről adnak tájékoztatást, amelyek esetében forrásaink nem utalnak egyértelműen arra, hogy az intézkedést oklevélbe foglalták volna. (Az ötletet adó Solymosi Lászlónak ezúton is kifejezem köszönetemet.) Ezeknek a regesztáknak a megformálásakor az említésből ismert oklevelek esetében követett gyakorlatot vettem alapul. Az ilyen regeszták a kézirat végén, a Függelékben kaptak helyet (folyamatos sorszámozással). Jelen kötet ily módon kialakított anyaga összesen 338 tételt tartalmaz.

A kéziratot összevont személy- és helynévmutató, valamint a regesztákban, illetve a könyvészeti részben alkalmazott jelek és rövidítések jegyzéke egészíti ki. Ezek összeállításánál a királyi oklevelek kritikai jegyzékében alkalmazott gyakorlatot követtem, részint mert annak helyességét az idő igazolta, részint pedig azért, hogy ily módon is kifejezésre juttassam a kéziratnak a sorozathoz tartozását.

A kézirat elkészültével teljessé vált az uralkodócsalád tagjai által az Árpád-korban kibocsátott oklevelek számbavételére Szentpétery Imre által közel 90 éve megindított program. Munkám során sokaktól kaptam segítséget részint munkahelyemen, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében, részint a kutatás során felkeresett levéltárakban. Valamennyiüknek ezúton is köszönöm önzetlen jóindulatukat. Kutatómunkámhoz 1999–2000-ben az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramoktól (ny. sz.: T 29459), jelen kötet kiadásához pedig a Nemzeti Kulturális Alap Levéltári Szakmai Kollégiumától kaptam nélkülözhetetlen anyagi támogatást, amiért köszönetemet fejezem ki.

Budapest, 2008. augusztus 18.

Zsoldos Attila

AZ ALKALMAZOTT JELEK ÉS RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

...	Az évszám rovatában azt jelenti, hogy az oklevélben a kibocsátási év nincs kitéve s nem is állapítható meg.
()	1. A keltezés rovatában az oklevélben ki nem tett, de megállapítható keltezési adatot zárja közre. 2. A regeszta szövegében az oklevélből idézett részt zárja be.
[]	A regeszta vagy az oklevél szövegében az oklevélben olvasható adat kiegészítését vagy magyarázatát jelöli.
~	A regeszta szövegében a tulajdonnévnek az oklevélben előforduló variánsa előtt áll.
—	A regeszta élén az oklevél kibocsátójának nevét helyettesíti, királynék esetében ideértve az egyszerű „Magyarország királynéja” (<i>regina Hungarie/Unгарie</i>) címet is.
>	Két oklevél adatai közt annyit jelent, hogy a jel előtt megnevezett oklevél a jel után következőben át van írva.
+	A regeszta élén az oklevél hamis voltát jelöli.
*	Elveszett oklevelet jelöl, melyről csak más oklevélből tudunk, a keltezés és a tartalom részletes ismerete nélkül.
a.	= annus (vagy valamelyik alakja)
AP	= Magyar Országos Levéltár, Kamarai Levéltár, E 153. (<i>Acta Paulinorum</i>)
ap.	= apostoli, apostolorum
au.	= aule
aut.	= autem
B.	= Beatus (vagy valamelyik alakja)
canc.	= cancellarii
conf.	= confessoris
cs.	= család
D.	= Datum; Dominus (vagy valamelyik alakja)
D. p. m.	= Datum per manus
DF	= Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Fényképgyűjtemény

dil.	= dilecti
discr.	= discreti
DL	= Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár
dom. inc.	= dominice incarnationis
(E)	= Izabella királyné okleveleinek elején arra utal, hogy a szöveg a királynét <i>Erzsébet</i> néven említi
eccl.	= ecclesia (vagy valamelyik alakja)
é. n.	= év nélkül(i)
f.	= fidelis
glor.	= gloriose
inc.	= incarnatio (vagy valamelyik alakja)
indict.	= indictione
k.	= körül (dátumban)
k. n.	= kelet nélkül(i)
lt.	= levéltár
m.	= manus
mag.	= magister (vagy valamelyik alakja)
mart.	= martyris, martyrurum
Múz.	= Múzeum(i)
n.	= noster (vagy valamelyik alakja)
nb.	= nemzetségbéli
oct.	= octava (vagy valamelyik alakja)
p.	= per
pag.	= pagina
prox.	= proximus (vagy valamelyik alakja)
quind.	= quindena (vagy valamelyik alakja)
S.	= Sanctus (vagy valamelyik alakja)
s. a.	= sine anno
sz.	= szám (többször a jelen munka regesztájának sorszáma)
uaz	= ugyanaz
ven.	= venerabilis
vicecanc.	= vicecancellarii
vig.	= vigilia
Virg. glor.	= Virginis gloriose

AZ IDÉZETT MUNKÁK JEGYZÉKE RÖVIDÍTÉSEIK SORRENDJÉBEN

- Almási: Néhány Árpád-kori oklevél = Almási Tibor: Néhány Árpád-kori oklevél emléke 1327. évi okiratokban. *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae. Acta Historica* tom. XCVI. Szeged 1992. 39–46.
- Alsó-szlavóniai okmt. = Magyarország melléktartományainak oklevéltára III. Alsó-szlavóniai okmánytár (Dubicza, Orbász és Szana vármegyék) 1244–1710. *Codex diplomaticus partium regno Hungariae adnexarum* (Comitatum: Dubicza, Orbász et Szana.). A M. Tud. Akadémia történelmi bizottsága megbízásából szerkesztették Thallóczy Lajos és Horváth Sándor. Bp. 1912. (Magyarország melléktartományainak oklevéltára III. *Mon. Hung. Hist. Dipl.* XXXVI.)
- Anjou Oklt. = Anjou-kori oklevéltár. *Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia* 1301–1387 I–XV., XVII., XIX., XXIII–XXVII. Alapító főszerk. Kristó Gyula, főszerk. Almási Tibor, szerk. Blazovich László, Géczi Lajos, Kőfalvi Tamás, Piti Ferenc, Sebők Ferenc, Tóth Ildikó. Szeged–Bp. 1990–2007.
- Anj. okmt. = Anjou-kori okmánytár. *Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis* I–VII. Szerk. Nagy Imre, Nagy Gyula. Bp. 1878–1920.
- Apponyi oklt. = A Pécz nemzetség Apponyi ágának az Apponyi grófok családi levéltárában őrzett oklevelei I. 1241–1526. Bp. 1906.
- Bakács: Pest megye = Bakács István: Iratok Pest megye történetéhez. Oklevélregeszták 1002–1437. (Pest megye múltjából 5.) Bp. 1982.
- Bárdosy: *Decimae indagatio* = Bárdosy, Joannes: *Moldavensis vel Szepiensis decimae indagatio est proxima terrae Scepusiensis, et huic innexarum, sacro-profanarum, iurisdictionum evolutio.* Posonii s. a.
- Bárdosy: *Suppl. Scep.* = *Supplementum analectorum terrae Scepusiensis. Notationibus, ex veteri ac recentiore Hungarorum historia depromtis auctore Joanne Bárdosy. Leutschoviae* 1802.
- Bártfai Szabó: Forgách = Bártfai Szabó László: A Hunt-paznan nemzetségbeli Forgách család története. Esztergom 1910.
- Bártfai Szabó: Pest megye = Bártfai Szabó László: Pest megye történetének okleveles emlékei 1002–1599-ig. Bp. 1938.
- Blagay oklt. = *Codex diplomaticus comitum de Blagay. A Blagay-család oklevéltára. Bevezető tanulmánnyal a család történetéhez.* Szerk. Thallóczy Lajos és Barabás Samu. Bp. 1897. (*Mon. Hung. Hist. Dipl.* XXVIII.)

- Bolla–Rottler: Szemelvények = Szemelvények az 1526 előtti magyar történelem forrásai-ból I–II. Szerk. Bolla Ilona, Rottler Ferenc. Bp. 1982. (7., változatlan utánnyomás)
- Borsa: Csepely = Borsa Iván: Csepelyi falukép 1412-ből. Somogy Megye Múltjából 18. (1987) 3–38.
- Borsa: Somogyi konvent I. = Borsa Iván: A somogyi konvent oklevelei az Országos Levéltárban I. 1215–1300. Somogy Megye Múltjából 26. (1995) 3–18.
- Borsa: Somogyi konvent VII. = Borsa Iván: A somogyi konvent oklevelei az Országos Levéltárban VII. 1401–1420. Somogy Megye Múltjából 32. (2001) 7–78.
- Borsa: Szenyéri uradalom = Borsa Iván: A szenyéri uradalom Mohács előtti oklevelei. Somogy Megye Múltjából 9. (1978) 57–86.
- Budapest tört. okl. eml. = Budapest történetének okleveles emlékei. Csánky Dezső gyűjtését kiegészítette és sajtó alá rendezte Gárdonyi Albert I. (1148–1301.) Bp. 1936.
- Burgenland = Urkundenbuch des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete der Komitate Wieselburg, Ödenburg und Eisenburg I–V. Berab. von Hans Wagner, Irmtraut Lindeck-Pozza et al. Graz–Köln–Wien 1955–1999.
- Carrara: Archivio = Carrara, Francesco: Archivio capitolare di Spalato. Spalato 1844.
- CDCr Suppl. = Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Supplementa I–II. Digesserunt Hodimir Sirotković, Josip Kolanović. Zagrabiae 1998–2002.
- Chartae ant. Hung. = Chartae antiquissimae Hungariae ab anno 1011 usque ad annum 1196. Composuit Georgius Györffy. Bp. 1994.
- Codex Strig. = Knausz Nándor: Az esztergomi főegyháznak okmánytára. Codex diplomaticus primat. eccl. Strigoniensis I–II. Esztergom 1863–1866. (Különlenyomat a Magyar Sion I–III. kötetéből)
- Csáky oklt. = Oklevéltár a gróf Csáky család történetéhez I. k. 1. r. Oklevelek 1229–1499. Bp. 1919. (A körösszegi és adorjáni gróf Csáky család története I. Oklevéltár.)
- Csánki: Inventárium = Csánki Dezső: Magyarországi bencések egy bibliographiai becsű inventariuma 1508-ból. Magyar Könyvszemle 1881. 289–299.
- Csőre: Erdőgazdálkodás = Csőre Pál: A magyar erdőgazdálkodás története. Középkor. Bp. 1980.
- Densuşianu: Documente = Documente privitoare la istoria Românilor. Culese de Eudoxiu de Hurmuzaki. Vol. I/1. 1199–1345. Culese, adnotate şi publicate de Nic. Densuşianu. Bucureşti 1887.
- Diplomata Hung. ant. = Diplomata Hungariae antiquissima accedunt epistolae et acta ad historiam Hungariae pertinentia I. (ab anno 1000 usque ad annum 1131) Edendo operi praefuit Georgius Györffy, adiuverunt Johannes Bapt. Borsa, Franciscus L. Hervay, Bernardus L. Kumorovitz et Julius Moravcsik. Budapestini 1992.
- Documenta artis Paulinorum = Documenta Artis Paulinorum III. A magyar rendtartomány kolostorai T–Zs. A kötet anyagát gyűjtötte Gyéressy Béla, sajtó alá rendezte Tóth Melinda, Pintér Gábor, Széphelyi Frankl György, a bevezetést és az egyes fejezetek előszavát írta, a mutatót és a térképeket készítette Hervay Ferenc. (A Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának Forráskiadványai XIV.) Bp. 1978.

- Documente priv. ist. Rom. C. = Documente privind istoria României. Comitetul de redacție: Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu etc. C. Transilvania, veacul XI–XIII. vol. I–II. București 1951–1952.
- Engel: Pozsega = Engel Pál: Pozsega megye. (kézirat Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza V. kötet számára)
- Érszegi: Évszázadokon át = Érszegi Géza: A középkor. Tolna megye a honfoglalástól a mohácsi vészig. In: Évszázadokon át. Tolna megye történetének olvasókönyve I. Szerk. K. Balog János. H. é. n. [Szekszárd 1978.] 9–97.
- Eszterg. főkápt. birtokai = Az esztergomi főkáptalan fekvő, s egyéb birtokaira vonatkozó okmányok tára. (Kézirat gyanánt az illetők használatára kinyomtatva.) Pest 1871.
- Farlati: Illyr. sacr. = Farlati, Daniel: Illyrici sacri tomi VIII. tom. IV. Venetiis 1769.
- Fejér = Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis I–XI. Stud. et op. Georgii Fejér. Budae 1829–1844.
- Fejér: Croatiae nexus = Croatiae ac Slavoniae cum regno Hungariae nexus et relationes. Disquisivit Georgius Fejér. Budae 1839.
- Fejérpataky: A királyi kancellária = Fejérpataky László: A királyi kancellária az Árpádok korában. Bp. 1885.
- Fenyvesi: Tolna = Fenyvesi László: Tolna megye középkori történetéhez kapcsolódó oklevelek regesztái. (Tolna Megyei Levéltári Füzetek 8.). Szekszárd 2000.
- Fermendžin: Acta Bosnae = Acta Bosnae potissimum ecclesiastica cum insertis editorum documentorum regestis ab anno 925 usque ad annum 1752. Collegit et digessit Eusebius P. Fermendžin. (Monumenta spectantia Slavorum meridionalium XXIII.) Zagrabiae 1892.
- Ferrarius: De rebus Hung. = Ferrarius, Sigismundus: De rebus Hungaricae provinciae ordinis praedicatorum etc. Commentarii. Viennae Austriae 1637.
- Fridvalszky: Miner. Transsilv. = Fridvalszky, Joannes: Mineralogia magni principatus Transsilvaniae. Claudiopoli 1767.
- Görgey = Görgey Albert: A topporci és görgői Görgey nemzetség és a svábóci és tótfalvi Sváby nemzetség történetéből. II., javított és bővített kiadás. Igló 1909.
- Gutheil: Veszprém = Gutheil Jenő: Az Árpád-kori Veszprém. (A Veszprém Megyei Levéltár kiadványai 1.) Veszprém 1979.²
- Gutheil: Veszprém okmt. = Gutheil Jenő: Veszprém város okmánytára. Oklevelek a veszprémi érseki és káptalani levéltárakból (1002–1523). Kiadásra előkészítette Kredics László. Szerk. Hermann István. (A Veszprémi Egyházmegye Múltjából 18.) Veszprém 2007.
- Gyárfás: Jász-kunok tört. = Gyárfás István: A jász-kunok története I–IV. Kecskemét 1870–1886.
- Györffy: Pilis megyei monostorok = Györffy György: Adatok a Pilis megyei monostorok középkori történetéhez. Művészettörténeti Értesítő 1956. 280–285.
- Györffy: Történeti földrajz = Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I³–IV. Bp. 1987–1998.

- Győri tört. rég. füz. = Győri történelmi és régészeti füzetek I–IV. Kiadják Ráth Károly és Rómer Flóris. Győr 1861–1865.
- Halaga: Archív mesta Košíc = Arcív mesta Košíc. Sprievodca po fondoch a zbierkach. Vypracoval Ondrej R. Halaga. Praha 1957.
- Hazai oklt. = Hazai oklevéltár 1234–1536. Kiadja a Magyar Történelmi Társulat. A választmány megbízásából szerkesztették Nagy Imre, Deák Farkas és Nagy Gyula. Bp. 1879.
- Hazai okmt. = Hazai okmánytár. Codex diplomaticus patrius I–VIII. Kiadják Nagy Imre, Paur Iván, Ráth Károly és Véghely Dezső. Győr–Bp. 1865–1891.
- Házi: Vas megyei = Házi Jenő: Vas megyei középkori oklevelek I. Vasi Szemle 21. (1967. 1.) 96–98.
- Héderváry oklt. = A Héderváry család oklevéltára I–II. A M. Tud. Akadémia történelmi bizottsága megbízásából közlik Radvánszky Béla és Závodszy Levente. Bp. 1909–1922.
- Hervay: Repertorium = Hervay, Ferenc L.: Repertorium historicum ordinis Cisterciensis in Hungaria. (Bibliotheca Cisterciensis 7.) Roma 1984.
- Illésy: Igló = Illésy János: Igló kir. korona- és bányaváros levéltára. Bp. 1899.
- Jakó: Erdélyi okmt. = Erdélyi okmánytár. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez I–II. Bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel regesztákban közlést teszi Jakó Zsigmond. Bp. 1997–2004.
- Janota: Zapiski = Janota, Eugeniusz: Zapiski o zalunieniu dolin Dunajca i Popradu na Spižu. Przyczynek do monografii Tatr. Kraków 1864.
- Juck = Výsady miest a mestech na Slovensku (1238–1350). Zostavovateľ L'ubomír Juck. Bratislava 1984.
- Karácsonyi: Hamis okl. = Karácsonyi János: A hamis, hibás keltű és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1400-ig. [A Történelmi Tár 1908. évi számában megjelent „Pótlások ...”-kal kiegészítve] A kötetet szerkesztette és az előszót írta: Koszta László. (Aetas Könyvek 1.) Szeged 1988.
- Karácsonyi: Magyar nemzetségek = Karácsonyi János: A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. Bp. 1995.²
- Károly: Fejér vm. = Károly János: Fejér vármegye története I–V. Székesfehérvár 1896–1904.
- Katona: Hist. crit. = Historia critica regum Hungariae. Ex fide domesticorum et extrerorum scriptorum concinnata a Stephano Katona I–XLII. Pestini–Budae–Posonii et Cassoviae–Colotzae 1779–1817.
- Kerchelich: Hist. eccl. Zagrab. = Kerchelich, Balthasar Adamus, de Corbavia: Historiarum cathedralis ecclesiae Zagrabienensis partis primae tomus I. praemissis praeliminaribus, continens seriem episcoporum ab anno MXCI ad annum MDCIII et tam episcoporum, quam et alias notitias. Zagrabiae s. a. [1760].
- Kerchelich: Not. praelim. = Kerchelich, Balthasar Adamus, de Corbavia: De regnis Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae notitiae praeliminares. Zagrabiae s. a.
- Koller: Hist. episc. Quin. eccl. = Koller, Josephus: Historia episcopatus Quinque-ecclesiarum I–III. Posonii–Pestini 1782–1784.

- Köblös: Zalalövő = Köblös József: Adatok Zalalövő és környéke középkori településtörténetéhez I. Oklevélregeszták 1. 1178–1350. Zalai Gyűjtemény 28. (1989) 19–37.
- Középkori históriák = Középkori históriák oklevelekben (1002–1410). A szövegeket válogatta, az előszót és a jegyzeteket írta Kristó Gyula. (Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 1.) Szeged 1992.
- Közlemények Szepes vm. múlt. = Közlemények Szepes vármegye múltjából. Szepes vármegye törvényhatóságának és a Szepesmegyei Történelmi Társulatnak támogatásával megjelenő folyóirat. V. évf. Lőcse 1913.
- Kubinyi: Buda = Kubinyi András: Buda város pecséthasználatának kialakulása. Tanulmányok Budapest múltából XIV. Bp. 1961. 109–146.
- Kubinyi: Árpádkori okl. = Árpádkori oklevelek 1095–1301. Az eredetiek után közzé teszi ifjabb Kubinyi Ferencz. (Magyar történelmi emlékek I.) Pest 1867.
- Kukuljević: Jura = Kukuljević (Sakcinski, Ivan) Joannes: Jura regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Pars I. Privilegia et libertas regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Zagrabiae 1861.
- Kukuljević: Regesta = Kukuljević Sakcinski, Ivan: Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae saeculi XIII. Zagrabiae 1895–1896.
- Kumorovitz: Veszprém = Kumorovitz L. Bernát: Veszprémi regeszták (1301–1387). Bp. 1953.
- Levéltárak – kincstárak = Levéltárak – kincstárak. Források Magyarország levéltáraiból (1000–1686). Közreadja Blazovich László, Érszegi Géza, Turbuly Éva. Bp.–Szeged 1998.
- Libenau: Hundert Urkunden = Libenau, Hermann von: Hundert Urkunden zu der Geschichte der Königin Agnes, Wittve von Ungarn 1288–1364. Regensburg 1869.
- Lucius: Mem. di Trau = Lucio, Giovanni: Memorie istoriche di Tragvrio ora detto Trau. Venezia 1673.
- Magyaro. és Szerbia = Magyarország és Szerbia közti összeköttetések oklevéltára 1198–1526. Magyarország melléktartományainak oklevéltára (Codex diplomaticus partium regno Hungariae adnexarum) II. Szerk. Thallóczy Lajos, Áldásy Antal. (Magyar Történelmi Emlékek. Első osztály: Okmánytárak XXXIII.) Bp. 1907.
- M. Gazd. tört. Szemle = Magyar Gazdaságtörténeti Szemle. Kiadja az Országos Magyar Gazdasági Egyesület. Szerk. Dr. Kováts Ferenc. X. évf. Bp. 1903.
- M. Könyvszemle = Magyar Könyvszemle. Közrebocsátja a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára. Bp. 1895. évf.
- Magyar Sion = Magyar Sion. Egyháztörténelmi havi folyóirat. Szerk. Knauz Nándor. I., II., III. évf. Esztergom 1863., 1864., 1865.
- M. Tört. Tár = Magyar Történelmi Tár. Szerk. Toldy Ferenc. IX. évf. Pest 1861.
- Makkai–Mezey = Árpád-kori és Anjou-kori levelek XI–XIV. század. Sajtó alá rendezte Makkai László és Mezey László. (Nemzeti könyvtár) Bp. 1960.
- Mályusz: Pálos kolostorok = Mályusz Elemér: A szlavóniai és horvátországi középkori pálos kolostorok oklevelei az Országos Levéltárban IV. közlemény. Levéltári Közlemények 7. (1929) 278–311.

- Marczali: Magyarország tört. = Marczali Henrik: Magyarország története az Árpádok korában (1038–1301). A magyar nemzet története II. Szerk. Szilágyi Sándor. Bp. 1896.
- Marsina = Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae I–II. Ed. Richard Marsina. Bratislavae 1971–1987.
- Mon. eccl. Strig. = Monumenta ecclesiae Strigoniensis I–II. Ordine chron. disposuit, dissertationes et notis illustravit Ferdinandus Knauz. Strigonii 1874–1882., III. Collegit et edidit Ludovicus Crescens Dedek. Strigonii 1924., IV. Ad edendum praeparaverunt Gabriel Dreska, Geysa Érszegi, Andreas Hegedűs, Tiburcius Neumann, Cornelius Szovák, Stephanus Tringli. Strigonii–Budapestini 1999.
- Óváry: Oklevélmásolatok = A Magyar Tud. Akadémia Történelmi Bizottságának oklevélmásolatai I–III. Ismerteti Óváry Lipót. Bp. 1890–1901.
- Palacky: Formelb. = Palacky, Franz: Über Formelbücher, zunächst in Bezug auf böhmische Geschichte. 1–2. Lief. Prag 1842–1847.
- Pannonh. rend tört. = A pannonhalmi Szent-benedek-rend története I–XII. Kiadja a pannonhalmi Szent-benedek-rend. Szerk. Erdélyi László, Sörös Pongrác. Bp. 1902–1916.
- Pauler: Magy. nemz. tört. = Pauler Gyula: A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt I–II. Bp. 1899.²
- Péterffy: Sacra concilia eccl. Hung. = Sacra concilia ecclesiae Romano-catholicae in regno Hungariae celebrata ab anno Christi MXVI. usque ad annum MDCCXV. Accedunt regum Hungariae, et sedis apostolicae legatorum constitutiones ecclesiasticae I–II. Ex manuscriptis potissimum eruit, collegit, illustravit P. Carolus Péterffy. Posonii–Viennae 1742.
- Piekosiński: Kodeks = Kodeks dyplomatyczny Małopolski II. Wyd. F. Piekosiński. Kraków 1886.
- Pór: Habsburgi Ágnes = Pór Antal: Habsburgi Ágnes magyar királyné és Erzsébet hercegasszony, az Árpádház utolsó sarja I–II. Katholikus Szemle 2. (1888) 214–243., 463–499.
- Potthast: Reg. pont. = Potthast, Augustus: Regesta Pontificum Romanorum inde ab a. post Christum natum MCXCVIII. ad a. MCCIV I–II. Berolini 1874–1875.
- Pray: Specimen hier. Hung. = Pray, Georgius: Specimen hierarchiae Hungaricae complectens seriem chronologicam archiepiscoporum et episcoporum Hungariae cum rudi diocesum delineatione. Pars I–II. Posonii et Cassoviae 1776–1779.
- Pray: Syntagma = Pray, Georgius: Syntagma historicorum de sigillis regum et reginarum Hungariae pluribusque aliis autore ... Budae 1805.
- Prokopp: Esztergomi leltár = Prokopp Gyula: Az esztergomi prímási levéltár XV. századi leltára. Levéltári Közlemények 37. (1966) 113–138.
- RA = Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica I–II. Szerk. Szentpétery Imre, Borsa Iván. Bp. 1923–1987.
- Schmauk: Suppl. Scep. = Supplementum Analectorum terrae Scepusiensis. Pars II. Collegit et brevibus notis illustravit Michael Schmauk. Szepesváraljae 1889.

- Sedlák: Regesta = Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae I–II. Ad edendum praeeparavit Vincent Sedlák. Bratislaviae 1980–1987.
- Sindelár: Adatok = Sindelár József: Adatok a marturina történeti fejlődéséhez az oklevelek alapján. Esztergom 1900.
- Smičiklas = Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae II–XV. Collegit et digessit T[ade] Smičiklas. Zagrabiae 1904–1934.
- Solymosi: Hospeskiváltság = Solymosi László: Hospeskiváltság 1275-ből. In: Tanulmányok Veszprém megye múltjából. Szerk. Kredics László. Veszprém 1984. 17–100.
- Solymosi: Járadék = A földesúri járadékok új rendszere a 13. századi Magyarországon. Bp. 1998.
- Sroka: Dokumenty = Dokumenty polskie z archiwów dawnego królestwa Węgier I. (do 1450 r.). Wyd. Stanisław A. Sroka. Kraków 1998.
- Stipišić – Šamšalović = Stipišić, Jakov – Šamšalović, Miljen: Isprave u Arhivu Jugoslavenske akademije (Inventar). Zbornik Instituta Jugoslavenske Akademije II. Zagreb 1959. 289–379.
- Szabó: Kun László = Szabó Károly: Kun László 1272–1290. (Magyar történelmi életrajzok, II. 5.) Bp. 1886. (reprint: Bp. 1988.)
- Századok = Századok. A Magyar Történelmi Társulat folyóirata. Pest–Bp. 1867–
- Szentpétery: Oklevélszövegek = Középkori oklevélszövegek. Az oklevéltanba való bevezetés céljaira összeállította Szentpétery Imre. Bp. 1927.
- Szentpétery: V. István ifjabbkirálysága = Szentpétery Imre: V. István ifjabbkirálysága. Századok 55. (1921) 77–87.
- Sztachovics: Registrum mon. S. Martini = Sztachovics, Remigius: Registrum anni M. CCC. XXX. II. tabularii monasterii S. Martini de sacro monte Pannoniae. Jaurini 1876.
- Sztáray oklt. = A nagymihályi és sztárai gróf Sztáray család oklevéltára I–II. Szerk. Nagy Gyula. Bp. 1887–1889.
- Tentamen = Tentamen indicis diplomatici publici Magni Principatus Transsilvaniae periodi regum Hungariae stirpis Arpadianae ab a. 1000 usque ad a. 1300, exhibens seriem diplomatum rem publicam privatamque regni Transsilvaniae et Transsilvanorum praecise tangentium typis divulgatorum. Auctore Carolo Neugeboren senatore Cibiniensi. [Cibinii 1847.]
- Teutsch–Firnhaber: Urkundenbuch = Teutsch, G[eorg] D[aniel] – Firnhaber, F[riedrich]: Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens I. (Österreichische Geschichtsquellen. Abt. 2. Bd. 15.) Wien 1857.
- Theiner: Mon. Hung. = Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia I–II. Maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprompta, collecta ac serie chronologica disposita ab Augustino Theiner. Romae 1859–1860.
- Timon: Imago novae Hung. = Timon, Samuel: Imago novae Hungariae repraesentans regna, provincias, banatus et comitatus ditionis Hungaricae. Cassoviae 1734.
- Tkalčić: Mon. civ. Zagr. = Povjestni spomenici slob. kralj. grada Zagreba prijestolnice kraljevine dalmatinsko-hrvatsko-slavonske. Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagrabiae metropolis regni Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae I–XVII.

- Collegit et sumptibus ejusdem civitatis edidit Joannes Baptista Tkalčić, Emilius Laszowski. Zagreb 1889–1941.
- Tkalčić: Mon. episc. Zagr. = Tkalčić, Joannes Baptista: Monumenta historica episcopatus Zagrabiensis saec. XII. et XIII. I–II. Zagrabie 1873–1874.
- Tóth: Miskolcon őrzött = Tóth Péter: A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár Miskolcon őrzött középkori oklevelei. Miskolc 1990.
- Török: Magyarok. primása = Török János: Magyarország primása. 2. r. Pest 1859.
- Történeti Lapok = Történeti Lapok. Szerk. K. Papp Miklós. III. évf. Kolozsvár 1876.
- Tört. Tár = Történelmi Tár. Évnegyedes folyóirat. Kiadja a Magyar Történelmi Társulat közvetítése mellett a M. Tud. Akadémia történelmi bizottsága. 1889., 1898. évf. Bp.
- Vasvári regeszták = Középkori oklevelek Vas megyei levéltárakban I. Regeszták a vasvári káptalan levéltárának okleveleiről (1130) 1212–1526. Készítette Kóta Péter. (Vas megyei levéltári füzetek 8.) Szombathely 1997.
- V kráľovstve svätého Štefana = V kráľovstve svätého Štefana. Vznik uhorského štátu a čas arpádovských kráľov. Výber, preklad a komentare Prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc. (Pramene k dejinám Slovenska a slovakov III.) Bratislava 2003.
- Wagner: Analecta Scep. = Analecta Scepussii sacri et profani I–IV. Collegit et notis illustravit Carolus Wagner. Posonii–Cassoviae–Viennae 1774–1778.
- Wenzel = Árpádkori új okmánytár I–XII. Közzé teszi Wenzel Gusztáv. Pest–Bp. 1860–1874.
- Wertner: Glossen = Wertner, Moritz: Glossen zu zwei kroatischen Urkunden. Vjestnik kr. Hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva IV. (1902) 96–100.
- Zala vm. Oklt. = Zala vármegye története. Oklevéltár I–II. Szerk. Nagy Imre, Véghely Dezső és Nagy Gyula. Bp. 1886–1890.
- Zichy oklt. = A zichi és vásonkeői gróf Zichy család idős ágának okmánytára. Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vásonkeő I–XII. Szerk. Nagy Imre, Nagy Iván, Véghely Dezső, Kammerer Ernő, Lukács Pál. Pest–Bp. 1872–1931.
- Zimmermann–Werner: Urkundenbuch = Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen I–VII. Bearb. von Franz Zimmermann, Carl Werner et al. Hermanstadt 1892–1991.
- ZsO = Zsigmondkori oklevéltár I–X. Összeállította és szerkesztette Mályusz Elemér, Borsa Iván, C. Tóth Norbert. Bp. 1951–2007.
- Zsoldos: Hód-tó = Zsoldos Attila: Téténytől a Hód-tóig. (Az 1279 és 1282 közötti évek politikatörténetének vázlata) Történelmi Szemle 39. (1997) 69–98.
- Zsoldos: Két hamis oklevélről = Zsoldos Attila: Két hamis oklevélről. Történelmi Szemle 41. (1999) 191–208.
- Zsoldos: Királyné = Zsoldos Attila: Az Árpádok és asszonyaik. A királynéi intézmény az Árpádok korában. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 36.) MTA Történettudományi Intézete, Bp. 2005.
- Zsoldos: Visegrád vármegye = Zsoldos Attila: Visegrád vármegye és utódai. Történelmi Szemle 40. (1998) 1–32.

**AZ OKLEVELEK KIVONATA
ŐRZÉSI HELYÜKNEK ÉS KIADÁSAIKNAK
FELSOROLÁSA S KRITIKÁJUK**

(1074. márc. 17. előtt)	<p>* Géza herceg (I. Béla király fia) VII. Gergely pápához intézett levelét lásd a királyi oklevelek között: RA 18. sz., vö. <i>Diplomata Hung. ant.</i> I. 191.</p> <hr/>
(1089–1090 körül)	<p>Dávid herceg (I. András király fia) oklevelét a tihanyi apátságnak tett adománya- iról lásd a királyi oklevelek között: RA 23. sz., vö. <i>Diplomata Hung. ant.</i> I. 264.</p> <hr/>
(1090–1093 körül)	<p>Kálmán herceg (I. Géza király fia) [váradi ?] püspök oklevelét (?) lásd a királyi ok- levelek között: RA 47. sz., vö. <i>Diplomata Hung. ant.</i> I. 276. és Jakó: <i>Erdélyi okmt.</i> I. 6. sz.</p> <hr/>
1226. aug. 1. Spalato	<p>Kálmán az oroszok királya, valamint Dalmácia és Horvátország herce- ge (<i>Dei gratia Rutenorum rex, ex largitate gloriosi patris nostre Andree Vngarorum regis dux Dalmacie atque Croacie</i>) Treguanus traui püspök ké- résére, valamint a maga és anyja, Gertrúd királyné lelki üdvéért a traui püspökségnek adományozza a <i>Drid</i> nevű helyet (<i>locum, qui dicitur Drid</i>) tartozékaival együtt, megnevezvén annak szomszédait, s az ado- mány végrehajtóját (<i>exsecutorem</i>), István ispánt. Érvényteleníti egyúttal Volcinna egykori traui ispánnak és <i>Chelmo</i>-i (<i>de Chelmo</i>) Péternek az adományozott földdel kapcsolatos minden intézkedését és az a feletti joghatóságát (<i>omnem actionem omnemque iurisdictionem</i>), melyet az előb- bi nagybátyja (<i>patruí</i>), Imre király, az utóbbi pedig fivére, [IV.] Béla ki- rály [= herceg] engedélyével gyakorolt. — D. Spaleti in archiepiscopali palatio p. m. mag. Bernabe, au. regie vicecanc. a. dom. inc. millesimo ducentesimo vigesimo sexto, quarte decime indict. die Kal. Aug. — Tanúk: Gunzellus spalatói érsek, Michussus teneni püspök, Miklós scardonai püspök, Valeginus bán, Salamon bán, Dimitrius ispán, János ispán, Mihály ispán, Pál ispán, Vidisslavus ispán, Gergely brebiri ispán.</p>

Átírta:

a) IV. Béla király 1242. márc. 18. > Péter fia János trauai közjegyző 1324. aug. 9. — Arhiv Hrvatske Akademije, Diplomata latina 1. 21. (DF 230 105.), melynek — pontatlan, 19. századi — másolata: DL 36 148. (Kukuljević-gyűjtemény)

b) IV. Béla király 1242. márc. 18. > I. Lajos király 1358. szept. 3. — (Smičiklas szerint) a trauai káptalan lt. 73.

Említi: II. András király 1227.

Farlati: Illyr. sacr. IV. 337. és IV. 287. (csonkán), Katona: Hist. crit. V. 489. (Farlati: Illyr. sacr. alapján), Fejér III. 2. 90. (Farlati: Illyr. sacr. és Katona: Hist. crit. alapján), Kukuljević: Jura I. 52. (a korábbi kiadások alapján), Smičiklas III. 258. (az a) átírás alapján) — Kivonat: Lucius: Mem. di Trau 44., Kukuljević: Regesta n° 187. — Az említést lásd Smičiklas III. 278., vö. RA 438. sz.

Kétes hitelű oklevél, lásd RA 438. sz.

1

1226. — Oroszország királya, valamint Horvátország és Dalmácia hercege (*rex Ruthenie nec non Croacie Dalmacieue dux*) bizonyítja, hogy apja, [II.] A. [= András] király kérésére anyja, Gertrúd lelki üdvéért a Pálnak nevezett révet (*portum, qui dicitur Paul*) a nagyanyja által építtetett háji Szt. Lőrinc egyháznak (*ecclesie Sancti Laurentii de Hoy, quam ava nostra ... construxit*) adományozta. — Factum est igitur hoc cyrografum a. ab inc. D. millesimo CC° XX° sexto.

Átírta: I. Károly király 1330. aug. 10. > kalocsai káptalan 1407. dec. 8. — Kalocsai Érsekség lt. A kalocsai érseki könyvtár oklevelei 8. (DF 280 230.)

Tartalmilag átírta: I. Károly király 1330. aug. 10. > kalocsai káptalan 1407. dec. 8. > Garai Miklós nádor 1412. nov. 19. — DL 79 107. (Zichy cs. zsélyi lt. 212. 1456.) Fejér VI. 2. 363. — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 194., Zichy oklt. VII. 1. 2. — A tartalmi átírást lásd Zichy oklt. VI. 204.

2

- (1229.) — az oroszok királya és egész Szlavónia hercege (*rex Ruthenorum et dux totius Sclavonie*) bizonyítja, hogy az Opud fia Lőrincről elvett Lipóc birtokot (*predium quoddam Lipoue nomine*) a hercegi birtokait megillető rendkívüli és más adó (*collecta vel aliqua exaccione*) alóli mentességgel együtt ezer márkáért (*marcis*) eladta Demeter mesternek, mivel megtudta, hogy a birtokot korábban annak nemzetségétől (*de generatione*) idegenítették el. Lőrincet ugyanis előbb a neki adott Gercha-i, utóbb pedig — miután atyafiai (*fratrum eiusdem*), Dénes akkori nádor (*comitis palatini*) és Mihály mester kérésére visszafogadta kegyébe — a Podogola-i ispánságtól fosztotta meg bűnei miatt, melyeket atyja, [II.] András király és annak bárói Lőrinc összes birtokának elkobzásával büntettek, de végül az ítéletet maga Lőrinc, András király és mások kérését teljesítve úgy enyhítette, hogy egyedül a mondott birtokot vették el Lőrincről.

Átírta: szepesi káptalan 1407. júl. 26. — (Štátny Ustredný Archív SR, Bratislava, Szepesi káptalan hiteleshelyi lt. 9. 8. 3. DF 263 117.)

M. Tört. Tár 1861. 100. (töredékesen), Wenzel I. 256. (Czeh kéziratai alapján, 1228 körülre keltezve), Smičiklas III. 299. (Wenzel alapján), Marsina I. 252. (az átírás alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 228.

Keltére lásd Karácsonyi: Hamis okl. 118–119. (29. sz.) — Kálmán herceg ezen rendelkezését bátyja, Béla herceg 1229. évi oklevele (Marsina I. 253., vö. RA 587. sz.) szerint II. András király megerősítette egy — mára elveszett — privilégiumával (vö. Marsina I. 252.).

3

1229. — [Halic] király[a] és Szlavónia hercege (*rex^a ac dux Sclavonie*) azt a négy ekealjnyi földet, amelyet a néhai Domokos¹ ispán adományozott Tamás falujából kivéve (*terram ... exceptam de villa Thome*) Rugas fiainak, Donnak és Mátyásnak, nem veszi el tőlük, hanem hűségükért — jobbágysai (*iobagionum nostrorum*) egyetértésével — meghagyja nekik, poroszlója, Polen által jelöltetvén ki annak határait. — D. a. ab inc. D. millesimo ducentesimo vigesimo nono, consensu et consilio omnium iobagionum nostrorum.

Eredetije — Schmauk és Wenzel szerint — a Szent-Andrássy cs. lt-ban volt. *Másolat*: DL 71 609. (Csáky cs. illésfalvi lt. 26. 1.)

Említi:

a) Osl tárnokmester pozsonyi ispán é. n. [1246.]

b) Erzsébet királyné 1280. — DL 71 614. (Csáky cs. illésfalvi lt. 26. 3.)

Schmauk: Suppl. Scep. II. 7. (az eredeti alapján), Wenzel VI. 477. (az eredeti alapján), Marsina I. 256. (a másolat alapján) — Kivonat: Századok 1872. 677., Csáky okl. I. 1., Kukuljević: Regesta n° 242. — Az a) említést lásd Fejér VI. 2. 347., a b)-t a 126. sz. alatt.

^a Schmauknál és Wenzelnél: *Halicie rex*

¹ Schmauknál és a másolatban *Dominicus* helyett: *dominus*

4

1229. — [az oroszok] király[a], Dalmácia, Horvátország és egész Szlavónia hercege (*rex et dux Dalmatiae, Croatiae et totius Sclavoniae*) bizonyítja, hogy az örökadományok ügyében bíraskodván (*cum nos superfluitates et inutiles perpetuitatum donationes maturo regni nostri consilio iudicemus*), Jakab, Detre, Gergely és társaik, zalai várjobbágysai (*iobagionibus castri Zaladiensis*) azzal vádolták meg előtte Both-ot, Moth-ot, Jakabot, Sido-t, Zolonsa-t és Batur-t, hogy azok a szent király jobbágysai lennének (*sub nomine iobagionum sancti regis*), akik ellenben azt állították, hogy [III.] Béla király felmentette őket a zalai vár szolgálata alól, s bemutatták erről oklevelüket. A herceg átírva [III.] Béla király [1178. évi, kétes hitelű] oklevelét (RA 129. sz.), jobbágysai, Jula bán, Jula tárnokmester, Demeter asztalnokmester, Miklós zalai, Apaj (*Opey* ?) somogyi ispán és mások tanácsára (*consilio nostrorum iobagionum, videlicet Jule Bene* [!],^a *Jule magistri tavernicorum, Demetrii magistri dapiferorum, Nicolai comitis Zaladiensis, novi* [!]^b *comitis Simegiensis ceterorumque plurimorum*) megerősíti azt. — A. D.

millesimo ducentesimo vigesimo nono Andrea glorioso rege regnum Hungariae gubernante.

Átírta: I. Mátyás király 1468. máj. 20. > vasvári káptalan 1589. szept. 29. > uaz 1725. nov. 9. > zalavári konvent 1761. márc. 1., melynek *másolata*: (a kiadó szerint) zalavári apátság „F” protokollum pag. 117–133.

Említi: zalai konvent 1358. szept. 19. — DL 4793. (NRA 1017. 16.)

Tört. Tár 1898. 338. — Az említést lásd Anj. okmt. VII. 374.

^a Helyesen: Jule bani

^b Helyesen: Opey (?)

Bár III. Béla király oklevele kétes hitelű (vö. RA 129. sz.), Kálmán hercegeivel szemben nem emelhető kifogás.

5

(1229.)

— Horvátország és Dalmácia hercege (*dux Crohatie et Dalmatie*) megparancsolja a spalatói ispánnak és a város népének, hogy, amikor követét (*nuntium*) elküldi hozzájuk, valamennyi jól felszerelt (*decenter aparati*) hajójukkal, mind a kisebbekkel, mind a nagyobbakkal, késedelem nélkül siessenek a segítségére Domaldus, a király ellensége ellen.

Eredetije — Smičiklas szerint — Bécsben, a Haus-, Hof- und Staatsarchivban volt a spalatói oklevelek (XVI. 1. 124.) között.

Másolat:

a) DL 36 154. (Kukuljević-gyűjtemény)

b) — Smičiklas szerint — a spalatói kápt. lt-ában volt.

Carrara: Archivio n° 73., Wenzel VI. 482. (Carrara alapján), Smičiklas III. 326. (az eredeti alapján), Makkai – Mezey 135. (magyar ford. Wenzel alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 243.

Kelte Smičiklas szerint.

6

(1230. vagy előtte)

*— parancslevelét, amellyel elrendelte, hogy Tersa jobbágyot (*jobagio*) iktassák be *Zlatenich* föld [egy részének] (*ad terram de Zlatenich*) birtokába és járják meg annak határait, említi Neemilus al-bán és zágrábi ispán 1230. évi oklevele (Smičiklas III. 335.).

7

1231.
(júl. 8.
előtt)

— az oroszok királya és Szlavónia hercege (*Ruthenorum rex et Sclavonie dux*) kötelezettséget vállal arra, hogy a szlavón hercegségben, valamint Dalmáciában és Horvátországban élő templomosokat és minden javukat (*omnes Templarios, qui infra ducatum nostrum Sclavonie sunt terminos tam in Dalmatia, quam in Croatia et omnia eorundem bona mobilia et immobilia*) megvédelmezi; elrendeli továbbá, hogy a rend tagjaitól és a földjükön élő emberektől vagy jobbágyoktól (*a predictis fratribus vel eorum hominibus sive iobagionibus super terram ipsorum commorantibus*)

senki semmiféle adót (*nullus dux, nullus banus, nullus comes vel baiulus, nec aliquis alius in ducatus nostro Sclavonie descensum vel aliquod tributum vel collectam vel liberos denarios sive marturinas vel denarios ponderis vel hominem computum vel exactionem aliquam sive aliquod onus cuiusquam publice functionis quocumque nomine censeatur*) ne szedjen; s megerősíti az elődei által a rendnek tett adományokat. Mivel pedig a templomosok bemutatatták neki azt a pápai oklevelet (*litteras apostolicas*), mely felszólítja őt a rendtől elvett birtokok visszaadására — aminek ellenőrzésére V. [= Ugrin] kalocsai érsek, B. [= Bertalan] pécsi és S. [= István] zágrábi püspök kapott felhatalmazást —, jobbágysági tanácsára (*deliberato cum iobagionibus nostris consilio*) visszaadat minden, a rendtől elvett birtokot a templomosok olyan értelmű kötelezettségvállalása mellett, hogy a rend nem követel semmit az okozott károk fejében, hanem elfogadja az egyezményt, amely szerint [Kálmán herceg] a továbbiakban nem tesz semmi jogtalanságot a rend ellen; kiváltságait és mentességeit (*libertates ac immunitates*), mind a megszállás, mind minden más adó ügyében (*tam super descensibus, quam super aliis universis exactionibus supradictis*) tiszteljenben fogja tartani; elvett birtokaikat visszaadhatja; ha az egyezséget nem tartaná be, a rend mind a most elengedett károk fejében, mind pedig az újak miatt a pécsi püspök előtt követelhet elégtételt; az egyezményvel kapcsolatos kérdésekben a pécsi püspök joghatóságát elismeri maga felett. — D. p. m. Pascasii Agriensis prepositi et a. n. canc. A. dom. inc. MCCXXXI.

Átírta: IX. Gergely pápa 1231. júl. 8.

Pray: Specimen hier. Hung. II. 54., Katona: Hist. crit. V. 574. (Pray: Specimen hier. Hung. alapján), Fejér III. 2. 231. (az előbbieken alapján), Kukuljević: Jura I. 54. (az átírás alapján), Theiner: Mon. Hung. I. 97. (az átírás alapján), Smičiklas III. 341. (Theiner: Mon. Hung. alapján) — Kivonat: Potthast: Reg. pont. I. n° 8762., Kukuljević: Regesta n° 252. — Az átírást lásd Theiner: Mon. Hung. I. 97.

8

1231.

— [az oroszok] király[a] és egész Szlavónia hercege (*rex et dux totius Sclavonie*) megállapítja a valkói vár mellett élő német, szász, magyar és szláv vendégtelepesek (*hospitibus iuxta castrum Wolkow commorantibus videlicet Teotonicis, Saxonibus, Hungaris et Sclavis*) szabadságait és kötelezettségeit, nekik adományozva egyúttal a vár Harsány (*Harsan*) nevű földjét a Cserög (*Cherug*) nevű erdővel együtt. — D. p. m. mag. Fyle n. notarii ab inc. D. millesimo ducentesimo tricesimo primo. — Jelenlévő jobbágyságok (*iobagionibus*): Jula bán és fia, Jula tárnokmester, Miklós zalai, Apaj (*Opey*) somogyi, Péter valkói, György baranyai ispán.

Eredetije — Fejér: Croatiae nexus szerint — a kamarai lt-ban volt.

Átírta: IV. Béla király 1244. máj. 8. > I. István ifjabb király 1263. — DL 536. (NRA 200. 2.)

Koller: Hist. episc. Quin. eccl. II. 123. (az átírás alapján, 1244-re, csonka), Fejér: Croatiae nexus 16. (az eredeti alapján, hibás és csonka), Kukuljević: Jura I. 56. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján), Fejér III. 2. 237. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján,

hibás és hiányos), Smičiklas III. 346. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján, hibás és hiányos), Bolla–Rottler: Szemelvények I. 107. (Smičiklas alapján, magyar ford.), Solymosi: Járadék 205. (az átírás alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 255.

9

1232. — az oroszok királya, egész Szlavónia hercege (*rex Rutenorum, dux totius Slavonie*) Dragannak és fiának, Dragnech-nak, a rojcsai (*de Riucha*) vár jobbágyainak adományozza jobbágyainak (*omnium jobagionum nostrorum*), Jula bánnak, Jula tárnokmesternek, Demeter asztalnokmesternek, Miklós zalai, Apaj (*Opoj*) somogyi, Péter valkói (*de Wlkow*) és György baranyai ispánnak a tanácsával és beleegyezésével a rojcsai ispánságban lévő Konzka nevű földet (*terram Konzka vocatam in comitatu de Riucha existentem*). Dragan és fia ugyanis vérük hullatásával szolgálták, amikor fivére, András herceg, némelyek gonosz tanácsára erővel betört országába, Szlavóniába (*eo tempore, cum frater noster dux Andreas a quibusdam vesano ductus consilio in regnum nostrum, videlicet Sclavoniam violenter intrasset*). — D. p. m. mag. Pascasii,^a au. regie canc. et Egriensi^b [!] prepositi a. ab inc. D. M° CC° XXX° secundo.

Eredetije — Kerchelich és a másolatok szerint — a Woikfy grófok lt-ában volt.

Átírta: István nyitrai püspök 1364. jan. 16. — Arhiv Hrvatske Akademije D. I. 27. (DF 230 111.)

Másolat: DL 36 160. (Kukuljević-gyűjtemény — két, egymástól eltérő példányban)

Kerchelich: Not. prael. 497. (az eredeti alapján), Katona: Hist. crit. V. 625. (Kerchelich: Not. prael. alapján), Fejér III. 2. 286. (Kerchelich: Not. prael. alapján), Kukuljević: Jura I. 57. (Fejér alapján), Smičiklas III. 369. (az átírás alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 269.

^a Kerchelich: Not. prael.-ben: *Farcasi*.

^b A másolatokban későbbi kéz *Agriensi*-re javítja.

10

- (1233. szept. 22.) — [az oroszok] király[a] és egész Szlavónia hercege (*rex et dux totius Slavonie*) bizonyítja, hogy látta apjának, [II.] András magyar királynak (*regis Ungarie*) azt az oklevelét (*litteras*), amely írásba foglalta egyfelől Jakab praenestei választott püspök, pápai legátus, másfelől pedig [II.] András király között a magyarországi egyházakra vonatkozóan létrejött egyezséget (*compositione*), s esküjével fogadja, hogy annak az öt érintő rendelkezéseit betartja, a magyar királyra vonatkozó rendelkezések betartását pedig szorgalmazni fogja.

Fejér III. 2. 350. („E Dipl. et litteris Bibl. Vaticanae p. 123.”, 1232. jan. 28-ra), Theiner: Mon. Hung. I. 119., Kukuljević: Jura I. 58. (Theiner: Mon. Hung. alapján), Smičiklas III. 384. (Theiner: Mon. Hung. alapján, 1233. szept. 22-re) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 274., Öváry: Oklevélmásolatok I. 40. (8. sz.)

Kelte Smičiklas szerint.

11

1234. — [az oroszok] király[a] és egész Szlavónia hercege (*rex et dux totius Sclavonie*) oklevélbe foglalja azt az egyezséget, amelyet a toplicai apát és konventje (*abbatem et conventum Toplice*), valamint Rata és fiai kötöttek egymással Zágrábban (*in Zagrabia*). E szerint Rata és három fia: Gamaticia, Martin és Isani eskü alatt ígéretet tettek arra, hogy nem okoznak kárt a toplicai rendháznak és jobbágyainak (*domui Toplice et iobagionibus suis*); a felek minden korábbi, földekre vagy más dolgokra vonatkozó perüktől kölcsönösen visszalépnek; Rata és fiai visszaadják azokat a báni okleveleket (*litteras bani*), amelyeket három jobbágy, ti. Custue, Wicol és Scelau ellenében bírnak; a további nézeteltérések elintézésére a felek közös akarattal a gorai preceptort, Rabonis ispánt és a pernai bírót választják fogott bírónak (*tres bonos viros, videlicet preceptorem Gorre, comitem Rabonis et iudicem de Perna in arbitros elegerunt*). Az egyezségtől visszalépő fél Kálmán hercegnek száz penzát (*pensas*) fizet. — Actum a. gratie M° CC° XXXIII° mense Sept.

14. századi másolata: Zágrábi érseki lt., Privilegia monasterii B. V. Mariae de Toplica n° LIV. (DF 283 328.)

Tkalčić: Mon. episc. Zagr. I. 74. (a másolat alapján), Wenzel XI. 268. (Tkalčić: Mon. episc. Zagr. alapján), Smičiklas III. 414. (a másolat alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 299.

12

1234. — [az oroszok] király[a] és egész Szlavónia hercege (*rex et dux totius Sclavonie*) megállapítja Verőce nagy falvában élő vendégtelepesei (*hospitibus nostris de magna villa Wereuche tam ad presens existentibus, quam superviventibus*) szabadságait és kötelezettségeit jobbágyai (*iobagionum nostrorum*), Julia bán és fia, Julia tárnokmester, Miklós zalai, Apaj (*Opoy*) somogyi, György valkói (*de Wolko*) ispán tanácsával és egytetértésével. — D. a. ab inc. D. millesimo CC^{mo} tricesimo quarto.

Átírta: fehérvári káptalan 1356. ápr. 6. — DL 33 405. (NRA 590. 19.)

Egyszerű másolata — Szentpétery Imre kézírata szerint — a horvát országos lt-ban volt.

Fejér III. 2. 412. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján), Kukuljević: Jura I. 58. (az átírás alapján), Smičiklas III. 422. (az átírás alapján), Solymosi: Járadék 207. (az átírás alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 308.

13

1237. — [az oroszok] király[a] és egész Szlavónia hercege (*rex et dux totius Sclavonie*) bizonyítja, hogy kancellárjával, Phyla mester zágrábi préposttal és annak atyafiával (*fratre suo*), chay-i Tamás ispánnal (*Thoma comiti de Chay*) birtokot cserélt oly módon, hogy azok neki adják azt a húszt ekealjnyi földet Vámosban (*in Wamus*), amelyet korábban ő adott nekik (296. sz.), Kiliánföldet (*terra Kyliani*), melyet vásároltak, a lippói (*de Lypoy*) Márton fia Mártontól vásárolt Musd (*Musd*) földet és Cebze fia Farkas két szőlőjét, melyekért cserébe nekik adja Lider földet (*terram nostram*)

nomine Luder) és Hedreh (*Heyreh*) földet azon határokkal, ahogy azt Botyz ispán birtokolta, három [szolga] háznéppel, amelyekben tizenhárom ember van (*cum tribus mancipiis, in quibus sunt tredecim hominum capita*). — A. gratie M° CC^{mo} XXXVII.

Átírta: IV. Béla király 1244. okt. 31. > bácsi káptalan 1356. márc. 25. — DL 222. (NRA 575. 21.)

Wenzel VII. 40., Smičiklas IV. 42. — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 348.

14

1237.

— [az oroszok] király[a] és egész Szlavónia hercege (*rex et dux totius Sclavonie*), amikor fivérével, [IV.] Béla királlyal az egész ország tanácsából (*de communi consilio regni*) elrendelte az örökadományok (*universas perpetuitates superflue et inutiliter factas*) visszavételét mindenkitől, Marcell ispán fia Ábrahám ispántól is elvette annak Dráván túli (*ultra Dravam*) földjeit. Peker (*Pukur*) földet azonban tartozékaival együtt meghagyta neki fivére és annak jobbágysai (*iobagionum suorum*), valamint saját jelenlévő jobbágysai (*iobagionum nostrorum, qui tunc presentes erant*), ti. Apaj (*Opoy*) bán, Miklós tárnokmester, László somogyi (*de Sumug*) ispán tanácsából és egyetértésével, Ábrahám ispán összes vásárolt birtoka fejében, amelyeket az — mivel a hercegnek szüksége volt rájuk — önként a hercegnek hagyott (*reliquit*). Leírja egyúttal Peker föld határait embere, Fábián jelentése szerint. — D. p. m. mag. File prepositi Zagrabiensis a. ab inc. D. M° CC° XXX° VII°.

Eredeti: 24 × 16,5 (+ 2) cm. Nagy kezdő C. Függőpecsétje kiszakadt. — DL 217. (NRA 411. 6.)

Átírta: Cillei Herman szlavón bán, zagorjei ispán 1426. máj. 12. — DL 100 440. (Batthyány cs. körmendi lt. Acta Antiqua Alm. V. lad. 1. n° 17.)

Katona: Hist. crit. V. 802., Fejér IV. 1. 83. (Katona: Hist. crit. alapján, töredék) és XI. 398. (csak a zárórész), Wenzel VII. 38. (az eredeti alapján), Smičiklas IV. 40. (az eredeti alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 349. és 351.

15

(1237–1239
között)

*— király és herceg (*regis et ducis*) privilégiumát, amellyel a Marcell fia Ábrahámától Peker földért (*terre Pecur*) elcserélt, a két Jošava (*Ilsva*) folyó között fekvő Rücs (*Ruch*), Donát (*Donath*), Daróc (*Drauch*) és Ködmen (*Cudmen*) birtokokat (*predia*) Fila (~Fyla) prépostnak adományozta, akit poroszlója, *tylou-i* (*de Tylou*) László vezetett be azok birtokába, említi IV. Béla király 1252. nov. 10-i oklevele (Hazai okmt. VI. 63., vö. RA 981. sz.).

Mivel a Pekert érintő csere 1237-ben történt (lásd az előző szám alatti oklevelet), Kálmán herceg adományát pedig 1239-ben már említik (Smičiklas IV. 74.), a herceg oklevelének keltét 1237 és 1239 közé helyezhetjük. — Az adományt, kizárólag Ködmen birtokra vonatkozóan, említi a pécsi káptalan 1255. júl.-i oklevele is, lásd Fejér IV. 2. 345.

16

- (1239. nov. 7. előtt) *— oklevelét, mely szerint a Verőce nevű birtokával (*predio suo nomine Werewche*) szomszédos földet elvette annak birtokosától, Baylatha fia Druganustól és cserébe neki adta Garicsban (*in Garig*) a somogyi vár Toplica (*Toplichia*) nevű földjét, említi IV. Béla király 1239. nov. 7-i oklevelével (Smičiklas IV. 89., vö. RA 665. sz.), mely megerősíti az abban foglaltakat, s leírja a föld határait a herceg oklevelé szerint.

IV. Béla oklevele I. Lajos király 1363. febr. 19-i átírásában maradt fenn (DL 237.), ám tartalmilag István zágrábi püspök 1363. dec. 7-i oklevelével (DL 239.) is átírta. Az ez utóbbiban szereplő eltérő névalakok: *Bayleta*, *Wereytiche*, *Garych*.

17

- (1239. dec. 5. előtt) *— levelét, melyben az eretnekek elleni fellépéséről és a katolikus hit terjesztése érdekében tett lépéseiről tájékoztatta a Szentszék, említi IX. Gergely pápa 1239. dec. 5-i levele (Smičiklas IV. 93.).

Feltehető, hogy Kálmán herceg ugyanezen levelére utal a pápa a magyarországi domonkosokhoz intézett 1239. dec. 7-i levelében (Smičiklas IV. 95.).

18

1240. febr. 8. — asztalnokmesterének, Aba nb. Demeter bodrogi ispánnak adományozza Nekcse földet a nyestbőr adóval és más kiváltságokkal együtt.

Eredeti: 40,5 × 39 (+ 5) cm. Díszes kezdő C. Függőpecsét vörös és arany színű. — DL 243. (NRA 1501. 9.)

Fejér IV. 1. 203., Smičiklas IV. 102. (mindkettő a „Diplomatarium novum Hung. F. Széchényi vol. I. 102.” alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 388.

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Columanus [!] Dei gratia rex Rutenorum et dux totius Sclauonie universis Christi fidelibus salutem in salutis largitore. Quoniam digne ac laudabiliter in memoria vertitur hominum, ubi fideles in servitiis exhibitis ac exhibendis emeriti condignis meritorum premiis a suis recompensatoribus non privantur, eo propensius ad illorum penuriam tollendam merito provocamur, quos non modo inter communes et in communibus reperimus fideles, verum etiam singularis servitiorum frequens ac laudabilis prerogativa reddidit multipliciter commendatos. Ne meritum de elongato sive denegato suspirans premio causa sit nobis demeriti vel gehenne, sed ut magis retributio pie gesta in uno quasi per odorem suavitatis se diffundens in plures, pluriumque exhilarans corda si quos quamvis contingat opices, eosdem quasi exemplariter informans, ad eandem fidelitatis animet accionem. Exempli igitur gartia, ut luce clarius pateat, quod in precedentibus diffusius est enucleatum, ad universorum notitiam tam presentium, quam posterorum tenore presentium volumus pervenire, quod ad instar probitatis et exigentia meritorum dilectissimi ac fidelis nostri dapiferi magistri Demetrii de genere Aba, qui a puericie sue

temporibus in servitiis fidelibus et arduis karissimo patri nostro et corone exhibitis clarus enituit, quem karissimus pater noster una cum consilio omnium principum suorum ab in tenerrimis infantie nostre vagitibus propter laudabilem morum ipsius elegantiam in didasculum nobis prefecit et magistrum. Necnon cum etiam sepredictus karissimus pater noster A. [= Andreas] illustrissimus rex Hungarie obtento ex indulgentia sedis apostolice diademate in regem Galicie feliciter nos inunctum fecisset inclite coronari, prefatum Demetrium magistrum tanquam fidelem expertissimum in dapiferum nobis instituens et in alios baronatus maiores extollens, nobis dulciter fecit adherere, qui etiam postquam infidi Ruteni cum unanimiter ex instinctu scelerato in excellentie karissimi patris nostri depressionem et nostri captivitatem seu mortem communiter conspirassent, et hec non semel vel bis, sed multotiens nefandissime ac crudeliter attentarent, sepredictus magister D. [= Demetrius] contra infidelium acies inter suos sodales viriliter ac crudeliter potentique manu frequenter dimicans ac decertans, nulli secundus patuit, et quod famosa res est, per Hungariam nullius egens inquisitionis inter emeritos fide et merito est iustissime computatus, qui etiam quam pluries de manu mortis in conflictibus pro nobis tociens quasi per intermedium ignis et aque evaserit, si recitare vellemus tempus prius posset deficere, quam facultas. Et quod certum est, certioratione non indignet, ne etiam tam multiplicium servitorum enumeratio fastidium possit generare apud animum auditoris, breviter et vere compilavimus, quia fere minus sufficimus, si dicere non pudeat, ad recompensandam servitia eiusdem, quam ipse suffecit in meritis, pluries et a pluribus commendatis. Nam et ut totum sub silentio non pretereat, ex quam pluribus quedam enumeremus. In quodam conflictu a Rutenis tam ipse, quam fratres sui Micula videlicet bone memorie, Ladislaus frater eiusdem captivati cum magnis vulneribus diu in Lodomeria inferrati et aliis penis difficiliter anxii per plurima tempora sunt detenti et atrociter cruciati, cuius etiam frater uterinus, nomine Aba cum aliis suis consanguineis, Thoma filio Janus et Johanne consanguineo suo ex parte matris et Juda filio Othonis, Mathya filio Vid et Moys filio Pexe ibidem interiit, nec non et alii quam plures. Non solum illa, sed etiam aliis vicibus de suis sodalibus multi bello interierunt rerumque suarum aliarum equorum et armorum magnarumque expensarum in redemptionibus hominum captivorum, quam magna damna sit perpeusus, vix posset sufficienter aliquis enarrare. In tot igitur et tantorum servitorum et sanguinis recompensationem, licet minus dignum fecerimus, tamen terram Neccha possessionem Gule bani, quam etiam post captivitatem Gule bani ad usum proprie excellentie nostre receperamus, ex consensu et bona voluntate karissimi fratris nostri B. [= Bele] Dei gratia illustris regis Hungarie et omnium principum suorum eidem magistro D. [= Demetrio] dapiferorum nostrorum et comiti Budruguiensi contulimus, concessimus ac condonavimus cum omnibus pertinentiis ac marturinis et per se suis heredibus, heredumque successoribus iure perpetuo possidendam. Nec etiam hoc pretermittimus, quod nullus banus super predictam possessionem descendere presumat, nec aliquis iudex populos ibidem existentes preter banum possit iudicare,

et eodem modo ab omnibus collectis ac exactionibus seu a quibuslibet cunque debitis in regno Sclauonie emergentibus possessio illa sit libera et absoluta, quomodo et primo a nobis fuit possessa, nec unquam possit tali fraudari libertate. Ut autem hec nostra donatio solemniter celebrata salva semper et inconcussa permaneat, nec ullis unquam retractetur temporibus, ad petitionem magistri Demetrii privilegium nostrum concessimus sigilli nostri munimine roboratas [!]. Datum per manus magistri Fyle prepositi Zagradiensis, anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo, sexto Idus Februarii.

19

1240. — az oroszok királya és egész Szlavónia hercege (*rex Ruthenorum et dux totius Sclavonie*) megállapítja a Petrinyán élő vendégtelepesei (*hospitibus nostris in Petrina commorantibus*) szabadságait és kötelezettségeit jobbágysai (*iobagionum nostrorum*), Miklós bán és tárnokmester, Demeter asztalnokmester és bodrogi (*de Budrug*), Arnold somogyi (*de Symigio*), Márton zalai ispán tanácsával és egyetértésével, s egyúttal nekik adja az örökös nélkül elhunyt Gurgus és Waratuk földjeit, a keresztesektől általa csere révén szerzett Haaco és Patak nevű földet (*terram ... que vulgo Haaco et Potok vocatur*), amelyeknek határait embere, András jelentése szerint leírja. Nekik adja továbbá a Kenesepola (*Kenesepola*) nevű földet az azon élő népek nélkül (*salvis ... populis ibidem existentibus*), ám Vcoy és rokonsága (*generationis ipsius*), valamint Alpetri fiainak részével (*portione*) együtt, akik — kivéve Zolna-t — saját akaratukból vállalták a vendégtelepesek szolgálatait. — D. p. m. mag. Fyle dil. et f. n. prepositi Zagradiensis et au. regie n. canc. a. ab inc. D. millesimo ducentesimo quadragesimo.

Átírta:

a) IV. Béla király 1242. aug. 14. — DL 33 913. (NRA 1531. 3.)

b) IV. Béla király 1242. aug. 14. > V. István király 1271. szept. 27. > IV. László király 1274. > zágrábi káptalan 1341. júl. 1. — DL 33 914. (NRA 1531. 3.)

Említi: I. Károly király 1333. jún. 17. > I. Lajos király 1367. — Hrvatski Državni Arhiv, Doc. med. var. 57. (DF 218 553.)

Kukuljević: Jura I. 60. (az *a*) átírás alapján), Wenzel XI. 313. (Kukuljević: Jura alapján), Smičiklas IV. 123. (az *a*) átírás alapján) — Kivonat: Fejér IV. 1. 202., Kukuljević: Regesta n° 399., Sindelár: Adatok 53. — Az említést lásd Smičiklas X. 105.

20

- (1240. vagy utána) *— kiváltságlevelét, amelyben a petrinyai vendégtelepesek szabadsága szerint (*iuxta tenorem libertatis hospitum de Petyrna* [!]) írásba foglalta az Oklics vár mellett lévő Szamobor vendégtelepeseinek (*hospites nostri de Zumbur prope castrum Oclych existentes*) kiváltságait (*modum et statum libertatis eorundem*), említi IV. Béla király 1242. évi oklevele (Smičiklas IV. 164., vö. RA 725. sz.).

A petrinyai vendégtelepesek kiváltságlevele 1240-ben kelt, lásd az előző számot.

21

- (1241
előtt) — [az oroszok] király[a] és egész Szlavónia hercege (*rex et dux totius Slavonie*) a zalai boradó várnépbelieket (*populos castris nostri in comitatu Zala existentes, videlicet qui nobis vina dare tenentur*), mivel a saját szolgálátára rendelte őket (*ad nos in servitio et debito, quid nobis placeret, collocandos recepimus*), kiveszi a zalai ispán és udvarispán (*curialis comes*) joghatósága alól, hogy felettük csak ő maga vagy megbízottja (*nos personaliter vel ille, cui vices nostras commiserimus in hac parte*) bíraskodjék.
- Átírta: IV. Béla király 1241. — Veszprémi káptalan hiteleshelyi. lt. S. n° 296. (DF 229 985.)
RA I/2. 213.
- 22
-
- (1241.
ápr. vége–
máj. eleje) *— levelét, amelyben értesítette a Szentszéket a tatárok támadásáról és pusztításairól, említi IX. Gergely pápa 1241. június 16-i levele (Wenzel VII. 121., vö. Theiner: Mon. Hung. I. 183.).
- 23
-
- (1214–1219
között?) *— herceg (*dux*) oklevelét vagy okleveleit, amelyekkel a jászói (*de Iazou*) prépostságnak adományozta egyfelől Pocsim (*Pochym*) és Pocsaj (*Pochey*), valamint Monajkeddi (*Moneykeddy*), Nyésta (*Neste*), Perecse (*Pereche*) és Gecse (*Jeche*) földeket (*terras*), másfelől András vásárolt földjét (*terram Andree empticiam*), említi IV. Béla király 1255. évi (Marsina II. 344., vö. RA 1062. sz.) és 1256. aug. 9-i oklevele (Marsina II. 369., vö. RA 1094. sz.).
- Az első említő oklevél szerint a jászói prépostság oklevelei (*omnia privilegia et instrumenta*) a tatárjárás során elégték, s ezért került sor a prépostság kiváltságainak és adományainak megújítására. Az ugyan valószínűnek tekinthető, hogy Kálmán herceg írásba foglaltatta adományait, ám az említés szövegéből nem állapítható meg egyértelműen az oklevelek száma. IV. Béla 1255. évi oklevele két ízben tesz említést Kálmán herceg adományairól, s ez a körülmény arra látszik utalni, hogy a herceg két oklevélbe foglaltatta bele adományait. A földrajzi közelség alapján megfontolást érdemel, hogy Kálmán halicsi uralma idején tett adomány(oka)t a jászói prépostságnak: ebben az esetben az oklevél (vagy oklevelek) 1214 és 1219 között kelthettek. Kálmán okleveleinek számához, keltéhez és tartalmához mindazonáltal kétségek férhetnek.
- 24
-
- (1226–1241
között) *— az oroszok királyának és Szlavónia hercegének (*regis Rutenorum et ducis Slavonie*) oklevelét, melyben az írásba foglalta, hogy Arnold, Cletus és Ponyt bizonyos birtokaikon megosztottak, említi I. Lajos király 1376. febr. 28-i oklevele (Smičiklas XV. 191.).
- 25

- (1226–1241 között) *— egész Szlavónia, Horvátország és Dalmácia hercegének (*dux totius Slavonie, Croatie et Dalmatie*) privilégiumát, amellyel a dubicai vendégtelepeket (*hospites de Dobycha*) letelepítette és földet adott nekik, említi a dubicai vendégtelepek 1244. évi oklevele (Alsó-szlavóniai okmt. 1.).

26

- (1226–1241 között) *— privilégiumát Dimicskfölde birtokról (*possessio Dimychkfolde vocata*) említi Mikcs szlavón bán 1329. jún. 22-i oklevele (Smičiklas IX. 468., vö. Anjou Oklt. XIII. 331. sz.).

Az említő oklevél szerint Dimychkfölde birtokot az I. Károly ellen lázadók foglalták el Tétény nb. Pekri Lőrinc fia Pál mestertől, aki azonban Mikcs szlavón bán előtt bemutatta a birtokjogát igazoló „privilegia Colomani et Bele bone memorie illustrium regum Hungarie”. Az említett „Béla király” alatt bizonyosan IV. Béla értendő, akinek csupán ezen említésből ismert oklevelét Szentpétery Imre fel is vette a királyi oklevelek sorozatába (RA 1731. sz.). „Kálmán király” nagy valószínűséggel azonosítható IV. Bélának a királyi címét szlavón herceggént is viselő öccsével, Kálmánnal, annál is inkább, mert Kálmán több olyan rendelkezése is ismert, melyek a Tétény nb. Pekriek birtokaira vonatkoznak (lásd a 15–16. sz.-okat).

27

1244. D. [= Dénes] herceg és egész Szlavónia bánja (*Dei gratia dux et banus totius Slavonie*) Adorján kérésére meghatározta azt a földet, amelyet az rokonaitól (*de suis cognatis*), a Grobic nb. Dragvila-tól, Bracha-tól, Zulupco-tól és Milco-tól vásárolt. — D. p. m. dil. et f. notarii n. mag. Benedicti a. D. millesimo CC° XL° quarto.

Eredeti: Štátny Ustredný Archív SR, Bratislava, Erdődy cs. galgóci lt. 115. (DF 278 389.)

Hazai okmt. III. 7. (Béla herceg okleveleként) és VII. 31. (IV. Béla király okleveleként), Wenzel VII. 175. (a Hazai okmt. III. 7. alapján, Béla herceg okleveleként), Smičiklas IV. 265. (Dénes szlavón bán okleveleként) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 477.

Az oklevelet valójában Türje nb. Dénes szlavón bán adta ki, lásd Wertner: Glossen 99–100.

1267. — Az 1267. évi decretumot, melynek kiadói között — IV. Béla király és István ifjabb király mellett — Béla, Szlavónia ifjabb hercege is szerepel, lásd a királyi oklevelek között: RA 1547. sz., vö. Szentpétery: Oklevélszövegek 53.

1268. **Béla** egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Slavonie, Dalmacie et Croacie*) Gosztovic (*Gosztovich*) föld harmadát bárói-

val, H. [= Henrik] szlavón bánnal, Dénes zalai ispánnal és udvarának bírájával (*iudice curie nostre*), továbbá Baas mester dubicai (*de Dobycha*) ispánnal, valamint más bárókkal és nemesekkel együtt bírászkodván Bertalan ispán fiainak, Ábrahámnak, Bertalannak és Domokosnak ítéli. A körösi vár népei (*populi castris Crisiensis*), Demeter, Márk, Prybk, Chornouch, Prybineg és gosztovici rokonaik (*cognati eorum de Goztovych*) ugyanis a herceg előtt perbe fogták Bertalan ispán fiait azt állítván, hogy azok a földet tőlük foglalták el jogtalanul, ám Bertalan ispán fiai bemutatták [IV.] B. [= Béla] király [1268. évi] oklevelét (RA 1573. sz.), amely igazolta birtokjogukat. A herceg átírva az oklevelet Demeternek és társainak mint patvarkodóknak örök hallgatást parancsol, s egyiküknek, Demeternek a fejét a szégyen jeleként és a büntetés emlékére részben megnyírhatja (*partem capitis sui abradi fecimus in signum opprobrii et memoriam ulcionis*). — D. p. m. ven. patris Ladyzlai episcopi Tyniensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. ab inc. D. M° CC° LX° octavo.

Eredeti: 53 × 25 (+ 5) cm. A kezdő B hiányzik. Zöld és vörös zsinóron természetes színű lovaspecsét töredéke. — DL 652. (NRA 503. 14.) — Schmauk: Suppl. Scep. szerint az eredeti a Máriássy család lt-ában volt.

Katona: Hist. crit. VI. 494. (Pray kéziratai alapján, csonkán), Fejér IV. 3. 474. (Katona: Hist. crit. alapján, csonkán), XI. 407. és 408. (az eredeti alapján, csonkán), Wenzel VIII. 203. (az eredeti alapján), Schmauk: Suppl. Scep. II. 10. (az eredeti alapján, csonkán), Smičiklas V. 477. (az eredeti alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 961. és 962. — Facsimile-részlet: Marczali: Magyarország tört. 527.

28

1268. — egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Sclavonie, Dalmacie et Croacie*) kérésére megerősíti Tamás mestert, apja különös jegyzőjét (*specialis notarius*) és atyafiait (*fratribus suis*): Kristófot, Jánost, Pált és Istvánt az örökös nélkül meghalt Bolesk kemléki várjobbágy (*iobagionis castris de Kemluk*) földjének birtokában, amelyet apja adományozott nekik. — D. p. m. ven. patris Ladyzlay episcopi Thynnyensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. D. M° CC° [sexagesimo] octavo, ducatus aut. n. a. primo.

Eredetije — Smičiklas szerint — 1900-ban Dr. F. X. Gundrum Körös városi orvos tulajdonában volt.

Smičiklas V. 478.

29

1268. — Tamás mestert, apjának, a királynak a különös jegyzőjét és atyafiait, Kristófot, Jánost, Pált és Istvánt megerősíti a varasdi vár Komor nevű, Zagorjében lévő és apja által nekik adományozott földjének a birtokában.

Átírta: Ungnád Kristóf varasdi ispán 1582., melynek *másolata*: DL 36 105. (Kukuljević-gyűjtemény)

Említi: V. István király 1270. aug. 4. > Ungnád Kristóf varasdi ispán 1582., melynek *másolata*: DL 36 105. (Kukuljević-gyűjtemény)

Újkori másolat: DL 36 243. (Bedekovich cs. lt. I. 2. — két példányban)

Újkori tartalmi kivonat:

a) Hrvatski Državni Arhiv, Josipović-Vojković cs. lt. 1. (DF 277 920.)

b) Istorjski Arhiv Varaždin, Grad Varaždin: Bedeković cs. lt. 1. 1. (DF 288 102.)

Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 963., Smičiklas V. 483. (Kukuljević: Regesta alapján) — Az említést lásd RA II/1. 69.

Az oklevél szövege:

Bela Dei gratia dux totius Sclavoniae, Dalmatiae et Croaciae omnibus, quibus praesentes ostenduntur, salutem in Domino sempiternam. Ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod cum post divinae pietatis clementiam et nostram emancipationem per dominum regem B. [= Belam] Hungariae patrem nostrum charissimum regimen ducatus nostri adepti fuisset, magister Thomas familiaris et specialis notarius domini regis carissimi patris nostri nostram adiens praesentiam nobis explanavit, quod idem dominus rex pater noster karissimus quandam terram castri Worosdiensis sitam in Zagarya Kumur vocatam ab eodem castro exemptam cum omnibus utilitatibus et pertinentiis ac terminis, sub quibus dictum castrum dinoscitur possedis, ob recompensationem servitiorum eiusdem obsequiosorum, quae ab indole suae pueritiae diligenti studio et prudenti circumspectione eidem domino regi charissimo patri nostro fideliter exhibuit indefesse, sibi et fratribus suis videlicet Christophoro, Johanni, Paulo et Stephano ac successoribus eorundem de plenitudine gratiae suae contulisset auctoritate sui privilegii muniendo, petens a nobis humili supplicatione, ut collationi eiusdem domini regis carissimi patris nostri nostrum consensum et assensum adhibentes eandem ratificare et ex nunc nostra collatione renovare necnon nostri privilegii munimine confirmare dignaremur. Verum quia voluntati et facto domini regis karissimi patris nostri, ut solet filius obediens, occurrere liberaliter debuimus et debemus, praesertim cum idem magister Thomas et Johannes frater eiusdem iuvenis noster cum ceteris fratribus eorum supradictis solertia et nobis obsequia et virtutum fidelitibus circumspecta impendere studuissent consideratis etiam servitiis eorundem, quae nobis impendere poterant in futurum, praefatam collationem domini regis karissimi patris nostri factam eidem magistro Thomae et fratribus suis de terra castri Worosdiensis antedicta ratam et firmam habuimus, prout in privilegio eiusdem domini regis patris nostri karissimi plenius habetur et perpetuo observaremus illibate et ex nunc eisdem reliquimus et ex novo contulimus, dedimus et donavimus iure perpetuo possidendam. In testimonium itaque privilegium [!] domini regis karissimi patris nostri et premissae collationis stabilitatem, quia etiam dominus rex pater noster karissimus a nobis petivit oraculo vive vocis, eisdem magistro Thomae et fratribus suis ac successoribus eorundem nostrum privilegium duximus concedendum. Datum per manus venerabilis patris Ladislai episcopi

Thininiensis, aule nostrae cancellarii dilecti et fidelis nostri anno Domini M^o ducentesimo sexagesimo octavo, ducatus autem nostri anno primo.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Mutatis mutandis szó szerint egyezik a Kemlúkról szóló (Sm. V. 478.) oklevéllel!” [Az előző szám alatti oklevélről van szó.] — IV. Béla király itt említett oklevelét lásd RA 1543. sz.

30

1268. — egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Sclavonie, Dalmacie et Croacie*) Blagusa (*Blagusa*) földet Boryzlau (~ Beryzlau), Vlchik, Stepan, Vytku, Rese fia Vulchik, Drask fia Vulchey és Dragislau zágrábi várnépbeliek (*castrenses*) ellenében Kövér (*ventrosum*) Márton zágrábi várjobbágyinak ítéli báróival, Henrik bánnal, Dénes zalai ispánnal és udvarának bírájával (*iudice curie nostre*), továbbá Baas mester dubicai (*Dobicensi*) ispánnal és más nemesekkel együtt bíraskodván. A per során a várnépbeliek azt állították, hogy a föld a váré és Márton jogtalanul foglalta el tőlük, Márton viszont örökölt földjének (*sua terra hereditaria*) mondta, és azt állította, hogy birtokjogát már megvédte a várnépbeliek ellenében Sándor [al]bán előtt, amiről bemutatta Sándor [al]bán oklevelét, valamint István bán azt megerősítő oklevelét; bemutatta továbbá Roland bán [1261. évi] oklevelét (Smičiklas V. 205.) is, amelyet a herceg átírva patvarkodásban marasztalja el a várnépbelieket, ám a tüzes vassal való megbélyegzésük helyett kegyelemből csupán kettesük, Borizlau és Vulchik hajának lenyírását rendeli el. — D. p. m. ven. patris Ladizlai Dei gratia episcopi Tynniensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. D. M^o CC^o sexagesimo octavo, ducatus aut. n. a. primo.

14. századi másolata: Zágrábi érseki lt. Liber privilegiorum fol. 59. (DF 283 555.)

Tkalčić: Mon. episc. Zagr. I. 137., Smičiklas V. 479. — Kivonat: Wenzel XI. 576. (Tkalčić: Mon. episc. Zagr. alapján), Kukuljević: Regesta n° 964.

31

1269. — egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Sclavonie, Dalmacie et Croacie*) oklevélbe foglalja azt az egyezséget, amely egyfelől Pribizlaus ispán özvegye, Lilium és vejei, Berizlaus fia Egyed, valamint Tibold nb. (*de genere Tyboldi*) Kozma fia Sándor, továbbá Salamon fia Ivan, másfelől pedig a zágrábi káptalan, illetve Borch fia Máté és a zágrábi káptalan között jött létre. Pribizlaus özvegye és vejei ugyanis a herceg előtt perbe fogták a káptalant a felső Kasina, Blagusa, Újbirtok és Sziget nevű falvak miatt — melyek közül az utóbbihoz egy szávai rév is tartozik — (*super quatuor villis Casna superiori, Blagusa, novo predio vocatis et insula cum portu in Zaua*), mivel azokból Egyedéknek feleségeik után leánynegyed jár, noha a birtokokat a káptalan ötven éve békésen birtokolja. A megegyezés szerint a káptalan önként fizet az özvegynek 35 márkát (*marcas*), Egyednek, Sándornak és Ivannak pedig 18–18 márkát, akik viszont lemondanak a birtokokkal szemben támasztott követelésé-

ikről szavatosság vállalása mellett. A káptalan ugyanakkor Kincianus unokájának (*nepos*), Borch fia Máténak is fizet 20 márkát anyjának, Annának, Kincianus leányának ugyanazon birtokokból járó leánynegyede fejében, aki viszont szintén lemond a birtokokkal szemben támasztott követeléseiről szavatosság vállalása mellett. — D. et actum Zagrabie, quinta feria prox. post oct. Epiphanie D. a. gratie millesimo ducentesimo sexagesimo nono.

Eredeti: 31,5 × 12,5 (+ 2,5) cm. Nagy kezdő B. Függőpecsét zöld zsinórja. — Zágrábi káptalan lt., Acta Antiqua fasc. 18. n° 53. 2. (DF 256 454.)

Átírta:

a) V. István király 1270. július 29. — Zágrábi káptalan lt. Acta Antiqua fasc. 17. n° 104. (DF 256 419.)

b) pozsegai káptalan 1355. aug. 17. — Zágrábi káptalan lt. Acta Antiqua fasc. 18. n° 53. 1. (DF 256 453.)

Tkalčić: Mon. episc. Zagr. I. 138. (az eredeti alapján), Wenzel XI. 588. (Tkalčić: Mon. episc. Zagr. alapján), Smičiklas V. 485. (az eredeti alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 971.

32

1269.
márc. 13.

— egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Slavonie, Dalmatie et Croatie*) apja, [IV.] Béla király kérését teljesítve átadja neki a Garam mellett fekvő és hercegségéhez tartozó Orosz nevű falut (*villam nostram sitam iuxta Goron Wruz nuncupatam nostro ducatu pertinentem*). — D. p. m. ven. patris Ladislai episcopi Tyniniensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. millesimo CC^{mo} LX^{mo} nono, tertio Id. Mart., ducatus aut. n. a. primo.

Átírta: esztergomi káptalan 1387. jún. 30. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia T. 30. (DF 248 664.)

Magyar Sion I. 765., Codex Strig. I. 61., Mon. eccl. Strig. I. 562., Smičiklas V. 489. (a Mon. eccl. Strig. alapján)

33

1269.
márc. 13.

— intézkedik a lovászmestere, Apa bán és Buzád mester lányának, Preuchlinus ispán özvegyének házasságával kapcsolatos vagyoni jogi kérdésekben.

Átírta: fehérvári johannita konvent 1365. aug. 17. > Vilmos pécsi püspök 1366. máj. 1. > I. Lajos király 1377. dec. 12. > (*tartalmilag*) Garai Miklós nádor 1425. jún. 19. — Győr-Moson-Sopron Megyei Lt. Niczky cs. lt. 146. (DF 209 251.)

A tartalmi átírás szövege:

litterarum privilegialium domini Bele ducis totius Slavonie, Dalmacie et Croatie anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono tertio Idus Martii ducatus autem sui anno primo subortarum nobis presentaverat continentem, quod idem dominus Bela dux consideratis fidelibus servitiis Apa bani magistri agazonum suorum interposuisset se de matrimonio inter eundem Apa banum et nobilem dominam filiam

magistri Buzad relictam comitis Preuchlini contrahendo concessissetque et statuisset, quod si eundem Apa banum de nobili domina supradicta gratia divina prole ditaret ex donatione sua omnes possessiones, quas dicta nobilis domina tempore comitis Preuchlini sub suo ducatu existentes videlicet Belauar, Tofew, Chetertekhel et Nogtelek ad ipsam spectantes et pertinentes tenuisset et possedisset in ius et proprietatem perpetuam cederent Apa bani supradicti et post eum filii vel filiorum descendendo irrevocabiliter pacifice et quiete possiderent. Adiecisset etiam idem Bela dux, quod si dictum Apa banum de nobili domina prememorata filiis carere contingeret usque ad vitam suam nichilominus easdem possessiones deberet possidere. Mete autem predictarum possessionum prout comes Leonardus de genere Borych bani dilectus eiusdem Bele ducis, quem ad id transmisisset, eidem Bele duci retulisset, hoc ordine distinguerentur: prima meta inciperet super fluvio Draua in radice fluvii Church et tenderet ad plagam septemtrionalem in magno spatio castri Belawar ad dextram remanente ac perveniret ad montem Vylagusheg nominatum, ubi a parte australi cruciferis de Vduarhel a plaga vero meridionali possessioni Belauar distingueret, inde quodammodo versus occidentem usque ad nyres dehinc verteret se versus magnam viam, que veniret de Belauar ad Zeredahel, ubi coniungeretur vie Belauar et Sykua post hec in vertice quorundam collicorum wlgariter darhath dicta dirigeretur usque metas nobilium versus orientem de Heranthfalua a parte septemtrionali dictis cruciferis et a parte meridionali dicte possessioni Sykua distingentes, deinde versus meridiem se divertente curreret usque ad Nogtelek et ibi ambiendo metas eiusdem Nogtelek versus occidentem inter Chutertekhel et Heresnye transiret ad fluvium Draue et circuendo terras ac oppida ad dictam Chetertekhel pertinentia cum terra Lynge veniret ad portum Belauar et ibi transeundo fluvium rediret ad primam metam et ibi terminaretur.

34

1269.
(ápr.?)

— egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Sclauonie, Dalmatie atque Croatie*) érdemeikért Dorozsma nb. (*de genere Drusma*) János ispánnak és fiának, István mesternek, a maga kardhordójának (*ensifero nostro*) adományozza Valkó (*Wlco*) megyében az adományozási jogához tartozó (*ad nostram donationem pertinentem*) Gara (*Gara*) nevű falut tartozékaival együtt, melynek birtokába az adományosokat Domokos baranyai ispán vezette be. — D. p. m. ven. patris Ladizlay episcopi Tiniensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. D. M° C°C° LX° IX° mense [Aprili ?].

Eredeti: 54 × 26 (+ 4,7) cm. Díszes kezdő *B* és nagy *ELA*, díszes *P*[roinde], *H*[ac] és *U*[t]. Függőpecsét fehér és vörös zsinórja. — Štatny Ustredný Archív SR, Bratislava, Zay cs. ugróci lt. C. 1. 1. (DF 265 777.)

Fejér VII. 3. 64. (az eredeti alapján), Smičiklas V. 491. (Fejér alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 975.

Az oklevél keltezésében a hónap neve nem szerepel, az „április” Smičiklas betoldása.

35

1269. — siklósi Jula fia Miklós ispánnak adományozza hercegsége Beszen nevű földjét Baranya megyében.

Átírta: Mária királyné 1267. [!] — DL 686. (NRA 1502. 19.)

Fejér IV. 3. 400. („E Dipl. Hung. in folio T. I. p. 314.”, 1266-ra)

Az oklevél szövege (az átírás alapján):

Bela Dei gratia dux totius Sclauonie, Dalmacie et Croacie omnibus Christi fidelibus presens scriptum cernentibus salutem in Domino. Ad universorum notitiam tenore presentium volumus pervenire, quod Nycolaus comes filius Jule de Suclous noster fidelis ad nostram accedens presentiam quandam terram nostri ducatus Bezim vocatam in comitatu Borvna existentem in commetaneitate monasterii Sancte Trinitatis sitam ob merita suorum servitiorum humiliter et devote ex benignitate nostri ducatus sibi dari postulavit. Cum idem Nycolaus domino Bele illustri regi Ungarie karissimo patri nostro et nobis ac regno in omni expeditione grata servitia, nota et laudabilia in persona regis domini Bele contra Tartaros persecutores nostri regni viriliter preliando, ut pote vir strenuus, exhibuerit et nobis intuentibus se fortune casibus spreta necis formidine submittere nullatenus formidavit nostram gratiam promerendam. Nos igitur circumspectione ducali animo advertentes, quid premii vel honoris, quid gratie seu muneris eidem Nycolao prenotato pro tam eximiis eiusdem meritorum servitiis conferre valeamus, licet maiora et meliora pro tantis et talibus servitiis impendere debuissimus, quam ea, que ad presens eidem conferimus, merito non invenimus, dictam tamen terram superius prenotatam cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis ab omnibus conditionalibus ducatus nostri revocando eximentes Nycolao pretaxato tradidimus, contulimus et donavimus hiisdem metis et terminis, illa et eadem plenitudine, qua dicti conditionales dignoscebantur possedisse. Volentes enim, quod Nycolaus prescriptus et sui heredes heredumque in posterum successores valeant et debeant quiete ac pacifice in perpetuum et irrevocabiliter possidere. Nycolaum tamen sepius nominatum ad dictam terram Bezen per Nycolaum sinistrum fidelem et familiarem nostrum fecimus introduci. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes litteras Nycolao concessimus dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Ladizlai episcopi Thininensis, aule nostre cancellarii dilecti et fidelis nostri anno Domini M° CC° LX° nono, ducatus autem nostri anno primo.

Az oklevél, *corroboratio*ja szerint, kettős pecséttel volt megerősítve, s az átírás is *privilegium*nak mondja.

36

1269. — egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Slavonie, Dalmacie et [Cro]acie*) bizonyítja, hogy jelenlétében Klokocs nb. (*de genere Colchoch*) Damyanus fia Farkas tizenkét örökölt szolgáját és szolganőjét (*servos et ancillas hereditarios suos, ... quorum nomina sunt: Lyben et uxor eiusdem Jurica nomine, Radomer filius eorundem, Martysseyay, Obrade, Mara, Martha, Lybysna, Colcava, Voke, Vochiche et Davola*) tizenhét zágrábi dénármárkáért (*pro ... marcis denariorum Zagrabiensium*) eladta Máté toplicai apátnak (*abbas monasterii Beate Virginis de Toplica*) és egyháznak, másik tizenkét szolgát és szolganőt pedig (*Thomas, uxor eiusdem Canissevela, et Radosela, Radisce, Lucia, Lupeko et uxor eiusdem Dragua, Tecana, Myluuana, Elena, Zernyche et Dobrina*) lelke üdvéért adományozott ugyanannak a monostornak. — D. p. m. ven. patris Ladyzlai [episcopi] Tynniensis, au. n. canc. dil. et f. n. [anno] gratie M° CC° LX° nono, ducatus aut. n. a. primo.

14. századi másolata: Zágrábi érseki lt. Privilegia monasterii B. V. Mariae de Toplica, n° LXXIV. (DF 283 328.)

Tkalčić: Mon. episc. Zagr. I. 148., Smičiklas V. 520., Hervay: Repertorium 185. (töredékesen, Smičiklas alapján) — Kivonat: Wenzel XI. 590. (Tkalčić: Mon. episc. Zagr. alapján), Kukuljević: Regesta n° 956. és 994.

37

1269. — egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Slavonie, Dalmacie et Croacie*) a Körös szabad faluban élő vendégtelepesei (*hospites nostri de libera villa Crisiensi*) kérésére átírja és megerősíti apja, [IV.] Béla király [1253. aug. 16-i] oklevelét (RA 996. sz.), melyben az átírta és megerősítette István szlavón bán [1252. ápr. 24-i], a vendégtelepések szabadságait és kötelezettségeit írásba foglaló oklevelét (Smičiklas IV. 489.). — D. p. m. ven. patris Ladizlai episcopi Tyniensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. D. millesimo ducentesimo LX° nono, ducatus aut. n. a. primo.

Eredeti: 40 × 30,5 (+ 4,5) cm. Díszes kezdő B. Függőpecsét vörös zsinórja. — Hrvatski Državni Arhiv, Körös város lt. 3. (DF 267 983.)

Átírta: II. Rudolf király 1597. márc. 21., melynek újkori másolata: DL 36 204. (Kukuljević-gyűjtemény)

Újkori — csonka — másolata: DL 36 203. (Kukuljević-gyűjtemény)
Smičiklas V. 513. (az eredeti alapján)

38

1269. Zágráb — egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Slavonie, Dalmachie, Croachie*) bizonyítja, hogy amikor apja, IV. Béla király akaratából először járt hercegségében (*ducatum*), Zágrábban (*in Zagrabia*), a Jalseueth folyó mellett (*iuxta fluvium Jalseueth*) három faluban élő Bratona fiai és unokái, ti. Otrochk a fiaival, Torcha a fiaival, Mirozlaus, Ratk, Velizluo, Gerdos a fiaival, Mártonnal és másokkal, Dragizlaus, Ozul, Wlk, továbbá Zlobk a fiával, Brathkkal és más roko-

naival (*cognatis suis*), Donk, Neudasa, továbbá Chutk fiai és unokái, István, Benk, Wlchina, Otho és Wlcodrug fiai, továbbá Godigoy fiai és unokái, Wlksa, Pubisa, Gurdaueth és egész nemzetségük (*tota generatio predictorum*) azzal vádolták meg a zágrábi káptalant és a kanonokokat, hogy — noha ők a zágrábi vár jobbágysai (*iobagiones castri Zagrabiensis*) voltak — őket és három falujuk földjét újabban (*de novo*) erőszakkal elfoglalva tartják. A káptalan és a kanonokok viszont azt állították, hogy a három falu földjét és őket (*terram trium villarum ... et ipsos*) 49 éve békésen birtokolják, amit [Béla herceg] apja és anyja (78. sz.) okleveleinek bemutatásával bizonyítottak. [Béla herceg] azonban a nagyobb bizonyosság kedvéért esküt ítélt meg a káptalannak, amelynek során a Bratona fiai és társaik által kiválasztott Péter mester zágrábi és Nicodemus mester kemléki (*de Kemnuk*) főesperes, valamint Drisa mester zágrábi olvasókanonok, ill. a káptalan által kijelölt Buza mester zágrábi éneklőkanonok, Mihály mester zágrábi örkanonok és Benedek mester gercsei (*de Guerche*) főesperes — jóllehet Bratona fiai és társaik el akarták engedni az esküt — [Béla herceg] káplánja (*capellano nostro*), Saul pap (*sacerdote*) előtt a nagyobb egyházban a szent király oltáránál (*in maiori ecclesia in altari sancti regis*) letették az esküt, amelynek alapján [Béla herceg] bárói tanácsával élve (*habito consilio baronum nostrorum*) a falvakat tartozékaikkal együtt a káptalannak ítéli, a másik félnek örök hallgatást parancsolván. — D. Zagrabie, a. D. M° CC° LX° nono.

Átírta: V. István király 1270. júl. 29. — Hrvatski Državni Arhiv, Zágrábi káptalan lt. Acta antiqua 23. 53. (DF 256 517.).

Tkalčić: Mon. episc. Zagr. I. 147. (az átírás alapján), Wenzel XI. 586. (Tkalčić: Mon. episc. Zagr. alapján), Smičiklas V. 517. (az átírás alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 993.

39

1269.

— szentambrusi vendégtelepeseinek verőcei vendégtelepesei szabadságait adja, külön is megemlítve a verőcei ispán joghatósága alóli mentességüket és a falunagy választásának szabadságát, valamint a nyestbőradó fejében való fizetési kötelezettségüket.

Eredeti: 36,2 × 27,8 cm. A kezdő B hiányzik. Függőpecsét zsinórzata. — Erdélyi Nemzeti Múzeum lt., Törzsgyűjtemény 3. (DF 253 631.)

19. századi másolata: DL 86 610. (Teleki cs. gyömrői lt.)

Fejér IV. 3. 530. (a Cornides-gyűjtemény alapján), Smičiklas V. 516. (a Cornides-gyűjtemény alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 996., Tört. Tár 1889. 526. (8. sz.)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

[B]ela^a Dei gratia dux [t]otius^a [S]clavonie,^a [D]almatie^a et [C]rouacie^a universis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. [A]d^a universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod hospites nostri de Sancto Ambrosio ad nostram accedentes presentiam a nobis humiliter postularunt, ut eos sub libertate habere et conservare dignaremur, qua gaudent hospites nostri

de Wereuche. [N]os^a itaque supplicationibus eorundem annuentes de benignitate nostra talem eisdem hospitibus nostris gratiam duximus faciendam, quod a iurisdictione [!] comitis de Wewreuche pro tempore constituti sint liberi et exepmti [!] et quemcunque de eadem villa communiter in villicum eligere voluerint, preficiendi et recipiendi liberam habeant facultatem, ita tamen, quod sepedicti hospites singulis annis in festo Beati regis Stephani ratione marturinarum, pro quibus antea decem marcas se solvisse asserebant, triginta et quatuor marcas solvent nobis in denariis banalibus, dando pro qualibet marca quinque pensas, tali adiecta conditione, quod si prefatum terminum omitterent in solvendo, in octava diei solutionis cum duplo solvere tenebuntur. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes contulimus duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Ladyzlai episcopi Tyniensis dilecti et fidelis nostri, aule nostre cancellarii anno ab incarnatione Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono, ducatus autem nostri anno primo.

^a A hiányzó kezdőbetűt újkori kéz pótolta.

1269.

— egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius [S]clavonie, [D]almacie et Croacie*) Vodicsa (*Vodichan*) földet Bobonig (~Bobonyg) fiainak, Jacovnak és Cristannak (~Critanus) ítéli. A Vodicsa földön élő várjobbágyok (*iobagiones castri in terra Vodichan constituti*), ti. Hlapuna fia Bora kenesepolai (*de Kenesepula*) rokonaival (*proximis*), Vytalus fia Voyhna, Ozor fia Zoryzlo bovicsei (*de Bovycha*) rokonaikkal (*proximis*), Bratk fia Ruzete, Voyhna fia Poznan, Braseyk fia Grubuch pounjai (*de Povnyna*) rokonságukkal (*cognatione*), Chornoy fia Raduna, Vozlo fia Gyrd, Zorian fia Zyuenk *scytar*-i rokonaikkal (*cognatis*), Dragubert fia Goriwlk, Branyzlo fia Jacus, Stepk fia Obrad rokonaikkal (*proximis*), Stavlen fia Elia, Vratyn fia Petyna *polchan*-i rokonaikkal (*proximis*), Naguil fiai: Vulchislo és Poznan *rychycha*-i rokonaikkal (*proximis*), továbbá Petrych fiai: As, Baas és Heynih ugyanis a herceg előtt perbe fogták Bobonig fiait azt állítván, hogy azok a földet tőlük foglalták el jogtalanul. A Bobonig-fiak szerint viszont a földet nagyapjuknak (*avo ipsorum*), gorikai (*de Goricha*) Istvánnak a nagy [III.] Béla király (*per magnum Belam regem*) adományozta és azt Imre és [IV.] Béla királyok is megerősítették, amiről Imre király aranypecsét, valamint [IV.] Béla király egy aranypecsét és egy viaszpecsét kiváltságlevelével rendelkeznek, s az utóbbit be is mutatták a herceg előtt, ám a két aranypecsét oklevelet csak a landstrassi (*de Lonstruht*) apát átiratában terjesztették elő, akinek az egyházában azok, állításuk szerint, le vannak helyezve. A herceg erre kiküldte Juan prodavizi ispánt (*comiti de Prodavyz*), Buza mester zágrábi éneklőkanonokot és Péter mester zágrábi főesperest, hogy saját pecsétjeik alatt írják át azokat, ami meg is történt. Ennek alapján a herceg megállapította, hogy [III.] Béla király érdemeiért Istvánnak adományozta Vodicsa földet, de halála miatt az adományt fia, Imre ki-

rály foglalta aranypecsétés oklevelébe (RA 192. sz.), [IV.] Béla pedig Bobonigot, akit István bán idejében bizonyos várnépbeliek (*quidam castrenses*) perbe fogtak Vodicsa föld ügyében, megerősítette az adomány birtokában (RA 709. sz.), s ezért Borának és társainak örök hallgatást parancsol Vodicsa föld ügyében. — D. p. m. ven. patris Ladyzlai episcopi Tynniensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. ab inc. D. M° CC° LX° nono, ducatus a[u]t. n. a. primo.

Eredeti: 47,5 × 32,7 (+ 4) cm. Kezdő B és több kezdőbetű hiányzik, melyek közül a B-t újkori kéz pótolta. Bevágások a függőpecsétet tartó zsinórzat számára. — DL 66 477. (Blagay cs. lt. 5.)

Blagay oklt. 18. (az eredeti alapján), Smičiklas V. 514. (a Blagay oklt. alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 991.

41

1269. — egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*totius Sclavonie, Dalmacie Crouacieque dux*) berényi vendégtelepesei (*hospites nostri de Beryn et ad eam pertinentes*) kérésére átírja és megerősíti apja [1264. szept. 9-i] privilégiumát (RA 1409. sz.) szabadságaikról és kötelezettségeikről; azzal a módosítással azonban, hogy azon három nehezék helyett (*pro tribus ponderibus*), amelyet eddig fizettek, ezentúl évente tizenöt báni dénárt (*denarios banales*) adjanak, valamint azok, akik a segesdi ispán alá tartoznak, a pecsenyevivőnek semmit se adjanak (*iidem, qui sunt sub comite de Segustino constituti allatori assature nil dare teneantur*). — D. p. m. ven. patris Ladizlai episcopi Tyniensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. D. millesimo ducentesimo LX° nono, ducatus aut. n. a. primo.

Átírta: V. István király 1270. — DL 561. (NRA 612. 2.)

Fejér IV. 3. 529. (a Heveneszi-gyűjtemény alapján), Smičiklas V. 519. (az átírás alapján), Solymosi: Járadék 224. (az átírás alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 995.

42

- (1269. vagy előtte) — egész Szlavónia, Dalmácia és Horvátország hercege (*dux totius Sclavonie, Dalmacie atque Croacie*) egyezsége lép a Franco preceptor által képviselt templomos renddel abban a perben, amelyet a nevében apja, [IV.] B. [= Béla] magyar király (*regem Ungarie*) folytatott a rend ellenében Zengg város és a gecskői birtok (*super civitate Scennie et possessione de Gekhke*) ügyében. Az egyezés (*transactio, compositio seu pactione*) értelmében átadja a templomosoknak a dubicai ispánságot minden tartozékával együtt (*comitatum de Dobicha cum omni districtu, iurisdictione, honore ac suis pertinentiis*), külön is megemlíti a nyestbőradót és a zsolozsmának nevezett báni megszállást (*cum marturinis et descensu bani vulgariter zuluzma vocato*), fenntartva azonban magának az egész Szlavóniában kamarahaszna címén szedett rendkívüli adót (*collecta, que per totam Sclavoniam ratione camere nostre exegi consuevit*). Eltiltja továbbá a bánt, a hercegi udvar bíróját (*iudex curie ducalis*) és az ispánokat a dubicai

ispánságban való ítélkezéstől és a megszállás (*descensus seu procuraciones*) szedésétől, az olyan, idegenek (*homines externos*) elleni perekről azonban, amelyekben a templomosok mestere nem tud ítélkezni, úgy rendelkezik, hogy azokat helyezték át a hercegi bíróságra (*ad nostrum ducale auditorium*), s a megszállás jogát is fenntartja magának. Átad a templomosoknak továbbá 1500 ezüstmárkát (*marcas boni, puri, fini et legalis argenti*) Timót zágrábi püspök és káptalana előtt. A templomosok ellenben lemondanak Zengg városról és a gecsei kerületről (*districtu*), ill. az azokért folytatott perüktől visszalépnek, s a Zengg városra és a gecsei ispánságra (*comitatus*) vonatkozó okleveleiket érvénytelennek nyilvánítják. Bizonyítja végül, hogy a felek az egyezmény megszegésének esetére kölcsönösen 20 ezer márka lefizetésére vállaltak kötelezettséget.

Átírta: IV. Béla király 1269. > V. István király 1270. dec. 12. > IV. László király 1272. nov. 18. > X. Gergely pápa 1275. szept. 18. — Vatikáni Lt. Reg. Vat. 37. CXLVI–CXLIX. fol. (DF 290 302.)

Tartalmilag átírta:

a) (az átírások alapján) I. Károly király 1322. dec. 18. > ua. 1327. febr. 15. > I. Lajos király 1357. márc. 5. > Garai Miklós nádor 1429. márc. 13. — DL 34 004. (NRA 1550. 22.)

b) (az átírások alapján) I. Károly király 1322. dec. 18. > ua. 1327. febr. 15. > I. Lajos király 1357. márc. 5. > Zsigmond király 1428. febr. 27. > I. Mátyás király 1488. jún. 9. > császári káptalan 1488. aug. 14. — Hrvatski Državni Arhiv Doc. med. varia 544. (DF 219 030.)

Theiner: Mon. Hung. I. 311. (az átírás alapján) — Kivonat: Fejér IV. 3. 506., Kukuljević: Regesta n° 992. — Az a) tartalmi átírást lásd Alsó-szlavóniai okmt. 167.

A tartalmi átírások Béla herceg oklevelét nem említik, csak IV. Béla azt átíró oklevelét (ill. annak későbbi átírásait).

43

... *— oklevelét, amely szerint Sámson nonai püspök és András ispán ki-
egyezttek egymással Lepled (*Lepled*) föld birtoklása ügyében, említi IV.
Béla király 1269. dec. 21-i oklevele (Smičiklas V. 505., vö. RA 1622. sz.)

44

(1023–1038
körül)

Gizella királyné [I.] István király beleegyezésével (*favente*) Szt. Móric [bakonybéli monostorá]nak adományozza az erdélyi részekben Lapád és Abony falvakat (*in transsilluanis p[ar]tibus villam Lapat et villam Obon*), a Makra [hegye]n (*in Macra*) nyolc szőlőt ugyanannyi szőlőművessel (*vinitoribus*), valamint Szalmádót (*Salamadh*) halászhelyekkel, elegendő földdel és kaszálóval (*cum piscinis, terra suficiente et feneto*).

Említi: a bakonybéli apátság elidegenített javainak 15. századi jegyzéke. — Pannonhalmi konvent lt. 1576. XLIX. M. (DF 287 859. — korábban: 285 442.)

Wenzel VI. 39., M. Gazd. tört. Szemle 1903. 198. (magyar ford.), Pannonh. rend tört. VIII. 223. (magyar ford.) és 590., Diplomata Hung. ant. I. 120. — Kivonat: Jakó: Erdélyi okmt. I. 1. sz. (részleges)

Bár a jegyzék — más tételekkel ellentétben — nem tesz említést Gizella királyné okleveléről, az a körülmény, hogy a szöveg egyes szám első személyű névmást és igealakokat használ (*me ... contulli ... dedī*) azt a benyomást kelti, hogy a jegyzék írója Gizella királyné — vélhetően szubjektív megfogalmazású — oklevelének felhasználásával dolgozott. Ennek valószínűségét megerősíti, hogy 1508-ban a bakonybéli monostor birtokában volt egy Gizella királyné által adományozott evangeliarium, mely a monostor kiváltságleveleit is tartalmazta (Csánki: Inventárium 294.). Ebből következik viszont, hogy az ily módon rekonstruálható oklevél aligha foglalta magában a veszprémi malom adományozásáról szóló részt (lásd a következő számot), mivel a jegyzék külön tételként szerepelteti, s annak állítmánya egyes szám harmadik személyű. — Keltére lásd Diplomata Hung. ant. I. 120.

45

(1023–1038
körül)

— [a bakonybéli monostornak] adományoz egy malmot a veszprémi szikla alatt (*sub rupe Wesprimiensī*).

Említi: a bakonybéli apátság elidegenített javainak 15. századi jegyzéke — Pannonhalmi konvent lt. 1576. XLIX. M. (DF 287 859. — korábban: 285 442.)

Wenzel VI. 39., M. Gazd. tört. Szemle 1903. 198. (magyar ford.), Pannonh. rend tört. VIII. 223. (magyar ford.) és VIII. 590., Diplomata Hung. ant. I. 120. — Kivonat: Jakó: Erdélyi okmt. I. 1. sz. (részleges)

Gizella királyné másik bakonybéli adománya (lásd az előző számot) alapján feltételezhető ugyan ezen adomány oklevelébe foglalása, mindazonáltal az oklevél egykori léte nem áll vitán felül. — Keltére lásd Diplomata Hung. ant. I. 120.

46

1224.

Jolánta (*Yoles*) királyné kancellárjának, a veszprémi prépostnak az érdeimeiért ugyanazon egyháznak a népeit (*populis eiusdem ecclesie*) a joghatósága alá tartozó helyeken (*in locis, in quibus ius habemus*) felmenti a vám (*tributum*) fizetésének kötelezettsége alól. — D. p. m. prefati n. canc. ab inc. D. a. Mill° CC° XX° IIII.

Eredeti: 17,7 × 10,7 (+ 2) cm. Függőpecsét hártyszalagja. — Veszprém Megyei Levéltár, Mohács előtti oklevelek gyűjteménye 67. — korábban: Veszprém város lt., Régi oklevelek 1. 3. — (DF 282 763.), melynek fényképmásolata: DL 24 383.

Fejér III. 1. 469.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Lásd a[z RA] 386. sz. oklevelet!”

47

1226. — érdemeiért [Csák nb. Miklós ispánnak,] Ugrin volt esztergomi érsek [atyafiának] adományozza Fejér megyében (*in parochia Albensi*) a bányai (*de Bana*) ispánsághoz tartozó Vinért (*Yner*) az ott élő nyolc háznépvel, nyolc szőlővel és 160 hold földdel (*VIII mansionibus ... VIII vineys et CLX iugeribus terre*) udvarispánja, Atyusz (*Ocuzh*) és más bárói jelenlétében (*presentibus*); az adományos beiktatását szerviensével (*per ... nostrum servientem*), berencsei (*de Berense*) Buda fia Miklóssal végeztetvén el. — D. p. m. mag. Zlaudi lectoris Albensis, n. canc. a. D. M° CC° XXVI°.

Eredeti: 14 × 12,5 (+ 1,5) cm. Sérült hártya. Vörös és ezüst zsinóron függőpecsét töredéke. — DL 61 126. (Kisfaludy cs. lt. 4.)

Győri tört. rég. füz. III. 297., Wenzel VI. 432. (mindkettő II. András okleveleként) — Kivonat: RA 433a. sz.

Az oklevél bal felső sarka hiányzik, így sem a kibocsátó, sem az adományos neve nem olvasható. Az adományos személyének kiléte egyértelműen meghatározható: Csák nb. Miklós ispánról van szó, hiszen (1) a kortársak őt emlegették „Ugrin érsek frater”-ként (lásd Karácsonyi: Magyar nemzetségek 330.), (2) ezen Miklós a nemzetség ún. Kisfaludy-ágához tartozott, s az oklevél a Kisfaludy család levéltárában maradt fenn, (3) Miklós valóban birtokolta Vinért, s 1231-ben Lőrinc nevű fiára hagyta (vö. Fejér III. 2. 229.). Nehezebb állást foglalni az oklevél kibocsátójának kérdésében. Szentpétery ugyan felvette az oklevelet II. András oklevelei közé (lásd RA 433a. sz.), megjegyezte ugyanakkor, hogy az „valószínűleg ... Yoles királynőé”. Az oklevél archontológiai adatai valóban inkább királynéi oklevélre engednek következtetni, ahogy arra már Szentpétery is utalt, s — amennyire a töredék alapján megítélhető — az oklevélen függő pecsét sem II. András királyé. Említést érdemlő körülmény továbbá, hogy az (árki)bányai várispánság ügyeiben más királynék is rendelkeztek (lásd a 72., 167. és 173. számokat). Az oklevél kelte — Szentpétery megjegyzésével ellentétben — az eredetiben világosan kivehető.

48

1248. **Mária** királyné verőcei vendégtelepeseinek (*hospitibus nostris de Wereuche*) ugyanazon szabadságot (*libertatis conditionem*) adományozza, mint amelyet a segesdi vendégtelepesek (*hospites de Segust*) élveznek; megállapítja évi pénz- (*census*) és élelemadójukat (*victus*) leírva egyúttal földjük határait is. — D. in insula Leporum p. m. f. n. canc. mag. Acus thesaurarii Albensis eccl. a. D. millesimo ducentesimo quadragesimo octavo.

Eredeti: 57 × 31,6 (+ 2,6) cm. Díszes kezdő M. Függőpecsét arany és vörös zsinórja. — Hrvatski Državni Arhiv, Neo-regestrata Acta 590. 29. (fényképe: DL 33 406.)

Átírta: pozsegi káptalan 1300. máj. 19., melynek 1759. évi másolata: DL 32 691.

Említi:

a) Miklós szlavón bán 1353. okt. 21. — DL 33 408. (NRA 590. 27.)

b) Miklós szlavón bán 1354. febr. 3. — DL 33 407. (NRA 590. 26.)

Fejér IV. 2. 35. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján, töredékesen), Kukuljević: Jura I. 484. (az eredeti alapján), Wenzel II. 202. (az átírás alapján), Smičiklas IV. 374. (az eredeti alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 556., Csőre: Erdőgazdálkodás 250. — Az *a*) említést lásd Smičiklas XII. 205., a *b*) -t Smičiklas XII. 221.

A pozsegai káptalan a bemutatott eredetit „literas patentes ... sub pendentis sigillo emanatas”-nak mondja.

49

1251.
Visegrád

— epöli (*de Epel*) Miklós fiait, Simont, Oltumeranust és Miko¹-t, harcos jobbágyokká (*jobagiones exercitiales*) teszi és Kövi faluban (*in villa Kuuy*) a királynéi földből (*de terra reginali*) 32 holdnyt (*iugera terrarum*) ad nekik ott, ahol jobbnak fogják találni. — D. in Wisegrad, p. m. Akus prepositi a. D. M° CC° L° primo.

Eredeti: 19,7 × 6,6 (+ 0,8) cm. Vörös zsinóron természetes színű kettőspecsét csekély töredéke. — Esztergomi káptalan m. lt. Acta radicalia 26. 1. 2. (DF 326 395.)

Magyar Sion II. 598. (az eredeti alapján), Codex Strig. II. 61., Wenzel VII. 325. (Magyar Sion alapján), Mon. eccl. Strig. I. 388. (az eredeti alapján) — Facsimile-részlet: Mon. eccl. Strig. I. III. tábla.

¹ A nevet az oklevél szövegébe más kéz szúrta be.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Cursivba hajló írása más, mint IV. Béla 1251. XI. 24. (N[emzeti] M[úzeum, Törzsanyag])” [Vélhetően az RA 960. számú oklevélről van szó, melynek eredetije azonban ma már nincs a Magyar Országos Levéltárban.]

50

1258.
jan. 20.
Buda

— a Pozsega (*Posoga*) megyei birtokviszonyokban a néhai Ugrin kalocsai érsek ideje óta végbement változások kivizsgálására kiküldött Gyleth-nek, a királyi tárnokok és a királynéi pohárnokok ispánjának írásbeli jelentése alapján jobbágyságot (*jobagionum nostrorum*), Bebuch-ot, Sewa-t és Otroch-ot meghagyja és megerősíti Orjavica (*Oryawicha*) nevű földjük birtokában olyan feltételek mellett (*sub eadem observantia, debitis et servitiis ac ritu in omnibus et per omnia*), ahogy Pozsegában a birtokosok addig is birtokoltak, s egyúttal leírja birtokuk határait. — D. Bude, p. m. f. n. mag. A. [= Acus] prepositi Budensis, au. n. canc. a. D. Ml° CC° quinquagesimo octavo, tercio decimo Kal. Febr.

Eredeti: 41,5 × 23 (+ 2,5) cm. Nagy kezdő MARIA. Bevágások a függőpecsét zsinórzatának. — Hrvatski Državni Arhiv, Neo-regestrata Acta 1531. 22. (fényképe: DL 33 917.)

Említi: Erzsébet királyné 1275. — DL 33 852. (NRA 1532. 28.)

Wenzel XI. 445., Smičiklas V. 84. — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 748. — Az említést lásd a 108. sz. alatt.

Lásd a következő számhoz írt megjegyzést.

51

1258.
jan. 20.
Buda

+ — jobbágját, Octrocht-ot meghagyja és megerősíti Orjavica nevű földje birtokában.

Eredeti: 49,5 × 18,8 cm. Díszes kezdő M. Bevágások a zárópecsét számára. — Hrvatski Državni Arhiv, Neo-regestrata Acta 1531. 22. (fényképe: DL 33 916.).

Az oklevél szövege:

Maria Dei gratia regina Hungarie universis Christi fidelibus presentium notitiam habituris salutem in salutis largitore. Quia pro temporum varietate et comitum de Posoga quondam mutatione fideles iobaiones nostri in eodem comitatu terras tenentes super terris suis molestabantur, nec poterant a longo tempore legitime possedas per calumpniatorum machinamenta quiete et pacifice possidere, frequens ipsorum nos supplicatio invitavit, ut terram uniuscuiusque ipsorum nostro dignaremur privilegio confirmare. Verum quia non plene constabat nobis de quantitate terre ipsorum et metis, quibus unaquaque cingebatur, fidei et diligentie fidelis nostri Gyleth comitis tawernicorum incliti domini regis Hungarie et comitis buchariorum nostrorum commisimus, ut ipse super unamquamque ipsarum terrarum personaliter accedens quantitatem earum, quas a tempore clare memorie Vgrini Colocensis archiepiscopi et deinceps possedas inveniret ab eis simul et metas inspiceret et iuxta metas antiquas novis erectis statum uniuscuiusque terre nobis suis litteris intimaret. Qui mandatum et commissionem nostram fideliter executus, omnium predictorum iobaionum in dicto comitatu a tempore prefati archiepiscopi tenentium terras statumque ipsarum terrarum sub suo noto et autentico sigillo in quadam carta clausum nobis transmisit, inter quas terram Octrocht nomine Ozyawicha fidelis iobaionis nostri tenentis terram sub hoc statu et sub hiis metis invenimus comprehendi. Prima siquidem meta terre Octrocht incipit ab oriente super monte, ubi est meta terrea et commetaneus eius est Bylotha, inde descendens per eundem montem in semitam versus meridiem usque viam, unde vadit ad pirum, ubi est meta terrea et commetatur terre predicti Bylothe, inde vero per quosdam rubos dirigit se ad quoddam fossatum ad rivulum Oziawicha, et inde transiens rivum Oziawicha vadit ad sorbum, ubi est meta terrea, demum vadit ad nemus, per quod nemus transiens descendit in rivum desiccatum versus occidentem et ibi est commetaneus eius Draas, et inde ascendit in quandam viam, iuxta quam est meta terrea et ibidem commetane[us eius dictus] Draas, inde vero descendens per quoddam nemus versus occidentem vadit ad arborem, que vulgo nyfa [!] vocatur et ibi est meta terrea et ibi est commetaneus eius predictus Draas, inde vadit ad metas terre relicte Demetrii, deinde vadit ad arborem, qui vocatur narfa et ibi est commetaneus terre relicte Demetrii, inde vero cadit in fossatum, quod Birgnikpotoca vocatur et inde descendens versus orientem ad quandam viam usque rivum Oziawicha, quem transiens vadit ad fossatum versus orientem, et inde ascendens per quandam particulam montis redit ad primam metam et sic mete predictae terre terminantur. Quam terram sub metis supranotatis eidem fideli nostro Otrocht et ipsius heredibus heredumque

successoribus auctoritate presentis privilegii in ius perpetuum confirmavimus sub eadem observantia, debitis et servitiis ac ritu in omnibus et per omnia, sub quibus terram in Posoga tenentes hactenus deguerunt. Ne igitur huius nostre confirmationis series a quoquam valeat infirmari, in qua calumpniatoribus via malignandi provide est elisa, presens privilegium dupplicis sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum Bude, per manus fidelis nostri magistri A. [= Acus] prepositi Budensis, aule nostre cancellarii anno Domini M^o CC^o quinquagesimo octavo, tercio decimo Kalendas Februarii.

Az oklevél szövege — csekély eltérésekkel — szó szerint megegyezik az előző oklevélével, azonban a föld egyedüli birtokosaként Octrocht-ot nevezi meg. Mivel Erzsébet királyné 1275-ben az előző oklevélben megnevezett mindhárom birtokos, illetve fiaik birtoklását erősítette meg (vö. 108. sz.), mégpedig Mária királyné oklevelére hivatkozva, a két oklevél közül ez utóbbi az előző oklevél felhasználásával készített *hamisítványnak* tekintendő. Erre vall az is, hogy bár a *corroboratio* szerint az oklevelet a királyné kettős pecsétjével erősítette meg, az oklevélen zárópecsét nyoma látszik.

52

1259.

— mivel [IV.] Béla király Lobor (*Lobor*) birtokot az azon épült várral együtt — elvéve azt Urbán fia Pucyna-tól — Buzad atyafiának (*frater*), Mihály ispánnak adta és az adományt nem vonta vissza, csereképpen és különböző követségekben teljesített szolgálatai viszonzásaképp Pucyna fiának, Cheh-nek adományozza a korábbi birtokosaitól a kezére háramlott Dobolc (*Dobouch*) földet Pozsegában (*in Posoga*) a Szávaberke (*Zoaberke*) nevű erdővel együtt. Mivel pedig Cheh házasságra lépett [a királyné] rokona (*cognati*), János feleségének udvarhölgyével (*familiarem sociam*), Demeter özvegyével, Erzsébettel, engedélyezi, hogy Cheh örökös nélküli halála esetén az asszony birtokolja a földet, mely csak halála után szálljon Cheh nemzetségének (*ad generationem*) a kezére. Leírja egyúttal Fülöp pozsegai ispán írásbeli jelentése alapján az adományozott birtok határait, felsorolván azon négy halászó helyet (*loca piscature*) is, melyek e határokon kívül esnek ugyan, de az adományozott földhöz tartoznak. — A. D. M^o CC^o quinquagesimo nono.

Eredeti: 50 × 26 (+ 4) cm. Díszes kezdő M. Arany, vörös és zöld zsinóron természetes színű kettőspecsét töredéke. — Hrvatski Državni Arhiv, Neo-regestrata Acta 1502. 2. (fényképe: DL 33 714.).

1850. évi hiteles másolata: DL 500. (NRA 1502. 2.)

Említi: IV. László király 1280. máj. 22. — DL 33 730. (NRA 1503. 20.)

Fejér IV. 2. 500. („E Dipl. Hung. Tom. I. p. 244.”), Smičiklas V. 148. (az eredeti alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 783. — Az említést lásd Smičiklas VI. 343., vö. RA 3053. sz.

53

1260. — [a visegrádi Szent András monostornak] adományozza Dömös mellett (*iuxta Demesium*) Marót birtokot (*possessionem Morouth*). — Anno 1260.

Átírta: IV. László király 1278.

Említi:

a) Gyöngyösi Gergely pálos generális inventariuma 86. — Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtára Cod. Lat. 135.

b) Az egykori pilisi (szentléleki, szentkereszti és visegrádi) kolostorok iratainak jegyzéke 1718. okt. 1. — AP fasc. 291., fol. 109–110. n° 36.

Györffy: Pilis megyei monostorok 282. (az a) említés alapján), Documenta artis Paulinorum III. 223. (az a) említés alapján) és 224. (a b) említés alapján) — Az átirást lásd RA 2933. sz.

54

- (1260. ?) — Stájerország hercegnéja (*S[t]yriae ducissa*) értesíti a domonkos rendiek generálisát és gyűlését (*capituli generalis*), hogy midőn a hűtlen alattvalók rábeszélésére (*perfidorum subditorum suasione*) viszály (*discordia*) támadt [IV.] Béla király és fia, István [ifjabb] király (*regem*) között, a néhai János testvér boszniai püspök (*episcopi Bossinensis*), a domonkos rend generálisa segítségért könyörgött, aki a néhai Gellért testvér domonkos rendi perjellel együtt megjelent álmában a viszály megszűnését ígérve, s másnap [IV. Béla] király hírnöke (*cursor*) valóban meghozta neki a király levelét (*litteris*), mely szerint István [ifjabb] király mindenben alávetette magát apja akaratának (*se omnino patri dedisse*). Kéri, hogy [János püspök] más csodáiról tájékoztassák.

Ferrarius: De rebus Hung. 103., Katona: Hist. crit. VI. 358. (Ferrarius: De rebus Hung. alapján), Fejér IV. 3. 68. (Ferrarius: De rebus Hung. alapján, 1262-ra), Makkai-Mezey 163. (magyar ford.)

Kétes hitelű, lásd RA 1236. sz., keltére lásd még Makkai-Mezey 337. (353. sz. jegyz.).

55

1261. — fia, Béla hercegségének (*ducatus*) az ügyei rendezése végett Szlavóniába (*in regnum Sclavonie*) érkezve a zágrábi polgárok (*cives de monte Grecz*) panaszára — megfontolva, hogy a [zágrábi] várat újonnan emelték a hercegség székhelyén (*in principaliori loco ducatus*), és az az egész ország hasznára és a határvidék (*confinii*) védelmére szolgál — felmenti őket a bánnak a hercegség címén (*nomine ducatus*) évente fizetett 200 penzányi (*pensarum*) adó fizetésének kötelezettsége alól, s egyúttal a [zágrábi] vár plébániáját Fülöp zágrábi püspök, valamint Tóbiás mester prépost, Péter mester főesperes, Buza mester éneklőkanonok, Prothasius őrkanonok és István dékán beleegyezésével kiveszi a püspöki joghatóság alól. — D. a. ab inc. D. millesimo ducentesimo sexagesimo primo.

Egyszerű 16. századi másolata:

a) DL 36 229. (Kukuljević-gyűjtemény)

b) Arhiv Hrvatske Akademije, Diplomata latina 2. 4. (DF 230 169.)

Említi: I. Lajos király 1349.

Tkalčić: Mon. civ. Zagr. I. 31. (az a) másolat alapján), Smičiklas V. 202. (a b) másolat alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 817. — Az említést lásd Smičiklas XI. 558.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Smičiklas szerint gyanús.”

56

(1262
előtt)

*— privilégiumát, amelyet Bylota, Belch és Petruzlo Orjavica (*Oryauicha*) és Szelce (*Scelca*) nevű földjeinek birtoklásával kapcsolatosan adott ki, említi Benedek mester királynéi udvarispán és vasvári ispán 1262. évi oklevele (Smičiklas V. 241.).

A királyné oklevelének tartalmára vonatkozó utalás alapján egyértelmű, hogy az oklevél kiadására azon Pozsega megyei birtokvizsgálat során került sor, amelynek emlékét Mária királyné 1258. jan. 20-i oklevele tartotta fenn (lásd az 51. sz. alatt), s így indokoltnak tűnhet az említésből ismert oklevél 1258 és 1262 közé datálása. Ennek a megoldásnak azonban ellene mond, hogy az 1258. évi oklevél szerint a vizsgálatot Gyleth királyi tárnokispán és királynéi pohárnokispán folytatta le, a jelen oklevelet említő oklevél szerint viszont Benedek mester királynéi udvarispán is irányított hasonló célú eljárást, mégpedig külön királynéi parancsra (de ... mandato speciali ... regine — Smičiklas V. 241.), alkalmasint az elhúzódo vizsgálat egy későbbi szakaszában. Helyesebbnek tűnik tehát Mária királyné ezen oklevelét 1262 elé keltezni.

57

1262.
(aug. 25.
körül ?)

— [és IV. Béla király] Herman ispán esztergomi polgár (*civis Strigoniensis*) kérését teljesítve, érdemeiért neki adományozzák mind a király, mind a királyné részéről (*tam dominus rex pro parte sua, quam nos pro parte nostra*) a Csolnok mellett fekvő Dág nevű királyi és királynéi földet (*terram domini regis et nostram Dag vocatam, que iacet prope Cholnok*), a beiktatást az esztergomi káptalan tanúbizonysága mellett Fülöp pilisi (*de Pelys*) ispánnal végeztetvén el, akinek az írásbeli jelentése alapján egyúttal leírják a föld határait. — A. ab inc. D. millesimo ducentesimo sexagesimo secundo.

Eredetije — a kiadás szerint — 1876-ban K. Papp Miklós gyűjteményében volt (jelenleg azonban abban nincs meg).

Történeti Lapok 1876. 699.

Bár az adományról IV. Béla is adott ki oklevelet (lásd RA II/2–3. 137., vö. RA 1292. sz.), az oklevél *corroboratio*ja a király és a királyné közös adományáról (*hec donatio domini regis et nostra*) beszél. IV. Béla oklevelét 1262. augusztus 25-én állították ki, így feltehető, hogy Mária királynéé is az idő tájt kelt.

58

1262. — megállapítja bihácsi vendégtelepesei (*hospitibus nostris de Byheg*) szabadságait — engedélyezve egyebek mellett, hogy a tanúállítás (*in productione testium*) terén a zágrábi polgárok és a többi drávántúli vendégtelepes (*cives de Guerech et alii hospites ultra Dravam existentes*) szokása szerint járjanak el — s egyúttal nekik (*predictis civibus de Byheg*) adományozza *Voyhna* földet a Farkas mester királyi jegyző (*notarius*), Fábián al-bán és Ábrahám marócsai (*de Moroucha*) ispán által a *toplicai* (*de Toplyca*) apát jelenlétében megállapított határok szerint. — D. a. ab inc. D. MCCLX secundo.
- Egyszerű másolata* — a kiadás szerint — Bécsben, a Haus-, Hof- und Staatsarchivban volt.
- Alsó-szlavóniai okmt. 8.
-
1263. — a pannonhalmi apátságnak (*monasterio Sancti Martini de sacro monte Pannonie*) adományozza részint a király által a monostortól elvett, most Újvárnak (*Vyuar*) nevezett Kúszin (*Kyscin*) váráért cserébe, részint a szükségében a tatárok elleni célokra a monostortól kapott 800 ezüstmárkáért (*marcas fini argenti*) a Vág (*Wag*) mellett fekvő birtokait (*possessiones nostras*): Újfalut (*Nouam Villam*) az ahhoz tartozó Szerdahely (*Sceredahel*), Lubó (*Lubo*) és Patvaróc (*Putuorch*) falvakkal együtt, a beiktatást kancellárjával, Mothmerius mester szépesi (*de Scepes*) préposttal végeztetvén el. Ígéretet tesz egyúttal arra is, hogy az apát kérésére az adományt a király aranypecsétjével (*cum aurea bulla domini regis*) fogja megerősíttetni. — D. a. ab inc. D. millesimo ducentesimo sexagesimo tercio.
- Eredeti*: Díszes kezdő MARIA. Függőpecsét zsinórzata. — A Pannonhalmi főapátság lt-ában volt (Capsa XXXVI. V.), fényképe: DF 207 078.
- Wenzel III. 42. (hiányosan), Burgenland I. 284. — Kivonat: Fejér IV. 3. 122., Sztachovics: Registrum mon. S. Martini XIII.
- Az oklevél IV. Béla király azonos tárgyú, 1263. márc. 18-i oklevele (RA 1340. sz.) előtt kelt, a hozzávetőleges napi dátum ennek alapján határozható meg.
-
1264. — klerikusának, Syxtus mester esztergomi olvasókanonoknak adományozza a Komárom (*Kamarun*) megyében és az esztergomi egyházmegyében lévő Hetény (*Heten*) faluban lévő királynéi földet (*terram nostram*), melyeknek birtokába Ábrahám, az esztergomi Szt. György egyház prépostja vezette be, aki egyúttal az ott lakozni nem akaró királynéi népeket is elköltöztette (*per quem etiam homines nostros, qui incolatum eiusdem terre renuerant, inde fecimus removeri*). — D. p. m. ven. patris Pauli episcopi Wesprimiensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. D. M° CC° LX° quarto, tertio Yd. Nov.

Átírta:

a) Erzsébet királyné > amit *említ* az esztergomi káptalan 1285. ápr. 17. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia C. 7. (DF 248 147.)

b) fehérvári káptalan 1272. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia C. 3. (DF 248 144.)

Említi:

a) IV. Béla király 1266. máj. 9. > Pál országbíró 1345. okt. 11. — Esztergomi Prímási lt. Acta radicalia C. 13. (DF 248 152.)

b) Syxtus esztergomi kanonok k. n. > melyet *átírt* a fehérvári káptalan 1272. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia C. 3. (DF 248 144.)

c) esztergomi káptalan 1285. ápr. 17. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia C. 7. (DF 248 147.)

Fejér IV. 3. 254. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján), Mon. eccl. Strig. I. 517. (az átírás alapján), V královstve svätého Štefana 209. (szlovák ford. a Mon. eccl. Strig. alapján) — Kivonat: Magyar Sion I. 700. (77. sz.) — Az a) említést lásd Mon. eccl. Strig. I. 536. (vö. RA 1487. sz.), a b) említést lásd Mon. eccl. Strig. I. 611., a c) említést lásd Mon. eccl. Strig. II. 194.

Az oklevél, *corroboratio*ja szerint, kettőspecséttel volt megpecsételve, s az átíró oklevél is *privilegium*nak mondja. Az átíró oklevél megformálása arra utal, hogy az átírt oklevél szövege díszes kezdő M-mel kezdődött.

61

(1264. ?)

— megparancsolja Domokos nagyszigeti ispánnak (*comiti de Magna Insula*), hogy — mivel azelőtt, hogy Szt. Márton monostorának (*monasterio Sancti Martini*) adományozta volna Újhely (*Vyhel*) birtokot tartozékaival együtt, ő volt ottani officialisa — a birtok határaitól A. [= Ákos] mester budai prépost oklevelében tegyen jelentést, nehogy az apát vagy a szomszédos nemesek kölcsönösen megsértsék egymás jogait.

Átírta: Domonkos nagyszigeti ispán k. n. — Pannonhalmi r. lt. 36. X. (DF 207 088.)

Wenzel VIII. 271., Pannonh. rend tört. II. 326. — Kivonat: Sztachovics: Registrum mon. S. Martini XIII.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Igen zavaros fogalmazat — az év a [Pannonh.] R[en]d t[ört.] II. szerint.” — Az oklevél vélhetően az Újhely és a hozzá tartozó Patvaróc részeiért IV. Béla előtt 1264-ben folyt perhez (lásd RA 1419. sz.) kapcsolódóan keletkezett, így a Pannonh. rend. tört. datálása elfogadhatónak tekinthető.

62

1265.

— Benedek ispánnak adományozza királyi beleegyezéssel a Vicsepcs nevű királynéi földet (*terram nostram Wyceps vocatam*), a birtokba Benedek ispánt István mester királynéi alkancellár által vezetett be, s leírván egyúttal a birtok határait. A földet [a királyné] korábban a királytól személyes birtokul kapta (*de gratia domini regis nobis et non reginatus donatam*), s most azon Pél (*Pel*) nevű birtokért adja Benedek ispánnak cserébe, melyet Buken ispán örökös nélküli halála után a király Pál veszprémi püspöknek

és királynéi kancellárnak, akkor fehérvári választott prépostnak és királyi alkancellárnak, valamint atyafiának (*fratri eiusdem*), [a mondott] Benedek ispánnak adományozott, de utóbb az adományt visszavonta. — D. p. m. mag. Stephani vicecanc. n. a. D. M^o CC^o sexagesimo quinto.

Átírta: Fenenna királyné 1294. márc. 1. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia T. 9. (DF 248 643.)

Fejér IV. 3. 286. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján), Mon. eccl. Strig. I. 530. (az átírás alapján) — Kivonat: Magyar Sion I. 763. (83. sz.)

Az oklevél, *corroboratio*ja szerint, kettős pecséttel volt megerősítve, s az átírás is *privilegium*nak mondja.

63

1265. — kohári szakácsait, Iwachinus fiait, Jánost és Egyedet a szakácsok jobbagyainak sorába emeli.

Tartalmilag átírta: Kont Miklós nádor 1359. ápr. 7. — Pálffy cs. senioratusi lt. Rendezetlen rész XXVII/231. (DF 254 700.)

A tartalmi átírás szövege:

... alias duas litteras serenissime principisse domine Marie quondam regine Hungarie privilegiales, unam sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto et aliam similiter in anno gratie millesimo ducentesimo sexagesimo sexto emanatas nobis demonstraverunt. In quarum prima videlicet in dicto anno Domini M^o ducentesimo sexagesimo quinto confecta inter cetera habeantur, quod cum Johannes et Egidius filii Iwachini coci sue reginalis excellentie de Kohar in omnibus expeditionibus regni et servitiis oportunis domino eorum Nicolao magistro agasonum comiti tavarnicorum suorum fideliter astitissent et idem magister Nicolaus iuxta meritum servitorum eorundem digno premio respondere voluisset, Stephanus comes Castri Ferrei iudex curie eiusdem domine regine ab ipsam diligenter petivisset, ut prenominales Johannem et Egidium in numerum iobagionum cocorum suorum transferre dignaretur, cuiusquidem Stephani comitis Castriferrei petitionibus ipsa domina regina benigne inclinata dictos Johannem et Egidium in numerum jobagionum cocorum suorum transtulisset dando eisdem et heredibus eorum heredumve suorum successoribus irrevocabiliter dicti jobagionatus libertatem

Mária királyné itt említett, 1266. évi oklevelét lásd a 69a. és b. sz. alatt.

64

- (1266. vagy előtte)

* — parancslevelét, amellyel Fülöp pozsegai ispánt kiküldte a Hontpázmány nb. Mihály fia Myke-nek adományozott Pozsega megyei Cirkvenik és Radovanc birtokok határainak megjárására, említi saját, 1266. évi oklevele (lásd a 68. sz. alatt).

65

- (1266. vagy előtte) * — parancslevelét, amellyel a pakráci keresztes konventet kiküldte a Hontpázmány nb. Mihály fia Myke-nek adományozott Pozsega megyei Cirkvenik és Radovanc birtokok határainak megjárására, említi saját, 1266. évi oklevele (lásd a 68. sz. alatt).

66

- (1266. vagy előtte) * — parancslevelét, amellyel a pozsegai káptalan kiküldte a Hontpázmány nb. Mihály fia Myke-nek adományozott Pozsega megyei Cirkvenik és Radovanc birtokok határainak megjárására, említi saját, 1266. évi oklevele (lásd a 68. sz. alatt).

67

1266. — az Oroszországban (*in terra Rutenorum*) több éven át fogságot szenvedett Hontpázmány nb. (*de genere Huntpaznan*) Albert fia Mihály érdemeiért, valamint az annak fia, Myke ispán által teljesített szolgálatok viszonzásaként és az ország belviszályaiban (*in huiusmodi regni turbacionibus*) elszenvedett kárai enyhítésére Myke-nek adományozza a király és Béla, egész Szlavónia és Horvátország hercege (*ducis tocius Sclaunioe et Crouacie*) beleegyezésével a Cirkvenik (*Cherkvenig*) és Radovanc (*Rodouanch*) nevű királynéi földeket (*terras nostras*) Pozsega (*Posoga*) megyében, leírván egyúttal azok határait a pozsegai káptalan, a pakráci (*de Pucruch*) keresztesek és Ph. [= Fülöp] pozsegai ispán írásbeli jelentése alapján. — D. p. m. mag. Stephani vicecanc. au. n. a. D. millesimo ducentesimo sexagesimo [s]exto.

Eredeti: 46,5 × 32,5 (+ 3) cm. Díszes kezdő M. Több helyen sérült hártya. A függőpecsét zsinórzata kiszakadt. — DL 71 400. (Csáky cs. központi lt. 2. 1.)

Hazai okmt. VI. 138., Smičiklas V. 411., Csáky oklt. I. 6. — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 923.

Az oklevél alsó szélének közepén félkörívben a hártya hiányzik: feltehetően az oklevél *corroboratio*jában említett kettőspecsétet tartó zsinórzat kiszakadása okozta a sérülést.

68

1266. — kohári szakácsait, Dénest és ennek fiait: Bense-t, Bodurt (~Bodor), Pouka-t és Butelt a szakácsok jobbágyainak sorába emeli.

Átírta: Nagymartoni Pál országbíró é. n. > (*tartalmilag*) Szécsényi Tamás országbíró 1351. jún. 27. — Štátný Ustredný Archív SR, Pálffy cs. bazini ága, Acta Czoboriana 1995. (DF 266 179.)

Tartalmilag átírta: Kont Miklós nádor 1359. ápr. 7. — uo., Pálffy cs. központi lt. Oklevelek 27. 236. (DF 254 700.)

Mivel a két tartalmi átírás szövege eltér egymástól, mindkettőt közöljük.

a) az 1351. évi tartalmi átírás szövege:

privilegium domine Marie quondam regine Hungarie anno Domini M^o CC^o sexagesimo sexto confectum ... in quo ipsam [!] dominam [!] Mariam [!] reginam [!] ad petitionem domine Anne ducisse de Machou et de Bozna filie sue ac Bele ducis filii eiusdem Dionisium cocum reginalem de Kohar et filios suos, Bense, Bodur, Pouka et Buchel ... pro servitiis ipsorum de consilio domini regis in numerum jobagionum cocorum transtulisset dando eis eorumque heredibus pura libertate jobagionatus cocorum perfruendi facultatem

b) az 1359. évi tartalmi átírás szövege:

In secunda autem scilicet in prescripto anno Domini M^o ducente^{mo} sexage^{mo} sexto confecta continebatur, quod cum Dionisius cocus reginalis de Kohar et filii sui Bense, Bodor, Pouka et Butel in officio domine Anne ducisse de Machou et de Bazna karissime filie eiusdem domine Marie regine et eiusdem karissimis filiis ducibus Mychaeli et Bele fideliter et devote ubique regnorum servivisset et eadem domina Anna digno premio et laboribus eorum respondere et satisfacere voluisset unacum karissimo filio suo Bela duce, ipsi domine Marie regine supplicasset et ab ipsa petiisset diligenter, ut predictis Dionisium, Bensam, Poukam, Bodor et Butel in numerum jobagionum cocorum collocaret, ipsa siquidem domina regina ipsis petitionibus eiusdem domine Anne karissime filie sue obediendo ipsum Dionisium eiusdem filios prenotatos de consensu domini regis domini sui in numerum jobagionum cocorum transtulisset dans eisdem et heredibus eorum puram libertatem jobagionatus cocorum perfruendi facultatem

69a és b

1267. — átírja és megerősíti fiának, Bélának, egész Szlavónia hercegének [1269. évi] oklevelét Beszen föld adományozásáról.

Fejér IV. 3. 399.

Lásd (1269.) évi keltezéssel a 76. sz. alatt.

1268. márc. 17. — mivel az ország nemeseitől jogtalanul elidegenített földeket vissza akarja adadni azok birtokosainak, Iharos (*Juharus*) fia Gergely ispán Somogy (*de Simigio*) megyei nemesnek adományoz érdemeiért egy hét ekealjnyi földet a király és Béla, egész Szlavónia és Horvátország hercege (*duci totius Sclauonie et Croacie*) beleegyezésével, az iktatást Ipocho segedispán (*comitem Seguestensem*) által végeztetve el, akinek jelentése alapján leírja egyúttal a föld határait. A földért korábban Gergely ispán a királyné Berény falubeli népeivel (*populos ... nostros de villa Berin*) pereskedett azt állítván, hogy azok azt Iharos (*Juharus*) nevű örökölt földjéből foglalták el, majd az így támadt per során megítélt bajvívás előtt a felek fogott bírák közbejöttével oly módon egyeztek ki, hogy Gergely ispán a földet a királynéi népek kezén hagyja, akik viszont húszt

ezüstmárkát (*marcas argenti*) fizetnek neki. Most azonban a királyné nem csak a földet adományozza Gergely ispánnak, hanem a húsz márkát is meghagyja neki. — D. p. m. Laurencii prepositi S. Yrenei Syrmiensis, au. n. vicecanc. dil. et f. n. a. ab inc. D. M^{mo} CC^{mo} LX^{mo} octavo XVI^{mo} Kal. Apr.

Átírta: Zsigmond király 1396. jún. 10. — DL 644. (NRA 645. 55.)

Tartalmilag átírta: Szepesi Jakab országbíró 1374. jan. 24. — DL 6166. (NRA 645. 52.)

Fejér IV. 3. 462. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján), Wenzel VIII. 193. (az átírás alapján), Smičiklas V. 460. (az átírás alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 949.

70

(1268.)
nov. 2.
Budavár

— bizonyítja, hogy kiküldött bírái (*iudices per nos delegati*), ti. Lőrinc szenternyei (*de Sancto Ireneo*) prépost, alkancellár és Demeter ispán fia Chak bán úgy ítélték a berki (*de Beruk*) Mihály és István ispánok, ill. a budavári polgárok (*cives de castro Budensi*) között a Tárnokvölgy (*Tauarnukvelg*) föld mellett fekvő Deszka (*Duzka*) föld birtokáért folyó perben, hogy nyolc polgár, ti. Péter egykori [bíró (*villicus*)],¹ Rapolt, Karul, Greph - - -² és Cunch fia Chuncil tegyen esküt arra Szt. Márton nyolcadán [nov. 18.] a [királyné] kápolnájában (*in capella nostra*), hogy a Mihály és István ispánok által a maguk örökölt birtokának mondott Deszka föld nem amazoké, hanem Tárnokvölgy föld része, s arra, hogy a nevezett neméseknek ott egyáltalán nincs földje. — D. feria sexta post festum Omnium Sanctorum, in castro Budensi.

Eredeti: 15,7 × 8,8 cm. Erősen sérült és foltos hártya. Bevágások a zárópecsét számára. — DL 82 761. (Zichy cs. zsélyi lt. 218. B. 12.)

Zichy oklt. I. 16. (1268 körülre), Károly: Fejér vm. III. 507. (Zichy oklt. alapján), Budapest tört. okl. eml. I. 71. (1259 utánra), — Kivonat: Wenzel XI. 581., Zichy VII. 1. 4., Bártfai Szabó: Pest megye 43. sz., Bakács: Pest megye 106. sz.

¹ A kiegészítésre lásd Kubinyi: Buda 139. (219. sz. jegyz.).

² A név vége olvashatatlan.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Az év az alkancellár neve alapján: Fejérpataky: [A] Kir[ályi] kanc[ellária] 114. l. — Datum pro mem[oria], de világosan a királynéé.”

71

1268.

— lovagjának, vecsei Bertalan ispánnak adományozza érdemeiért az árkebánya[i ispánság]hoz tartozó Keszi, Szelőce és Szerbóc nevű királynéi földeket Nyitra megyében, valamint a Gány nevű királynéi földet Pozsony megyében.

Eredeti: 43 × 23,5 (+ 5) cm. Díszes kezdő M. Vörös és arany zsinóron természetes színű kettőspecsét töredéke. — DL 63 898. (Beniczky cs. lt. 4.)

Átírta: nyitrai káptalan 1294. > (*tartalmilag*) Miklós nádor 1347. máj. 20. — Tolna Megyei Levéltár, Mohács előtti oklevelek gyűjteménye 37. Apponyi 615. (DF 271 959.), melynek 1824. évi *másolata*: DL 102 771. (Batthyány cs. körmendi lt. Apponyiana 615.)

Kivonat: Fejér VII. 1. 350. — A tartalmi átírást lásd Apponyi oklt. I. 150.

Az oklevél szövege:

Maria Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Provida regum et principum circumscriptio et libratio circumspecta eo sollicitiori animo debet suorum fidelium metiri famulatum et singulis iuxta merita respondere, quo libentius desiderateos ad exhibenda sibi servicia efficere promptiores. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos attendentes merita fidelitatis et multiplicium servitiorum comitis Bartolomei de Weccha fidelis militis nostri, que idem domino nostro Bele illustri regi, nobis et regno in diversis expeditionibus et aliis arduissimis negotiis impendit et specialiter considerantes, qualiter idem olim sub castro Krislak laudabiliter dimicans fuit in oculo graviter sagittatus, nec non etiam quot et quales postmodum in Stiria in castro Marpurg vocato plagas accepit et ibidem captivatus et diutius captivitatis perpressus miseras, quam magnam pro sue liberatione persone expendit pecunie quantitatem; recensentes preterea, qualiter demum, cum in legatione domini regis quondam a rege Boemie rediret, per filium eiusdem regis Boemie captus et diutius in tormentis detentus interfecto eo, cui ad custodiendum fuerat deputatus mortis periculum vix evasit; volentesque eidem comiti Bartolomeo pro tot et tantis sue fidelitatis servitiis, que omnia propter sui multipliciter longum esset per singula enarrare, condigne remunerationis premiis occurrere, sicut decet, quasdam terras nostras ad Arky bana spectantes Kezu videlicet, Scelechen et Surbych vocatas in comitatu Nitriensi existentes, item terram nostram Gaan nuncupatam in comitatu Posoniensi sitam cum omnibus earundem utilitatibus sub eisdem metis et terminis, quibus populi nostri possedissemus et tenuissemus, contulimus, dedimus et donavimus dicto comiti Bartolomeo et suis heredibus heredumque suorum successoribus de gratie nostre plenitudine iure perpetuo possidendas. Ut igitur huius nostre donationis series robur perpetue firmitatis obtineat, nec processu temporis valeat per quempiam retractari, presentes eidem comiti Bartolomeo dedimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus magistri Laurentii prepositi Sancti Irinei, aule nostre vicecancellarii anno Domini M^o CC^o sexagesimo octavo.

Szentpétery Imre megjegyzése: „IV. Béla 1266. (Pann. XLVII. F.) írója írta.” [Az RA 1506. sz. oklevélről van szó.]

72

(1268 vagy
előtte)

*— oklevelét, amelyben megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy tanúbizonyságként adja megbízottját embere, Rubinus ispán esztergomi bíró (*villico*) mellé, hogy az beiktassa Morthunus-t és Györgyöt, Kelduchinus kun tolmácsait (*interpretibus*) a nekik adományozott Nyír (*Nyr*) nevű királynéi föld (*terram ipsius domine regine*) birtokába, említi az esztergomi káptalan 1268. évi oklevele (Mon. eccl. Strig. I. 560.).

73

- (1268 k.)
okt. 27.
Buda — megparancsolja a budai káptalannak, hogy küldje ki emberét a királyné emberével együtt Deszka (*Dezka*) föld nagyságának és milyenségének a megvizsgálására, s az elvégzettekről tegyen jelentést. — D. Bude, in vigilia ap. Symonis et Jude.

Eredeti: 16,5 × 3,8 cm. Bevágások a zárópecsét számára. — DL 82 760. (Zichy cs. zsélyi lt. 218. B. 3.)

Zichy oklt. I. 15., Károly: Fejér vm. III. 506. (Zichy oklt. alapján) — Kivonat: Wenzel XI. 580., Zichy oklt. VII. 1. 5., Bakács: Pest megye 105. sz.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Az év a közlő szerint.” — Az oklevél keltére lásd még Kubinyi: Buda 140. (220. sz. jegyz.).

74

1269.
május 1.
Bihács — visszaadatja koltai (*de Koltha*) Leoncius-nak (?) és Andrásnak Gyanó (*Gyanow*) földet, melyet azok a királyné Gyanó falubeli népeivel (*populos nostros*) szemben folytatott perben a maguk örökölt földjének (*terram ... hereditariam*) mondtak, s a megítélt párbajban a királynéi népek elbuktak. — D. in Byhygh, in oct. S. Georgii, a. D. millesimo ducentesimo sexagesimo nono.

Átírta: Szécsényi Frank országbíró 1401. febr. 19. — Vasvári káptalan m. lt. I. 4. 3. (DF 279 134.)

Házi: Vas megyei 98. — Kivonat: Burgenland III. 270. (I. 522a. sz.), Vasvári regeszták 22. sz.

75

- (1269.) — siklósi Jula fia Miklós ispán kérésére átírja és megerősíti fiának, Bélának, egész Szlavónia hercegének [1269. évi] oklevelét Beszen föld adományozásáról.

Eredeti: 43,5 × 16 (+ 3,5) cm. Díszes kezdő M. Vörös és arany zsinórzaton ép természetes színű kettőspecsét. — DL 686. (NRA 1502. 19.)

Fejér IV. 3. 399. („E Dipl. Hung. in folio T. I. p. 314.”)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Maria Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris presentem paginam inspecturis salutem in Domino. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Nycolaus comes filius Jule de Suclous, noster fidelis ad nostram accedens presentiam exhibuit nobis privilegium Bele ducis totius Sclavonie, nostri filii karissimi super donatione confectum terre Bezen petens a nobis attentissime, ut dictum privilegium nostro dignaremur confirmare privilegio. Cuius quidem privilegii tenor talis est: (*Következik Béla herceg 1269. évi privilégiuma, lásd 36. sz.*) Nos igitur supplicationibus eiusdem Nycolai condescendentes iddem [!] privilegium filii nostri karissimorum habentes et firmum presentibus duximus confirmandum. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes contulimus dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus magistri Stephani vicecancellarii aule nostre anno Domini M^o CC^o LX° VII° [!].

Az oklevél eredetijében az 1267-es évszám világosan kivehető, ez a keltezés azonban nyilvánvalóan téves. A helyes dátum 1269, lásd Solymosi: Hospes kiváltság 82. (100. sz. jegyz.).

76

1269. — Pál veszprémi püspök és atyafia (*fratris sui*), Benedek veszprémi ispán érdemeiért [IV.] B. [= Béla] király beleegyezésével Benedek ispánnak adományozza a Mogyorós (*Munorod*) és Munkád (*Munkad*) nevű királynéi földeket (*terras nostras*) Esztergom megyében, a beiktatást az esztergomi káptalan tanúbizonysága mellett emberével, gerencséri (*de Gerencher*) Miklóssal végeztetvén el, s leírva egyúttal a földek határait az esztergomi káptalan írásbeli jelentése szerint. — A. D. M^o CC^o LX° nono.

Átírta: Fenenna királyné 1294. márc. 1. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia T. 9. (DF 248 643.)

Tartalmilag átírta: Szécsi Miklós országbíró 1356. okt. 13. — DL 4581. (Mon. VBud. 1. 6.)

Említi: esztergomi káptalan 1281. júl. 1. — DL 1099. (Mon. VBud. 1. 1.)

Fejér IV. 3. 522. (a Hevenes-i-gyűjtemény alapján), Mon. eccl. Strig. I. 570. (az átírás alapján) — Kivonat: Magyar Sion I. 768. (95. sz.) — Az említést lásd Wenzel IX. 307.

Az oklevél, *corroboratio*ja szerint, kettős pecséttel volt megerősítve, s az átíró oklevél is *privilegium*nak mondja.

77

- ... * — a *Jalseueth* folyó mellett fekvő három falu ügyében a zágrábi káptalan számára kiadott oklevelét említi Béla herceg 1269. évi oklevele (lásd a 39. sz. alatt).

Az említő oklevélben írásba foglalt per során a zágrábi káptalan azt állította, hogy a vitatott földet 49 éve (a *quinquaginta annis minus uno*) birtokolja. Ha Mária királyné oklevele adománylevél volt, akkor kelte 1220-ra teendő, ami nem is lehetetlen, mert férje, Béla, ez évben vette át Szlavónia kormányzását. Másfelől azonban nem zárható ki az sem, hogy Mária királyné oklevele valójában a föld birtoklását erősítette meg, s így 1220 és 1269 között bármikor kelhetett. Célszerű volt tehát az oklevelet az év nélküliek közé besorolni.

78

- ... * — kiváltságlevelét, amellyel — némileg megváltoztatva az eredeti rendelkezést — megerősíti Anna királynénak, III. Béla király feleségének a zilahi vám éves jövedelme ötödrészére vonatkozóan a meszesi Szt. Margit monostor javára tett adományát, említi Izabella királyné 1281. évi oklevele (lásd a 191. sz. alatt).

Jakó: Erdélyi okmt. I. 253. sz. 1264–1270 közöttre keltezi.

79

... *— oklevelét, amellyel a veszprémi egyháznak adományozta a [Somogy megyei] Berény falu egy részét, említi Izabella királyné 1283. szept. 28-i oklevele (lásd a 206. sz. alatt).

Az oklevél — az említő oklevél szerint — a veszprémi egyház 1276. évi feldúlásakor súlyosan megrongálódott.

80

(1262–1270
között)

*— privilégiumát, mellyel Menna asszonynak, IV. László dajkájának adományozta Felnémeti, Középnémeti és Alnémeti falvakat, említi Ágnes királyné 1295. máj. 1-i — hamis — oklevele (lásd a 277. sz. alatt).

Az említés szerint az oklevél az 1285. évi tatár betörés idején pusztult el a domonkosok pataki rendházában, azonban valószínűnek tekinthető, hogy Mária királynénak ilyen oklevele valójában soha nem létezett, lásd Zsoldos: Két hamis oklevélről 197.

(1254–1264
között)

***Anna** macsói és boszniai hercegné oklevelét, amellyel Lve-nek, valamint fiainak, Fudurnak és Istvánnak adományozta Bereg megyében a Munkács mellett fekvő Bród földet, említi Erzsébet ifjabb királyné 1264. évi oklevele (lásd a 84. sz. alatt).

Anna hercegnő Rosztiszlav feleségeként 1254-től viselhette a macsói és boszniai hercegné címet, oklevelének hozzávetőleges datálását ez a körülmény és az említő oklevél kelte teszi lehetővé.

81

(1257–1261
közül)

Rosztiszlav halicsi herceg, a bolgárok császára és felesége, Anna hercegnő, valamint fiuk, Mihály (*Razlaus dux Galitie ac inperator [!] Bulgarorum et Anna ducissa uxor eiusdem ac Mychael filius eorundem*) a német (*natione Teutonicis*) Ysphep fia Miklósnak és testvéreinek (*germanibus suis*), Mihálynak és Andrásnak adományozzák részint apjuk, részint a saját szolgálataikért a [IV.] B. [= Béla] magyar király és elsőszülőtte, István [ifjabb] király adományából bírt Pázmány (*Paznan*) földet Bereg megyében (*in provincia Bereg*) tartozékaival együtt.

Eredeti: 23,5 × 5,2 (+ 0,7) cm. Függőpecsét vörös és arany zsinórja. — DL 83 038. (Zichy cs. zsélyi lt. 217. D. 2.)

Zichy oklt. I. 5. (az eredeti alapján; 1245–1264 közöttre) — Kivonat: Századok 1869. 594. (1245–1265 közöttre), Wenzel XI. 535. (1245–1264 közöttre), Zichy oklt. VII. 1. 3. (1257–1261 közöttre)

Az oklevél keltére lásd Karácsonyi: Hamis okl. 124–125., 54. sz.

82

- (1270. jún.–júl.) — örömét fejezi ki [vejének, II. Ottokár cseh királynak] a felőle kapott kedvező hírek felett, tájékoztatja leánya [azaz, Ottokár] felesége (*dilecta filia nostra, vestra coniux*) gyógyulásáról, s egyúttal hangot ad abbéli reményének, hogy mielőbb személyesen is találkozni fognak.

Palacky: Formelb. I. 269., Wenzel III. 244. (Palacky nyomán), Makkai – Mezey 175. (m. ford., Palacky nyomán)

Kelte Makkai – Mezey szerint.

83

1264. **Erzsébet** ifjabb királyné, erdélyi hercegné és a kunok úrnője (*iunior regina Hungarie, ducissa Transsilvana, domina Cumanorum*) megerősíti Lve-t, valamint fiait, Fudurt és Istvánt annak a Bereg megyében (*in comitatu de Bereg*), Munkács (*Munkaach*) mellett fekvő Bród (*Borod*) nevű földnek a birtokában, amelyet korábban Anna macsói és boszniai hercegné (*ducissa de Machov et de Bazna*) adományozott nekik az előtte bemutatott oklevele (81. sz.) szerint. — D. a. D. millesimo ducentesimo sexagesimo quarto.

Átírta: István ifjabb király 1270. — DL 105 776. (Ilosvay cs. lt.)
Hazai okmt. VIII. 98.

84

- (1264–1270 [–1272?] körül) *— oklevelét, mely szerint a szőlő, [amelyet IV. Béla király a tatárjárás után a szepesi prépostságnak adományozott, s amelyet Mátyás prépost halála után annak atyafia (*frater*), Antaleus elfoglalt és Mesch (~Mech), valamint Jakab pataki polgároknak (*cives de Potoch*) elidegenített, utóbb viszont tőlük Mutmerius prépost István király előtt visszakövetelt]¹ a szepesi prépostságot illeti, említi Jánosnak, a pataki Szent Ágnes egyház plébánosának é. n. oklevele, Štátny Oblastný Archív v Levoči, Mohács előtti oklevelek 10. (DF 264 123.).

Az említés szövege:

nos receptis literis regis Stephani bone memorie et E. [= Elysabethae] consortis eiusdem ad quam tunc temporis iudicium ville Potoch pertinebat et receptis literis Petene magistri tarnicorum eiusdem sepe sepe [!] dicta vinea magistro Mutmerio preposito Scypisiensi nomine ecclesie sue restituimus iterato, sicut hordine [!] iudicario obtinuit perpetuo iure pacifice possidendam

¹ A [] közötti információk az említő oklevél más részeiből származnak.

Az említett oklevél kiadási idejének pontos meghatározása nehézségekbe ütközik. Az oklevél Erzsébet férjét királyként említi, ami az 1270 és 1272 közötti időszakra utal, ám V. István uralkodása alatt mindvégig Monoszló nembéli Gergely vasi ispán volt Erzsébet tárnokmestere (Zsoldos: Királyné 99.). Mivel V. Istvánt ifjabb királyságának éveire utalva máskor is nevezik „István király”-nak, valószínűsíthető, hogy ez alka-

lommal is erről van szó. Ez esetben, mivel 1262–1263-ban forrói Aladár volt Erzsébet tárnokmestere (uo. 100.), azon időszakként, amikor Petenye lehetett az ifjabb királynéi tárnokmester, az 1264 és 1270 közötti évek jöhetnek szóba. Ugyanerre az időszakra utal Erzsébet Patak feletti joghatóságának emlegetése is. Kevésbé valószínű, de nem lehetetlen, hogy az oklevél Petenyét tévesen nevezi „tárnokispán” helyett „tárnokmester”-nek, ez esetben az 1270 és 1272 közötti évekkel is számolnunk kell Erzsébet oklevelének kiadási idejeként.

85

1265. — ifjabb királyné (*iunior regina Hungarie*) Gutkeled nb. (*de genere*
(?) *Guthkeled*) Kozma ispán fia Kozma mesternek az István ifjabb király (*iuniori regi Hungarie*) iránt Feketeahalomnál (*Feketeuholum*) tanúsított hűségéért a Szatmár (*Zothmar*) megyei Ragáld (*Ragald*) nevű királynéi földet vagy falut (*terram seu villam nostram reginalem*) adományozza az Ér (*Eer*) mellett, mely egy örökös nélkül meghalt szatmári várjobbágyé volt, majd M. [= Mária] királyné vendégeket (*hospites*) telepített oda, s így az utódlási jogon (*iure successorio*) az ifjabb királyné kezére háramlott. — D. p. m. ven. patris Philippi Dei gratia episcopi Vaciensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° LX° quinto.

Átírta: váradi káptalan 1282. ápr. 12. > IV. László király 1282. — DL 105 228. (Ernst-gyűjtemény)

Említi: Izabella királyné 1282. jan. 13. — DL 76 161. (Zichy cs. zsélyi lt. 1. A. 11.)
Fejér VI. 2. 391., Densuşianu: Documente 391. — Kivonat: Zimmermann-Werner: Urkundenbuch I. 96. — Az említést lásd a 197. sz. alatt.

Az oklevél keltére vonatkozóan lásd Szentpétery: V. István ifjabbkirálysága 86., vö. még RA 1892. sz.

86

- (1265–1279 között) *— a férje, V. István király által Miskolc nb. Panit bánnak adományozott Bála föld ügyében kiadott pátensét említi Izabella királyné 1279. évi oklevele (lásd a 182. sz. alatt).

Bála földet V. István még ifjabb királyként, 1265-ben adományozta Panitnak (RA 1842. sz.); Erzsébet királyné pátensének keltét tehát 1265 és 1279 közé kell helyeznünk.

87

1270. — [V.] I. [= István] királlyal egyetértésben visszaadja Omodey fia
dec. 3. Lothardusnak a Bős (*Beus*) és Árpár (*Arpar*) nevű királynéi földeket (*terras ... iurisdictioni reginali pertinentes*) Győr megyében, a beiktatást Macha fia Jób királyi és királynéi emberrel végeztetve el a győri káptalan tanúbizonyossága mellett, amelynek jelentése alapján egyúttal leírja a földek határait. A földeket korábban [IV.] B. [= Béla] király és M. [= Mária]

királyné Lothardusnak adományozta (315. sz.), ám utóbb — I. [= István ifjabb] király és szülei háborúja idején (*tempore contentionis et guerre*), amikor is Lothardus az ifjabb király pártjára állva a Dunán túli részekre távozott (*ad partes ultra Danubiales se transtulerat*) — elvették tőle, és Dénes fia Heydricus ispánnak adományozták. — D. p. m. ven. patris f. n. Phylippy Dei gratia episcopi Waciensis eccl., au. n. canc. a. millesimo ducentesimo septuagesimo, tertio Non. Dec.

Eredeti: 56,5 × 35,5 (+ 7,5) cm. Díszes kezdő E. Lila és zöld zsinóron természetes színű kettőspécstől csekély töredéke. — DL 48 352. (Üchtritz-Amadé cs. lt. 4. 1. 1.)

Átírta:

a) IV. László király 1274. máj. 31. — DL 48 355. (Üchtritz-Amadé cs. lt. 4. 1. 4.), melynek 18. századi másolata (1273. évi kelettel): Győr-Sopron-Moson Megyei Lt. 5640. 1–305. Csornai konvent hh. lt. Copiae litterarum pag. 25–28. (DF 286 775.)

b) IV. László király 1274. máj. 31. > fehérvári káptalan 1278. nov. 2. — MTA Könyvtár, Kézirattár, Oklevelek 17. (DF 243 664.)

Tartalmilag átírta:

a) Kont Miklós nádor 1359. jan. 24. — DL 48 377. (Üchtritz-Amadé cs. lt. 4. 1. 26. — 1250. évi kelettel)

b) Kont Miklós nádor 1359. jan. 24. > Szécsényi Frank országbíró 1399. aug. 30. — Štatny Oblastný Archív v Bratislave, pókateleki Kondé cs. lt. (DF 251 844. — 1253. évi kelettel)

Fejér V. 2. 191. (az a) átírás alapján, 1273-ra), Hazai okmt. I. 48. (az eredeti alapján) — Kivonat: Wenzel XII. 34., Héderváry oklt. I. 6. — Az a) tartalmi átírást lásd Anj. okmt. VII. 562., a b) tartalmi átírást lásd Fejér X. 2. 727.

88

(1270–1272
között?)

*— kiváltságlevelét (*privilegium*), melyben átírta és megerősítette (*ratificaverit et approbaverit gratificando*) Mária királyné [1264. nov. 11-i, Hetény királynéi föld Syxtus esztergomi olvasókanonok számára történő adományozását írásba foglaló] oklevelét (61. sz.), említi az esztergomi káptalan 1285. ápr. 17-i oklevele (Mon. eccl. Strig. II. 194–196.).

Az említő oklevél nem tartalmaz támpontot Erzsébet királyné oklevelének keltére vonatkozóan. Hetényben mind IV. Béla (RA 1404. és 1487. sz.), mind Mária királyné (lásd a 61. sz. alatt) adományozott földeket Syxtusnak, akinek V. Istvántól is volt oklevele Hetény földre vonatkozóan (RA 2245. sz.) — mely minden bizonnyal IV. Béla Hetényre vonatkozó adományát erősítette meg —, így valószínűnek tűnik, hogy Syxtus Mária királyné oklevelét is V. István uralkodása idején erősítette meg.

89

1271.
szept. 7.
Buda,
(Margit-)sziget

— Itemerius fia Imre ispánnak adományozza Zala megyében a Teskánd (*Tuskand*) és Dabrony (*Dobren*) nevű királynéi birtokokat (*possessiones ... iure reginali nos contingentes*) tartozékaikkal, ti. a szőlőkkel, erdőkkel, gyümölcsösökkel, malmokkal, kaszálókkel, rétekkel, halászhelyekkel, vadászattal (*vineis, silvis, fructibus, molendinis, fenetis, pratis, piscationibus, venationibus ac ceteris pertinentibus ad usum hominum consuetum*) együtt,

azon határok szerint, amelyekkel korábban Mária királyné birtokolta azokat. Imre ispán ugyanis előbb [IV.] B. [= Béla] királynak és Mária királynénak a szolgálatában szerzett érdemeket, kiváltképpen Mária királyné azon, a szerb király ellen vezetett hadjáratában, amelyben a [szerb] király fogságba esett és Imre két súlyos sebet kapott; utóbb pedig [V.] István királynak és neki tett szolgálatokat különféle követségekben, s főként abban az időben, amikor I. [= István ifjabb] király nővére, Anna úrnő az ország más hűtleneivel együtt megostromolva Patak várát (*castro de Potok*) a királynét elfogta és Turul várába (*ad castrum Turul*) hurcolta, Imre a királyné és a Fekete Havasok alatt mintegy fogolyként bujkáló (*sub nigris alpibus quasi captivus ... latitando morabatur*) I. [= István ifjabb] király között titkos üzeneteket közvetített (*arcana consiliorum nostrorum seriose et studiose vicissim deferens*) és szabadulásukat elősegítette. — D. Bude in insula B. Virginis, in vig. Nativitatis eiusdem Virg. Glor. p. m. ven. patris Philippi episcopi Vaciensis, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o septuagesimo primo.

Eredeti: 53 × 23,5 (+ 5) cm. A kezdő E hiányzik. Függőpecsét zsinórja. — Štátný Ustredný Archív, Bratislava, Esterházy cs. cseszneki ágának pozsonyi lt. 21. 19. (DF 282 130.)

Átírta:

a) (Szentpétery Imre kézírata szerint) I. Károly király 1325. aug. 17. — uo. 21.

b) (a Zala vm. Oklt. szerint) Erzsébet királyné 1325. aug. 17. — uo. 21.

Zala vm. Oklt. I. 57. (az eredeti alapján), Burgenland III. 276. (II. 15a. sz.; az eredeti alapján), Középkori históriák 71. (Zala vm. Oklt. alapján részleges magyar ford.) — Kivonat: Magyaro. és Szerbia 5. (12. sz.), Csőre: Erdőgazdálkodás 257.

A két átírás egyikét sem sikerült felkutatni, nincs nyomuk az Anjou Oklt. IX. kötetében sem.

90

(1271.)
dec. 7.
Szikszó

— András fia Tamásnak adományozza Timárfancsal földet, miként azt már István [ifjabb] király is tette.

Tartalmilag átírta:

a) Bebek Imre országbíró 1390. ápr. 14. — DL 5777. (NRA 447. 28.)

b) Bebek Imre országbíró 1390. ápr. 22. > budai káptalan 1390. — Jászói konvent hh. lt. Acta ab anno 5–11. (DF 251 973.)

A tartalmi átírás szövege (az a) alapján):

tertia quoque predictarum litterarum, videlicet ipsius domine Elizabeth regine littera patens in Zygzow in vigilia conceptionis Beate Virginis confecta declarabat,^a quod eadem domina Elizabeth regina tum ab merita servitiorum magistri Thome filii Andree fidelis sui, tum etiam pro morte Nicolai fratris eiusdem Thome, qui in expeditione regni contra regem Bohemie iuxta aquam Rabcha^b extitisset interemptus, quandam terram Tymarfanchal^c vocatam cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis^d universis, sicut etiam dominus Stephanus rex litteris suis privilegialibus mediantibus ipsi Thome contulisset, eidem eiusque^e

heredibus universis de plenitudine sue reginalis potestatis duxisset conferendam, unde voluisset et mandasset, ut nullus ipsum Thomam occasione predictae terre aliquantum persumpseret [!] perturbare

^a A b)-ben: enucleasset

^b A b)-ben: Rapcha

^c A b)-ben: Tymarfonchal

^d A b)-ben: pertinentiis suis

^e A b)-ben: et eius

Mivel a Rábca melletti csata 1271-ben volt (lásd Pauler: Magy. nemz. tört. II. 286–290.), 1272 decemberében pedig V. István már nem élt, az oklevél kelte 1271-re helyezendő. István ifjabb király említett oklevelet lásd RA 1864. sz.

91

(1271.)
dec. 24.
Bereg

— megparancsolja a hatvani falunagynak és vendégtelepeseknek, hogy Tamás szakácsot hagyják meg a neki adományozott Fancsal föld birtokában.

Tartalmilag átírta:

a) Bebek Imre országbíró 1390. ápr. 14. — DL 5777. (NRA 447. 28.)

b) Bebek Imre országbíró 1390. ápr. 22. > budai káptalan 1390. — Jászói konvent hh. lt. Acta ab anno 5–11. (DF 251 973.)

A tartalmi átírás szövege (az a) alapján):

quarta quoque earundem [sc. litterarum], scilicet predictae domine Elizabeth regine in Beregh in vigilia festi nativitatis Domini exorta villico et hospitibus de Hathwan^a directa exprimebat, quod cum idem dominus Stephanus rex et Elizabeth regina terram Fanchal vocatam fideli ipsorum Thome coquinario eorum proprio contulissent possidendam eisdemque villico et hospitibus eadem domina regina litteras suas super eodem facto destinasset, ipsas litteras, prout eidem relatum extitisset, iidem villicus et hospites non acceptassent, nec continentiam earundem curassent adimplere, sed easdem litteras ad se recipiendo sibi reddere noluissent, super quo eisdem firmis dedisset in mandatis, quatenus terram predictam visis litteris suis eidem Thome cum suis utilitatibus et pertinentiis omni occasione remota relinquerent proprio possidendam, cum ipsa reginalis maiestas ipsam terram, prout idem dominus Stephanus rex eidem Thome donasset, apud ipsum voluisset modis omnibus conservare

^a A b)-ben: Hothwan

Az oklevél keltére nézve lásd az előző számhoz fűzött megjegyzést.

92

1271.

— átírja és megerősíti Roland nádor 1254. évi privilégiumát (Burgenland I. 247.).

- Átírta:*
a) IV. László király 1272. > (tartalmilag) Szécsényi Frank országbíró 1402. júl. 30. — DL 42 777. (Múz. Törzsanyag)
b) IV. László király 1272. > (tartalmilag) Szécsényi Frank országbíró 1402. aug. 2. > vasvári káptalan 1402. aug. 15. — DL 49 584. (Rumy cs. lt. 18. 8.)
 RA II/2–3. 32. — Kivonat: Burgenland II. 12.
-
1271. — oklevele Zah és Péter nemesek részére Bzenice és Kapronca birtokról.
- Tartalmilag átírta:* Kassa város levéltárának 1505 körül készült jegyzéke — Archív mesta Košic, Scheutzlichov inventár fol. LXVI. (DF 287 451.)
- A tartalmi átírás szövege:
 Littere Elizabeth pro nobilibus Zah et Petro super possessione Bezencze et Kaproncza et metis. Datum 1271.
-
- (1272. máj. 3. előtt) *— mandátumát, amellyel megparancsolta a vasvári káptalannak, hogy emberével, Alexius fia Elek (*Elek filius Alexii*) mesterrel iktassa be Cysar fia Leonch-ot az adományozási jogához tartozó Sorok föld (*terram Surk vocatam vestre collationi pertinentem*) birtokába, majd annak minőségéről, nagyságáról és hatáiról tegyen jelentést, említi a vasvári káptalan é. n. [1272.] máj. 3-i jelentése (Burgenland II. 19.).
- Évszám a Burgenland szerint.
-
1272. (aug. 3. előtt) — a Kazsok, Béc, Csap, Farnas és Ráksi nevű falvakat Tolna és Somogy megyékben visszaadja Moys nádornak, a soproni ispánnak és a kunok bírójának.
- Eredeti:* 35,5 × 26 (+ 4) cm. A kezdő E hiányzik. Lila és ezüst zsinóron a függő pecsét két töredéke. — DL 817. (Mon. Pos. 46. 5.)
- Átírta:* budai káptalan 1289. aug. 27. — DL 503. (Mon. Pos. 46. 8.)
- Említi:* Izabella királyné 1276. — DL 954. (Mon. Pos. 49. 2.)
- Újkori másolata:* (a budai káptalan 1280. [!] aug. 27-i átírásában): HHSTA Handschriften Abt. Österreichische Weltliche Archive Weiss 158. pag. 145. (DF 258 544.)
- Fejér V. 1. 237. és V. 2. 58. (mindkettő a Hevenesi-gyűjtemény alapján), Gyárfás: A jász-kunok tört. II. 426. (Fejér V. 1. 237. alapján, töredékesen). — Az említést lásd a 170. sz. alatt.
- Az oklevél szövege (az eredeti alapján):
 [E]lysabeth Dei gratia regina Hungarie universis sancte matris ecclesie filii presens scriptum intuentibus salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam tam presentium, quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod Moys palatinus comes

93

94

95

Supruniensis et iudex Cumanorum fidelis noster a nobis cum instantia postulavit, ut villas Kosuh, Belch, Chop, Fornos et Rakusy vocatas in Tolnensi et Symigiensi comitatibus constitutas, que patris sui magni Moys quondam palatini fuerant et per dominam Mariam socrum nostram bone memorie indebite occupate fore dicebantur, de nostra gratia sibi reddere et restituere dignaremur pleno iure. Verum quia veritas de predictis possessionibus plene nobis non constabat, ad inquirendam omnimodam veritatem venerabilem patrem Phylippum Dei gratia episcopum Waciensem aule nostre cancellarium duximus transmittendum, qui ad nos rediens nobis dixit, quod predicti Moys palatini assertionibus veritas facta diligenti inquisitione per omnia suffragaretur manifeste, unde cum die appositionis corone capiti nostro promissimus iuramento, quod iura nobilium per antecessores nostros indebite alienata et iniuste occupata reddi faceremus et restitui, et quia etiam tum per predictum venerabilem patrem, tum etiam veridicis relationibus fidelium et fidedignorum nobis constitit evidenter predictas possessiones ad Moys palatinum iure hereditario et rationabili pertinere, volentes eidem condigno retributionis stipendio propter obsequiorum merita, que nobis in diversis et specialiter in Bulgaria cum summa fidelitate impendit, respondere ad plenum easdem cum omnibus utilitatibus et pertinentiis reddidimus et restituimus perpetuo et irrevocabiler possidendas quemadmodum pater eiusdem possederat ab antiquo. Ne igitur huius rei series processu temporum per quempiam valeat in irritum revocari, presentes concessimus litteras sigilli nostri nostri munimine roboratas. Datum anno Domini M° CC° LXX° secundo.

Mivel Moys nádort 1272. aug. 3-án Kemény fia Lőrinc váltotta fel méltóságában, ő viszont a szlavón bánság élére került (vö. RA 2223–2225. sz.-ok), az oklevél ezt megelőzően kelt. — Szentpétery Imre megjegyzése: „Valószínűleg ennek kivonatát adja Fejér V. 1. 96. 1270. alatt.”

96

1272.
(aug. 6.
előtt)

— Kölked falubeli szakácsát (*cocus noster de villa Kulked*), Gyuga fia Guna-t és fivéreit (*fratres suos uterinos*): Noboyt, Chaba-t és Boloseyt a király beleegyezésével (*de voluntate, conniventia et consensu*) földjükkel együtt kiveszi a szakácsok állapotából (*simul cum terra eos contingente de conditione cocorum nostrorum eximentes*) és a királyi szerviensek (*servientium regalium*) közé sorolja úgy, hogy ők és a tőlük egyenes ágon leszármazók (*eorum heredes seu directa generationis linea descendentes*) az országos nemesek (*regni nostri nobiles*) szabadságának örvendjenek. Guna ugyanis a királyné udvarában nevelkedvén (*in domo nostre celsitudinis educatus*) ifjúkora óta számos szolgálatot tett, kiváltképp a királyné üldöztetése idején (*tempore persecucionis nostre*), amikor [IV.] Béla király és Mária [királyné] ellene és [V.] István [ifjabb] király ellen támadtak, Patak vár ostromakor (*in obsidione castri Potok*) tüntette ki magát. —

D. p. m. mag. Nicolai prepositi Transilvani, au. n. vicecanc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo septuagesimo secundo.

Wenzel III. 275. (Horvát István másolata alapján)

Mivel az oklevél V. Istvánt még élőként említi, minden bizonnyal a király halála (1272. aug. 6.) előtt kelt.

97

1272.
szept. 22.
Buda

— asztalnokának és harcosai jobbágyának (*dapiferi nostri iobagionis exercituum nostrorum*), Latamas fia Leukának, valamint Márknak azt a Csév (*Chuu*) nevű, egy ekealjnyi földet a szőlővel, kaszálóval (*cum vinea et [fen]eto*) és más tartozékaival együtt, amelyet bizonyos Cherke Latamas atyafiával (*fratre*), Márkkal együtt birtokolt, visszaadja oly módon, ahogy azt korábban [Latamas, Leuka] apja birtokolta, a beiktatást klerikusával, Simonnal végeztetvén el s kizárván (*remoto*) a birtoklásból Cherke-t. — D. Bude, in crastino M[a]thei ap. a. D. M° CC° LXX° secundo.

Eredeti: 15,5 × 6,5 cm. Bevágások a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 811. (Mon. Pos. 51. 4.)

Említi: Izabella királyné 1274. — DL 875. (Mon. VBud. 25. 33.)

Hazai oklt. 62. — Az említést lásd a 159. sz. alatt.

98

1272.
szept. 29.
(Margit-)sziget

— Itimerius fia Imrének adományozza érdemeiért a Jáhom (*Ian*) nevű nyolc ekealjnyi királynéi földet (*terram nostram ... nostre penitus collationi spectantem*) tartozékaival együtt Zala megyében, leírva egyúttal annak határait is a vasvári káptalan írásbeli jelentése szerint. — D. p. m. ven. patris Ph. [= Philippi] episcopi Vaciensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° septuagesimo secundo, in insula Virg. glor. in festo S. Michaelis archangeli.

Eredeti: 39,5 × 20,7 (+ 3,6) cm. A kezdő E hiányzik. Sérült, foltos hártya. Függőpecsét lila zsinórja. — DL 99 856. (Batthyány cs. körmendi lt. Acta Ant. Misc 5. 6. 109.)

Zala vm. Oklt. I. 70. — Kivonat: Köblös: Zalalövő 8. sz.

99

1272.
szept. 29.
(Margit-)sziget

— Perchinus királyi kamaraispán (*comes camere domini regis*) kérésére átírja és megerősíti [V.] István király [1270. évi] privilégiumát (RA 2031. sz.) a rojcsai vár *Machich* villicatusnak mondott földjéről (*terra castris de Riuche, que villicatus Machich nuncupatur*). — D. p. m. ven. patris Ph. [= Philippi] Dei gratia episcopi Waciensis, au. n. canc. f. n. in insula Virg. glor. a. D. millesimo ducentesimo septuagesimo secundo, in festo S. Mychaelis archangeli.

Eredeti: 47,5 × 31 (+ 3,5) cm. Nagy kezdő E. Függőpecsét nyersszínű zsinórja.
— DL 4705. (NRA 1532. 15.)

Hazai okmt. VIII. 147., Smičiklas VI. 6.

100

1273.
máj. 9.
Ösöd

— meneji Endrét visszafogadja kegyelmébe, s visszaadja neki a Koplány nevű földet és más birtokait.

Eredeti: 16,5 × 6,8 cm. Bevágások a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 90 458. (Beniczky cs. lt. 4.)

Az oklevél szövege:

Nos E. [= Elizabeth] Dei gratia regina Hungarie significamus universis, quibus expedit presentium per tenorem, quod Endrem de Meney militem magistri Egidii fidelis nostri, qui cum eodem magistro Egidio in castrum Posoniense se transtulerat de beneplacito domini regis L. [= Ladizlai] karissimi fili [!] nostri et nostro consilioque omnium baronum nostrorum et regni nobilium in nostram pristinam gratiam duximus recipiendum, omnes possessiones suas, videlicet terram Kaplan cum suis pertinentiis et alias, quas tempore domini regis St. [= Stephani] karissimi consortis nostri felicitis recordationis habitas et possedas pacifice per eundem contradictione et diminutione quibuslibet non obstantibus eidem restituendo. Datum in Wsod, in crastino quindenarum Sancti Georgii, anno Domini M° CC° LXX° tertio.

101

1273.
(júl. 10.
előtt)

— udvarbírájának (*iudicis curie nostre*), Csák nb. (*de genere Chak*) Péter fia Domokos ispánnak adományozza Valkó (*Wolko*) megyében, a Dráva dunai torkolatánál fekvő (*sitam iuxta Danubium, ubi aqua Drawe in ipsum Danubium descendit*) Hagymás (*Hagamas*) nevű birtokot minden tartozékával, ti. az erdőkkel, szőlőkkel, rétekkel, a kaszálóval, a halászóhelyekkel, valamint a drávai és a dunai vámmal együtt (*silvis videlicet vineis, pratis, feneto, piscinis, tributo tam in fluvio Drawe, quam Danubii constituto*) a király és a bárók beleegyezésével, részint a tőle elvett és másnak adományozott Újvár (*Vywar*) megyei Muhi (*Muhi*) és Nyárád (*Nyarag*), valamint a Zemplén (*Zemlen*) megyei Szőlős (*Zeulus*), Sztára (*Stara*) és Percse (*Prische*) nevű birtokaiért cserébe, részint pedig azért, mert [IV.] László király koronázása előtt, Fehérvár mellett (*apud [!] Albam*) a királyné házára (*in nostre maiestatis domum*) fegyveres kézzel rátorító hűtlenek egyikének a kezéből a kardot kicsavarta, a többiektől viszont súlyos sebet kapott, amely csaknem halálát okozta. — D. p. m. ven. patris Philippi Dei gratia episcopi Wachiensis, au. n. canc. f. n. a. ab inc. D. M° CC° septuagesimo tertio.

Eredeti: 43,5 × 29 (+ 4) cm. Díszes kezdő E. Zöld és lila zsinóron ép kettős pecsét. — DL 844. (NRA 1503. 5. 17.)

Fejér V. 2. 131. („E Dipl. Hung. Széchény. in fol. P. 383.”), Sztáray oklt. I. 12. (az eredeti alapján), Smičiklas VI. 51. (Fejér alapján) és XIV. 560. (1373-ra) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1115.

Az oklevél hozzátvetőleges napi kelte annak alapján határozható meg, hogy Fülöp váci püspök 1273. júl. 10-én szerepel utoljára Erzsébet özvegy királyné kancellárjaként (RA 2391. sz.), júl. 17-én pedig már Izabella királyné kancellárjaként említik (RA 2392. sz.)

102

1273.
(júl. 10.
előtt)

— visszaadja a király és a bárók beleegyezésével Chethy fia Aladár mesternek a [IV.] B. [= Béla] és [V.] István királyok szolgálatában szerzett érdemeiért az Orjavica (*Aryaicha*) nevű földet Pozsega (*Pasagua*) megyében — melyet Chelleus fia Péter királyi adományból birtokolt, ám örökös nélküli halála után az ország szokása szerint a [királyné] kezére hármlott —, olyan szabadsággal, ahogy a Borics bán nemzetségéből való pozsegai nemesek birtokolnak (*in eadem consuetudine et libertate, quibus aliorum nobilium de Pasagua de genere quondam Borych bani terre et possessiones possidentur*); egyszersmind érvénytelennek nyilvánítja azokat az okleveleket, amelyek a föld Lőrinc fia Miklós vagy mások számára történt adományozását foglalják írásba, Aladár mesternek viszont örökös nélküli halála esetére szabad rendelkezési jogot ad a földet illetően. A földet ugyanis korábban M. [= Mária] királyné adományozta [IV.] B. [= Béla] király engedélyével és beleegyezésével (*de permissione et consensu*) Aladár mesternek azért, mert megvitte neki [IV.] László király születésének hírért (318. sz.), utóbb azonban [V.] István király elvette tőle és különböző személyeknek adományozta. — D. p. m. ven. patris Philippi episcopi Wachiensis, au. n. canc. comitis Neugradiensis f. n. a. D. M° ducentesimo septuagesimo tercio.

Eredeti: 46 × 23 (+ 4) cm. A kezdő E hiányzik. Arany és zöld zsinóron függőpecsét csekély töredéke. — Hrvatski Državni Arhiv, Neo-regestrata Acta 1532. 21. (fényképe: DL 33 850.).

Smičiklas VI. 54. — Kivonat: Wenzel IX. 38., Kukuljević: Regesta n° 1114.

Az oklevél hozzátvetőleges napi keltére vonatkozóan lásd az előző számhoz írt megjegyzést.

103

1273.
(júl. 10.
után)

— a Szentbenedekfalubeli szőlőműveseit, Gergely fia Damianus klerikust, Jakab fia Jacou-t és Benedek fia Istvánt, továbbá általuk rokonait: Moxat a fiaival, Guegus fia Poukat, Garmanust, Mártont és Timótót a királyi szerviensek közé emeli.

Eredeti: 41 × 22 (+ 4) cm. A kezdő E hiányzik. Függőpecsét vörös zsinórja. — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 9. (DF 200 681.)

Átírta:

a) IV. László király 1276. júl. 18. — DL 105 744.

b) I. Károly király 1327. szept. 9. — DL 105 745.

c) Erzsébet királyné 1327. — DL 105 746.

Almás: Néhány Árpád-kori oklevél 41. (a b) és c) átirások alapján) — Kivonat uo. 40.

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

[E]lizabeth Dei gratia regina Hungarie universis Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris presentium notitiam habituris salutem in Domino sempiternam. Regie reginalisque sollicitudinis interesse dinoscitur metiri merita singulorum et illos specialius sue munificentie premio extollere potiori, qui a primevis pueritie sue temporibus in domo eorundem educati, sicut etatis, sic virtutum meruere recipere incrementa pro regie et reginalis corone honore variis se periculorum generibus nullatenus exponere formidantes. Proinde ad universitatis vestre notitiam harum serie volumus pervenire, quod cum Damianus clericus filius Gregorii, Jacou filius Jacobi et Stephanus filius Benedicti vinitores nostri de villa Sancti Benedicti de Kaal a primevis sue pueritie temporibus iugiter in domo nostra serviendo et nos in nullis necessitatibus nostris relinquendo gratum nobis et acceptum impendissent famulatum, tam videlicet in deferendis legationibus nostris, quam aliis servitiis impendendis, a nobis humiliter postularunt, quod ipsos propter huiusmodi servitiorum suorum merita a conditione eorum auferendo cum possessionibus suis de benignitate reginali in numerum et collegium servientium regalum transferre dignaremur. Et quia nos petitiones ipsorum habito consilio baronum nostrorum legitimis et congruas fore consideravimus velimusque unicuique secundum exigentium suorum meritorum retributionis titulo respondere, ut alii eorum exemplo provocati ad fidelitatis studia fortius accendantur, ipsum Damianum et per eum Moxam cum filiis suis, Poukam filium Guegus, filios fratris sui et per Jacou Garmanum fratrem suum ac per Stephanum Martinum et Thymotheum fratres suos et heredes eorum seu successores cum omnibus possessionibus eorum, quas avi et patres ipsorum possiderunt a conditione eorum penitus eximendo in numerum et cetum servientium regalum duximus transferendos. Et ut hec a nobis eisdem concessa libertas salva semper et inconcussa permaneat, nec processu temporum possit per quempiam in irritum malitiose revocari, presentes eisdem concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roborando. Datum per manus magistri Gregorii fidelis nostri, aule nostre cancellarii anno Domini millesimo CC^o septuagesimo tertio.

Az oklevél hozzátetűleges napi keltére vonatkozóan lásd a 102. sz. oklevélhez írt megjegyzést.

104

1274.
júl. 2.
Fehérvár

— Iwanca fia András bányai ispánnak (*comes de Bana*) adományozza a Vásárfalu (*Wasarfolv*) nevű királynéi földet (*terram nostram*), amely András ispán örökölt birtokaival határos, az [V.] István király és az ő szolgálatában szerzett érdemeiért, s főként azért, mert amikor néhány bárója álnoksága miatt fogolyként Turul várában tartózkodott András őrizete

alatt (*dum baronum nostrorum quorundam perfidia captiva in castro Torul in eius custodia morabamur*), száz márkát kölcsönzött neki. — D. Albe, a. D. M° CC° LXX° quarto, in crastino oct. B. Johannis baptiste.

Eredeti: 15 × 7 cm. Hátlapra nyomott pecsét töredéke. — DL 58 413. (Forgách cs. lt. 37.)

Átírta:

a) IV. László király 1274. júl 17. — DL 58 415. (Forgách cs. lt. 38.)

b) IV. László király 1274. dec. 29. — DL 58 416. (Forgách cs. lt. 39.)

Fejér V. 2. 217. (az eredeti alapján) — Kivonat: Bártfai Szabó: Forgách 665.

105

(1274.
júl. 2.
körül)

*— oklevelét, amellyel [a nyitrai káptalannak (?)] parancsba adta, hogy András bányai (*de Bana*) ispánt iktassa be a neki adományozott Vásárfalu nevű királynéi föld (*terram reginalem Wasarfoulu vocatam*) birtokába, említi Vince nyitrai püspök k. n. [1274. évi] jelentése (Fejér V. 2. 219.).

A királyné oklevelének hozzátvetőleges kelte az előző szám alapján határozható meg.

106

(1275
előtt)

*— elveszett oklevelét, amellyel Mihály ispánnak és feleségének, [IV.] László király dajkájának adományozta a vizsolyi ispánsághoz tartozó Alnémeti falut, említi Izabella királyné 1275. évi oklevele (lásd a 166. sz. alatt).

107

1275.

— Otroch, Beluch fia Gergely és Sewa fiai pozsegai birtokosokat (*terras tenentium de Posoga*) — kérésüket teljesítve — meghagyja Pozsega megyében az Orjavica (*Oryoycha*) nevű földnek és tartozékainak a birtokában azon jog szerint, ahogy azt anyósa, Mária királyné ideje óta, annak kiváltságlevele (51. sz.) szerint birtokolják, s leírja a föld határait Lőrinc egykori pozsegai ispán pátense alapján. Meghagyja egyúttal a nevezeteket az Orjavica földhöz tartozó Csernec (*Chernuch*) nevű halastó (*piscina*) birtokában is. — D. p. m. mag. Gregorii au. n. f. canc. a. ab inc. D. millesimo ducentesimo septuagesimo quinto.

Eredeti: 38 × 18 (+ 3) cm. Díszes kezdő E. Függőpecsét arany, kék és vörös zsinórja. — Hrvatski Državni Arhiv, Neo-regestrata Acta 1532. 28. (fényképe: DL 33 852.).

Wenzel XII. 148., Smičiklas VI. 139. — Kivonat: Fejér V. 2. 314., Wenzel IX. 127., Kukuljević: Regesta n° 1169.

108

1275.

— komári vendégtelepesei (*hospites nostri de Kamar*) kérésére átírja és megerősíti [IV.] Béla király [1263. évi] privilégiumát szabadságaikról

(RA 1358. sz.), valamint ugyanannak [1263. aug. 3-i] pátensét Galambok (Golombuk) föld megosztásáról (RA 1347. sz.). — D. p. m. mag. Gregorii au. n. f. canc. a. D. millesimo CC^o septuagesimo quinto.

Átírta: I. Károly király 1322. júl. (2–6. k.) — Pannonhalmi konvent hh. lt. 35. (DF 274 124.)

Fejér VII. 2. 41.

109

1275. — fia, [IV.] László király és bárói beleegyezésével Iwancha fia Benedek ispánnak adományozza érdemeiért Pozsega (*Posaga*) megyében az alsó Orbova (*inferiorem Vrbua~Vrboa*) nevű, adományozási jogához tartozó (*collationi nostre pertinentem*) földet tartozékaival együtt, melyet korábban Myke fia Mortunus birtokolt, s leírja a föld határait. — D. p. m. mag. Gregorii au. n. f. n. [anno Domini M^{mo}] CC^{mo} septuagesimo quinto.

Átírta: pozsegai káptalan 1370. jan. 9. — DL 33 725. (NRA 1503. 12.)

Tartalmilag átírta (az átírás alapján): Szécsi Miklós országbíró 1382. aug. 23. — DL 33 726. (NRA 1511. 19.)

Wenzel IV. 54. (Horvát Istvánnak az átírásról készített másolata alapján) és XII. 146. (az átírás alapján), Smičiklas VI. 141. (az átírás alapján) — Kivonat: Wenzel IX. 127., Kukuljević: Regesta n° 1170.

Az oklevél, *corroboratio*ja szerint, kettőspécsettől volt megerősítve, s az átírás is *privilegium*nak mondja.

110

1275. — a fiainak, [IV.] László királynak és András hercegnek a kiskorúsága miatt részint küllellenségek (*per hostes extraneos*), részint pedig a bárók egyenletlenségei (*per discordiam baronum inter se habitam*) miatt támadt zavarok idején károsultakat kárpótolni akarván, Mátyás fiait, Damasát és Tamást, verőcei (*de Verench*) nemeseket, akik Verőce megyében a nemesek módjára birtokolnak (*in comitatu de Werenche more nobilium terram tenentibus*), megerősíti az anyósától, Mária királynétól Bryzniche nevű földjükért cserébe szőlőkkel és más tartozékokkal együtt kapott (320. sz.) *Lusanch* nevű, az Ilova (*Ilua*) folyó mellett fekvő és a verőcei ispánsághoz tartozó (*ad eundem comitatum de Werenche pertinentem*) földnek a birtokában, s leírja egyúttal annak határait. Engedélyezi továbbá a saját és utódai főtulajdonjogának fenntartása mellett (*salvo in omnibus iure domini principalis, eo quod nobis et nostris successoribus reservamus*), hogy örökös nélküli haláluk esetén szabadon rendelkezzenek a földről; átengedi nekik a népeik által számára fizetendő nyestbőradó és más terhek (*de collectis ... marturinarum et aliis debitis*) harmadát; elrendeli, hogy a Dráván túla a király, a királyné vagy más bíró elé (*ultra Drauam ad curiam domini regis et ad nostram vel alterius iudicis*) ne lehessen megidézni őket, s hogy idegen személy (*persona extranea*) ne állíthasson ellenük idegen tanúkat (*testes extraneos*). — D. p. m. Gregorii au. n. f. n. f. canc. a. D. millesimo ducentesimo septuagesimo quinto.

Eredeti: 35 × 20,1 (+ 3,8) cm. Díszes kezdő E. Függőpecsét vörös, zöld és lila zsinórja. — Hrvatski Državni Arhiv, Paulinski samostani, Dobra Kuća 1. (fényképe: DL 35 157.).

Átírta: pécsi káptalan 1371. júl. 8. — DL 35 158. (Paul. Dobrakutya 1.)
Kukuljević: Jura I. 83., Smičiklas VI. 144. (mindkettő az eredeti alapján) —
Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1171., Mályusz: Pálos kolostorok 278. (1. sz.)

111

1276.
(aug. 9.
után)

— a veszprémi egyháznak adományozza Kál-völgyi szőlőműveseit és Karos birtokot.

Átírta: győri káptalan 1469. dec. 6. — Veszprémi káptalan magánlt. Insula magna 5. (DF 201 417.)

Kivonat: Gutheil: Veszprém 309. (39. sz.)

Az oklevél szövege:¹

Elizabeth Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in eo, qui vera salus omnium. Sancte domus Dei precipit disciplina sanctorum canonum sanctione convallata firmiter ac munita sanctam matrem ecclesiam a cunctis fore Dei colis sicut spem salutis unicum ob merita Christi reverendam, qua colitur et precipitur fidei disciplina, in qua invenitur et queritur venia peccatorum humanique generis vitiorum post collapsum reparatio salutaris merito consequens esse dignoscitur iuris publici, quod consistit potissimum in sacerdotibus atque sacris, ut ipsa veneranda Dei oratoria atque templa eorumque iugiter usibus a christicolis fidelibus deputata quadam parili et fraterna emunitatis, defensionis et tutelae prerogativa letari, ut sicut iuris testimonio ipsa sancta Dei ecclesia a cunctis prophanis artibus absoluta sit, etiam omne eius patrimonium Deo in eadem servientium usibus deputatum debet servari cum ob bonis ligari non debeat - - ^a quique servit altari, ali seu vivere debeat de altari, ut expedit inconcussum. Hinc est, quod cum sancta Vesprimiensis ecclesia prima omnium katedralium regni sedium, a qua etiam speciali quadam prerogativa seu reverentia Hungarie regni regine ecclesie privilegio ac regni consuetudine approbata sunt solite reginali dyademate insigniri admodum a sue primeve foundationis tempore, exilis suis extiterit dotibus adeo, quod etiam nos aliasque reginas pro tempore precordialis arcere debuerit ad eam ditandam seu dotandam cumque afflictis non deberet afflictio geminari, novo, pro dolor, detestabilis infortuni genere, quod nunquam alias, nisi warbaricus attemptavit incursus, quos temporalium delectamenta consueverunt potissimum demulceri contenti momentaneis, que preferunt omnium non iniantes eternis, quorundam perseva tyrannide, que etiam primos motus nullatenus debuerat anxiare venerabilis prefata ecclesia incursibus malignorum nostro infelicissimo sub aspectu nullo penitus preeunte demerito turpissimi nisi hoc efficientium questus causa rebus omnibus, non tantum sanctis de usibus aggregatis, verum prophanis etiam spirituali devectoris in ibi pro tutela, effuso preterea Christi, qui nec tangi debuerant, innocentium super et

post altaria sanguine personarum numero sexaginta octo ipsis altaribus, ut in natalis Dei festo pretiosius perornatis, ut in Parasseve denudatis reliquis vero ecclesie predictae canonicis et personis, qui casu mortem fortuito fugierunt, restitutis nuditati native iuxta equos nudis tracti corporibus foras ecclesiam, ut a Sarracenis, redimendi pecunia, sicut patuit per effectum fuere ferramentis vinculis et carceribus mancipati. Dampnis ibidem per fidedignos homines computatis tot et tantis, ut vix totius regni mobilia hodie resarcirent. Deiectis sanctorum etiam abinde reliquiis sub spoliatorumque pedibus conculcatis quin ymmo pestilentius et attritis quid plura sceleris, etiam immanitate novissimi ipsum venerandissimum Christi corpus nephandissimis spolantium pedibus conculcatum et attritum de ipsis deiectum altaribus sacrarum vestium per rapinam, ut merito nephandius Christus Dei filius denuo hanc per gentem, quam in ligno pridem crucis vivifice orbis tunc pro redemptione pestiferi passus extiterit per Judeos. Nos et nostri vero infelices, que nostris peccatis deventibus licet invite interfuisse noscitur, nec negari valemus pungentis consiente verme demorse, quid pro tot et tantis Christo sic offenso reddere debeamus facere Iude proditoris perplexitate deiecte in iudicium prime ac satisfactionis principium aliquale, ut etiam si non quantitative proportionaliter saltem valeat elemosina tam terribile, tamque detestabile minorare peccatum, omnes nostros vinidatores de valle Kaal cum rebus, possessionibus et personis eiusdem afflicte ecclesie usibus donativis nostris largitionibus perennaliter sicut nostrum dotalicium seu dotale patrimonium aggregamus ratificantes nichilominus privilegia dilectissimi filii nostri L. [= Ladizlai] Dei gratia illustris regni [!] Hungarie, qui etiam udvornicos suos constitutos in valle eadem intermixtos populis cum predictis, sicut ex eiusdem privilegiis super hoc indultis latius intuemur, necnon karissime nurus nostre predicta liberalius indulgentiis. Aliam preterea nostram possessionem Corus appellatam, sitam iuxta villam ecclesie supradicte Merene nuncupatam sepedicte prostrate ecclesie, in aliquale solamen nostrum dotalitium donantes perpetuo ratificamus, in quantum possumus et valemus, privilegium aliud filii nostri super hoc confectum proinde nobis exhibitum et ostensum cum omnibus metis, terris, fenetis, vineis atque silvis. Quod licet predium Dominico filio Petri ad usufructuandum concessimus olim pro tempore, demum etiam modo simili magistro Benedicto Strigoniensi electo cum nostris aliis - - -^a prediis sitis ibidem a nobis cum proprietate nullatenus abdicata, vacua prorsus viribus et irrita nuntiantes, si qua in ecclesie predictae preiudicium de proprietatis iure certantia privilegia per quoslibet, quod non credimus, ostenduntur cum predictus Dominicus filius Petri unacum Michaeli fratre suo simulcum aliis eorum complicibus - - -^a nephandissime perpetrare in prememoratam ecclesiam factionis, nostrorum quoque tawarnicorum magister extiterit seu curie dominus, bullis nostre serenitatis in eiusdem sepe, ymo sepiissime remanentibus potestate. Magister B. [= Benedictus] etiam predictus, si quod exhiberet privilegium, non valeret, cum et predictae donationi facte expresse consenserit, nos etiam - - -^a ad hoc pro iuribus interpellans. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes

concessimus litteras dupplicis sigilli nostri robore comunitas. Datum per manus discreti viri magistri Gregorii cancellarii nostri fidelis anno Domini M° CC° LXX° VI.

^a Olvashatatlan.

¹ Az oklevél szövege a kézirat lezárása után megjelent, lásd Gutheil: Veszprém okmt. 70. (helyenként eltérő olvasattal).

IV. László itt említett két oklevelét lásd RA 2723. és 2750. sz.-ok, Izabella királynéét lásd a 168. sz. alatt. Az oklevél hozzátvetőleges kelte IV. László oklevele (RA 2723. sz.) alapján határozható meg.

112

1277. — Jakab mesternek adományozza a fia, [IV.] László király szolgálatában szerzett érdemeiért a két Dobsza (*Dubza*) nevű királynéi falut (*villas nostras*) a segesi ispánságban (*in comitatu Segusdiensi*), amelyek Jakab mester birtokával szomszédosak, s amelyek egyikén (*in quarum altera*) Szt. Márton tiszteletére alapított egyház van. — D. p. m. mag. Gregorii au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° septuagesimo septimo.

Átírta: III. András király 1293. — DL 985. (NRA 611. 34.)

Wenzel IX. 179. — Kivonat: Fejér V. 2. 425.

113

1277. — menyé, Erzsébet [= Izabella] királyné tárnokának, pozsegi Pál fia Ambrusnak, valamint István nevű és többi atyafiának adja menyé kérését teljesítve Alkomarica nevű földjét Pozsega megyében, leírva annak határait is.

Átírta: Izabella királyné 1281. > (*tartalmilag*) Szepesi Jakab országbíró 1377. máj. 24. — Hunyady cs. Ürményi lt., Štatný Oblastný Archív v Nitre, Ivanka pri Nitre

A tartalmi átírás szövege:

quarum prima videlicet ipsius dominae Elizabet olim reginae anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo primo conscripta litera tenorem eiusdem privilegii dominae Elizabeth condam serenissimae reginae Hungariae socrus suae anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo septimo confectis de de [!] verbo ad verbum transcribens et confirmans declarat inter cetera, quod eiusdem domina Elizabeth regina socrus dictae dominae Elizabet alterius reginae pro fidelitatibus et servitiis Ambrosii filii Pauli de Possega thavarnici dominae reginae nurus suae ad petitionem eiusdem dominae reginae nurus suae quandam terram suam Olkomaricha nuncupatam in comitatu de Posega existentem cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis universis praedicto Ambrosio et Stephano et aliis fratribus suis nec non eorum haeredibus et successoribus dedisset iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, metae vero eiusdem possessionis in eodem literis seriatim continentur

114

1277. + — visszaadja a király és a bárók beleegyezésével Chethe fia Aladár mesternek a [IV.] B. [= Béla] és [V.] István királyok szolgálatában szerzett érdemeiért az Orjavica (*Aryaucha~Oryaucha*) nevű földet Pozsega (*Pasaga*) megyében, melyet Chelleus fia Péter királyi adományból birto-
kolt, ám örökös nélküli halála után az ország szokása szerint a [királyné] kezére háramlott, mégpedig olyan szabadsággal, ahogy a Borics bán nemzetségéből való pozsegai nemesek birtokolnak (*in eadem consuetudine et libertate, quibus aliorum nobilium de Pasaga de genere quondam Borych bani terre et possessiones possidentur*); egyszersmind érvénytelennek nyilvánítja azokat az okleveleket, amelyek a föld Lőrinc fia Miklós vagy mások számára történt adományozását foglalják írásba, Aladár mesternek viszont örökös nélküli halála esetére szabad rendelkezési jogot ad a földet illetően, s leírja a föld határait embere, Geleth ispán és a pozsegai káptalan jelentése szerint. A földet ugyanis korábban M. [= Mária] királyné adományozta [IV.] B. [= Béla] király engedélyével és beleegyezésével (*de permissione et consensu*) Aladár mesternek azért, mert megvitte neki [IV.] László király születésének híret (318. sz.), utóbb azonban [V.] István király elvette tőle és különböző személyeknek adományozta. — D. p. m. ven. patris Phylippi episcopi Wachiensis, au. n. can. comitis Neugradiensis f. n. a. D. millesimo CC^o septuagesimo septimo.

Eredeti: 42 × 27 (+ 3) cm. Nagy kezdő E. Függőpecsét arany és zöld zsinórja.
— Hrvatski Državni Arhiv, Neo-regestrata Acta 1532. 35. (fényképe: DL 33 854.).
Smičklas VI. 222. — Kivonat: Fejér V. 2. 424., Kukuljević: Regesta n° 1224.

Az oklevél hitelével kapcsolatban már Szentpétery Imrében is kétségek merültek fel. Erre vonatkozó megjegyzése: „Hamis (?), vö. Fejér V. 2. 473. – Külseje után ítélve nem hamis.” A Szentpétery által említett oklevélben azonban egy másik Orjavica nevű Pozsega megyei föld szerepel (vö. Engel: Pozsega), így annak nem jut szerep Erzsébet királyné oklevele hitelének megítélésakor. Annál inkább feltűnő, hogy ez az oklevél a határjárásra vonatkozó rész kivételével szó szerint megegyezik a királyné azonos tárgyú 1273. évi oklevelével (103. sz.). Ez a körülmény önmagában is gyanút keltő, amit tovább fokoz, hogy az oklevél a nógrádi ispánságot is viselő Fülöp váci püspököt nevezi meg Erzsébet királyné kancellárjaként. Fülöp azonban 1262 és 1273 között volt Erzsébet kancellárja (lásd a 86., 88., 90., 96., 99–100., 102–103. sz.-okat, vö. még az RA-ban található adatokkal, illetve Fejérpataky: A királyi kancellária 122–123.); az utolsó napi kelettel ellátott oklevél, mely ebben a minőségében említi, IV. László 1273. júl. 10-én kelt privilégiuma (RA 2391. sz.). 1273. júl. 17-én Fülöp már Izabella királyné kancellárjaként tűnik fel IV. László egyik oklevelében (RA 2392. sz.), s 1277. nov. 10-ig bizonyosan az is maradt (RA 2823. sz., vö. még uo. 2824–2825. sz.-ok). Fülöp püspök utóda Erzsébet kancelláriájának élén Gergely volt, aki 1273 és 1280 között be a tisztséget (lásd a 104., 108–113., 118., 120., 122–123. sz.-okat, ill. Fejérpataky: A királyi kancellária 123.). Korszerűtlen elem ugyanakkor az oklevélben Fülöp váci püspök nógrádi ispánságának említése is. E méltóság viselőjeként Fülöp először IV. László király egy 1272. nov. 18.

előtt kelt oklevelében, még mint Erzsébet özvegy királyné kancellárja, szerepel (RA 2320. sz.), nógrádi ispánságára az utolsó adat IV. László 1274. jan. 23-i okleveléből (RA 2446. sz.) ismert, amikor már Izabella királyné kancellárja volt. 1277. júl. 13-án ugyanakkor éppen a jelen oklevél kedvezményezettje, Aladár királynéi asztalnokmester viseli a nógrádi ispánságot (Smičiklas VI. 211.). Mindezek alapján nagy biztonsággal állítható, hogy jelen oklevél Erzsébet királyné 1273. évi, azonos tárgyú oklevele (lásd a 103. sz.-ot) alapján készült *hamisítvány*, s a hamisítás minden bizonnyal az 1273. évi oklevél szövegéhez képest többletet jelentő határjárással függ össze.

115

(1278.
márc. 22.
előtt)

* — idősebb királyné kiváltságlevelét (*privilegium domine regine senioris*), melyet Isep fia János ispán annak bizonyítására mutatott be, hogy Csavonya föld (*terra Chuana*) nem illeti Atyusz (*Ochuz*) ispánt, említik Iharus fia Gergely ispán és bírótársai (1278.) márc. 22-i oklevelükben (Kubinyi: Árpádkori okl. 109.).

Az említő oklevél keltezéséből hiányzó évszámot illetően lásd Karácsonyi: Hamis okl. 136–137. (110. sz.).

116

1279.
dec. 13.
Szepesvár

— a Körtvélyes falu határában lévő Szedlicska nevű egy ekealjnyi részt Zalauc vejének, Fülöp sásvári íjásznak adományozza a szepesi nemesek szabadságával, s az adományról kiváltságlevél kiállítását ígéri.

Eredeti: 14,5 × 8 cm. Hátlapra nyomott természetes színű pecsét csekély töredéke. — DL 60 146. (Máriássy cs. lt., Idegen családok 4.)

Átírta:

a) Erzsébet királyné 1280. > IV. László király 1288. — DL 105 337. (Máriássy cs. lt., Új rendezés), melynek újkori *másolata*: Štátny Oblastný Archív v Levoči, Máriássy cs. szepeskörtvélyesi lt. G. A. 1. B/7. 12. (DF 282 610.)

b) szepesi káptalan 1313. dec. 13. — DL 26 734. (Teőke cs. lt. 101.)

Fejér V. 2. 583. („Ex anal. Dipl. Wagnerio-Jankovich. Tom. I. sine pagina”), Közlemények Szepes vm. múlt. V. 257. (az *a*) átírás alapján, magyar fordítással).

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Nos E. [= Elisabeth] Dei gratia maior regina Hungarie memorie commendantes significamus universis, quibus expedit presentium per tenorem, quod cum nos terras populorum nostrorum ad castrum Scypus pertinentium mensurari fecissemus, et inter ceteros terram ville nostre Kurtuelus vocare per Dominicum magistrum tavarnicorum nostrorum reambulare et mensurare precepissemus, et idem magister Dominicus in predicta villa Kurtuelus terram liberam ad viginti aratra sufficientem, ultra numerum illorum aratrorum, de quibus iidem populi nobis censum, terragium seu servitium exhibere consueverunt, invenisset, nos de terra predictorum aratrorum, de quibus nobis nullum debitum iidem populi exhibuerunt, quandam particulam terre uni aratro sufficientem

Zedlyska vocatam terre Zalouk et Wytk nobilium contiguam Phylippo genero ipsius Zalauk sagittario de Sasvar dedimus, donavimus et contulimus iure hereditario perpetuo et irrevocabiliter possidendam, eo iure, libertate ac servitio, quibus alii nobiles de Scypus gratulantur, et ipsam terram eidem Philippo per predictum magistrum Dominicum fecimus assignari. Ut igitur hec nostra collatio salva semper et inconcussa permaneant, presentes eidem concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Et cum presentes nobis fuerint reportate vel exhibite, nostrum super hoc privilegium concedemus. Datum in castro Scypusiensi, in octavis Sancti Nycolay, anno Domini M^o CC^o LXX° nono.

117

1279. — reá szállván a hűtlenek pusztításait követően a Szepesség feletti uralom fia, [IV.] László király kegyéből (*dominium terre Scypus, ... post diversas et varias destructiones ... per infideles regni factas, ad nos fuisset devolutum*), meghagyja Szt. Márton szepesi egyházát Létán (*Leton*) és Hejmut (*Heymuth*) falvak földjének birtokában. A tárnokmestere, Domo-kos és kancellárja, Gergely mester sói prépost (*preposito de Sow*) által a jogtalanul elidegenített földek visszaállítása érdekében a király kérésére lefolytatott vizsgálat során ugyanis Muthmerius mester szepesi prépost bemutatta [IV.] Béla király kiváltságlevelét arról, hogy fivére, Kálmán király lelki üdvéért — aki, amíg élt, birtokolta a Szepességet (*qui dum adhuc viveret, terram Scypus possederat usque vitam suam*) — Szt. Márton szepesi egyházának adta azokat, továbbá bemutatta [V.] István király (RA 2264. sz.) és [IV.] László király (RA 2903. sz.) okleveleit az adomány megerősítéséről, a vizsgálat során pedig, amelyet — bár az oklevelekkel szemben gyanú nem merült fel — a nagyobb bizonyosság kedvéért rendelték el, a Szepességben élő németektől, magyaroktól és szlávoktól (*ab omnibus Theotonicis, Hungaris et Sclavis in eadem terra Scypus degentibus*) megtudta, hogy a prépostság valóban az adomány ideje óta folyamatosan és békésen birtokolja a földeket. — D. p. m. supradicti mag. Gregorii prepositi de Sow, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo septuagesimo nono.

Eredeti: 32 × 22 (+ 4) cm. Díszes kezdő E. Függőpecsét vörös és zöld zsinórja. — Štátny Oblastný Archív v Levoči, Szepesi káptalan m. lt. I. rész. 6. 1. 3. (DF 272 386.)

18. századi másolatai:

a) Štátny Oblastný Archív v Levoči, Szepesi prépostság lt. Mohács előtti oklevelek 3. 10. 39. (DF 264 624.)

b) Štátny Oblastný Archív v Levoči, Szepesi káptalan m. lt. I. rész. 6. 1. 4. (DF 272 387.)

c) Štátny Okresný Archív v Spišskej Novej Vsi, Igló város lt. Oklevelek 178. (DF 280 896.)

Wagner: *Analecta Scep.* I. 299. (másolat alapján), Katona: *Hist. crit.* VI. 804. (Wagner: *Analecta Scep.* alapján), Bárdossy: *Suppl. Scep.* 143. (Wagner: *Analecta Scep.* alapján), Fejér V. 2. 581. (az eredeti alapján) — Kivonat: Illésy: Igló 13. (a c) másolat alapján)

IV. Béla itt említett privilégiuma, eltérő tartalma miatt, nem lehet azonos a Létán és Hejmut falvakat a szepesi prépostságnak adományozó 1269. évi oklevéllel (RA 930. sz., keltére azonban lásd RA 2903. sz.).

118

1279. — János szepesi őrkanonok atyafiát, Abát meghagyja az [V.] István király által neki adományozott egy ekealjnyi szepesi föld birtokában.

Eredeti: 29 × 18 (+ 2) cm. Díszes kezdő E. Függőpecsét vörös és zöld zsinórja. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt m. lt. I. rész. 7. 4. 1. (DF 272 432.)

Átírta:

a) IV. László király 1282. márc. 16. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt m. lt. I. rész. 7. 4. 2. (DF 272 433.)

b) IV. László király 1282. márc. 16. > III. András király 1290. nov. 28. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt m. lt. I. rész. 7. 4. 4. (DF 272 435.)

Említi (az a) átírás alapján, a határjárás átírásával): Pál országbíró 1345. szept. 26. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt m. lt. I. rész. 7. 4. 10. (DF 272 443.)

RA II/2–3. 286. (az a) átírás alapján), Középkori históriák 96. (részleges m. ford.)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Elysabeth Dei gratia regina Hungarie universis Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris, ad quos presens scriptum pervenerit, salutem in salutis omnium largitore. Pium est et iustum ac consentaneum rationi, ut regalis atque reginalis benignitatis sublimitas collationes seu donationes rite et legitime factas suorum privilegiorum patrocinio muniat et confirmet. Proinde universorum presentium futurorumque notitie fieri volumus manifestum, quod cum dominium provincie Scypus de gratia et favore domini regis Ladyzlai filii nostri karissimi et omnium baronum suorum consensu ad nos fuisset devolutum et ad petitionem eiusdem domini regis iura uniuscuiusque, quibus [!] terras in ipsa provincia Scypus possident, experiremur investigatione diligenti, ut perinde terras indebite alienatas restaurare et ad directum statum reducere possemus pleno iure, vir utique fidelis Aba frater Johannis custodis ecclesie Sancti Martini de Scypus litteras domini et karissimi consortis nostri Stephani regis pie memorie et domini Ladyzlay regis filii nostri nobis exhibuit continentes, quod terram cultui unius aratri pertinentem, de terra domini in Scypus olim exemptam pro fidelitatibus et servitiis suis sibi et suis heredibus iidem reges contulissent perpetuo possidendam, petens cum instantia, ut ipsam collationem ratam habere et nostris dignaremur litteris confirmare. Nos itaque servitia ipsius Aba, que nobis scientibus in fervore mere fidelitatis domino regi Ladyzlao filio nostro et tandem nobis laudabiliter exhibuit, attendentes presertim, quia in expugnatione castris Scypus, quod Rolandus in infidelitate persistens contra regiam detinebat maiestatem, letale vulnus pertulit cruce suo iaculo baliste transiecto et transfosso et quia filius eius in captivitate eiusdem Rolandi miserias et penurias [!] carceris diutius supportavit, quem demum cum viginti quinque marcis

redemit ab eodem. Considerantes etiam, quod de possessione sua Ebulgen nomine in comitatu de Zala existente per infideles barones destructa pro fidelitate corone regie observata exulavit, in recompensationem servitiorum et dampnorum suorum, precibus etiam predicti custodis, fratris sui favorabiliter inclinate dictam particulam terre unius aratri eidem Aba et suis heredibus heredumque suorum successoribus cum suis pertinentiis dedimus, donavimus et contulimus, ymo iam dudum collatam reliquimus pacifice et perpetuo possidendam. Cuius mete hoc ordine distinguuntur: prima meta incipit a plaga orientali iuxta pratum in quadam via et est ibi meta terrea, deinde ascendit superius ad partem meridionalem in terra arabili, in cuius medietate est meta et in vertice montis est similiter meta, deinde transit quandam vallem et ascendit versus meridiem, ubi sunt frutices quidam rubei et ibi in berch est meta terrea, deinde descendit ad metas ville de Elenbach, deinde venit superius versus aquilonem et per eandem vallem reflectitur ad verticem predicti montis, ubi est meta, deinde descendit directe ad quandam viam et secus viam est meta, deinde descendit in medium terre predictae et ibi est meta, deinde descendit ad metam, que est iuxta viam et intrat in aquam Cheunuk vocatam et per eandem aquam descendendo venit ad priores metas et ibi terminatur. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes ipsi Aba concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno Domini M^o ducentesimo septuagesimo nono.

V. István és IV. László királyoknak az oklevélben említett oklevelei az RA-ban nem szerepelnek.

119

1279.

— a hűtlen bárók pusztításait miatt reá szállván a Szepeesség feletti uralom fia, [IV.] László király kegyéből (*dominium terre Scypus, ... propter varias tribulationes et destructiones regni per infideles barones factas, ad nostram manus fuisset devolutum*), a tárnokmestere, Domokos és kancellárja, Gergely mester sói prépost (*preposito de Sou*) által a jogtalanul elidegenített földek visszaállítása érdekében a király kérésére lefolytatott vizsgálat során Jordán fia Illés, a szepesi szászok bírása (*iudex Saxonum de Scipus*) kérését teljesítve átírja és megerősíti [IV.] László király [1278. évi] kiváltságlevelét a szepesi Görgő falu (*ville Gurgeu in Scipus existentis*) adományozásáról (RA 2876. sz.), s a falut tartozékaival együtt meghagyja Illés kezén. — D. p. m. prenotati mag. Gregorii prepositi de Sou, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo septuagesimo nono.

Eredeti: 41 × 27 (+ 5) cm. A kezdő E. hiányzik. Vörös zsinóron természetes színű kettőspécset töredéke. — DL 63 611. (Görgey cs. görgői lt. 9.)

Újkori másolata: DL 71 250. (Görgey cs. toporci lt. 10.)

Bárdossy: Suppl. Scep. 320., Fejér V. 2. 585., Görgey 249. (mindhárom az eredeti alapján) — Kivonat: Századok 1872. 224. (16. sz.), Görgey 341. (22. sz.)

120

(1279–1281
között)

*— a saját és F. [= Fülöp] fermói püspök, pápai legátus pecsétjével megerősített pátens oklevelét (*litteris patentibus autenticis suo [sc. regine] et domini Ph. [= Philippi] episcopi Firmani, apostolice sedis legati sigillis consignatis*), mellyel 400 ezüstmárkát (*quadringentas marcas decime combustionis argenti*) ígért az esztergomi érseknek és ugyanazon hely örökös ispánjának az esztergomi Szt. Adalbert egyház építésére azon károk fejében, amelyeket az ő [ti. a királyné] és a király [ti. IV. László] bárói okoztak a néhai Fülöp esztergomi érseknek és az érsekségnek [IV. László] koronázásának idején Fehérvár mellett (*tempore coronationis ... apud Albam Regalem*), említi IV. László király 1285. aug. 22-i oklevele (Mon. eccl. Strig. II. 205., vö. RA 3376. sz.).

Fülöp fermói püspök 1279 és 1281 között tartózkodott Magyarországon pápai követként.

121

1280.

— Zalaug, Wytk és Rachlou szepesi jobbágyfiúk kezén hagyja azok négy ekealjnyi örökölt birtokát Körtvélyes falu mellett.

Eredeti: 24,5 × 21,5 (+ 2,5) cm. Díszes kezdő E. Lila, valamint vörös, ezüst és zöld zsinóron természetes színű kettőspecsét csekély töredéke. — DL 14 018. (Teőke cs. lt. 7.)

Az oklevél szövege:

Elysabeth Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem in salutis omnium largitore. Ad universorum presentium futurorumque notitiam harum serie volumus pervenire, quod cum de gratia et favore domini regis Ladyzlai filii nostri karissimi dominium provincie Scypus ad nostras manus fuisset devolutum et nos ad petitionem eiusdem domini regis universas terras in ipsa provincia Scypus mediante Dominico magistro tarnicorum [!] nostrorum mensurari et reambulari fecissemus, ut perinde terras indebite alienatas restaurare et iuxta modum debitum ordinare possemus pleno iure, constitit nobis per eundem magistrum Dominicum, quod apud Zalaug, Wytk et Rachlou filios iobagionum de Scypus terram ad quatuor aratra a parte orientis iuxta terram ville Kurtuelus existentem invenisset, quam quidem terram, quia iidem Zalaug, Wytk et Rachlov ab antiquo tempore pacifice semper inquietatione cuiuslibet non obstante sicut possessionem eorum hereditariam cum suis predecessoribus possederunt, cum suis utilitatibus et pertinentiis universis eisdem Zalaug, Wytk et Rachlou ac eorum heredibus, heredumque suorum successoribus dedimus et donavimus, ymo iamdudum possessam ipsis reliquimus perpetuo et pacifice possidendam, de qua quidem terra more aliorum filiorum iobagionum de Scypus domino regi, nobis et successoribus nostris servire teneantur. Cuius terre commetanei sunt a parte orientis populi de villa Kurtueles et tendit versus meridiem, a parte vero occidentis commetatur terre Kunch de Myloy et ex eadem parte occidentis

commetatur etiam terre Johannis et Thobye et terre Zeme, a parte autem septentrionali commetatur terre parvi Arnoldi. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes prefatis Zalauk, Wytk et Rachlov concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus magistri Gregorii prepositi de Sow, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M^o C^o LXXX°.

122

1280. — löcsei Guebelinus mestert meghagyja azon, Heydurnyh földjétől keletre lévő két ekealjnyi vagy valamivel nagyobb földdarab birtokában, melyet az [IV.] Béla király adományából birtokol, oly módon, hogy a [IV.] Béla király privilégiumában (RA 1182. sz.) foglaltak szerint szolgáljon a föld után.

Átírta: szepesi káptalan 1341. febr. 7. — DL 63 665. (Görgey cs. görgeői lt. 68.), melynek *újkori másolata*: DL 71 269. (Görgey cs. toporci lt. 33.) és DL 70 476. (Berzeviczy cs. kakaslovnici lt. 28. — 1270. évi dátummal)

Wagner: *Analecta Scep.* I. 81. (a másolat alapján, csonkán), Katona: *Hist. crit.* VI. 842. (Wagner: *Analecta Scep.* alapján), Bárdossy: *Suppl. Scep.* 217. (Wagner: *Analecta Scep.* alapján, csonkán), Fejér V. 3. 38. (Bárdossy: *Suppl. Scep.* alapján, csonkán) — Kivonat: Századok 1872. 225. (19. sz.), Görgey 342. (25. sz.)

Az oklevél szövege (az átírás alapján):

Elyzabeth Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem in omnium salvatore. Reginalis benignitatis sublimitas iustas petitiones fidelium debet non immerito exaudire, eorum precipue, pro quibus gratuita merita servitorum intercedunt. Proinde ad universorum presentium futurorumque notitiam harum serie volumus pervenire, quod cum de gratia et favore domini regis Ladyzlai filii nostri karissimi et omnium baronum suorum consensu dominium provincie Scypus ad nostras manus fuisset devolutum, et fidelem nostrum Dominicum magistrum tarnicorum [!] nostrorum ad reambulandas et mensurandas terras in Scypus misissemus, idem ad nos rediens retulit nobis inter cetera, quod apud magistrum Guebelinum de Leucha quandam terre duorum aratorum et paulo plus iuxta terram Heydurnyh a parte orientis existentem invenisset, quam quidem terram, quia ex collatione domini Bele regis, soceri nostri pie memorie predictum magistrum Guebelinum pacifice possedissemus, pro petitionibus eiusdem iustis et condignis inspectis fidelitatibus et servitiis suis ipsi magistro Guebelino et suis heredibus heredumque suorum successoribus dedimus et contulimus, ymo iam dudum collatam reliquimus perpetuo possidendam. Cuius quidem terre mete, prout per predictum magistrum Dominicum nobis constitit, hoc ordine distinguntur: prima meta incipit ab oriente iuxta terram predicti Heydurnyh, deinde iuxta metas terre Nadast tendit inferius versus occidentem, ubi supra quoddam pratum est puteus et est ibi meta terrea, deinde transit magnam viam, que ducit in Olozy, deinde tendit superius in berch, ab inde descendit in vallem, ubi est meta terrea,

et ibi commetatur terre ville Doman, deinde tendit iuxta viam, que de villa Doman ducit in suburbium castri, iuxta quam est meta, deinde a parte septemtrionali inter horost est meta terrea, que separat a terra ville Gurgou, et inde rediit versus orientem ad priorem metam. Et de hac quidem terra, prout in privilegio ipsius domini Bele regis continetur, servire teneatur. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes eidem concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Gregorii prepositi de Sow, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M° CC° octoagesimo [!].

123

1280.
(máj. 30.
előtt)

— idősebb királyné (*maior regina*) asztalnokmesterének, Buzád nb. (*de genere Buzad*) Ponyth fia Jakabnak adományozza az [V.] I. [= István] és [IV.] László királyok, valamint az ő szolgálatában szerzett érdemeiért, s kiváltképpen a Novák és Paka várak ostromakor (*in expugnatione castrorum de Nowak et de Paka*) a királyné szeme láttára történt megsebesüléséért a segesi ispánságban (*in comitatu Segusdiensi*) a Csehi (*Chehy*) nevű királynéi birtokot (*possessionem nostram ... nostre per omnia collationi pertinentem*) tartozékaival együtt. — D. p. m. mag. Wrbazii prepositi eccl. S. Petri de Posaga, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° octuagesimo.

Átírta: IV. László király 1280. máj. 30. > III. András király 1293. — DL 985. (NRA 611. 34.)

Wenzel XII. 301. — Kivonat: Katona: Hist. crit. VI. 842., Fejér V. 3. 73., Kukuljević: Regesta n° 1304.

A hozzátetűleges napi kelet az első átírás kelte alapján határozható meg.

124

1280.

— midőn a Szepesség feletti uralom fia, [IV.] László király kegyéből a kezére szállt (*dominium provincie Scypus ... ad nostras manus fuisset devolutum*), tárnokmesterével, Domokossal felmérte és meghatározoltatta a szepesi földeket, s ennek során kiderült, hogy Kolcsva (*Kulchua*) falu földjének egy része után ottani népei nem teljesítenek szolgálatot (*de qua quidem particula superflua ipsi populi nullam servicium inperderunt*), amiért is ezt a birtokrészt, amelyet a Feketeerdőtől (*Nigra silva*) a Görgőre (*Gurgou*) menő út elvázast Kolcsva falu földjétől, kiveszi a falu földjéből és szepesi (*de Scypus*) Irozsus fia Huruzknak (~Hurusk) adja a vele szomszédos Haraszt (*Harast*) nevű berekkel (*nemore*) és más tartozékai-val együtt oly módon, hogy a föld után a királynak vagy neki (*domino regi vel nobis*) a királyi kamara nehezékével számított három nehezék aranyat (*tria pondera auri cum pondere camere regie*) fizessen minden évben Szt. Mihály ünnepe [szept. 29.] táján, s felsorolja egyúttal a föld határosa-it. — D. a. D. M° CC° octuagesimo.

Eredeti: 29,5 × 19 (+ 3,5) cm. A kezdő *E* hiányzik. Vörös és zöld zsinóron természetes színű ép kettőspecsét. — DL 63 612. (Görgey cs. görgői lt. 10.)

Átírta: IV. László király 1281. szept. 19. — DL 63 614. (Görgey cs. görgői lt. 12.)

Említi: szepesi káptalan 1289. okt. 18. — DL 63 616. (Görgey cs. görgői lt. 15.)

Hazai okmt. VI. 262. (az eredeti alapján) — Kivonat: Századok 1872. 225. (18. sz.), Görgey 341. (24. sz.), Csőre: Erdőgazdálkodás 262. — Az említést lásd Hazai okmt. VI. 340.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Az írnok a levelet a hártya másik részén kezdte, s azután ezt a plicával eltakarva felül kezdte újra.”

125

1280. — midőn a Szepesség feletti uralom Isten kegyéből és fia, [IV.] László király akaratából a kezére szállt (*dominium provincie Scepus ... ad nostras manus fuisset devolutum*), Mátyás fiai, Miklós és Márk szepesi nemesek (*nobiles de Scepus*) kérésére azt a Tamási falu mellett fekvő földet (*terram iuxta villam Thomasi*), amelyet egykor Kálmán [halicsi] király és [IV.] Béla király adományozott apjuknak és nekik, miként az kiváltságleveleikből (4. sz.) kiderül, s amelyet eddig is háborítatlanul birtokoltak, meghagyja a kezükön, s egyúttal felsorolja a föld határosait. — D. a. D. millesimo ducentesimo octuagesimo.

Eredetije — Schmauk: Suppl. Scep. szerint — a Szentandrassy cs. lt.-ban volt. 1773. évi hiteles *másolata*: DL 71 614. (gr. Csáky cs. lt., illésfalvi rész, 26. 3.)

Fejér V. 3. 40. („Ex analectis Wagnerio-Jankovichianis Tom. C. nro 224.”, a határosok felsorolása nélkül), Schmauk: Suppl. Scep. II. 15. (az eredeti alapján) — Kivonat: Századok 1872. 678., Csáky oklt. I. 16.

IV. Béla oklevele csak ezen említésből ismert.

126

1280. — idősebb királyné, macsói és boszniai hercegnő (*maior regina Hungarie, ducissa de Machu et de Bozna*) szepesi (*de Scepes*) Witk kérésére átírja és megerősíti apósa, [IV.] Béla király kiváltságlevelét (RA 995. sz.) egy, a Hernád (*Hornad*) folyó mindkét partján, Körtvélyes (*Kurtueles*) falu mellett fekvő erdő Witk számára történt adományozásáról. — D. p. m. discr. viri mag. Wrbazi prepositi B. Petri principis ap. de Posaga, canc. n. legis doctoris canonici Paduani domini pape capellani commessalis dil. et f. n. a. ab inc. D. M° CC° octuagesimo.

Átírta:

a) IV. László király 1282. márc. 16. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. I. rész. 7. 1. 1. (DF 272 412.), melynek *újkori másolata*: uott.

b) IV. László király 1282. márc. 16. > szepesi káptalan 1307. aug. 24. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. I. rész. 7. 1. 1. a. (DF 272 413.)

Hazai okmt. VI. 272. (az a) átírás alapján)

A hozzávetőleges napi kelet annak alapján határozható meg, hogy 1280. aug. 19-én már Lukács esztergomi prépost volt Erzsébet özvegy királyné kancellárja (lásd a következő számot).

127

1280.
aug. 19.

— idősebb királyné, macsói és boszniai hercegnő (*maior regina Hungarie, ducissa de Machou et de Bazna*) a katolikus hitet erősíteni és az eretnekséget üldözni akarván a macsói és a boszniai hercegségekben, valamint Pozsega, Valkó és más, a joghatósága alá tartozó megyékben (*in ducatibus de Machou et de Bozna et in comitatibus de Pasaga et de Wolkou ceterisque comitatibus nostre iurisdictioni subiectis*), Fülöp fermói püspök, pápai legátus figyelmeztetésére (*ad requisitionem et comminutionem*) ígéretet tesz arra, hogy a Szentszék által az eretnekek ellen kibocsátott rendelkezéseket (*statuta, iura atque decreta*) meg fogja tartani és a királynéi hatalma alá rendelvekkel (*a nostris subditis in ducatibus ceterisque comitatibus nostre reginali potestatis subiectis*) is megtartatja, azok áthágóit pedig a törvényes egyházi büntetésekkel (*per penas canonicas atque legitimas*) fogja sújtatni. — D. p. m. mag. Luce sancte Strigoniensis eccl. prepositi, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o octagesimo [!], XIII° Kal. Sept., indict. octava.

Eredeti: 27 × 12,6 (+ 3,5) cm. Függőpecsét zöld zsinórja. — Archivo Secreto Vaticano, A. A., Arm. I–XVIII. 593. (DF 289 174.)

Timon: Imago novae Hung. 32. (töredék), Péterffy: Sacra concilia eccl. Hung. I. 101., Koller: Hist. episc. Quin. eccl. II. 217. (Péterffy: Sacra concilia eccl. Hung. alapján), Katona: Hist. crit. VI. 840., Fejér V. 3. 37., Theiner: Mon. Hung. I. 347., Smičiklas VI. 357. (Theiner: Mon. Hung. alapján) — Kivonat: Fermendžin: Acta Bosnae 16. (89. sz.), Kukuljević: Regesta n° 1290.

128

1280.
nov. 6.
Zsigra

— a [IV.] Béla király által a szepesi káptalant megillető tizedekből a szepesi vár céljaira rendelt részt visszaadja a káptalannak.

Eredeti: 20 × 7 cm. Hártyaszalag a hátlapra nyomott pecsét számára. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. I. rész. 1. 1. 2. (DF 272 166.), melynek újkori másolata: uott

Újkori másolata: Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. II. rész. 49. 2. H. (DF 272 898.)

Hazai okmt. VI. 261. (hibás napi kelettel, az eredetiről készített 1872. évi másolat alapján) — Kivonat: Századok 1872. 506., Mon. eccl. Strig. II. 125.

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Nos E. [Elisabeth] Dei gratia maior regina Ungarie ducissa de Macho et de Bazna significamus universis, quibus expedit presentium per tenorem, quod cum dominium terre Scypes ex collatione domini regis Ladislai filii nostri karissimi ad nos fuisset devolutum, et nos invenissemus, quod dominus rex Bela felicitis recordationis socer noster predilectus de decimis ecclesie Beati Martini singulis annis singulas

quingentas capecias ad castrum Scypisiense deputasset recipiendas, et nos per ammonitionem domini Phylipi episcopi Firmani apostolice sedis legati et per consilium fidelis nostri magistri Luce sancte Strigoniensis ecclesie prepositi, aule nostre cancellarii, cum salute anime nostre recipere non posse intellexissemus, recognovimus nos et dictas decimas memorate ecclesie Beati Martini restituimus pleno iure, cum nos potius ecclesie Dei prodesse velimus, quam obesse. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in villa Sygra, feria quarta proxima ante octavas Omnium sanctorum, anno Domini M^o CC^o LXXX°.

129

1280. — idősebb királyné, macsóí és boszniai hercegnő (*maior regina Hungarie, ducissa de Matow et de Bozna*) a szepesi szászok és latinok (*Saxones et Latini*) kérésére oklevélbe foglalja azoknak a Konrád ágostonrendi remete, Fülöp fermói püspök és pápai legátus megbízottja előtt eskü alatt tett ígéretét, mely szerint az egész megyében (*per totum comitatum*) ezen túl nem szász módra — azaz a termények minden fajtájából a tizenkettődik képét a földeken hagyva (*duodecimam capeciarum de quocunque genere frugum in campis relinquendo*) —, hanem a Szepességben lakó magyarok és szlávok (*Hungari et Sclavi in Scepusio existentes*) szokása szerint fogják megfizetni a tizedet plébánosaiknak és papjaiknak (*suis plebanis et sacerdotibus*). — D. p. m. mag. Luce sancte Strigoniensis eccl. prepositi, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo octuagesimo.

Átírta:

- a) Zsigmond király 1434. júl. 25. > szepesi káptalan 1445. ápr. 19. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. I. rész. 10. 2. 30. (DF 272 708.)
 b) Zsigmond király 1434. júl. 25. > szepesi káptalan 1445. ápr. 19. > ua. 1685. szept. 8. — DL 25 041. (Eccl. 57. 2.)
 c) Zsigmond király 1434. júl. 25. > Szepes megye 1715. szept. 5. — DL 8779. (Paul. Késmárk 1. 1.)
 d) Zsigmond király 1434. júl. 25. > szepesi káptalan 1444. [!] ápr. 19. > ua. 1786. márc. 12. — DL 12 479. (NRA 1750. 33.)
 e) szepesi káptalan 1445. ápr. 19. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. I. rész. 10. 2. 36. (DF 272 714.), melynek *újkori másolata*: DL 71 285. (Görgey cs. toporci lt. 57.) és DL 71 286. (Uo. 58.).

Újkori másolata:

- a) Štátny Okresný Archív v Levoči, XVI szepesi város lt., A szepesi gróf lt., Gazdasági iratok, Igló A–Z, 25–28. (DF 267 881.)
 b) Štátny Okresný Archív v Rožňave, Dobsina város lt., Városi könyvek, „Lehotsky-féle titkos krónika” pag. 133–134. (DF 286 383.)
Újkori másolata (az 1434. évi átírásban):
 a) Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Handschriften Abt. Österreichische Weltliche Archive Weiss 158. pag. 66–72. és 83–91. (DF 258 544.)
 b) Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi városok plébániai testvériségének lt. (DF 272 918.)
 c) Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. II. rész., 27. 1. 9. (DF 272 890.)

d) Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. II. rész. 49. 2. E. (DF 272 895.)

Wagner: *Analecta Scep.* I. 274. (másolat alapján), Katona: *Hist. crit.* VI. 843. (Wagner: *Analecta Scep.* alapján), Bárdossy: *Decimae indagatio* 33., Bárdossy: *Suppl. Scep.* 199. (másolat alapján), Fejér V. 3. 41. („Ex analectis Fejérvarianis in folio Tomo I. numero CXXIV.”), V kráľovstve svätého Štefana 244. (szlovák ford. Bárdossy: *Decimae indagatio* alapján)

130

1280. — lőcsei Geubulinus ispán fia János kérésére átírja és megerősíti apósa, [IV.] Béla király [1263. évi] kiváltságlevelét.

Eredeti: 40,2 × 17,5 (+3,6) cm. A kezdő *E* hiányzik. Bevágások a függőpecsét zsinórzata számára. — MTA Könyvtár, Kézirattár, Oklevelek 32. (DF 243 678.)

Wenzel IV. 223. (Czech kéziratai alapján) — Kivonat: Fejér VII. 2. 83.

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

[E]lisabeth Dei gratia maior regina Hungarie, ducissa de Macho et de Bozna omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum presentium futurorumque harum serie volumus pervenire, quod Johannes filius comitis Geubulini de Leuche ad nostram accedens presentiam exhibuit nobis privilegium domini Bele regis illustris, soceri nostri felix recordationis petens, ut ipsum privilegium ratificare et ratificatum nostro dignaremur privilegio confirmare. Cuius tenor talis est: (*Következik IV. Béla 1263. évi privilégiuma, lásd RA 1377. sz.*) Nos igitur petitionibus ipsius Johannis iustis et condignis favorabiliter inclinate, privilegium dicti soceri nostri non cancellatum, non abrasum, nec in aliqua sui parte viciatum de verbo ad verbum presentibus inseri facientes auctoritate presentium duximus confirmandum duplicis sigilli nostri munimine roborando. Datum per manus venerabilis et discreti viri magistri Luce Strigoniensis ecclesie prepositi, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno ab incarnatione Domini M° CC° octuagesimo.

131

1280. — szepesi Domokos és atyafia, Tamás, valamint Domokos fiai, Kázmér és László kérésére átírja és megerősíti fia, [IV.] László király kiváltságlevelét (RA 2599. sz.) egy bizonyos szepesi föld adományozásának megerősítéséről.

Átírta:

a) I. Károly király 1314. dec. 27. > uő 1330. jan. 29. > Pethe Márton váradi püspök 1598. ápr. 13. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. I. rész. 9. 5. 1. (DF 272 598.)

b) I. Károly király 1314. febr. 24. > Pikfalvi Imre fia Márton szepesi tizlándzsás szolgabíró k. n. — Štátny Okresný Archív v Levoči, Szepesi kápt. m. lt. I. rész. lt. 9. 5. 2. (DF 272 599.)

Sedlák: *Regesta* I. 502., 1177. sz. (a b) átírás alapján)

Az oklevél szövege (az *a*) átírás alapján):

Elizabeth Dei gratia maior regina Hungarie ducissa de Machov et de Bozna omnibus Christi fidelibus praesens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Universorum presentium futurorumque notitia tenore presentium fieri volumus manifestum, quod Dominicus et Thomas frater eius, necnon Kazmirius et Ladislaus filii ipsius Dominici de Scepw ad nostram accedentes presentiam exhibuerunt nobis privilegium domini Ladislai illustris regis Hungarie filii nostri charissimi super confirmatione collationis cuiusdam terrae de Scepw confectum humiliter supplicando postulantes, ut ipsam collationem ratam habere et idem privilegium nostro etiam dignemur privilegio confirmare. Cuius tenor talis est: (*Következik IV. László király 1275. máj. 21-i oklevele, RA II/2–3. 124.*) Nos itaque iustis praefatorum Dominici, Thomae, Kazmirii et Ladislai praecibus favorabiliter inclinati, collationem eis factam ratam habuimus et acceptam et privilegium ipsius domini regis Ladislai non cancellatum, non abrasum praesentibus inseri fecimus dupplicis sigilli nostri munimine roborando. Volentes, quod iidem Dominicus, Thomas, Kazmirius et Ladislaus ac eorum haeredes haeredumque suorum successores dictam terram cum libertatibus eis concessis ex nostra etiam collatione propter merita fidelitatum suorum perpetuo et pacifice tenere valeant et habere. Datum per manus venerabilis et discreti viri magistri Lucae sanctae Strigoniensis ecclesiae praepositi, aulae nostrae cancellarii fidelis nostri anno Domini M CC^{simo} LXXX^{simo}.

132

1280. + — Palan és Rykolfus ispánok, szepesi nemesek kérésére átírja és megerősíti fia, [IV.] László király [1278. okt. 10-i hamis] kiváltságlevelét (RA 2901. sz.) Farkasfalva és Pokaj falvak adományozásáról.

Eredeti: 45,5 × 33,5 (+ 6) cm. Díszes kezdő E. Zöld és ezüst zsinóron természetes színű cipóba nyomott fekete színű pecsét. — DL 1008. (NRA 933. 8.)

Az oklevél szövege:

E. [= Elisabeth] Dei gratia regina Hungarie ducissa de Machou et de Bozna omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Palan et Rykolfus comites nobiles de Zepus ad nostram accedentes presentiam exhibuerunt nobis privilegium Ladyzlai illustris regis Hungarie fili [!] nostri karissimi super collacione quarundam villarum suarum Forkosfoluva et Pokoy vocatarum confectum petentes nos cum instantia, ut idem privilegium ratum habere et nostro dignemur privilegio confirmare. Cuius quidem privilegii tenor talis est: (*Következik IV. László király 1278. okt. 10-i — hamis — oklevele, lásd RA 2901. sz.*) Nos itaque attendentes et considerantes petitiones et vota Palan et Rykolfi comitum predictorum dictum privilegium eiusdem karissimi fili [!] nostri non rasum, non rasum [!],

non cancellatum, nec in aliqua sui parte viciatum de verbo ad verbum presentibus insertum nostrorum privilegiorum patrocínio confirmamus. Ymo pro multiplicibus fidelitatibus et serviciorum meritis eorundem comitis Palan et Rykolfi, que in diversis regi karissimo fili nostri [!] inpenderunt indefesse, dictas villas Forkosfoluva et Pokoy vocatas cum omnibus utilitatibus et pertinentiis earundem a iurisdictione seu potestate comitum de Scepus pro tempore constitutorum per omnia exhimendo sub hysdem [!] metis et terminis, quibus per predictos possessores suos eodem ville limitate extiterant et possesse et sub eadem libertate, qua nobiles in predicto comitatu Scypusiensi existentes gratulantur, eisdem Palan et Rykolfo comitibus ac per eos suis heredibus heredumque suorum in posterum successoribus dedimus, donavimus et contulimus iure perpetuo et irrevocabiliter possidendas. Volentes, quod omnes littere seu instrumenta super facto predictarum villarum in contrarium emenata frivola et inania habeantur cum contra eosdem comitem [!] Palan et Rykolfum fuerint presentata. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras sigilli nostri duplicis munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Luce sancte Strigoniensis ecclesie prepositi, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M° CC° octagesimo [!].

Szentpétery Imre megjegyzése: „Az oklevélen egy idegen pecsét függ, nem a királynéé.” — Az oklevelet ez okból *hamisítványnak* kell tekintenünk, amit megerősít a benne átirrt oklevél hamis volta is.

133

1280. — Fülöp kérésére átírja és megerősíti saját 1279. évi pátensét egy [a Szepes megyei Körtvélyes határában fekvő, Szedlicska nevű] egy ekealjnyi birtokrész adományozásáról (117. sz.), melyet most Fülöpnek és Zegun fia Pálnak adományoz, leírva egyúttal a birtokrész határait udvara jegyzőjének (*aule nostre notarius*), Péter mesternek a jelentése alapján. — D. p. m. discr. viri mag. Luce sancte Strigoniensis eccl. prepositi, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° octuagesimo.

Átírta: IV. László király 1288. — DL 105 337. (Máriássy cs. lt., Új rendezés), melynek *újkori másolata*: Štátny Oblastný Archív v Levoči, Máriássy cs. szepeskörtvélyesi lt. G. A. 1. B/7. 12. (DF 282 610.)

Közlemények Szepes vm. múlt. V. (1913) 258. (az átírás alapján, magyar fordítással)

Az átíró oklevél Erzsébet királyné jelen kiváltságlevelének csupán az abban átirrt pátens szövegét követő részét tartalmazza.

134

1280. *— pátens oklevelét Veresalma birtokról említi Bebek István országbíró 1363. okt. 4-i oklevele (Štátny Okresný Archív v Levoči, Andrássy cs. lt. 1. rész 53. 12. — DF 265 441.).

	<p>Az említés szövege: prima [sc. litterarum] domine E. [= Elisabeth] Dei gratia maioris regine Hungarie anno Domini M° CC° octuagesimo super facto eiusdem possessionis Werusalma emanata</p>	135
(1281. jan. 2. előtt)	<p>*— a Csehi falubeli vendégtelepesek számára [Kálmáncsehi falu ügyében] kiadott oklevelét említi saját 1281. jan. 2-i oklevele (lásd a következő számot).</p>	136
1281. jan. 2. Buda	<p>— idősebb királyné, macsói és boszniai hercegnő (<i>maior regina Hungarie, ducissa de Machow et de Bozna</i>) Ponyth fia Jakab mestert megerősíti a már korábban neki adományozott (326. sz.) Kálmáncsehi nevű falu (<i>villam Kalamán Chehy vocatam</i>) birtokában, melyet újólak neki adományoz (<i>iterato duximus conferendam</i>), s egyúttal érvényteleníti a Csehi falubeli vendégtelepesek számára (<i>hospitibus de villa Chehy</i>) [ez ügyben] kiadott oklevelét. — D. Bude, in crastino Strennarum, a. D. M° CC° octuagesimo primo.</p> <p><i>Eredetije</i> — Szentpétery Imre kézírata szerint — a herceg Batthyány cs. körmendi lt-ban, Acta miscell. Fam. Heim n° 10. sz. alatt volt. Hazai okmt. VIII. 209. — Kivonat: Magyaro. és Szerbia 6. (14. sz.).</p>	137
1281.	<p>— oklevele pozsegai Leonhardus részére Bzenice földről.</p> <p><i>Tartalmilag átírta:</i> Kassa város levéltárának 1505 körül készült jegyzéke — Archív mesta Košic, Scheutzlichov inventár fol. LXV. (DF 287 451.)</p> <p>A tartalmi átírás szövege: Littere Elizabeth pro Leonhardo de Posoga super terra Berzince. Datum 1281.</p>	138
(1282.) márc. 31. Beremen	<p>— oklevélbe foglalja a Lőrinc nádor fia Kemény mester és óvári Konrád ispán fia Jakab között a Jakab elfogatása és a Kemény által okozott más károk jóvátétele ügyében született egyezséget.</p> <p><i>Eredeti:</i> 20,5 × 10,5 cm. Bevágások a zárópecsét számára. — DL 38 667. (Óvári 1899. 1161.)</p> <p>Az oklevél szövege: Nos E. [= Elisabeth] Dei gratia regina maior regni Vngarie ducissa totius Sclavonie, de Macho et de Bozna damus pro memoria, quod magistro Kemyno filio Laurentii palatini ab una parte et Jacobo filio comitis Corradi de Owar ex altera coram nobis personaliter</p>	

comparentibus idem magister Kemynus confessus est viva voce, ut super captivitate dicti Jacobi et dampnis necnon ablatione equorum et aliarum rerum eiusdem cum dicto J. [= Jacobo] per arbitrium Mathey palatini et aliorum baronum nostrorum ac propter proximitatem cognationis inter eos existentis taliter concordassent, ut eidem Jacobo pro summa pecunie videlicet octaginta [!] septem marcis, cum quibus se ab ipso redemit cum argento in specie et pro quatuor electis equis, qui in regno noti erant, quadraginta marcas argenti solvere teneretur, quas quidem summe pecunie quantitates videlicet octaginta [!] septem marcas et quadraginta marcas pro ipsis quatuor equis debitas, que in universo centum et viginti septem marcas faciunt, solvet coram capitulo Quinqueecclesiensi in tribus terminis infrascriptis, scilicet in quindenis Pentecostes solvet quadraginta duas marcas et eodem die coram dicto capitulo cum quadraginta quinque hominibus sibi similibus prestabit sacramentum super eo, quod XL^a quinque equos, cum memoratum Jacobum captivavit, nec ipse receperit, nec haberet, nec etiam servientes sui ipso sciente recepissent vel haberent. Item XL^a duas marcas solvet in octavis Beati Jacobi apostoli. Item ultimas solutionem, videlicet XL^a tres marcas faciet et persolvat in octavis Beati Michaelis archangeli. Facta autem et completa totali solutione prefatus Kemynus inibit carcerem de Posoga cum quinquaginta personis nobilium sibi similium quinque diebus vel solus in eodem carcere quinquaginta diebus permansurus. Postquam autem de carcere exiverit liberatus et magister Corradus pater sepedicti Jacobi cum domina consorte eius ad possessiones suas in Barana existentes venerit similiter cum quinquaginta personis nobilium virorum solutis cingulis et nudis pedibus antedicto comiti Corrado et domine consorti eius necnon Jacobo filio eorundem reddendo se culpabilem tenetur supplicare. Hoc nichilominus expresse declarato, quod si in faciendis solutionibus terminos preteriret vel aliquos ex premissis articulis, quos ultronea assumpsit voluntate aliquem^a obmitteret, extunc possessiones sue, scilicet medietas ville Tharda, villa Hothkuch, item Mihalkerequi et villa Zyrlykh nuncupate in comitatu de Barana existentes ad manus sepedicti magistri Corradi et sui filii Jacobi pro trecentis marcis assignabuntur et statuentur possidendo, donec pro ipsis trecentis marcis per ipsum Kemynum per viros ydoneos competentibus terminis assignatis redimantur. Datum in villa Beremen, post^b tertio die post festum Passce.

^a A szó áthúzza.

Mivel a pécsi káptalan 1282. nov. 6-án már ezen egyezség végrehajtása ügyében tesz jelentést (Wenzel XII. 372.), az oklevél keltét 1282-re tehetjük.

139

1282.
(júl. 5.
előtt)

— idősebb királyné, egész Szlavónia, Macsó és Bosznia hercegnője (*maior regina Hungarie, ducissa totius Sclauonie et de Machou et de Bozna*) gerzencei ispánjának (*comiti nostro de Gersenche*), Ynk ispán fia Jánosnak adományozza a *Zlonin* és *Kamešnica* folyók között fekvő Varbóc és Ebris

nevű földeket (*quasdam terras Vrboch et Ebris vocatas sitas inter fluvios Zlonin et Kemichnice vocatos*), miként tették azt kiváltságleveleikkel fia, [IV.] László király, valamint annak felesége, a menyje is, kiváltképpen azért, mert nemrég (*nuper*) Dénes bánnal együtt a szolgálatában eljárva fogságba esett és megsebesült. — D. p. m. ven. et discr. viri mag. Luche sancte Strigoniensis eccl. prepositi, au. n. canc. f. n. a. ab inc. D. M^o CC^o octagesimo secundo.

Átírta: III. András király 1299. (júl. 5. előtt) — Arhiv Hrvatske, Documenta mediaevalia varia 905. (DF 219 421.)

CDCr Suppl. II. 120.

A hozzávetőleges napi keletet az határozza meg, hogy Erzsébet alkancellárja, Lukács 1282. júl. 5-én kelt oklevelében már szepesi prépostnak mondja magát (Fejér V. 3. 134.). — IV. László királynak és feleségének, Izabella királynénak az oklevélben említett oklevelét lásd RA 3056. sz., ill. 193. sz.

140

1282.
(júl. 5.
után)

— idősebb királyné, egész Szlavónia, valamint Macsó és Bosznia hercegnője (*maior regina Hungarie, ducissa totius Sclavonie, de Machou et de Bozna*) Joana ispán fia Benedek ispánnak adományozza részint csere címén, részint pedig vásárlás jogán (*tam ratione concambii, quam etiam iure venditionis*) a korábban Kornél fia Tamásnak és Csák nb. (*de genere Chak*) Miklós fia János mesternek adott (328. sz.), de utóbb visszavett Orbova (*Vrboa~Wrboa*) királynéi földet (*terre nostre*) tartozékaival együtt, részint cserébe a Benedek ispántól elvett Podgorja (*Podgorya*) birtokért, amelyet az Morthunus fiától, Mátyástól és Pétertől vásárolt — s noha a birtokot vásárolta, az a jog és az ország szokása szerint örökölnék számít (*que licet emptitia sit, de iure tamen et regni consuetudine approbata hereditaria reputatur*) —, részint pedig, mivel Orbova birtok értékesebb (*potior et utilior*), mint Podgorja föld, Benedek ispán dénárokból és ezüstből (*in denariis et argento*) kétszáz márkát fizetett a királynénak, mely összeget az a hűtlenek fogságába esett fia, a király kiszabadítására adott át híveinek. — D. p. m. ven. patris Pouce episcopi Sirimyensis, au. n. canc. f. n. a. ab inc. D. M^{mo} CC^{mo} octuagesimo secundo.

Átírta: IV. László király 1283. szept. 11. > pozsegi káptalan 1370. jan. 9. — DL 33 731. (NRA 1503. 23.)

Tartalmilag átírta (az átírás alapján): Szécsi Miklós országbíró 1382. aug. 23. — DL 33 726. (NRA 1511. 19.)

Fejér V. 3. 128. („E Dipl. Hung. p. 482.”), Smičiklas VI. 421. (az átírás alapján) — Kivonat: Wenzel IX. 358., Kukuljević: Regesta n° 1333. és 1357. (1283-ra).

A hozzávetőleges napi keletet az határozza meg, hogy 1282. júl. 5-én még Lukács szepesi prépost volt Erzsébet özvegy királyné kancellárja (Fejér V. 3. 134.).

141

- (1282. szept. 28. előtt) *— idősebb királynénak, egész Szlavónia, valamint Macsó és Bosznia hercegnőjének oklevelét, amellyel parancsba adta a valkói (al)ispánnak, hogy Isyp ispán fia Isypet iktassa be a valkói vár Szelepce és Erdőhely nevű földjeinek birtokába, említi László valkói alispán (1282.) szept. 28-i oklevele (Festetics cs. keszthelyi lt. Antiqua documenta lacerata I. 10. — DL 93 938.).

Az említés szövege:

Isyp filius Isyp comitis exhibuit nobis litteras domine regine maioris, ducisse totius Slavonie, de Macho et de Bozna, in quibus precipiebat, quod terras castri de Wolko Scylippcha et Erdohol vocatas eidem Isyp statueremus

Feltehető, hogy a parancslevél eredetileg a valkói ispánnak szólt. Az oklevél keltére lásd még a 145. sz. alatti oklevelet.

142

- (1282.) szept. 30. Mohács — bizonyítja, hogy a nemesség kérésére gyűlést tartva Baranya megyében, azon a megye nemes kapitányai és az ő bárói az elébük terjesztett ügyekben az általa rájuk ruházott hatalommal adtak ki okleveleket.

Eredeti: 13 × 5,5 cm. Bevágások a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 38 668. (Óvári 1899. 1161.)

Az oklevél szövege:

Nos E. [= Elisabeth] Dei gratia regina Hungarie significamus omnibus, quibus expedit, presentium per tenorem, quod cum pro reformatione generali in comitatu de Barana ad suplicationem nobilium venissemus, deputatis quatuor nobilibus capitaneis eiusdem provincie, videlicet magistro Corlado de Owar, Ladislao filio Clety, Christoforo filio Ongalus et Egydio filio Petri unacum nostris baronibus specialiter magistro Aladario iudice curie nostre et magistro Demetrio comite de Barana universis nobilibus et aliis quibuslibet suis [!] necessitates et gravamina exponentibus in presentia eorundem iidem iudices tam capitanei, quam barones in ipsa congregatione secundum ordinem iustitie, sicut expediebat iustitie, processerunt, suum exinde processum suis litteris declarando, nostra ad hoc eisdem^a auctoritate tradita et assumpta. Datum in villa Muhach, in crastino Beati Michaelis archangeli.

^a A szót utólag szúrták be a sor fölé.

Az oklevélben említett Demeter baranyai ispán 1282-ben szerepel (Wenzel XII. 372.), ezért az oklevél kelte erre az évre helyezhető.

143

- (1282–1283 körül) *— egész Szlavónia, Macsó és Bosznia hercegnője (*regina ... regni Hungarie totiusque Slavonie, de Machou et de Bozna ducissa*) privilégiumát, amellyel [Tétény nb. Benedek fia Péternek és örököseinek] Pekerszentgyörgy (*Pukur Zengurg*) és más szlavóniai (*in ... regno*

Slavonie) birtokain élő népeit és jobbágyait (*populis et iobagionibus*) felmenti a rendkívüli adó, a nyestbóradó, a hét báni dénár és a zsolozsmának nevezett élelmiszeradó (*collectam, marturinarum, septem denarios banales et vectigalia, quod wlgarice zulusina vocatur*) fizetése alól, említi Margit szlavón hercegnő 1355. nov. 30-i oklevele (Smičiklas XII. 313.).

Erzsébet királyné 1282–1283-ban viselte az említő oklevélben szereplő címet (lásd 139–142., 145. sz.-ok), ezért oklevelének kelte erre az időszakra tehető. Az oklevelet Tétény nb. Pekri Lőrinc fia Pál mester mutatta be Margit hercegnő előtt, így az Erzsébet királyné oklevelében írásba foglalt kiváltságot eredetileg minden bizonnyal nagyapja, az 1280-as évek elején szereplő Tétény nb. Benedek fia Péter kapta.

144

1283.
jan. 13.
Pozsegavár

— idősebb királyné, egész Szlavónia, Macsó és Bosznia hercegnője (*maior regina Hungarie, ducissa totius Slavonie, de Machou et de Bozna*), mivel a Valkó (*Wolcou*) megyei Szelepcse (*Scelepche*) és Erdőalja (*Erdeuolu*) nevű földeket — amelyeket fia, [IV.] László király Isyp fiainak, Jánosnak, Adorjának és Isypnek adott cserébe azok Anyás (*Anyas*) nevű, Szermonostora mellett (*iuxta monasterium Zeer*) lévő földjéért cserébe, miként az a király kiváltságleveléből kiderül — a maga részéről is Isyp fiainak adta, megparancsolja a valkói ispánnak, a főbb várjobbágyoknak, a hadnagynak és valamennyi várjobbágyinak (*comitibus de Wolkou ... et maiori iobagionum castri et maiori exercitus ac universis iobagionibus castri is eodem comitatu existentibus*), hogy Isyp fiait háborgatás nélkül tartsák meg a birtokokban. — D. in Posugauar, in oct. Epiphanye, D. a. gratie M° CC° LXXX° tertio.

Eredeti: 14,7 × 11,7 cm. Sérült hártya, melynek bal oldalán kör alakú szakadás van. Hártyaszalag a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 91 128. (Festetich cs. hercegi lt. Keszthely, Ignota misc. 14.)

Hazai okmt. VI. 288., Smičiklas VI. 423. — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1338., Magyaro. és Szerbia 6. (15. sz.)

IV. László királynak az oklevélben említett kiváltságlevele nem ismert, fennmaradt ellenben az említett adományra vonatkozó iktatási parancsa (lásd RA 3571. sz.). IV. László oklevelének kelte Erzsébet királyné jelen oklevele alapján 1283 elé helyezendő; a legvalószínűbben 1282. márc. 29. jöhetne szóba, ennek azonban ellentmond a király itineráriuma, feltéve, ha a szóban forgó iktatási parancs kelet helyeként szereplő „Wasarhel” valóban (Hódmező)vásárhely. A kelet hely azonosításakor felmerülhet ugyanakkor a Zemplén megyei Vásárhely is, s ez esetben IV. László oklevelének kelteként elfogadhatónak látszik az 1282. év.

145

1283.
nov. 18.
Verőce

— idősebb királyné (*maior regina Hungarie*), bár eddig viszálykodott Timót zágrábi püspökkel a Verőce (*Werewcze*) és Lipca (*Lypowa*) szabad falvak (*liberarum villarum*), valamint az egész verőcei ispánság (*totius comitatus de Werewcze-totius comitatus ville de Werewcze* [!]) gabona-, bor-, marturinai-, vásárvám- és révvám-tizedéért (*decimas ... tam frugum, vini, quam marturinarum, tributorum fororum ac portuum*), amely jövedelmeket a magáénak hitte, most azonban meggyőződve arról, hogy azok a zágrábi püspököket és egyházakat illetik meg, átengedi azokat a zágrábi egyháznak; egyszersmind ígéretet tesz arra, hogy a zágrábi egyházat a tizedek ügyében nem fogja háborgatni, továbbá arra is, hogy fiától, [IV.] László királytól és feleségétől oklevelet fog kieszközölni a zágrábi egyház tizedjogának visszaállításáról. — D. in Werewcze, in oct. B. Martini conf., a. D. millesimo ducentesimo octuagesimo tertio.

Átírta:

a) IV. László király 1284. jún. 7. > I. Mátyás király 1486. jan. 25. — Zágrábi érseki lt. Privilegia 47. pag. 11. (DF 252 015.)

b) Izabella királyné 1284. jún. 7. > I. Károly király 1307. > I. Mátyás király 1486. jan. 25. — uo. pag. 14.

c) Izabella királyné 1284. jún. 7. > I. Mátyás király 1486. jan. 25. — uo. pag. 14.

d) IV. László király 1284. jún. 7. > I. Mátyás király 1486. jan. 25. > II. Lajos király 1521. júl. 2. — Zágrábi érseki lt. Privilegia 59. (DF 252 027.)

e) Izabella királyné 1284. jún. 7. > I. Károly király 1307. > I. Mátyás király 1486. jan. 25. > II. Lajos király 1521. júl. 2. — uo.

f) Izabella királyné 1284. jún. 7. > I. Mátyás király 1486. jan. 25. > II. Lajos király 1521. júl. 2. — uo.

14. századi másolata:

a) (IV. László király 1284. jún. 7-i átírásában) Zágrábi érseki lt. Liber privilegialis episcopatus Zagrabiensis fol. 66. (DF 283 555.)

b) (Izabella királyné 1284. jún. 7-i átírásában) uo. fol. 67. (DF 283 555.)

Említi:

a) (IV. László király 1284. jún. 7. > I. Károly király 1307-i átírásában) Zágrábi érseki lt. Liber privilegialis episcopatus Zagrabiensis fol. 68. (DF 283 555.)

b) (Izabella királyné 1284. jún. 7. > I. Károly király 1307-i átírásában) uo.

Farlati: Illyr sacr. V. 382 (1284-re), Kerchelich: Hist. eccl. Zagr. 92., Tkalčić: Mon. episc. Zagr. I. 210. (a b) másolat alapján), Wenzel XII. 392. (Tkalčić: Mon. episc. Zagr. alapján), Smičiklas VI. 447. (a b) másolat alapján) — Kivonat: Fejér V. 3. 186., 229., Katona: Hist. crit. VI. 886. Kukuljević: Regesta n° 1351.

Az oklevél — Izabella királyné megerősítő oklevele szerint (217. sz.) — kettőspeccsével megerősített *privilegium* volt.

146

1284.
jún. 11.
előtt)

— idősebb királyné, macsóji és boszniai hercegnő (*maior regina Hungarie, ducissa de Macho et de Bozna*) érdemeiért Tódor mester szebeni (*Zybiniensis*) prépostnak, fia, [IV.] László király különös jegyzőjének (*aule ... notarius specialis*) és általa atyafiának (*fratri suo*), László ispánnak adományozza az egykor a segesdi királynéi udvarházhoz tartozó (*ad curtem nostram de Segusdino olim pertinentes*), de az alól már kivett és lakatlan Dencs (*Deench*) és Osztopán (*Ztupan*) nevű királynéi földeket

(*terras nostras*). — [D.] p. m. discr. viri mag. Vrbazii prepositi de Posoga, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° octuagesimo quarto.

Eredeti:

a) 48,5 × 15,5 (+ 3,2) cm. A kezdő *E* hiányzik (hiányzik az arenga, a promulgatio, a corroboratio és a datatio első szavának kezdőbetűje is). Restaurált hártya. Függőpecsét zöld, lila és arany kiszakadt zsinórzata. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia, Y 39. (DF 248 838.)

b) egy másik példánya — Wenzel szerint — a Kubinyi család levéltárában volt.

Átírta: Izabella királyné 1284. jún. 11.

Wenzel IV. 266. (az eredeti *b*) példánya alapján), Hazai okmt. VIII. 234. (az átírás alapján), Zimmermann – Werner: Urkundenbuch I. 147. (Wenzel alapján) — Az átírást lásd a 218. sz. alatt.

Az oklevél kiállításának hozzávetőleges napi dátumát az átíró oklevél kelte határozza meg.

147

(1285 előtt) * — a Felnémeti, Középnémeti és Alnémeti falvak ügyében kiadott privilégiumát említi Ágnes királyné 1295. máj. 1-jei — hamis — oklevele (lásd a 277. sz. alatt).

Az említés szerint az oklevél az 1285. évi tatár betörés idején pusztult el a domonkosok pataki rendházában, azonban valószínűnek tekinthető, hogy Erzsébet királynénak ilyen oklevele valójában soha nem létezett, lásd Zsoldos: Két hamis oklevélről 197.

(1285 előtt) + * — Bobróc (*Bobrouch*) birtok ügyében kiállított oklevelét, melyet a Bobróc falubeliek Bogomér ispán ellenében mutattak be Demeter királynéi tárnokmester, zólyomi ispán lipthói offciálisa, Lőrinc mester előtt, s amely hamisnak bizonyult, említi Demeter királynéi tárnokmester, zólyomi ispán 1285. évi oklevele (Wenzel IV. 281.).

Minden bizonnyal ugyanezt az oklevelet említi „patentes litteras domine E. [= Elisabet] regine matris domini regis”-ként Demeter országbíró, zólyomi ispán ugyanezen perrel kapcsolatban kiállított 1285. évi oklevele, lásd DL 94 407. (Pongrácz cs. bashalmi lt. 1. 7.).

148

(1286 előtt) * — kiváltságlevelét, amellyel érdemeiért Lőrinc ispán özvegyének adományozta szabad rendelkezési joggal a Pozsega megyei Bzenice birtokot, említi saját 1286. évi oklevele (lásd a következő számat).

149

1286. — bárói, ti. Chak tárnokmester, Demeter pohárnokmester, Márk asztalnokmester és Sebus ispán udvarbíró (*iudicis curie nostre*) tanácsára (*matura deliberatione et habito consilio omnium baronum nostrorum*) jóváhagyja, hogy Lőrinc ispán özvegye a Pozsega megyében fekvő, Bzenice nevű birtokot vagy falut (*possessionem seu villam Berzenyche vocatam in comitatu de Posaga existentem*), amelyet az özvegy korábban tőle kapott adományba szabad rendelkezési joggal (*ea facultate, ut donandi, vendendi, legandi sibi que tenendi et omnem voluntatem suam de eadem faciendi liberam habeat facultatem*), János mesternek, udvara ifjának (*iuvēni domus nostrae*), valamint atyafiainak (*fratribus suis*), Gergely papnak (*sacerdote*) és Marcolphus ispánnak, ill. — mivel János mester és Gergely pap beléptek a templomos rendbe (*habitum cruciferorum et fratrum domorum militiae templi assumendo*) — általuk a templomos rendnek 160 márkáért (*marcis*) eladja, amely összegből 50–50 márkát Gergely pap és Marcolphus ispán a sajátjából (*de propriis*) fizetett ki, János mester pedig 60 marka fejében a maga Pósaafölde nevű Verőce megyei birtokát (*possessionem suam Pousafeldus vocatam in comitatu de Werewcze existentem*) adta át Lőrinc ispán özvegyének, s egyúttal a birtokra és az azon élőkre vonatkozóan [mindazon szabadságokat] megadja, amelyekkel a templomos rend más Pozsega megyei birtokai rendelkeznek. Különös kegyéből (*ex nostra gratia speciali*) érvénytelenít továbbá minden más, a birtokra vonatkozó oklevelet, kiváltképp Ponyth fia Jakab okleveleit (*privilegia et instrumenta*), aki követségében (*in legationibus nostris*) járva el vizsályt szított (*discordiam seminavit et suscitavit*) közte és fia, [IV.] László király között, valamint, amikor a korábban neki adományozott Kálmáncsehi nevű királyi és királynéi birtokot (*possessionem regiam et nostram Kalman Kiralychey vocatam*) vissza akarta venni tőle, az ez ügyben hozzá küldött Pál nevű királynéi tárnokot (*tavernicum nostrum*) lefejezve megölte (*capite detruncavit et occidit*) és ama Csehi birtokot (*ipsam possessionem nostram Chey*) teljesen lerombolta (*funditus destruxit*). — D. p. m. viri discr. Vorbazii praepositi de de Posaga, au. n. canc. doctoris legum domini papae capellani dil. et f. n. a. D. millesimo ducentesimo octuagesimo sexto.

Kercheli: Hist. eccl. Zagrab. I. 335. (töredékesen), Katona: Hist. crit. VI. 929. (Kercheli: Hist. eccl. Zagrab. alapján, töredékesen), Koller: Hist. episc. Quin. eccl. II. 226., Fejér V. 3. 322. és 336. (a Kercheli-gyűjtemény alapján, töredékesen), Smičklas VI. 573. (Koller: Hist. episc. Quin. eccl. alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1400.

150

1288. — idősebb királyné (*maior regina Hungarie*) visszaadja Buzád nb. (*de genere Buzad*) Ponyth fia Jakab mesternek Csehi (*Chehy*) falut és a három Dobsza (*Dobza*) falut a segesdi ispánságban (*in comitatu de Segusd*), valamint Orjavica (*Oriache~Oriacha*) és Bzenice (*Brezenyche*) falvakat Pozsega (*Posoga*) megyében. A felsorolt birtokokat ugyanis korábban Jakab mesternek adományozta (329–330. sz.-ok), utóbb azonban elvette azokat, ré-

szint mert bárói egyike azzal vádolta meg Jakab mestert, hogy nem szolgált híven neki és fiának, a királynak akkor, amikor a déli részekre küldte követségbe (*non debita fidelitate nobis et filio nostro, domino regi in legationibus nostris quando ad partes meridionales duxeramus transmittendum servivisse*), részint pedig azért, mert [a királyné] Pál nevű tárnokát (*tavernicum nostrum*) megölte, ám azóta megtudta, hogy Jakab mestert alaptalanul vádolták (*hec omnia ex odii fomite contra eundem fuerat exorte [!], ut eundem a nostro servitio sub malo zelo possint separare*), s az is tudomására jutott, hogy a megölt Pál tárnok feleségének és rokonainak (*cognatis eiusdem*) bárói ítélete szerint elégtételt adott. — D. p. m. mag. Laurentii prepositi de Pasaga, au. n. vicecanc. dil. et f. n. a. gratie M° CC° octuagesimo octavo.

Eredeti: 29 × 20,5 (+ 3) cm. A kezdő E hiányzik. A hátyáról leszakadt lila színőr és természetes színű kettőspeccet csekély töredékei. — DL 40 188. (Múz. Törzsanyag)

Egyszerű másolata: DL 68 191. (Kisfaludy cs. idősb ágának lt. 410.)

Wenzel IV. 312. (a másolat alapján), Smičiklas VI. 627. (az eredeti alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1428.

151

1290.
máj. 3.
Aranyos

— idősebb királyné (*maior regina Hungarie*) Teremtője iránti hálából, aki őt a pogányságból az igaz hitre vezette, fiát Magyarország, leányait pedig különböző országok koronájához segítette (*filium nostrum ... ad regni Hungarie et filias nostras ad diversorum regnorum coronas prefecit*), és fia, továbbá [IV.] Béla király és annak felesége, Mária királyné, valamint fiuk, Béla herceg, saját férje, [V.] I. [= István] király, s nem különben önnön lelki üdvéért a domonkos rendieknek a Megváltó tiszteletére épülő rendháza céljaira (*ad opus Sancti Salvatoris, in quo fratres predicatorum ... eidem omnium salvatori famulentur*) rendeli verőcei vendégtelepesei azon húsz dénárnyi rendkívüli adóját, amellyel azok újonnan hozott rendelkezése szerint minden porta után földbér fejében neki tartoznak (*collecta viginti denariorum, qua nobis hospites nostri de Vereuche racione terragii nostri iuxta nostram ordinationem ex novo factam de singulis portis tenentur*) mindaddig, míg az építkezés be nem fejeződik. — D. in villa Oronas, p. m. discr. viri mag. Laurentii prepositi eccl. S. Petri de Posoga, au. n. canc. f. n. in festo Inventionis sancte crucis, a. D. M° C° C° nonagesimo.

Eredeti: 32 × 17,5 (+ 4) cm. Díszes kezdő E. Bevágások a peccsét zsinórjának. — Hrvatski Državni Arhiv, Doc. med. varia 906. (DF 219 422.), melynek fényképe: DL 39 255.

Átírta: császmái káptalan 1489. nov. 3. — Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Urkunden abt. Allg. Urkundenreihe, Rep. 2. 12. (DF 258 190.)

Wenzel IX. 524., Hazai okmt. VIII. 279., Smičiklas VI. 694. (valamennyi az eredeti alapján) — Kivonat: M. Tört. Tár 1861. 8.

152

1290. — idősebb királyné (*maior regina Hungarie*) rokonának (*cognatus noster*
(júl. 10. *karissimus*), Aba nb. (*de genere Aba*) Lőrinc ispán fia Lőrinc mesternek,
előtt) akinek Ausztria hercege (*dux Austrie*), mivel nem akart a pártjára állni
(*quia eius consortio noluit adherere*), három várát elfoglalta és javait (*bona*)
elvette, s aki a királyné követségében eljárva válogatott lovaiban kétszáz
márkányi kárt szenvedett el (*in electis equis dampnum contra valorem*
ducentarum marcarum est peressus), részint a rokonság okán, (*ratione*
proximitatis), részint érdemeiért és kárai enyhítésére a M. [= Mária] ki-
rályné ideje óta különböző birtokosok kezén volt, de azoktól bűneik mi-
att elvett, s így a [királyné] kezére háramlott Verőce megyei Szt. Márton
viznikátust (*vyznicatum Sancti Martini in comitatu de Wereuche*) adomá-
nyozza fia, [IV.] László király és a bárók egyetértésével annak minden
tartozékával, ti. a szőlőkkel, erdőkkel, rétekkel és egyebekkel együtt
(*cum omnibus utilitatibus suis, vineis scilicet, silvis, pratis circumstantiis et*
pertinentiis universis), s egyúttal érvényteleníti a birtok ügyében általa
vagy mások által kiadott korábbi okleveleket. — D. p. m. discr. viri mag.
Laurentii prepositi de Posoga, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o nonagesimo.

Átírta: I. Károly király 1318. márc. 29. > uő 1324. máj. 13. — DL 34 092. (NRA 1504. 12.)

Tartalmilag átírta: Szepesi Jakab országbíró 1380. márc. 22. — Hrvatski Državni Arhiv, Doc. med. varia 93. (DF 218 589.)

Wenzel XII. 487. (az átírás alapján), Smičiklas VI. 703. (csonkán) és VII. 9. (teljesen) — Kivonat: Wenzel IX. 526., Kukuljević: Regesta n° 1462.

Mivel IV. László királyt az oklevél még élőként említi, kelte a király halála — júl. 10. — elé helyezendő.

153

- ... *— kiváltságlevelét, mellyel Gutkeled nb. (*de genere Guthkeled*) Kozma is-
pán fia Kozma mesternek adományozta Küngös (*Kyngus*) [királynéi] föl-
det, említi Amadé nádor és zalai ispán 1299. szept. 5-i oklevele (Hazai
okmt. VII. 281.).

Amadé nádor oklevele említést tesz a királyné férje, V. István király
azonos tárgyú okleveléről is, lásd RA 2283. sz.

154

- ... *— oklevelét, amellyel Márton fia Markolphusnak adományozta a
Turgusa nevű föld egy részét (*particulam terre Turgusa vocatam* [!]), mert
annak fia, Pál a védelmében kocsija mellett (*pro defensione reginalis*
personae circa currum ipsius dominae Elisabeth) halált szenvedett, említi
Köcski Sándor országbíró 1325. júl. 8-i oklevele (Smičiklas IX. 254.).

155

1274.
máj. 28.

Izabella királyné (E) a Mária és [V.] István király özvegye, E. [= Erzsébet] királynék, valamint az ő szolgálatában szerzett érdemeiért Veech unokájának (*nepos*), Lőrinc ispánnak, Zovárd nb. (*de genere Zuard*) nemesnek adja Komárom (*Komarum*) megyében a Duna mellett (*iuxta Danubium*) Karva (*Korua*) föld és a moci (*de Mooch*) nemesek szomszédságában fekvő Mocs nevű királynéi földet (*terram nostram reginalem*), amelyen egykor királynéi hirdetők (*precones*) éltek, s amely földet már Mária és Erzsébet királynék is Lőrincnek adtak (319. és 323. sz.-ok), érvényteleníti egyúttal ezen föld másoknak történt eladományozásáról szóló minden korábbi oklevelét. — D. p. m. ven. patris Philippi Dei gratia episcopi Waciensis,^a au. n. can. f. n. a. D. M° CC° septuagesimo quarto, quinto Kal. Jun.

Átírta:

a) I. Károly király 1324. — DL 108 155. (Kós Hubert gyűjtemény 1., korábban — Fejér szerint — a veszprémi káptalan levéltárában volt), melynek fényképe: DF 291 737.

b) Erzsébet királyné 1325. jún. 20. > egri káptalan 1341. jan. 2. — DL 856. (NRA 938. 3.)

Említi: Pál országbíró 1340. márc. 19. > esztergomi káptalan 1340. jún. 17. — DL 58 506. (Forgách cs. lt. 143.)

Fejér VI. 2. 398. (az *a*) átírás alapján) — Az említést lásd Anj. okmt. IV. 11.

^a A szó az *a*) átírásban nem szerepel.

Az említés szerint az oklevelet az adományos unokája, moci „Apród” István fia András (Andreas filius Stephani dicti Approd de Moch) mutatta be egy per során, ám mivel az országbíró úgy találta, hogy az oklevél vakart (*abrasum*), ezért nem fogadta el azt bizonyítékként, s bemutatóját fej- és jószágvesztésre ítélte.

156

1274.
júl. 14.
Buda

— Erzsébet úrnőnek és a Szt. Szűz szigeti egyházában élő többi apácának (*sororibus de insula in ecclesia Beate Virginis ... famulantibus*) adományozza tartozékaival együtt Esztergom megyében a Csév (*Chw*) nevű, két ekealjnyi királynéi földet (*terram nostram*), amelyen három háznép (*mansiones*) él; elrendelvé, hogy azok az egyháznak ugyanúgy (*in eadem libertate*) szolgáljanak, mint addig tették. — D. Bude, in crastino B. Margarete virginis, a. D. M° CC° LXX° III^{to}.

Eredeti: 13,5 × 9,5 cm. Hátlapra nyomott pecsét töredékei. — DL 858. (Mon. VBud. 25. 31.)

Tartalmilag átírta: Druget Vilmos nádor 1337. dec. 9. — DL 3032. (Mon. VBud. 25. 40.)

Fejér V. 2. 221. (a Hevenes-gyűjtemény alapján), Budapest tört. okl. eml. I. 137. (az eredeti alapján)

157

(1274.
júl. 25. előtt)

* — oklevélét, amellyel az esztergomi káptalannak parancsba adta, hogy Haragus ispán királynéi emberrel iktassa be a Szt. Szűz szigeti apácákat (*sororibus de insula Beate Virginis*) a nekik adományozott Esztergom megyei Csév királynéi föld (*terram suam Chu vocatam*) birtokába, említi a káptalan 1274. júl. 25-i jelentése (Budapest tört. okl. eml. I. 137.).

Az oklevél kelte az említő oklevél alapján határozható meg.

158

1274.

— megerősíti harcosai jobbágját, Csév falubeli Lathamas fia Leukát földjének birtokában.

Eredeti: 41,5 × 19 (+ 3) cm. A kezdő I hiányzik. Vörös, ezüst és zöld zsinóron a függőpecsét csekély töredéke. — DL 875. (Mon. VBud. 25. 33.)

Tartalmilag átírta: Druget Vilmos nádor 1337. dec. 9. — DL 3032. (Mon. VBud. 25. 40.)

Fejér V. 2. 216. (hibásan)

Az oklevél szövege:

[I]sabella Dei gratia regina Hungarie universis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam tam presentium, quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod accedens ad nostram presentiam Leuka filius Lathamas de villa Chw iobagio exercituum nostrorum petivit a nobis humiliter supplicando, ut medietatem illius terre, que presentibus et consencientibus bilotis ac aliis iobagionibus exercituum nostrorum in portionem ipsius et Mark fratris sui per modum divisionis extitit devoluta, super qua in presentia comitis Dominici tunc iudicis curie domine regine karissime socrus nostre inter ipsum et Mark antedictum ex una parte et Checkam de eadem contentio fuerat suscitata eidem relinquere et nostro dignaremur privilegio confirmare. Nos itaque petitionibus ipsius condescendere volentes considerantesque fore instans et consonas rationi medietatem ipsius terre cum vinea et feneto ac aliis utilitatibus suis et pertinentiis ipsum contingentibus reliquimus eidem Lewka et per eum suis heredibus heredumque suorum successoribus de nostra gratia pleniori iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, prout in litteris patentibus eiusdem domine regine karissime socrus nostre super restitutione ipsius terre confectis et comitis Dominici plenius vidimus contineri. In cuius rei testimonium, ne processu temporum per quempiam valeat in irritum retractari, presentes concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Ph. [= Philippi] episcopi Wachiensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M° CC° septuagesimo quarto.

Erzsébet királyné itt említett pátensét lásd a 98. sz. alatt.

159

- (1274. ?) *(E) — kiváltságlevelét, amellyel devecseri Mártonnak adományozta [Kohár] királynéi földet, említi Fenenna királyné 1294. évi oklevele (lásd a 272. sz. alatt).

Mivel Fenenna királyné oklevele egyúttal IV. László király azonos tárgyú kiváltságleveléről is említést tesz, mely minden bizonnyal azonos a király 1274. júl. 22-i privilégiumával (RA 2517. sz.), valószínűnek tekinthető, hogy Izabella királyné kiváltságlevele is 1274-ben kelt.

160

- (1275. jan. 21. előtt) — Szt. Katalin monostora apácáinak és a domonkosok házának adományozza Veszprém városában a Szent Katalin városrész nevű földet az onnan Jutas birtokra menő utcával és a Veszprémvíze folyón Szent Benedek sziklája alatt épült malommal együtt.

Tartalmilag átírta: budai káptalan 1275. jan. 21., melynek *újkori másolata:* Veszprémi káptalan m. lt. Veszprém oppidum 68. A. (DF 200 684.)

Gutheil: Veszprém 167. (magyar ford.) — Kivonat: Gutheil: Veszprém 307. (28. sz.)

A tartalmi átírás szövege:¹

domina Isabella inclyta regina Hungarie quandam terram in civitate Veszprém [!] vicum Sanctae Catharinae dictum, in qua quatuor domus curiales habentur, ac plateam, per quam de predicta terra seu vico ad possessionem Jutass pergitur in comitatu Veszpremiensi [!] existentem simul cum molendino intra veras metas eiusdem terrae in fluvio Veszprem vize sub fronte rupis Sancti Benedicti extructo et omnibus caeteris earum utilitatibus ac pertinentiis quibuslibet clauastro sanctimonialium Sanctae Catharinae ac domicilio fratrum praedicatorum eisdem sanctimonialibus assistentium in eodem vico fundato pro remedio animae suae contulisset, quemadmodum in suis literis patentibus vidimus contineri

¹A tartalmi átírás szövege a kézirat lezárása után megjelent, lásd Gutheil: Veszprém okmt. 58.

Az oklevél hozzátvetőleges kelte a tartalmi átírás alapján határozható meg. Az oklevelet a tartalmi átírás *patens*nek mondja.

161

1275. okt. 6. Buda — a Duna szigetén lévő Szt. Szűz egyház apácáinak (*sororum ecclesie Beate Virginis de insula Danubii*) adományozza boradóinak (*vinidatorum nostrorum*) Sümeg (*Symeg*) nevű falvát, amelyben tizennégy háznép (*mansiones*) él, és Somodor (*Sumodor*) nevű falvát, amelyben három háznép él, oly módon, hogy a boradók ezentúl évi adójukat (*debitum ipsorum annuale*) és szokott szolgálataikat (*servitium eorum consuetum*) állapotuk szerint (*iuxta ipsorum conditionem approbatam*) az apácáknak teljesítsék. — D. Bude, in oct. B. Michaelis arcangeli, a. D. M° CC° LXX° quinto.

Eredeti: 13 × 6 cm. Bevágások a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 910. (Mon. VBud. 32. 1.)

Wenzel IX. 126., Budapest tört. okl. eml. I. 145.

162

(1275.) — mivel Sümeg (*Symeg*) és Somodor (*Sumodor*) falubeli boradóit
okt. 6. (*vinidatores nostros*) a szigeti Szt. Szűz egyház apácáinak (*sororibus ecclesie*
Buda *Beate Virginis de insula*) adta földjeikkel együtt, megparancsolja
szervienségének (*servienti*), Péternek, hogy a budai káptalan tanúbizonysá-
ga mellett iktassa be az apácákat az adomány birtokába. — D. Bude, in
oct. B. Michaelis arcangeli.

Eredeti: 18 × 3,5 cm. Bevágások a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 911. (Mon. VBud. 32. 2.)

Fejér V. 2. 288. („Ex autographo antiquo Coll. Jankovichianae”), Budapest tört. okl. eml. I. 146. (az eredeti alapján)

Az oklevél kiadásának éve az előző szám alapján határozható meg.

163

(1275. *— oklevelét, amellyel parancsba adta a budai káptalannak, hogy bor-
okt. 6. adóinak a Sz. Mária szigeti apácáknak (*sororibus de insula Sancte Marie*)
körül) adományzott Sümeg (*Symog*) és Somodor (*Symodor*) nevű földjeire [a be-
iktatáshoz] és a határok megjárásához küldje ki tanúbizonyságát, említi
a káptalan é. n. [1275. évi] jelentése (Wenzel XII. 154.).

Az oklevél hozzátvetőleges kelte az előző két szám alapján határozható meg.

164

1275. — a Sz. Mária szigetén élő apácáknak (*sanctimoniales de insula Sancte*
(okt. 6. *Marie virginis*) adományozza Esztergom megyében boradó népeinek
után) (*vinidatorum nostrorum*) Sümeg (*Symog*) és Somodor (*Symodor*) nevű fal-
vát, hogy az apácáknak ugyanolyan módon (*in eodem statu et conditione*)
szolgáljanak, mint addig neki tették. A falvak birtokába az apácákat a
budai káptalan tanúbizonysága mellett Vörös Péter királynéi ifjúval (*per*
Petrum rufum iuvenem nostrum) vezettette be, s leírja a falvak határait a
káptalan oklevele szerint. — D. p. m. ven. patris Philippi episcopi
Waciensis, au. n. f. canc. a. D. millesimo ducentesimo septuagesimo V°.

Eredeti: 48,5 × 21 (+ 4) cm. A kezdő I hiányzik. Zöld és ezüst zsinóron természetes színű kettőspecsét töredéke. — DL 921. (Mon. VBud. 32. 5.)

Átírta:

a) (Fejér szerint) I. Károly király 1315.

b) Erzsébet királyné 1325. ápr. 19. > I. Károly király 1326. júl. 20. — DL 922. (Mon. VBud. 29. 35.), melynek csonka másolata: DL 66 107. (Thaly cs. lt. 331.)

Említi: Pál országbíró 1332. júl. 13. — DL 2740. (Mon. VBud. 32. 8.)

Másolat: DL 75 512. (Sándor-Metternich cs. lt. F. 1. 3.) és Esztergomi káptalan m. lt. Acta radicalia 26. 1. 9. (DF 236 397.) — mindkettő 1270. évi dátummal

Fejér V. 2. 286. („Ex autographo antiquo Coll. Dpl. Jankovichianae”), Wenzel XII. 144., Budapest tört. okl. eml. I. 148. (mindkettő az eredeti alapján) — Az említést I. Anj. okmt. II. 614. — Az *a*) átirás ma már nem található.

Az oklevél hozzátvetőleges napi kelte a 163. szám alapján határozható meg.

165

1275. — megújítva anyósa, Erzsébet királyné elveszett oklevelét (107. sz.), Mihály ispánnak és feleségének, [IV.] László király dajkájának adományozza a vizsolyi ispánsághoz tartozó Alnémeti falut.

Átírta: Garai Miklós nádor 1380. okt. 21. — DL 108 198. (Szuly-gyűjtemény)

Az oklevél szövege:

Isabella Dei gratia regina Hungarie universis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in Domino sempiternam. Repentina rerum calamitas fidelium servitiorum non debet merita obfascari et siquid casibus irrupentibus fuerit in eorum preiudicium immutatum a reginali munificentia debeat pietate solita restaurari. Proinde universorum tam presentium, quam futurorum notitie harum serie fieri volumus manifestum, quod cum domina Elyzabeth regina socrus nostra karissima comiti Mychaeli et uxori sue nutrici domini nostri Ladislai illustris regis Vngarie in recompensationem servitiorum et famulantium devotorum, que iidem ab ipsius infantie cunabulis indefesso studio impenderunt, quandam villam reginalem Olnymuty vocatam in comitatu de Wysl existentem iure perpetuo contulisset suisque litteris confirmasset, quia tamen inter incestinam bellorum cladem, quam inter barones regni Vnharie^a divina ingressit ultio casu inopinato per irruentium multitudine cum aliis bonis suis apud Budam iidem Mychael et uxor eius easdem donationes litteras amiserunt, nos ad instantiam petitionis eorundem fidelitatis sue titulos annoscentes ex plenitudine gracie restaurari de predicta cupientes donationi veteri nova ex nostre collationis remedia adhibendo, prefatam villam, quam ex donatione predictae socrus nostre fuerant consecuti cum silva et feneto ac aliis utilitatibus suis et pertinentiis eisdem et per eos suis heredibus heredumque suorum successores ex novo ex nostra speciali gratia dedimus, donavimus et contulimus iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam. Ut igitur huius nostre donationis seu collationis series robur obtineat perpetue firmitatis, nec processu temporum per quempiam possit vel debeat aliquatenus irruitum retractari, presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Phylippi episcopi Wachyensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M^{mo} ducentesimo septuagesimo quinto.

^a Helyesen: *Ungarie*

166

1276. máj. 10.
Torna (?)

— ajtónállójának, Gergely mesternek adományozza Köved földet.

Eredeti: 12 × 5,4 cm. Bevágások a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 105 753. (Ernst-gyűjtemény), melynek fényképe: DL 105 225. (Ernst-gyűjtemény)

Az oklevél szövege:

Nos I. [= Izabella] Dei gratia regina Ungarie memorie commendantes significamus universis, quibus expedit, presentium per tenorem, quod nos attendentes fidelitates et servitiorum merita magistri Gregorii ianitoris nostri, que et quas in domo nostre celsitudinis iugiter famulando fideliter exhibuit et devote, quendam terram populorum nostrorum Arkybanensium Kued vocatam in comitatu Camaruniensi existentem cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis dedimus, donavimus et contulimus eidem iure perpetuo possidendas. Datum in Thornua, dominica proxima ante festum Ascensionis Domini, M^o CC^o LXX° VI°.

Vö. a 173. sz. alatti oklevéllel.

167

1276.
aug. 3.

— a veszprémi egyház káptalanjának adományozza a segesdi ispánságához tartozó Kál-völgyi boradó népeit, kivéve a veszprémvölgyi apácáknak már korábban eladományozott pécselyi öt háznépet.

Eredeti: 43,5 × 16 (+ 4,5) cm. Díszes kezdő I. Bevágások a függőpecsétet tartó zsinórzatnak. — DL 40 133. (Múz. Törzsanyag 1902. 23.)

Átírta:

a) IV. László király 1276. aug. 9. — Veszprémi püspöki lt. Litterae adiunctae 6. (DF 200 029.)

b) IV. László király 1276. aug. 9. > fehérvári káptalan k. n. — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 20. (DF 200 693.)

c) Izabella királyné 1290. máj. 11. — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 11. (DF 200 716.)

d) Izabella királyné, 1290. máj. 11. > III. András király 1295. (ápr. 28. előtt) — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 14. (DF 200 738.)

e) IV. László király 1276. aug. 9. > I. Károly király 1314. jan. 8. — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 15. (DF 200 788.)

f) I. Károly király 1323. jún. 26. — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 16. (DF 200 813.)

g) Izabella királyné 1290. máj. 11. > fehérvári káptalan 1341. okt. 6. — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 21. (DF 200 877.)

h) IV. László király 1276. aug. 9. > fehérvári káptalan 1341. okt. 6. — uo.

Újkori másolata: Veszprémi káptalan m. lt. Kál 10. (DF 200 692.)

RA II/2–3. 167., (az a) átírás alapján), Levéltárak – kincstárak 199. (RA alapján, m. ford.). — Kivonat: Gutheil: Veszprém 308. (33. sz.)

Bár az oklevelet Borsa Iván IV. László király 1276. aug. 9-i átírása alapján már közölte, az oklevélnek az eredeti alapján való újraközlését a két szöveg közötti eltérések indokoltá teszik.

Az oklevél szövege:¹

Isabella Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Orthodoxe iubent fidei instituta matricem a cunctis fore deicolis ecclesiam reverendam, in qua colitur et precipitur fidei disciplina Deo psallentium semper in numero con crescere et augeri, ut sicut ipsa religionis mater et omne fidei oratorium venerandum iuris testimonio recensetur, sic et eius bona Christo in eadem famulantium usui deputata servantur, ut expedit iugiter inconcussa. Sed nostra, proh dolor, per quam venerabilis sacrosancta Vesprimiensis ecclesia omni devotionis reverentia amplexanda sic ad extreme exinanitionis^a inopiam est deducta incursibus malignorum, quod nedum eam officiantium est numerus imminutus, quin ymo pene ad nichilum est redactus. Ad cuius restaurationem et redintegrationem condignam ymo potius ad erectionem quasi primariam tum propter reverentiam et catholice fidei puritatem, tum specialius propter iura patronatus, que nos quasi possidere dinoscimur, potissimum in eadem debemus assurgere toto nisu, dum iuris testimonio explorati omnem rerum immensitatem laudabilius transcendere videatur in sacrosanc tam divini cultus ecclesiam plurima rerum immensitas regalis largitionis titulo prerogata. Ideoque ut venerabilis Vesprimiensis ecclesia antedicta, que nobis solis iure patronatus est subnixa, prout superius est expressum, in statum pristinum valeat instaurari et sicut expedit, divinis miseriis abilius reformari, eidem ecclesie ad usum certum capituli pro suis dampnis contulimus populos vinidatorum nostrorum in valle Kaal existentium iuxta Balatinum in comitatu Zaladiensi cum suis pertinentiis universis, sicut ad comitatum seu clicium nostrum Segusdiense pertinebat in variis villis iuxta Balatinum promiscue cum aliis regis ecclesiarumque populis intermixtim exceptis quinque mansionibus vinidatorum in villa Pechel sororibus Beate Katerine virginis de valle Vesprimiensi pro remedio anime domini regis Stephani bone memorie socii nostri karissimi iam dudum collatis ad petitionem domini Ladizlay illustris regis Hungarie karissimi consortis nostri multiplicique et meritoria instantia venerabilis patris domini Petri Wesprimiensis episcopi de voluntate et beneplacito omnium baronum nostrorum perpetuo possidendas. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes eidem ecclesie concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Ph. [= Philippi] Vachiensis episcopi, aule nostre cancellarii anno Domini M^o CC^o septuagesimo sexto, III° Nonas Augusti, indictione quarta.

^a Az *ex* szótag a sor fölött beszúrva.

¹ Az oklevél szövege a kézirat lezárása után megjelent, lásd Gutheil: Veszprém okmt. 63. (az eredeti alapján).

1276.
nov. 27.
(Margit-)
sziget

— a Szt. Szűz szigetén élő apácáknak (*sororibus de insula Beate Virginis*) adományozza a Csolnok (*Cholnuk*) föld mellett lévő Csév (*Chw*) nevű királynéi földet (*terram nostram reginalem*), amelyen egykor népeinek hat háznépe (*mansiones populorum nostrorum*) élt, oly joggal, amint azt már anyósa, E. [= Erzsébet] királyné is nekik adományozta (325. sz.). — D. in insula B. Virginis predicta, tertio die post festum Sancte Katerine virginis, a. D. M^o CC^o LXX° sexto.

Eredeti: 14 × 5 cm. Hátlapra nyomott pecsét töredéke. — DL 949. (Mon. Pos. 38. 29.)

Wenzel IX. 150., Budapest tört. okl. eml. I. 160.

169

1276.

(E) — meghagyja a néhai Moys nádor fiát, Moys mestert azon Tolna megyében fekvő Kазsok, Ráksi, Béc, Farnas és Csap nevű földek vagyis falvak birtokában, amelyeket Moystól apja halála után Mária királyné jogtalanul elvett, ám Erzsébet királyné visszaadatott Moys mesternek; anyósának ezen döntését írásba foglaló kiváltságlevelét (96. sz.) pedig megerősíti.

Eredeti: 50 × 21 (+ 4) cm. A kezdő E hiányzik. Aranyszínű zsinóron természetes színű függőpecsét töredéke. — DL 954. (Mon. Pos. 49. 2.)

Átírta: budai káptalan 1289. aug. 27. — DL 503. (Mon. Pos. 46. 8.), melynek *újkori másolata* (1280. évi dátummal): Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Handschriften Abt. Österreichische Weltliche Archive Weiss 158. pag. 146. (DF 258 544.)

Fejér V. 2. 372. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

[E]lisabeth Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris presens scriptum inspecturis salutem in Domino sempiternam. Quia mundus in maligno positus multipharie multisque modis cotidie nova iurgia generat, iustitia de facili extra mundi terminos exularet, nisi conatus calumpniantium et generallitium fabricantium, vigor et robur testimonii litterarum refrenaret. Preoinde [!] ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod cum vir nobilis Moys palatinus bone memorie quasdam terras seu villas Kosuk videlicet, Rakusy, Beelch, Fornos et Choop vocatas in comitatu Tolnensi existentes ad tempus vite sue pacifice possedisset et demum post mortem ipsius Moys palatini eedem terre seu ville a magistro Moys filio predicti Moys palatini per dominam Mariam illustrem reginam Hungarie felicis recordationis aviam nostram karissimam indebite alienate et recepte exstissent, tamen quia domino Bele rege et domina Maria regina consorte eiusdem de medio sublati in communi congregatione et convocatione omnium nobilium et procerum regni de consilio et beneplacito domini regis St. [= Stephani] soceri nostri et domine Elisabeth regine consortis eiusdem socrus nostre predilecte ordinatum et stabilitum fuerat, ut possessiones quorumlibet nobilium indebite alienate reddederuntur et restituerentur omni iure, inter cetera eadem domina Elysabeth regina

factum predictarum terrarum seu villarum inquisitioni venerabilis patris domini Philippi episcopi Waciensis aule sue cancellarii duxerat committendum, et quia facta diligenti inquisitione per ipsum venerabilem patrem predictas terras seu villas comperit in ius et proprietatem ipsius magistri Moys pertinere, eidem secundum formam privilegii sui exinde confecti reddidit et restituit cum omnibus iuribus et pertinentiis suis universis, prout per Moys palatinum patrem suum obtente fuerant et possesse. Nos itaque unicusque regni nostri nobilium in suo iure deesse nolentes predictas terras et villas eidem magistro Moys reliquimus et permisimus cum suis attinentiis universis possidendas ordinationem per dominam Elisabeth reginam socrum nostram factam privilegiumque ipsius super huiusmodi restitutione terrarum seu villarum confectum auctoritate presentium confirmantes. In cuius rei testimonium perpetuamque firmitatem presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Philippi episcopi Waciensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo sexto.

170

1277.
máj. 6.
(Margit-)
sziget

— az [óbudai királyi] uradalomhoz¹ tartozó és Hévízen élő fél fertót fizető kondicionáriusokat (*conditionarios ... ad clicium pertinentes existentes in Calidis Aquis ... solutores dimidii fertonis ad ipsum clicium*), ti. Hetemet és Sokorou-nak mondott Pétert, valamint Chydur és István fia János boradókat (*vinidatores*), akiket férje, [IV.] László király már földjeikkel együtt a Szt. Szűz egyháza apácáinak (*dominabus sororibus ecclesie Beate virginis*) adományozott, a maga részéről (*quantum in nobis est ad nostramque pertinet collationem*) is adományozza, hogy ugyanazon feltételek mellett (*in eisdem conditionibus*) szolgálják az apácákat, mint korábban a királyt és őt szolgálták. Eltiltja a nagyszigeti bírakat (*iudicum de Magna Insula*) attól, hogy az eladományozottak felett szokott kötelezettségeik vagy bármiféle rendkívüli adó miatt (*occasione debiti ipsorum consueti aut collectarum emergentium quovismodo*) joghatóságot követeljenek maguknak, érvénytelenít továbbá minden, az eladományozottakra vonatkozóan bármi módon kieszközölt korábbi adományt, s egyzersmind jelen adományáról kiváltságlevél kiállítását ígéri. — D. in insula B. Virginis, in festo Asscensionis D., a. eiusdem M° CC° LXX° septimo.

Eredeti: 14,5 × 10 cm. Hátlapra nyomott pecsétet tartó hártyszalag. — DL 966. (Mon. Pos. 25. 5.)

Katona: Hist. crit. VI. 723. (csonkán), Fejér V. 2. 408. („Ex analectis Fejérvári. Tomo II. nro DXLVIII.”), Budapest tört. okl. eml. I. 164. (az eredeti alapján)

¹ Vö. Zsoldos: Visegrád vármegye 30.

IV. László király említett adományát lásd RA 2764. sz.

171

1277. — bábonyi (*de Babun*) Tódor fia Sándor mester kérésére azt a háromeke-
(nov. 10. nyi, s mások földjeivel elegyesen fekvő (*inter terras aliorum mixtim sitam*)
után) Bábony földet Somogy megyében, amelyet Sándor állítása szerint egykor
Mária királyné hatalmasul (*potencialiter*) elvett tőle és boradó népeket
(*vinidatores suos*) telepített rá, miután a fehérvári káptalan által lefolytatott
vizsgálatról szóló káptalani jelentés alapján meggyőződött arról, hogy a
földet valóban Mária királyné vette el Sándor mester apjától, s az Sándor
örökölt földje (*terram ... hereditariam*), tartozékaival, ti. az erdőekkel, szőlők-
kel, rétekkel és kaszálókkal (*videlicet silvis, vineis, pratis et fenetis*) együtt
visszaadja Sándor mesternek. — D. p. m. ven. patris Petri episcopi
Wesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o septuagesimo septimo.

Eredeti: 40,5 × 16,2 (+ 4,4) cm. A kezdő I hiányzik. Enyhén foltos hártya. Fü-
gőpecsét lila és arany zsinórja. — DL 99 864. (Batthyány cs. körmendi lt. Acta
Antiqua, Alm. III. lad. 1. Babon n° 1.)

Wenzel XII. 206.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Írása azonos IV. László 1278. VI.
10. (DL 1002.) írásával, tehát a kir. kancelláriában állították ki.” [Az RA
2868. sz. oklevélről van szó.] — Az oklevél hozzávetőleges napi kelte an-
nak alapján határozható meg, hogy a jelen oklevélben Izabella királyné
kancellárjaként szereplő Péter veszprémi püspök elődje a királyné kan-
celláriájának élén, Fülöp váci püspök 1277. nov. 10-én szerepel utoljára a
királyné kancellárjaként (RA 2823. sz.).

172

1277.
nov. 15.
Fehérvár

(E) — Sene fia Gergelynek adományozza árkiányai [népeinek] Köved
nevű földjét.

Eredeti fényképe: DL 105 222. (Ernst-gyűjtemény)

Az oklevél szövege:

Nos E. [= Elisabeth] Dei gratia regina Hungarie memorie
commendantes significamus, quibus expedit, universis, quod nos
consideratis fidelitatibus et servitiorum meritis Gregorii filii Sene
quandam terram Arukibanensium nostrorum Keued vocatam usui trium
aratorum sufficientem in comitatu Camaruniensi existentem de gratia
nostre maiestatis eidem duximus conferendam cum omnibus utilitatibus
suis possidendam [!] et habendam in filios filiorum. Volumus, quod cum
presentes ad nos reportare fuerint, privilegium nostrum super ipsa
collatione dari faciemus. Datum Albe, [feria] secunda ante festum Sancte
Elisabeth, anno Domini M^o CC^o LXX° septimo.

Vö. a 167. sz. alatti oklevéllel.

173

1278.
jan. 20.
Buda

(E) — a Duna szigetén lévő Szt. Szűz egyház apácáinak (*sororibus ... ecclesie Beate Virginis de insula Danubii*) adományozza szakácsainak (*cocorum nostrorum*) Dorog (*Drug*) nevű földjét tartozékaival, ti. az erdővel, kaszálóval és szőlőkkel (*silva, feneto et vineis*) együtt, amely föld az esztergomi káptalan szintén Dorog (*Drug*) nevű földjével szomszédos és attól fűvönosztással van elválasztva (*cum herbis dividitur*), s az adományról kiáltáslevelet ígér. — D. Bude, in quind. Epiphanie D., a. eiusdem M^o CC^o LXX° octavo.

Eredeti: 14 × 7,5 cm. Hátlapjára nyomott pecsét töredékei. — DL 996. (Mon. Poson. 38. 33.)

Említi:

a) Márton alországbíró 1297. jún. 22. > esztergomi keresztes konvent 1297. júl. 9. — DL 1467. (Mon. VBud. 2. 10.)

b) Márton alországbíró 1297. jún. 22. > esztergomi keresztes konvent 1297. júl. 9. > budai káptalan 1459. aug. 7. — DL 1468. (Mon. Poson. 55. 27.)

15. századi másolata: DL 25 205. (Mon. VBud. 2. 61.)

Wenzel VIII. 395. (1272-re), Hazai oklt. 79., Budapest tört. okl. eml. I. 169. (mindhárom az eredeti alapján) — Kivonat: Mon. eccl. Strig. II. 790. — Az említést lásd Budapest tört. okl. eml. I. 306.

A másolat a *datatioból* csak a kelethelyet tartalmazza.

174

1278. okt. 28.
Sáros

(E) — meghagyja zsámboki Kozma fia Kozma ispánt Garadna föld birtokában.

Eredeti: 46,5 × 28 (5,5) cm. A kezdő E hiányzik. Bíbor és zöld selyemsodraton ép függőpecsét. — Archív Mesta Košic, Kassa város titkos lt. Garadna K. 2. (DF 269 474.)

Kivonat: M. Könyvszemle 1895. 234., Halaga: Archív mesta Košic 58.

Az oklevél szövege:

[E]lisabeth Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presens scriptum intuentibus salutem in domino sempiternam. Quoniam annorum et temporum frequens est volutio, ideo provida invenit ratio, ut quod perempnare debeat negocia, litterarum testimonio servaret inscriptio. Proinde ad universorum tam presentium, quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod cum consideratis fidelitatis et servitiorum meritis comitis Cosme filii Cosme de Sambuk dominus Stephanus illustris rex Hungarie felicitis recordationis socer noster karissimus et domina Elisabeth regina socrus nostra predilecta quandam terram reginalem Granna vocatam existentem iuxta fluvium Hernad eidem contulisset [!] perpetuo possidendam, et demum idem comes Cosmas domino Ladizlao inclito rege Hungarie consorte nostro et nobis in etate tenera constitutis in diversis expeditionibus regni nostri laudabiles impendisset famulatus variis se fortune casibus submitiendo et nos ipsius fidelitates ac servitia tam evidenter exhibita non velimus pertransire surda aure, tum ex debito officii nostri metiri debeamus merita singulorum, ipsam terram

Granna cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis, terra scilicet arabili, fluviis Hernad et Granna vocatis, prato, virgulto, silva et aliis circumstantiis universis spectantibus ad eandem prefato comiti Cosme et suis heredibus heredumque suorum successoribus consequenter reliquimus, permisimus, dedimus, donavimus, contulimus et tradidimus iure perpetuo pacifice et inrevocabiliter possidendam secundumque per collationem predicti domini regis Stephani et domine regine consortis eiusdem habuit, tenuit et possedit eo etiam iure plenitudine ac in eisdem metis, terminis et limitibus antiquis, in quibus per populos nostros super ipsa terra existentes est limitata ac possessa. In cuius rei perpetuam firmitatem, ut ne processu temporum per quempiam huiusmodi nostra collatio seu donatio valeat in irritum aliquatenus retractari, presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus magistri Ladizlay prepositi Waciensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo octavo, in villa Sarus, in festo Symonis et Jude apostolorum.

175

1278. (E) — János fia Péter esztergomi polgár (*civis Strigoniensis*) kérésére átírja és megerősíti az esztergomi káptalan Nyír (*Nyr*) föld ügyében kiállított [1268. évi] kiváltságlevelét (Mon. eccl. Strig. I. 560.). — D. p. m. mag. Ladyzlay prepositi Wachiensis, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o septuagesimo octavo.

Eredeti: 34,3 × 24,7 (+ 4) cm. Díszes kezdő E. Zöld zsinóron természetes színű kettőspecsét csekély töredéke. — Esztergomi káptalan m. lt. Acta radicalia 29. 1. 3. (DF 236 705.)

Magyar Sion III. 384., Wenzel IX. 208. (Magyar Sion alapján), Codex Strig. II. 126., Mon. eccl. Strig. II. 91. (az eredeti alapján)

Szentpétery Imre megjegyzése: „Pecsétdarab zöld selymen. — Azo-nos írás IV. László 1278. (Körmend, Apponyi 757.)-tel.” [Az RA 2878. sz. oklevélről van szó.]

176

1278. (E) — szekérnagyának, György mester budai polgárnak adományozza a vizsolyi ispánsághoz tartozó vendégtelepesei Középnémeti nevű földjét vagy falvát.

Tartalmilag átírta:

a) Köcski Sándor országbíró 1325. jan. 22. > egri káptalan 1339. > Kont Miklós nádor 1364. máj. 15. — Štátny Ustredný Archív SR, Pálffy cs. bazini ága Acta Czoboriana 12. (DF 266 087.)

b) Kont Miklós nádor 1364. máj. 15. (uo.), melynek *újkori másolata*: DL 90 825. (Csoma cs. devecséri lt.) és Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, Mohács előtti gyűjtemény 6. (DF 247 954.)

Említi: Köcski Sándor országbíró 1325. jan. 22. — Štátny Ustredný Archív SR, Pálffy cs. bazini ága Acta Czoboriana 6. (DF 266 082.)

Kivonat: Tóth: Miskolcon őrzött 4. sz.

A tartalmi átírás szövege (az *a*) tartalmi átírás alapján):

quasdam litteras excellentis et magnifice principisse domine Elizabeth^a Dei gratia illustris regine Hungarie in anno Domini M^{mo} CC^{mo} septuagesimo octo confectas ... continentes inter alia, quod cum magister Georgius maior plaustorum suorum reginalium civis Budensis in domo sua reginali a primevis sue pueritie temporibus fideliter serviendo desudasset et eidem de benignitate sue gratie reginalis iuxta sui meriti exhigentiam [!] providere seu respondere usque tunc comode nequivisset nolens ipsius fideles famulatus sine remunerationis premio preterire, quandam terram seu villam hospitum suorum ad comitatum de Vysl pertinentem Kuzepnempty vocatam cum omnibus circumstantiis suis, vineis videlicet terris arabilibus, fluvio Hornad,^b silvis et aliis utilitatibus suis spectantibus ad eandem sub ipsis metis, terminis et limitibus antiquis eodemque iure ac plenitudine, quibus per hospites suos reginales super ipsa terra existentes esset limitata et possessa, eidem magistro Georgio fideli suo et filiis ipsius ac universis eorum heredibus dedisset, donavisset et contulisset in perpetuum pacifice et irrevocabiliter possidendam

^a A *b*) tartalmi átírásban: Elizabeth

^b A *b*) tartalmi átírásban: Hernad

177

1278. (E) — István fia Mihálynak és feleségének adományozza a vizsolyi ispánsághoz tartozó vendégtelepesei Felnémeti nevű földjét vagy falvát.

Átírta:

a) budai káptalan 1304. ápr. 30. > (*tartalmilag*) Garai Miklós nádor 1380. okt. 29. — Štátny Ustredný Archív SR, Pálffy cs. bazini ága Acta Czoboriana 14. (DF 266 088.)

b) budai káptalan 1304. ápr. 30. > (*tartalmilag*) Kaplai János országbíró 1393. máj. 2. — DL 75 382. (Patay cs. lt. 14. 30.)

Mivel a két tartalmi átírás szövege számottevő mértékben eltér egymástól, mindkettő közlése szükséges.

Az *a*) átírás szövege:

unam capituli ecclesie Budensis patentem tenorem quarundam litterarum domine Elizabeth olym regine Hungarie privilegialium transscriptive in se habentem ... in quarum unius videlicet dicte domine Elizabeth regine littere privilegialis in anno gratie millesimo ducentesimo septuagesimo octavo confecte in prescriptis litteris memorati capituli Budensis patentibus feria quinta proxima ante octavas festi Beati Georgii martiris in anno Domini millesimo CCC^{mo} quarto emanatis transscriptive habentis tenore inter alia vidimus

containeri, quod ipsa domina Elizabeth regina consideratis fidelitatibus et servitiorum meritis comitis Michaelis Saxonis filii videlicet Stephani et uxoris sue nutricis scilicet domini Ladizlai illustris regis Hungarie consortis sui karissimi, que eadem nutrix in domo domine Elizabeth regine predilecte socrus sue iugiter residens in officio nutricis primum dominam Margaretham sororem dicti domini sui regis et consequenter dictum dominum regem a primis cunabulis lactando et demum in domo sua continue commorans eadem in tenera constituta fideliter exhibuisset et devote, volens grata obsequia eiusdem nutricis et comitis Michaelis mariti sui condigno remunerationis premio recompensare, quandam villam seu terram hospitem suorum ad Wysl pertinentem Ffelnympty vocatam cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis universis litteris in eisdem specificatis eidem comiti Michaeli et nutrici uxori sue ac eorum heredibus heredumue suorum successoribus dedisset, donasset, contulisset et tradidisset iure perpetuo pacifice possidendam et tenendam

a b) átirás szövege:

quarundam duarum litterarum, unius capituli Budensis feria quinta proxima ante octavas festi Beati Georgii [m]artiris in anno M^{mo} CCC^{mo} quarto emanate tenorem litterarum quondam domine Elizabet inclite regine Hungarie privilegialium anno Domini M^{mo} ducentesimo LXX^{mo} octavo confectarum de verbo ad verbum transcriptive in se habentes premissam possessionem Felnempty Mychaeli Saxoni filio Stephani et uxori sue, nutrici scilicet quondam Ladizlai incliti regis Hungarie ... fidelibus servitiis et obsequiosis meritis eiusdem et eorundem heredibus in perpetuo possidendam datam et donatam fuisse

Az oklevél eredetijét az adományosok utódai 1380-ban már nem tudták bemutatni, mivel az „simulcum quibusdam aliis ipsorum instrumentis litteralibus tempore impacato ab ipsis casualiter forent alienate” (DF 266 088.).

178a és b

(1278
körüli)
Buda

(E) — megparancsolja a budai káptalannak, hogy kiküldött embere által vizsgálja meg hirdetői (*preconum nostrorum*) Tolna megyében lévő Dada (*Dada*) nevű földjének minőségét és nagyságát, majd pedig — mivel anyja [!], Erzsébet úrnő és a Szt. Szűz szigetén élő apácák (*domina Elisabeth mater nostra et sorores de insula Beate Virginis*) adományul kérték azt tőle — járja meg a föld határait és iktassa be az apácákat, s minderről tegyen jelentést. — D. Bude, tertio die Resurrectionis Domini.

Eredeti: 15 × 5,5 cm. Hátlapra nyomott pecsét töredéke. — DL 1023. (Mon. Pos. 46. 37.)

Hazai oklt. 81. (1278 körülre), Budapest tört. okl. eml. I. 175. (1278 körülre), Érszegi: Évszázadokon át 47. (1278. ápr. 3-i kelettel; fényképe: uo. I/12. b.), Levéltárak – kincstárak 203. (1278-re, magyar ford.) — Kivonat: Fenyvesi: Tolna 43. (68. sz.)

Évszám a kiadások szerint.

1279. (E) — a veszprémi egyháznak, azaz a káptalannak (*ipsi ecclesie et per consequens capitulo*) adományozza Csabán boradó kondicionáriusai földjét (*terram conditionariorum nostrorum in Chobya ... vinidatorum videlicet nostrorum*) Somogy megyében, amely a veszprémi egyház örökölt [!] birtokai (*possessiones ... hereditarias*) között fekszik. — D. p. m. mag. Ladizlai prepositi Waciensis, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o septuagesimo nono.

Átírta:

a) I. Károly király 1323. máj. 28. — Veszprémi káptalan m. lt. Csaba 5. (DF 200 807.)

b) I. Károly király 1323. máj. 28. > fehérvári keresztes konvent 1489. júl. 28. — Veszprémi káptalan m. lt. Csaba 15. (DF 201 506.)

Hazai okmt. V. 62. (az a) átírás alapján)

180

1279. (E) — érdemeiért Zerechmerius ispán fia Miklós ispánnak adományozza a Ráb (*Raab*) nevű királynéi föld (*terre nostre reginalis*) egy ekealjnyi darabját, amelyen selyemadó kondicionárius népeinek három háznépe (*tres mansiones populorum nostrorum conditionalium datores videlicet serici*) él, s amely az esztergomi káptalan jelentése szerint a királyi tárnokok és udvarnokok, valamint a szolgagyőri várnépbeliek (*castrensium Zulgageuriensium*), továbbá az örökös nélkül meghalt Wyda nemes földjeivel elegyesen (*mixtim*) fekszik; az adományos beiktatását tárnokai ispánjával (*per ... comitem tavarnicorum nostrorum*), Andrással végeztetvén el az esztergomi káptalan tanúbizonyosága mellett. — D. p. m. mag. Ladizlay prepositi Waciensis, au. [nostre cancellarii dilecti et fidelis nostri] a. D. M^o CC^o LXX° nono.

Eredeti: 43,5 × 31,5 (+ 5,3) cm. A kezdő E hiányzik. Restaurált, sérült hártya. Vörös és arany zsinóron természetes színű kettőspeccét restaurált töredéke. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia T. 6. (DF 248 640.)

Magyar Sion I. 838., Codex Strig. I. 75., Mon. eccl. Strig. II. 116. — Kivonat: Fejér VII. 5. 442.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Az írta, aki IV. László 1278. VI. 10. (DL 1002.) oklevelét.” [Az RA 2868. sz. oklevélről van szó.]

181

1279. (E) — Ponyt bán fiának, Lászlónak a kérését teljesítve bárói tanácsára (*baronum requisito super hoc saniori consilio*) meghagyja őt és fivéreit (*fratribus suis*) a Bála nevű királynéi föld (*terram reginalem Baala vocatam*) birtokában. A Borsod megyében, Eger mellett fekvő Bála nevű földet (*terram Baala vocatam prope Agriam in comitatu de Borsod*), amelyen királyi agarászok és királynéi népek éltek (*super qua populi sui [sc. regis] liciscarii et etiam populi reginales residebant*) [V.] István király adományozta [László apjának,] Miskolc (*Myskoulch*) nb. Ponyt bánnak követségekből (*in deferendis legationibus*) szerzett érdemeiért felesége, E. [= Erzsébet] ki-

rálýné beleegyezésével (*de consensu*), amint azt [V.] István király privilégiuma (RA 1842. sz.) és E. [= Erzsébet] királyné pátens oklevele (87. sz.) tartalmazza. — D. p. m. mag. Ladizlai prepositi Waciensis, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo septuagesimo nono.

Eredetije — Szentpétery kézírata szerint — a Batthyány cs. körmendi lt-ban, az Acta antiqua, Alm. II. lad. 4. n° 64. szám alatt volt.

Hazai okmt. VIII. 201.

182

1279. — kátai (*de Katha*) Mychedeus ispán fia Péternek adományozza csepelyi harcoló jobbágya (*exercitualis iobagionis sui de Chepel*), Pongrácz ötvenholdnyi (*iugera*) földjét.

Tartalmilag átírta: Garai Miklós nádor 1412. jún. 23. > (*tartalmilag*) Bátori István országbíró 1436. dec. 4. — DL 44 118. (Múz. Törzsanyag)

Borsa: Csepely 28. — Kivonat: uo. 7. sz.

A királyné oklevele az átírás szerint *anno Domini millesimo CC^{mo} septuagesimo nono* kelt és *patens* volt.

183

1280. (E) — anyjának [!] (*matris nostre*), a Szt. Szűz szigetén élő (*de insula Beate Virginis gloriose*) Erzsébet úrnőnek a kérésére a hercegséghez tartozó (*ad ducatum pertinentes*) óbudai (*de veteri Buda*) Donatus fia Columbanust, Poula fia Iwant, Chula fia Kata-t, Loduig fia Pétert és Farkas fia Pétert, akik [IV.] Béla király idején Pest megyében a Nemes (*Nemus*) nevű földön éltek, a szigeti Szt. Szűz egyház oly módon való örökös szolgálatára rendeli, ahogy a hercegséghez is tartoztak, s erről kiváltságlevél kiállítását ígéri. — D. Bude, in vig. Mathie ap. a. D. M° CC° octuagesimo.

Eredeti: 14,5 × 6,5 cm. Hátlapra nyomott pecsét nyoma. — DL 1061. (Mon. Pos. 38. 37.)

Wenzel IX. 279. (téves napi kelettel), Szabó: Kun László 188., Budapest tört. okl. eml. I. 185. — Kivonat: Bártfai Szabó: Pest megye 95. sz., Bakács: Pest megye 170. sz. — Facsimile: Szabó K.: Kun László 132.

184

1280. (E) — a veszprémi prépostnak és a káptalannak adományozza Somogy megyében a királynéi pohárnokok és bocsárok egész földjét a Somberény melletti nagy Berény falu területéből.

Eredeti: 43,5 × 15,3 (+ 4,5) cm. Nagy kezdő E. Kis mértékben sérült hártya. Függőpecsét zöld zsinórja. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 6. A. (DF 200 703.) — ugyanott *újkori másolat* is.

Átírta:

a) Fenenna királyné 1291. > Ágnes királyné 1300. okt. 23. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 6. C. (DF 200 759.)

b) I. Károly király 1323. máj. 28. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 17. (DF 200 809.)

Tartalmilag átírta: Márton alországbíró 1294. aug. 6. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 13. (DF 200 734.)

Wenzel IV. 221. (a b) átírás alapján), Gutheil: Veszprém okmt. 82. (az eredeti alapján, a következő szám alatt közölt oklevél variánsaként)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Elisabeth Dei gratia regina Hungarie universis presentes litteras inspecturis salutem in Domino sempiternam. Et si cunctis de nostra sperantibus gratia adesse et prodesse velimus et t[eneamur]^a ex debito honestatis, illis tamen pre ceteris specialius respondere volumus repensivis gratuitis, ut debemus, quorum nos inducunt merita graciosae et monent fidelitates eximie et insignes. Hinc est, quod universis tenore presentium ignotescat, quod cum nos de manu venerabilis patris domini Pauli bone memorie quondam episcopi ecclesie Vesprimiensis, cuius presules pro tempore constituti ex prerogativa eiusdem ecclesie et eximia libertate reginas Hungarie inungunt et coronant, in qua quidem ecclesia est sedes reginalis, in reginam Hungarie inuncte fuisset et Deo propitio suscepisset pariter reginale diadema, tunc temporis in corde nostro votum vovissemus speciale eidem ecclesie Vesprimiensi ad instar et exemplum aliarum reginarum Hungarie iuxta morem solitum in possessione aliqua providere tamquam eius specialis patrona, cuius ad nos et ad alias reginas Hungarie constitutas pro tempore ius pertinet patronatus. Cupientes itaque votum huiusmodi debitum perducere ad effectum, totalem terram pincernarum et bochariorum nostrorum de territorio magne ville Beren iuxta Sumberen in comitatu Symigiensi constitutam, videlicet in terris fimatis ad culturam duorum aratorum et in terris campestribus, silvis et nemoribus ad quantitatem usus trium aratorum sufficientem et fenetum septem falcastrorum in eadem existens, prout ad mandatum nostrum capitulum Albensis ecclesie nobis in suis litteris remandavit numerum, qualitatem et quantitatem omnium premissorum eidem ecclesie Vesprimiensi ex mera liberalitate et certa munificentia reginali, a qua quidem ecclesia in rebus temporalibus multa beneficia nos meminimus et recognoscimus necessitatis nostre in temporibus recepisse, ad utilitatem et proprietatem prepositi et capituli ipsius ecclesie Vesprimiensis dedimus, donavimus et contulimus perpetuo et pacifice possidendam sitam mixtim per maxime cum aliis terris eiusdem ecclesie in eodem territorio de Beren constitutis, quas ab olim ipsa ecclesia Vesprimiensis quiete dinoscitur hactenus possedisse et per nobilem virum comitem Johannem filium Sydou sub testimonio eiusdem capituli Albensis prepositum et capitulum ecclesie Vesprimiensis prefate in corporalem possessionem et perpetuam tenutam eiusdem terre de Beren et omnium utilitatum et pertinentiarum suarum nullo contradicte apparente iussimus et fecimus introduci. Salva tamen libertate vinearum super eadem terra existentium remanente, de quibus eidem preposito et capitulo Vesprimiensis ecclesie taliter volumus et

ordinavimus responderi, quemadmodum populi de eodem comitatu Symigiensi alii super terris aliorum vineas possidentes respondere terrarum dominis ab antiquo tempore, cuius non extat memoria, consueverunt. Ut igitur huiusmodi donationis et collationis nostre series robur obtineat perpetue firmitatis, nec possit processu temporis irritari, presentes litteras dupplicis sigilli nostri munimine dari fecimus roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Ladizlai prepositi ecclesie Waciensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M^o CC^o octoagesimo.

^a Kiegészítve a b) átírás alapján.

A hozzávetőleges napi dátumra lásd a 188. sz. oklevélhez fűzött megjegyzést.

185

1280.
(szept. 26.
előtt)

(E) — veszprémi prépostnak és a káptalannak adományozza Somogy megyében a királynéi szekeresek, bocsárok és pohárnokok egész földjét a Somberény melletti nagy Berény falu területéből.

Eredeti: 49,2 × 23 (+ 4) cm. Díszes kezdő E. Lila és arany zsinóron természetes színű kettőspecsét töredéke. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 6. B. (DF 200 703.) — ugyanott *újkori másolat* is.

Átírta:

a) Fenenna királyné 1291. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 11. (DF 200 721.)

b) III. András király 1292. márc. 28. (ápr. 9.?) — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 12. (DF 200 723.)

c) I. Károly király 1323. máj. 28. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 17. (DF 200 809.)

Wenzel IV. 219. (a c) átírás alapján), Gutheil: Veszprém okmt. 82. (az eredeti alapján, az előző szám alatt közölt oklevél variánsaként) — Kivonat: Gutheil: Veszprém 310. (46. sz.)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Elisabeth Dei gratia regina Hungarie universis presentes litteras inspecturis salutem in omnium salvatore. Et si cunctis de nostra sperantibus gratia adesse et prodesse velimus et teneamur ex debito honestatis, illis tamen pre ceteris specialius respondere volumus repensivis gratuitis, ut debemus, quorum nos inducunt merita graciosia et monent fidelitates eximie et insignes. Hinc est, quod universis tenore presentium innotescat, quod cum nos de manu venerabilis patris domini Pauli bone memorie quondam episcopi ecclesie Wesprimiensis, cuius presules pro tempore constituti ex prerogativa eiusdem ecclesie et eximia libertate reginas Hungarie inungunt et coronant, in qua quidem ecclesia est sedes reginalis, in reginam Hungarie inuncte fuissemus et Deo propitio suscepissemus pariter reginale dyadema, tunc temporis in corde nostro votum vovissemus speciale eidem ecclesie Wesprimiensi ad instar et

exemplum aliarum reginarum Hungarie iuxta morem solitum in possessione aliqua providere tamquam eius specialis patrona, cuius ad nos et ad [a]lias reginas Hungarie constitutas pro tempore ius pertinet patronatus. Cupientes itaque votum huiusmodi debitum perducere ad effectum, totalem terram currierorum, bochariorum nostrorum ac pincernarum de territorio magne ville Beren iuxta Sumberen in comitatu Symigiensi constitutam, videlicet in terris fimatis ad culturam duorum aratorum et in terris campestribus, silvis et nemoribus ad quantitatem usus trium aratorum sufficientem et fenetum septem falcastrorum in eadem existens, prout ad mandatum nostrum capitulum Albensis ecclesie nobis in suis litteris remandavit numerum, qualitatem et quantitatem omnium premissorum simul cum omnibus vineis in eisdem terris existentibus ex mera liberalitate et certa munificentia reginali eidem ecclesie Wesprimiensi, a qua in rebus temporalibus multa beneficia nos meminimus et recognoscimus necessitatis nostre in temporibus recepisse, ad utilitatem et proprietatem prepositi et capituli ipsius ecclesie Wesprimiensis dedimus, donavimus et contulimus perpetuo et pacifice possidendam sitam mixtim per maxime cum aliis terris eiusdem ecclesie in eodem territorio de Beren constitutis, quas ab olim ipsa ecclesia Wesprimiensis quiete dinoscitur hactenus possedisse et per nobilem virum comitem Johannem filium Sydou sub testimonio eiusdem capituli Albensis prepositum et capitulum ecclesie Wesprimiensis prefate in corporalem possessionem et perpetuam tenutam eiusdem terre de Beren et omnium utilitatum ac pertinentium suarum nullo contradictore apparente iussimus et fecimus introduci. Ut igitur huiusmodi donationis et collationis nostre series robur optineat perpetue firmitatis, nec possit processu temporis irritari, presentes litteras dupplicis sigilli nostri munimine dari fecimus roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Ladizlai prepositi ecclesie Waciensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M^o CC^o octoagesimo.

A hozzátvetőleges napi dátumra lásd a 188. sz. oklevélhez fűzött megjegyzést.

186

- (1280.) *(E) — oklevelét, amelyben megparancsolta a fehérvári káptalannak, hogy emberével együtt vizsgálja ki: Bábonny valóban Tódor fia Sándor örökölt földje-e, továbbá mikor és mi módon idegenítették azt el tőle, említi a fehérvári káptalan k. n. [1280. évi] jelentése (Wenzel XII. 312.).

Izabella királynénak a káptalani jelentést átíró oklevele (lásd a következő számot) arra enged következtetni, hogy a királyné azonos tárgyú parancslevelet intézett Somogy és Tolna megye nemeseihez is, akik a káptalanhoz hasonlóan írásban tettek jelentést. — Az oklevél kiadásának éve a következő szám alapján határozható meg.

187

1280. (szept. 26. után) (E) — a Somogy megyéből való bábonyi (*de Babun*) Tódor fia Sándor mester kérésére annak bábonyi örökölt földje három ekealjnyi nagyságú felét, amelyet Sándor állítása szerint egykor Mária királyné hatalmasul (*potencialiter*) elvett tőle és boradó kondicionáriusainak (*conditionalibus reginalius vini scilicet datoribus*) adta használatra, miután a fehérvári káptalan — amelynek jelentését (Wenzel XII. 312.) átírja —, valamint a Somogy és a Tolna megyei nemesek által lefolytatott vizsgálat alapján Sándor állításainak igazsága még jobban bebizonyosodott, mint korábbi kérelme idején,¹ a földet tartozékaival együtt visszaadhatja Sándor mesternek, s a boradóknak örök hallgatást parancsol ez ügyben. — D. p. m. ven. patris Thome episcopi Vachyensis, au. n. canc. a. D. M^o CC^o octuagesimo, regni [!] au. n. octavo.

Eredeti: — Szentpétery Imre kézirata szerint — a Batthyány cs. körmendi lt-ában volt (Acta Antiqua, Alm. III. lad. 1. Babon n° 2.) és „Nagyon szép ép kettős pecsét van rajta” — fényképe: DL 104 895.

Wenzel XII. 299.

¹ Vö. 172. sz.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Írása azonos a IV. László király 1283. VII. 23. (Sopr. F. 1. 1.) oklevelének írásával!” [Az RA 3248. sz. oklevélről van szó.] — Tamás váci püspök első ízben 1280. szept. 26-án szerepel Izabella királyné kancellárjaként (Hazai okmt. VI. 258.), így az ő kezétől kelt 1280. évi oklevelek szept. 26. utánra, a királynéi kancellárként elődjét, László váci prépostot megnevezők pedig szept. 26. előtthe helyezhetők.

188

- (1281. júl. 1. előtt) *— oklevelét, amellyel megerősítette Mária királyné [1269. évi] oklevelét (77. sz.), említi az esztergomi káptalan 1281. júl 1-i oklevele (Wenzel IX. 307.).

189

1281. (E) — Bagun fia Kozmának, kamarája mesterének, valamint testvéreinek, Lukácsnak és Benedeknek adományozza Fejér megyében a Lórév mellett fekvő Tamási nevű királynéi földet.

Eredeti: 32 × 19 (+ 3,5) cm. A kezdő E hiányzik. Függőpecsét vörös zsinórja. — DL 1105. (NRA 1503. 21.)

Fejér V. 3. 96. („E Dipl. Hung. p. 459. sqq.”) — Kivonat: Bakács: Pest megye 181. sz.

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

[E]lisabeth Dei gratia regina Hungarie omnibus, ad quos presentes litteras pervenerint, salutem in salutis largitore. Ab officio reginalis celsitudinis non est alienum optata remedia petentium desideriiis adhibere cum a gratia principali inferiorum dependeat consolamen. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod

consideratis fidelitatibus et servicionum meritis Cosme filii Bagun magistri camere nostre, Lukach et Benedicti fratrum suorum uterinorum, quibus se in curia nostre celsitudinis continue famulantes gratos reddiderunt et acceptos in aliquali remunerationis stipendio in recompensationem fidelitatum et servicionum suorum eisdem occurrere cupientes de benignitate gratie nostre quandam terram nostram Thamasy vocatam in comitatu Albensi prope Loreu existentem, super qua quondam servi nostri pertinentes ad Magnam Insulam residebant, nunc autem hospites nomine nostro congregati commorantur cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis universis, insula videlicet aque Danubii, loco piscature in ipso Danubio et etiam extra Danubium in paludibus existentibus, fenilibus et aliis circumstantiis spectantibus ad eandem, prout servi nostri primitus obtinebant et postmodum hospites super ipsa terra residentes possident, exhimendo a iudicio et iuridicione [!] comitis de Magna Insula pro tempore constituti in ipsis metis, terminis et limitibus, in quibus per populos nostros est possessa, eisdem magistro Cosme, Lukach et Benedicto et per eos suis heredibus heredumque suorum successoribus consequenter dedimus, donavimus et contulimus iure perpetuo pacifice et irrevocabiler possidendam. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Thome Dei gratia episcopi Waciensis, aule nostre cancellarii et comitis de Plys fidelis nostri anno Domini M^o CC^o octuagesimo primo.

190

1281. (E) — István testvér, a meszesi Szt. Margit monostor apátja (*abbas monasterii Sancte Margarete de Mezes*) kérésére visszaadja a monostornak a zilahi vám éves jövedelmének ötödrészét (*quintam partem proventuum tributi de Zyloh annualem*), amelyet Anna királyné, III. Béla (*tercii Bele regis Hungarie*) király felesége adományozott a monostornak. Az adományt utóbb Mária királyné, IV. Béla király (*Bele regis quarti*) felesége, némileg megváltoztatva (*immutando*) azt, az apát által bemutatott kiváltságlevelével (79. sz.) megerősítette. — D. p. m. ven. patris Thome Dei gratia episcopi Waciensis, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o octuagesimo primo.

Eredeti: 35 × 13,5 (+ 2,5) cm. Nagy kezdő E. Függőpecsét zöld zsinórja. — DL 28 573. (Kolozsmonostori konvent o. lt., Neoregstrata, Szolnok Med. E. 23.)

Átírta: kolozsmonostori konvent 1839. nov. 15. — uo.

Fridvalszky: Miner. Transsilv. (az ajánlásban), Katona: Hist. crit. VI. 860. (Fridvalszky: Miner. Transsilv. alapján), Fejér V. 3. 94. (a Hevenes-gyűjtemény alapján, hibás), Deutsch – Firnhaber: Urkundenbuch I. 123., Documente priv. ist. Rom. C. II. 231. (román ford.) — Kivonat: Tentamen 137., Jakó: Erdélyi okmt. I. 389. sz.

191

1281. (E) — csicsói Mortun fia Mortunus mester és Boksa fia Tamás kérésére átírja és megerősíti hitvесе, [IV.] László király [1279. évi] privilégiumát a Sikár nevű királynéi föld adományozásáról.

Eredeti: 29,5 × 11,5 cm. Hátlapra nyomott pecsét töredéke. — DL 1043. (NRA 1503. 18.)

Fejér V. 3. 95. („Ex autographo Dipl. Hung. Széchényi p. 463. sqq.”)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Elisabeth Dei gratia regine Hungarie omnibus Christi fidelibus presentium notitiam habituris salutem in salutis largitore. Universis tenore presentium volumus fieri manifestum, quod magister Mortunus filius Mortun et Thomas filius Boxa de Chychou ad nostram accedentes presentiam exhibuerunt privilegium domini Ladislai illustris regis Hungarie consortis nostri karissimi super collatione terre reginalis Sykar vocate confectum petens cum instantia, ut ipsum privilegium ratum, gratum et acceptum habere ac nostro dignaremur privilegio confirmare. Cuius tenor talis est: (*Következik IV. László 1279. évi privilégiuma, lásd RA 3024. sz.*) Nos igitur iustis et legitimis petitionibus ipsorum magistri Mortunus et Thome acquiescentes, considerantes presertim fidelitates et servitia ipsorum in diversis expeditionibus regni nostri ob fidelitatem corone regie impensa, prefatam terram Sykar de beneplacito et consensu barronum [!] nostrorum cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis universis dedimus et reliquimus eisdem magistro Mortunus et Thome ac eorum heredibus consequenter perpetuo ac pacifice possidendam, privilegium domini nostri regis prefati de verbo ad verbum presentibus insertum confirmantes. Introduci faciendo eosdem in corporalem possessionem terre predictae Sykar per Thogodou bilotum hominem nostrum sub testimonio capituli Hantensis fidelium nostrorum, quorum inquisitioni commiseramus ipsum factum nemine contradicatore existente presentibus commetaneis et vicinis omnibus ipsius terre, sicut per litteras capituli memorati nobis constitit evidenter. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes concessimus litteras duplicis sigilis sigilli [!] nostri munimine roboratas. Datum per manus magistri Pauli prepositi Wesprimiensis, aule nostre vicecancellarii fidelis nostri anno Domini M° CC° LXXX° primo.

192

1281. (E) — Isaan nb. (*de genere Isaan*) Junk ispánt és fiát, Jánost meghagyja a Dráván túli részekben (*in partibus transdrawanis*) lévő Varbóc (*Wrbouch*) és Ebris (*Ebres*) földek birtokában, megerősítve férje, [IV.] László király kiváltságlevelét (RA 3056. sz.). A földeket ugyanis korábban Mária királyné elvette tőlük és lónyai disznópásztorai használatába (*usui pastorum porcorum suorum de Lona*) adta, ám [IV.] László király most — megtudván, hogy a birtokok azok örökölt földjei (*terras eorum hereditarias*) — tartozékaikkal együtt visszaadatta nekik. — D. p. m. ven. patris Thome Dei gratia episcopi Waciensis, a[u]le n. canc. et comes de Plys f. n. a. D. millesimo ducentesimo octuagesimo primo.

Eredeti: 39 × 23 (+ 4) cm. A kezdő *E* hiányzik. Bevágások a függőpecsét zsinórzatának. — Arhiv Hrvatske Akademije, Diplomata latina 2. 57. (DF 230 219.)

Említi: Erzsébet királyné 1282.

Smičiklas VI. 400. — Az említést lásd a 140. sz. alatt.

193

1281. (E) — az országban támadt zavarok miatt (*propter diversa incommoda et multiplicia scandala in regno nostro emergentia*) többen adományul kérték harcosai Epöl falubeli (*de villa Epel*) jobbágyainak, Chomou fia Mycou billogosnak (*biloti*), valamint atyafiainak (*fratrum eiusdem*), Istvánnak és Simonnak a földjét, ám mivel ezen jobbágyai földjét törvényesen senkinek sem adományozhatja el (*tamen quia terram ipsorum iobagionum nostrorum cuiquam conferre legitime non possumus*), a földet, amely örökölt jogon tartozik hozzájuk (*terram, que ad ipsorum ... ius hereditarium pertinere et spectare dinoscitur*), meghagyja nekik tartozékaival együtt, s egyúttal ígéretet tesz arra, hogy azt senkinek sem fogja eladományozni, és a nevezetteket megtartja szokott szabadságaikban (*in suis libertatibus consuetis*), továbbá örök hallgatást parancsol a föld ügyében fellépni akaróknak. — D. p. m. ven. patris Thome Dei gratia episcopi Waciensis, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o octuagesimo primo.

Eredeti: 29 × 24,1 (+ 3) cm. A kezdő *E* hiányzik. Zöld és arany zsinóron természetes színű kettőspecsét töredékei. — Esztergomi káptalan m. lt. Acta radicalia 26. 1. 16. (DF 236 495.)

Magyar Sion III. 462., Codex Strig. II. 136., Wenzel IX. 300. (Magyar Sion alapján), Mon. eccl. Strig. II. 149. (az eredeti alapján)

194

1281. — beleegyezését (*consensus*) nyilvánítja [abba, hogy IV. Béla király visszaadta a visegrádi Szent András monostornak Visegrádon azt a dunai vámot, amelyet I. László király adott a monostornak, utóbb azonban elidegenítették attól]. — Anno 1281.

Említi: Gyöngyösi Gergely pálos generális inventariuma 86. — Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtára Cod. Lat. 135.

Győrffy: Pilis megyei monostorok 282., Documenta artis Paulinorum III. 223.

195

1281. *— átírja anyósa, Erzsébet királyné [1277. évi, Alkomarica birtok pozsegai Pál fia Ambrus részére történő adományozását írásba foglaló] oklevelét (114. sz.).

Említi:

a) Szepesi Jakab országbíró 1377. máj. 24. — Hunyady cs. Űrményi lt., Štatný Oblastný Archív v Nitre, Ivanka pri Nitre

b) Kassa város levéltárának 1505 körül készült jegyzéke. — Archív mesta Košic, Scheutzlichov inventár fol. LXVI. (DF 287 451.)

Az a) említést lásd a 114. sz. alatt.

A b) említés szövege:

Littere Elizabeth regine pro Ambrosio de Posoga super possessione terre Olkomarica cum metis descriptis. Datum 1281.

196

1282.
jan. 13.
Kölesér

(E) — Gutkeled nb. (*de genere Guthkeled*) Kozma ispán fia Kozma mesternek adományozza főként az apósa, [V.] István iránt Feketehalomnál (*in Feketeu holm*) tanúsított hűségéért Szatmár (*Zothmar*) megyében a Ragáld (*Ragald*) nevű királynéi földet vagy falut (*terram seu villam nostram*), mely az Ér (*Eer*) mellett fekszik és a szatmári vár egy örökös nélkül meghalt jobbágyaé volt, s amelyre M. [= Mária] királyné vendégtelepeseket (*hospites*) gyűjtött össze. A birtokot olyan jogon adja, ahogy azt már korábban [V.] I. [= István] király és felesége, E. [= Erzsébet] is tették okleveleik szerint (RA 1892. sz. és 86. sz.), s minderről privilégium kiállítását ígéri. — D. in Kuleser, in oct. Epiphanie D., a. eiusdem M° CC° octuagesimo secundo.

Eredeti: 18,2 × 9,5 cm. Hátlapra nyomott természetes színű pecsét csekély töredékei. — DL 76 161. (Zichy cs. zsélyi lt. 1. A. 11.)

Fejér VI. 2. 406.

197

1282.
márc. 28.

(E) — szekérnagyának (*maior plaustorum nostrorum*), Kozma mesternek és atyafiainak (*fratribus suis*), Lukácsnak és Benedeknek adományozza — kérésüket teljesítve — harcoló népeinek Onár nevű földjét (*terram nostrorum exercituum populorum nostre collationi et iurisdictioni spectantem Wynar vocatam*) Tolna megyében, annak tartozékaival együtt, amely földön csak kevés harcos nép él, és amely határos az adományosok Fonó (*Funov*) nevű örökölt földjével, kivéve azt előbbeni állapotából (*a priori conditione et statu ac potestate exercituum populorum nostrorum exemptam penitus et exceptam*). — D. p. m. ven. patris Thome episcopi Waciensis, au. n. canc. a. D. M° CC° octuagesimo secundo, quinto Kal. Apr.

Eredeti: 44 × 18,5 (+ 4) cm. A kezdő E hiányzik. Vörös zsinóron természetes színű kettőspecsét darabjai. — DL 1119. (NRA 1503. 22.)

Átírta: Fenenna királyné 1291. — DL 1120. (NRA 1503. 22.)

Fejér V. 3. 126. („E diplom. Hung. p. 472.”, Erzsébet idősebb királyné okleveleként), Hazai okmt. VI. 276. (az eredeti alapján)

198

1282.
jún. 30.

(E) — a sárosi területben (*in districtu de Sarus*) lévő Szilva (*Scylwa*) nevű királynéi falut (*villam nostram*), ahol örök (*speculatores*) élnek, s amelyet korábban [udvari] ifjának (*iuvenis noster*), mérai (*de Mera*) Julia fia Mihálynak adott (333. sz.) érdemeiért haszonélvezetre (*ad usumfructum eiusdem, ut eo uteretur et fruatur*), most tartozékaival együtt tulajdonul

(*tanquam in proprietatem, ut ususfructus quasi consolidationis iure cum proprietate concurrat*) adományozza neki, kivéve azt az ott élő örök állapotából (*a statu priori speculatorum inibi elegantium absolutam penitus et exemptam*). — D. p. m. ven. patris Th. [= Thome] divina miseratione episcopi Waciensis, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo CC° octuagesimo secundo, pridie Kal. Jul.

Átírta: IV. László király 1282. júl. 9. (?) — DL 38 955. (Berthóty cs. lt. 1.)
RA II/2–3. 290.

199

(1282.)
dec. 7.
Buda mellett

(E) — megparancsolja a somogyvári apátnak és konventjének, hogy küldje ki megbízottját, akinek jelenlétében tárnoka, András beiktathatja [udvarának] ifját, Bagun fia Lukácsot hirdetői Atád nevű földjének birto-
kába Somogy megyében; a beiktatásról, az esetleges ellentmondók meg-
idézéséről és a háznépek számára pedig tegyen jelentést.

Átírta:

a) somogyi konvent é. n. > Izabella királyné 1284. — DL 1159. (NRA 200. 3.)

b) somogyi konvent é. n. > Izabella királyné 1284. > pécsi káptalan 1309. ápr.
— Hrvatski Državni Arhiv, Draskovich cs. lt. Arch. Maius 12. 4. (DF 283 662.)

c) somogyi konvent é. n. > Izabella királyné 1284. > somogyi konvent 1401.
okt. 15. — DL 42 770. (Múz. Törzsanyag)

Fejér V. 3. 224. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján), Hazai okmt. VI. 307. (a b) átírás alapján) — Kivonat: Borsa: Somogyi konvent I. 24. sz.

Az oklevél szövege (az a) átírás alapján):

E. [= Elisabeth] Dei gratia regina Hungarie fidelibus suis abbati et conventui Symigiensi salutem et gratiam. Lucachus filius Bagun iuvenis noster, qui ex parte domini nostri regis super debellatione Comanorum et optenta victoria contra eosdem nobis gaudium nunciavit, petivit a nobis sibi dari quandam terram preconum nostrorum Athad vocatam in comitatu Symigiensi existentem dicendo super ipsa circa sex mansiones residere. Unde mandamus fidelitati vestre precipiendo, quatenus mittatis unum ex vobis sub cuius testimonio Andreas tavarnicus noster reambulet dictam terram presentibus commetaneis et vicinis ac statuati eidem Lucachio, iuveni nostro cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis universis, si non fuerit contradictum, contradictores autem, si qui fuerint, ad nostram citet presentiam ad terminum competentem, et post hec diem citationis et terminum assignatum ac nomina citatorum et numerum mansionum in predicta terra residentium nobis in vestris litteris fideliter rescribatis. Datum prope Budam, in crastino Sancti Nicolai confessoris.

A Hód-tavi csata, amelyre az oklevél vélhetően utal, 1282. szept. 17. és okt. 21. között zajlott le (lásd Zsoldos: Hód-tó 96.), így az oklevél legvalószínűbben 1282-ben kelt.

200

1282. (E) — írásba foglalja a kegyurasága alá tartozó hántai káptalan vendégtelepeseinek és népeinek adózási és igazságszolgáltatási kiváltságait.

Átírta:

a) Erzsébet királyné 1326. szept. 3. — Veszprémi káptalan m. lt. 210. Hanta 4. (DF 200 822.)

b) Erzsébet királyné 1326. szept. 3. > Zsigmond király 1412. aug. 19. — Veszprémi káptalan m. lt. 547. Hanta 9. (DF 201 170.)

Az oklevél szövege (az a) átírás alapján):

Elyzabeth^a Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fide[li]bus ta[m] presentibus, quam futuris presentes litteras inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod cum ecclesia Beati Mychaelis de Hanta, que a tempore sue foundationis immediate ad reginalem pertinuit potestatem, propter discrimina temporis inpacati per devastationes plurimorum in suis facultatibus graviter sit collapsa et fere ad exinanitionem virtutis extreme deventa, sicut ex veridica relatione capituli eiusdem ecclesie et aliorum quamplurium nobis constitit manifeste, nos ex officio patronatus ad bonum statum eiusdem ecclesie Hantensis, ut tenemur, prospicere volentes, ne in ipsa ecclesia, que floruit temporibus retroactis, propter defectum bonorum temporalium divine laudis organa suspendantur, ob reverentiam Beati Mychaelis archangeli totam collectam populorum eiusdem ecclesie Hantensis quocumque tempore indicendam, tam hospitum videlicet, quam aliorum cuiuscunque conditionis existant capitulo ipsius ecclesie Hantensis in perpetuam nostram elemosinam duximus conferendam. Volentes, ut de cetero nullus collectorum, nec denariorum videlicet seu victualium hospites sive populos ipsius ecclesie occasione collecte alicuius presumat vel debeat molestare. Ceterum concessimus hospitibus et populis eiusdem ecclesie Hantensis, quod in presentia nullius iudicis astare teneantur, nisi in nostra curia specialiter iudicentur, sicut antiqua libertas eiusdem ecclesie id requirit. Volumus enim, quod si qui agere voluerit contra ipsos, in curia nostra iudiciario ordine experiri debeant cum eisdem. Inhibemus insuper et districte precipimus, quod nullus borronum [!],^b comitum seu iudicum super populos prefate ecclesie nostre Hantensis descensum presumat facere violentum. Si qui autem transgressores mandati nostri extiterint, indignationem regiam et nostram sentient graviter incurrisse. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Thome Dei gratia episcopi Waciensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M^o CC^o octuagesimo secundo.

^a A b) átírásban: Elizabeth

^b A b) átírásban: baronum

1282. (E) — Anyas fiainak: András, Baach és István gyaláni (*de Gyalan*) nemeseknek, kérésüket teljesítve, visszaadja Gyalán (*Gyalan~Gyalam*) nevű örökölt földjüket (*terram eorum hereditariam*), miután a Tolna megyei nemesektől meggyőződött arról, hogy az valóban az övék, s egyúttal felsorolja a föld szomszédosait. A földet ugyanis Mária királyné idejében a királynéi hirdetők Büssü falubeli népei (*populi preconum reginalium de villa Busu*) Mária királyné határozatából (*auctoritate*) hatalmasul elfoglalták, s bár Mária királyné halála után a föld visszajuttott Anyas fiainak a kezére, mégis most, a királynéi földek általános meghatárolásakor (*nunc ... in generali reambulatione terrarum reginalium*) a büssüi népek királynéi föld címén (*nomine terre reginalis*) azt maguknak határoltatták el. — D. p. m. ven. patris Thome Dei gratia episcopi Waciensis, au. n. canc. et comitis de Plys f. n. a. D. M^o CC^o octuagesimo secundo.
- 202
- (1283. márc. 31. előtt) *— oklevelét, amellyel Domokosnak adományozta Fejér megyében a Ladány nevű királynéi földet az azon élő népek nélkül, említi saját, 1283. márc. 31-i oklevele (lásd a következő számot).
- 203
1283. márc. 31. Esztergom (E) — elveszi Domokos egykori visegrádi várnagytól (*quondam castellanus de Wysegrad*) a korábban a rajta élő népek nélkül (*preter populos super eadem terra existentes*) neki adományozott Fejér megyei Ladány nevű királynéi földet (*terram nostram reginalem Ladán vocatam in comitatu Albensi constitutam*). Domokos ugyanis három embert, akiket az ottani népek közül (*de populis*) hozzá [ti. a királynéhez] küldtek, a királynéi kúria előtt (*ante nostram curiam*) megveretett, utóbb a faluból elköltözési engedélyért a királynéhez fordulók közül (*aliis populis ipsius ville per nos ad recedandum licenciatis habere volentibus*) többeket lefogatott és kettőt megölt, továbbá két királynéi tárnokot, akiket a [királyné] az élelmiszeradó beszedésére Fejér megyébe küldött (*duos thawarnicos nostros ad exigenda victualia in comitatu Albensem per nos missos*), Ladány faluban foglyul ejtett, köldökig földbe ásatott (*usque ad umbilicum terra defossos fecisset sepeliri*) és megölt. Mindezen tetteiért, amelyeket az ország hűtleneivel (*cum infidelibus regni nostri*) követett el, a bárók és a nemesek kérésére a királytól és tőle kegyelmet kapott, Ladány földet azonban, mivel Domokos, megmaradván Visegrád várában (*manendo in castro Wysegrad*), a veszprémi királynéi egyház szentendrei és kecskeszigeti birtokait (*possessionum ipsius ecclesie nostre Wesprimiensis de Sancto Andrea et de Kechkescygeth vocatarum*) lerombolta és elnéptelenítette, elveszi tőle és a király beleegyezésével a veszprémi egyháznak, ahol a magyar ki-

rálynékat koronázni szokták (*ecclesie Beati Mychaelis archangelii de Wesprimio, in qua consueverunt regine regni Hungarie coronari*), adja, érvénytelenítve Domokos korábbi, Ladány adományozására vonatkozó okleveleit, a veszprémi egyháznak pedig kiváltságlevelet ígérve. — D. Strigoni, in oct. medii quadragesime, a. D. M° CC° LXXX° tertio.

Eredeti: 21,7 × 11 cm. Hátlapra nyomott pecsét nyoma. Restaurált, sérült hártya. — Veszprémi kápt. m. lt. Ladán 1. (DF 200 706.)

Fejér VII. 2. 97. (hibákkal), Gutheil: Veszprém okmt. 86. (fényképe: uo. 12. sz.) — Kivonat: Bártfai Szabó: Pest megye 105. sz., Gutheil: Veszprém 311. (49. sz.; fényképe: uo. 6. sz.), Bakács: Pest megye 185. sz.

204

(1283.)
szept. 15.
Buda

(E) — megparancsolja a fehérvári káptalannak, hogy adja tanúbizony-ságképpen megbízottját embere, Chepan fia Lőrinc mester, a királynéi asztalnokok kancellárja mellé, hogy az beiktassa Tamás váci püspököt, királynéi kancellárt és atyafiait a Somogy megyei Véte nevű királynéi földek vagy falvak birtokába, s ezt követően tegyen jelentést.

Átírta: fehérvári káptalan k. n. > Izabella királyné 1284. — Štátny Oblastný Archiv v Košiciach, Rozsnyói püspökség lt., Oklevelek R. 11. (DF 259 030.)

Fejér V. 3. 212. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján)

Az oklevél szövege (az átírás alapján):

E. [= Elisabeth] Dei gratia regina Hungarie fidelibus suis capitulo Albensi salutem et gratiam. Venerabilis pater Thomas episcopus Waciensis aule nostre cancellarius fidelis noster ad nostram accedens reverenter presentiam sibi et fratribus suis Cristoforo scilicet, comiti Johanni et Stephano petivit a nobis dari et conferri quasdam terras seu villas nostras reginales Weyteh vocatas in comitatu Symigiensi existentes, super quibus conditionales tavarnici reginales dicuntur residere. Verum cum nobis de qualitate et quantitate terrarum earundem ad plenum veritas non constet, mandamus fidelitati vestre precipiendo, quatenus mittatis unum ex vobis fidedignum, sub cuius testimonio magister Laurentius filius Chepani cancellarius dapiferorum nostrorum homo noster reambulet prenotatas terras Weyteh nuncupatas sub metis veteribus et antiquis presentibus commetaneis omnibus et vicinis ac statuatis easdem ipsi episcopo Waciensi et fratribus suis memoratis, si non fuerit contradictum, contradictoribus, si qui fuerint, ad nostram presentiam evocatis, et post hec qualitem et quantitatem terrarum earundem ac totius facti seriem nobis fideliter rescribatis. Datum Bude, octavis nativitatís Virginis Gloriose.

Az oklevél keltezéséből hiányzó évszámot a királyné átíró oklevele alapján lehet meghatározni.

205

1283. szept. 28. (E) — jóváhagyja, hogy rokona, a király nővére, Erzsébet asszony, a Szt. Szűz szigetén élő apáca (*domina Elisabeth, sanctimonialis de insula Virginis Gloriose, nostra cognata karissima, ... Hungarie regis soror*) a veszprémi egyháznak (*Beatissimi Mychaelis archangeli monasterio, videlicet Vesprimiensi*) adta (254. sz.) apja, [IV.] István király lelki üdvéért Somogy megyében a Berény nevű királynéi falut (*quandam villam nostram reginalem Beren nomine in provincia Symigiensi sitam*), amelyet tőle kapott szabad rendelkezési joggal korábban (334. sz.), s maga is adományozza azt a veszprémi prépostnak annál is inkább, mert szavahihető emberek jelentéséből megtudta, hogy Berényt már [IV.] Béla király felesége, Mária királyné a veszprémi egyháznak adományozta, ám annak a mostani időkben történt feldúlásakor (*in destructione Vesprimiensis ecclesie ... nostris in temporibus facta*) az erről az adományról kiállított kiváltságlevet szétépték és pecsétje is nagyrészt megsérült, amint azt neki be is mutatták. Ezenfelül Erzsébet asszony kérésére a veszprémi egyháznak adományozza ugyanazon Berény faluban azt a nyolc udvarnokháznépet (*udvornicorum mansiones*), amelyeket a királytól kapott Fejér megyei birtokaiért, ti. a nagy Ladány faluért és a Fehérvár mellett, a Sár folyón túl fekvő Győri nevű faluért (*videlicet villam magnam Ladan et aliam villam, nomine Geury, in comitatu Albensi super fluvium Saar prope Albam*) cserébe. — D. p. m. ven. patris Th. [= Thome] Dei gratia episcopi Waciensis, au. n. can. f. n. a. D. M° CC° LXXXIII°, III° Kal. Octobris.

Eredeti: 49,7 × 39 (+ 6) cm. A kezdő E hiányzik. Zöld és ezüst zsinóron természetes színű kettőspecsét töredéke. — Veszprémi kápt. m. lt. Nagy et Kis Berén 8. (DF 200 708.) — ugyanott *újkori másolat* is.

Átírta: I. Károly király 1323. júl. 18. — Veszprémi kápt. m. lt. 198/1. Nagy et Kis Berén 16. A. (DF 200 814.)

Említi: IV. László király 1283. nov. 28. > I. Károly király 1323. júl. 18. — Veszprémi kápt. m. lt. 198/1. Nagy et Kis Berén 1. A. (DF 200 814.)

Wenzel IV. 257. (az eredetiről készült másolat alapján), Gutheil: Veszprém okmt. 87. (az eredeti alapján) — Kivonat: Gutheil: Veszprém 311. (50. sz.) — Az említést lásd Wenzel IV. 255., vö. RA 3272. sz.

Mária királyné itt említett oklevelét lásd a 80. sz. alatt.

206

- (1283.) nov. 29. Fehérvár (E) — megparancsolja a fehérvári káptalannak, hogy küldje ki megbízottját, akinek jelenlétében tárnoka, Pál tartson vizsgálatot hírnökei Somogy és Tolna megyék határán fekvő Büssü nevű földjének ügyében és iktassa be annak birtokába [udvarának] ifjait, Péter ispánt, Kozmát, szekerészeinek mesterét, valamint Gergelyt, s minderről tegyen jelentést.

Átírta: fehérvári káptalan é. n. > Izabella királyné 1284. — DL 1158. (NRA 1504. 4.)

Fejér V. 3. 217. („Ex autographo Dipl. Hung. Széchényi. P. 508. sq.”)

Az oklevél szövege (az átírás alapján):

E. [= Elisabeth] Dei gratia regina Hungarie fidelibus suis capitulo Albensi salutem et gratiam. Cum quendam terram nostram reginalem, populorum videlicet preconum nostrorum Busu vocatam in limitatione comitatus Symigiensis et Tolnensis existentem comes Petrus et magister Cosmas plaustralium nostrorum ac Gregorius fideles iuvenes nostri a nobis petiverint sibi dari, mandamus fidelitati vestre precipiendo, quatenus mittatis unum ex vobis pro testimonio, coram quo Paulus tavarnicus noster accedendo super faciem dicte terre reambulet eandem presentibus commetaneis omnibus et vicinis ac statuati comiti Petro et magistro Cosme ac Gregorio iuvenibus nostris supradictis, si non fuerit contradictum, contradictores autem, si qui fuerint, ad nostram citet presentiam ad terminum competentem, et post hec qualitatem et quantitatem ac cursus metarum ipsius terre fideliter rescribatis. Datum Albe, in vigilia Beati Andree apostoli.

Mivel az adományról a privilégiálist 1284 első felében állították ki (lásd a 215. sz. alatt), okkal feltételezhető, hogy az iktatást elrendelő parancslevél az előző év végén kelt, s így az oklevél 1283-ra helyezendő.

207

(1283.)

(E) — Luka özvegyének kérésére Pethre fiait: Lukács és Balázs királynéi pohárnokokat (*pincerne*), valamint Faymos fiait: Mátyást, Mátét és Naburgot, a királynéi bocsárok szekeréseit (*curriiferi buchariorum domine regine*) berényi (*Beren*) földjeikkel együtt a királynéi harcos jobbágyok közé (*in cetum seu numerum iobagionum domine regine exercituantium*) helyezi át.

Tartalmilag átírta: Márton alországbíró 1294. aug. 6. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 13. (DF 200 734.)

Hazai okmt. IV. 89.

A királyné oklevelét a tartalmi átírás *privilegium*nak mondja, mely három évvel később kelt, mint a királyné 1280-ban kiadott, Berényt a veszprémi egyháznak adományozó kiváltságlevele (186. sz.).

208

(1283.
[vagy előbb])

*— kiváltságlevelét, amellyel Weech unokájának, Miklós mester fia Péter ispánnak adományozta Esztergom megyében a Borosbela nevű királynéi földet (*terram reginalem Burus Bela vocatam*), említi IV. László király 1287-ben (jún. 23. előtt) kelt oklevele (Wenzel IX. 453., RA 3448. sz.).

Abban a valószínűnek ítélt esetben, ha Borosbela azonos azzal a Béla nevű földdel, melyet 1283-ban Péter ispán szerzett birtokának mondanak (Anj. okmt. V. 605–606.), Izabella királyné adományára 1283-ban vagy azt megelőzően került sor.

209

(1283–1290
között)

— írásba foglalja a Lukács, Balázs és mások [berényi királynéi népek], illetve az Andronicus [veszprémi] prépost között egy bizonyos birtokrész ügyében létrejött megegyezést (*composicio*).

Tartalmilag átírta: Márton alországbíró 1294. aug. 6. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 13. (DF 200 734.)

Hazai okmt. IV. 89.

A királyné oklevelét — mely nyilvánvaló összefüggésben áll a 208. sz. alatti oklevéllel, s hozzávetőleges keltét is ez a kapcsolat határozza meg — a tartalmi átírás *patens*nek mondja. Az alországbíró az előtte bemutatott oklevelet érvénytelenítette arra hivatkozva, hogy az egyezséget a prépost a káptalan beleegyezése nélkül kötötte meg.

210

(1284.)
febr. 11.
Buda

(E) — megparancsolja a fehérvári káptalannak, hogy küldje ki megbízottját, akinek jelenlétében embere, Bagun fia Lukács mester iktassa be Sydo fia János ispánt az általa adományul felkért Tolna megyei Ómerse (Omerse) nevű királynéi föld (*terram ... reginalem*) birtokába, amelyen — mint mondják — a királynéi kondicionárius népek közül való (*de populis conditionalium nostrorum*) Carachynus él, s a beiktatást követően a föld nagyságáról és minőségéről tegyen jelentést. — D. Bude, tertio die oct. Purificationis Virg. glori.

Átírta: fehérvári káptalan k. n. > Izabella királyné 1284. — DL 86 863. (Esterházy cs. hercegi ágának lt., Repositorium 35. A. 1.)

Wenzel XII. 471. (1288-ra)

Az oklevél keltét a királyné átíró oklevele alapján lehet meghatározni.

211

1284.
(ápr. 24.
előtt)

(E) — Tamás váci püspök, királynéi kancellár kérésére neki és testvéreinek: Kristófnak, János ispán visegrádi várnagynak és Istvánnak, királynéi ifjaknak adományozza Somogy megyében a két Vété falu földjeit, melyeken királynéi tárnokok éltek, átírva egyúttal a fehérvári káptalannak a beiktatásról szóló jelentését, mely magában foglalja a királyné [1283.] szept. 15-i parancslevelét is.

Eredeti: Nagy kezdő E. Függőpecsét zsinórja. — Štátny Oblastný Archív v Košiciach, Rozsnyói püspökség lt., Oklevelek R. 11. (DF 259 030.)

Fejér V. 3. 210. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Elisabeth Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presentem paginam intuentibus salutem in omnium salvatore. Ea sunt in nostris officiis gratiora, ea humanis optutibus potiora, ut perspicue fidelitatis obsequia antidoto gratie munificentius compensentur, dum enim fidelium meritis prospicimus profutura, dum necessaria

providemus ad intensionis fidelitatis cumulum eorum animos et exemplanter ceteros ardentius et devotius inclinamus, ad hoc quippe dominus nos preesse disposuit ad honorem secularis fastigii divinitus sublimavit, ut donum universaliter a capite sumpmo descendens in personas fidelium derivemus, secundum exigentiam meritorum. Qualibus et quantis venerabilis pater dominus Thomas episcopus Waciensis aule nostre cancellarius diversis famulatum preconii meruerit commendari, per singula nequeunt comode explicari. Ipse enim tempore serenissimi domini Bele regis inclite recordationis, sicut relatio publica manifestat, in aula regia apocrisarii et specialis notarii meruit officium exercere sub sigillo et ministerio annulari regis et regni negotiis pro utilitate publica, sicut negotiorum et causarum qualitas et quantitas ac varietas exigebat, fideliter insudando. Idem etiam tempore illustris domini regis Stephani clare memorie diversarum legationum gessit insignia pro regni comodo cuncta provide disponendo unacum suis fratribus uterinis in tanto ministerio de mandato regis concomitantes eundem. Postquam vero divina flagrante clementia inclitus rex dominus Ladizlaus consors noster karissimus regalis fastigii thronum conscendit et arcem, idem minori adhuc officio constitutus in aula regia obnixioribus semper famulatus inherendo vicecancellerie officio ante alios regalis excellentie clericos viros providos et potentes meruit insigniri ut merito is ceteros antecedit, quem labor prolixior et stipendia meliora fecerint anteire tantisque servitiis et obsequiis adolevit, ut per incrementa virtutum consequenter meruit conscendere ad apicem pastorem. Licet autem divino esset ascriptus obsequio in officio pastoralis, Moysi tamen exemplo, qui interdum ascendebat in montem, ut gloriam Domini cum maiori cerneret libertate, interdum vero descendebat ad castra, ut populi necessitatibus subveniret, tanquam contemplative vite innitens pariter et active studuit in divinis ministeriis insudare et regiis iussionibus ac beneplacitis equo ordine ministrare. Demum vero per exigentiam meritorum per conniventiam et instantiam regie maiestatis in nostre cancellarie officium sublimatus, sic se exhibuit omnibus munificum et benignum, ut nullus pene foret curialium inter precipuos vel minores, qui non receperit necessario postulata. Et licet idem pater venerabilis et fratres sui Cristoforus scilicet, comes Johannes castellanus de Wysegrad ac Stephanus iuvenes nostri satis opulentas in partibus Sclavonie possessiones habuerint hereditarias, sed impacati temporis qualitate devastatas, quia tamen in partibus Hungarie possessiones aliquas non habebant, a nobis cum debita reverentia ipse p[ater] venerabilis cum suis fratribus postulavit, ut terras duarum villarum Weyteh vocatarum in comitatu Symigiensi existentium, ubi reginales tavarnici morabantur ipsis offerre tanquam in titulum possessionis hereditarie benignitatis - -^a Et quia de qualitate et quantitate earundem terrarum nobis ad plenum veritas non constabat, ne quid latenter subreperet, quod rationi disseronum aut veritati contrarium videretur, fidelibus nostris capitulo Albensi ad sciendum et - - -um^a de qualitate et quantitate ac circumstantiis omnibus terrarum predictarum nostris dedimus litteris in

mandatis, qui postmodum nobis in suis rescripserunt litteris in hec verba: (Következik a fehérvári káptalan jelentése, lásd Fejér V. 3. 212., mely átírja a királyné [1283.] szept. 15-i parancslevelét, lásd 205. sz.) Volentes igitur de omnium baronum nostrorum consilio eiusdem patris venerabilis et fratrum suorum iustis et reverendis precibus in donatione ipsarum terrarum condescendere cum effectu, ut tantorum incola laborum et emeritus premiorum in suis et pro suis habeat hereditatis consortium ac more nobilium titulum sessionis predictas villas seu terras Weyteh vocatas dicto episcopo Waciensi et sui fratribus uterinis Cristoforo videlicet, comiti Johanni et Stephano ac ipsorum heredibus heredumque suorum successoribus sub metis prioribus et terminis antiquis cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis universis videlicet vineis, silvis, pratis, fenilibus, terris arabilibus ac aliis omnibus attinentiis suis dedimus, donavimus et contulimus perpetuo pacifice possidendas ab ipsorum tavarnicorum reginalium usu et potestate vel quorumlibet aliorum pure et simpliciter eximendo eisdem nichilominus tavarnicis post reambulationem et assignationem dictarum terrarum ad nos venientibus et easdem a nobis repetentibus, ne super facto ipsarum terrarum materiam habeant ulterius procedendi, presentialiter silentium duximus perpetuum imponendum, concedentes eisdem, quod sive in aliis terris nostris reginalibus, sive alias ubicunque voluerint, manendi liberam habeant facultatem. Ut igitur hec nostra donatio robur perpetue firmitatis optineat, nec ullo unquam tempore valeat retractari, presentes concessimus litteras duplici sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno Domini M^o CC^o octuagesimo quarto.

^a Kiszakadt.

Az oklevél a káptalani jelentésnek csupán az abban átírt parancslevelet megelőző, első részét írta át. — Izabella királyné kancellárjának személye 1284-ben kétszer is megváltozott. Tamás váci püspököt április 24. táján László váci prépost váltotta fel, akitől az év második felében az 1285-ben is a kancellária élén álló Péter veszprémi püspök vette át a kancellári tisztelet. A napi kelet nélküli 1284. évi oklevelek sorrendjének meghatározása ezen változások figyelembevételével történt.

212

1284.
(ápr. 24.
előtt)

(E) — kancellárjának, Tamás váci püspöknek és fivéreinek, Kristófnak, János ispán viseigrádi várnagynak és Istvánnak adományozza a Szalacs királynéi faluval határos Pér nevű királynéi falut.

Eredeti: 55,7 × 24,5 (+ 3) cm. Nagy kezdő E. Függőpecsét lila zsinórja. — DL 75 822. (Kosztolányi cs. lt. 1. 2.)

Az oklevél szövege:

Elisabeth Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in vero salutari. Ea sunt in nostris officiis graviora, ea humanis obtutibus potiora, ut perspicue fidelitatis

obsequia antidoto gratie munificentius compensetur, dum enim fidelium meritis prospicimus pro futura, dum necessaria providemus ad intensionis fidelitatis cumulum eorum animos et exemplanter ceteros ardentius et devotius inclinamus, adhuc quippe dominus nos preesse disposuit ad honorem secularis fastigii divinitus sublimavit, ut donum universaliter a capite summo descendens in personas fidelium derivemus secundum exigentiam meritorum. Qualibus et quantis venerabilis pater dominus Thomas episcopus Waciensis aule nostre cancellarius diversis famulatum preconii meruerit commendari, per singula nequeunt commode explicari. Ipse enim tempore serenissimi domini Bele regis inclite recordationis, sicut relatio publica manifestat, in aula regia apocrisarii et specialis notarii meruit officium exercere sub sigillo et ministerio anulari regiis et regni negotiis pro utilitate publica, sicut negotiorum et causarum qualitas et quantitas ac varietas exigebat, fideliter insudando. Idem etiam tempore illustris domini regis Stephani clare recordationis diversarum legationum gessit insignia pro regni comodo cuncta provide disponendo unacum suis fratribus uterinis in tanto ministerio de mandato regio concomitantes eundem. Postquam vero divina flagrante clementia inclitus rex dominus Ladizlaus consors noster karissimus regalis fastigii thronum conscendit et arcem, idem in minori adhuc officio [constitutu]s in aula regia obnixioribus semper famulatibus inherendo vicecancellarie officio ante alios regalis excellentie clericos viros providos et potentes meruit insigniri, ut merito is ceteros antedat, quem labor prolixior et stipendia meliora fecerint anteire tantisque servitiis et obsequiis adolevit, ut per incrementa virtutum consequenter meruit conscendere ad apicem pastorem. Licet autem divino esset ascriptus obsequio in officio pastoralis, Moysi tamen exemplo, qui interdum ascendebat in montem, ut gloriam Domini cum maiori cerneret libertate, interdum vero descendebat ad castra, ut populi necessitatibus subveniret, tanquam contemplative vite innitens pariter et active studuit in divinis ministeriis insudare et regiis iussionibus ac beneplacitis equo ordine ministrare. Demum vero per exigentiam meritorum per conniventiam et instantiam regie maiestatis in nostre cancellarie officium sublimatus, sic se exhibuit omnibus munificum et benignum, ut nullus pene foret curialium inter precipuos vel minores, qui non receperit necessario postulata. Et licet idem episcopus Waciensis pater venerabilis et fratres sui Cristoforus scilicet, comes Johannes castellanus de Vysegrad ac Stephanus iuvenes nostri satis opulentas in partibus Sclavonie possessiones habuerint hereditarias, sed inopati temporis qualitate vastatas, quia tamen in partibus Hungarie possessiones aliquas non habebant, a nobis cum debita reverentia ipse pater venerabilis cum suis fratribus postulavit, ut quandam terram seu villam nostram reginalem Peerl vocatam ipsis conferre tantum in titulum possessionis hereditarie benignitatis gratia dignaremur. Nos igitur recensitis tot et tantis servitiorum meritis eiusdem patris venerabilis et fratrum suorum, volentesque de omnium baronum nostrorum consilio ipsorum iustis et reverendis petitionibus in donatione dicte ville condescendere cum effectu, ut tantorum incola

laborum et emeritus premiorum in suis et pro suis habeat hereditatis consortium ac more nobilium titulum sessionis, prenotatam villam nostram Peerl, ville nostre Zoloch contiguam et vicinam, dicto episcopo Waciensi et fratribus suis uterinis, Cristoforo videlicet, comiti Johanni et Stephano ac eorundem heredibus heredumque suorum successoribus sub memetis [!] prioribus et antiquis cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis universis de plenitudine nostre gratie dedimus, donavimus et contulimus iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam a potestate omnium aliorum pure et simpliciter eximendo. Ut igitur hec nostra donatio robur perpetue firmitatis optineat, nec ullo unquam tempore valeat retractari, presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno Domini M^o CC^o octuagesimo quarto.

Az oklevél szövege az adományozott birtokra vonatkozó rész — s más, csekély eltérések — kivételével szó szerint megegyezik az előző oklevélével, ám attól eltérően sem a birtokba iktatást elrendelő parancslevelet, sem az arra adott jelentést nem írja át.

213

1284.
(ápr. 24.
előtt)

(E) — [udvara] ifjának, Lukácsnak és atyafiainak, ti. szekérnagyának, Kozma mesternek, valamint Benedeknek adományozza Atád nevű földjét vagy falvát Somogy megyében.

Eredeti: 55,5 × 27 (+ 4,5) cm. Díszes kezdő E és több díszes maiuscula. Bevágások a függőpecsét beillesztéséhez. — DL 1159. (NRA 200. 3.)

Átírta:

a) pécsi káptalan 1309. ápr. — Hrvatski Državni Arhiv, Draskovich cs. lt. Arch. Maius 12. 4. (DF 283 662.)

b) somogyi konvent 1401. okt. 15. — DL 42 770. (Múz. Törzsanyag), melynek egyszerű újkori másolata: DL 12 801. (Actus sollemnes 3413.)

Egyszerű másolat: DL 101 650. (Batthyány cs. körmendi lt., Acta Maioratus 1. 36. 18.)

Fejér V. 3. 223. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján), Hazai okmt. VI. 306. (az a) átírás alapján) — Kivonat: Stipišić – Šamšalović 296. (215. sz.)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Elysabeth Dei gratia regina Hungarie universis Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris presens scriptum inspecturis salutem in Domino sempiternam. Regie celsitudinis fastigia palma victorie divinitus insignita tam nostro speciali, quam communi decet iubilo decorari. Proinde ad universorum notitiam tam presentium, quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod cum Ladyzlaus illustris rex Hungarie consors noster karissimus contra perfidiam Comanorum maiestati regie renitentem manu processisset armata eorumque proterviam et in fauste temeritatis audaciam in campestri prelio celesti numine contrivisset nobisque annuntiationem victorie in signum specialis gaudii per Lucachium iuvenem nostrum in acie regia militantem sublimitas regia nuntiasset. Cupientes pro huiusmodi annuntiatione gaudii, ut tenemur ex debito et regni consuetudine

approbata eiusdem Lucachii utilitatibus et comodis digno premio respondere, ad petitionem eiusdem quandam terram seu villam preconum nostrorum Athad vocatam cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis sitam in comitatu Symigiensi benignitate solita duximus conferendam. Verum quia de eiusdem terre seu ville Athad qualitate, quantitate et circumstantiis eius nobis veritas non constabat ad plenum, nec vellemus nostre donationis insignia sub incerto donationis titulo vacillare, ad pleniorum notitiam eiusdem ville seu terre perfectius et uberius habendam religiosus viris conventui Symigiensi monasterii nostris litteris dedimus in mandatis, qui nobis totius terre qualitatem ac circumstantias in suis rescripserunt litteris in hec verba: (*Következik a somogyi konvent k. n. jelentése, lásd Hazai okmt. VI. 307., mely átírja a királyné parancslevelét, lásd 200. sz.*). Volentes itaque promissionis nostre pollicita affectu et effectu prosequente complere dictam terram seu villam Athad cum omni plenitudine sui iuris ipsi Lucachio, magistro Cosme maiori plaustrorum nostrorum et Benedicto fratribus suis tum ob merita servitorum suorum, tum etiam propter specialitatem gaudii nuntiati tam eisdem, quam eorum heredibus heredumque suorum successoribus dedimus, donavimus et contulimus sub eisdem metis et terminis perpetuo possidendam. Ut igitur huius nostre donationis seu collationis series robur obtineat perpetue firmitatis, nec processu temporum valeat per quempiam in irritum retractari, presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Th. [= Thome] episcopi Waciensis, aule nostre cancellarii et comitis de Plys fidelis nostri anno Domini M^o CC^o octuagesimo quarto.

214

1284.
(ápr. 24.
előtt)

(E) — kamarája mesterének, Bagyun fia Cosmasnak, valamint Mátyás fia Péter ispánnak és Miklós fia Gergelynek, [udvara] ifjainak adományozza hírnökei Somogy és Tolna megyék határán fekvő Büssü nevű földjét.

Eredeti: 52 × 28,5 (+ 4,5) cm. Nagy kezdő E. Függőpecsét bordó zsinórzata. — DL 1158. (NRA 1504. 4.)

Fejér V. 3. 216. („Ex autographo Dipl. Hung. Széchényi. P. 508. sq.”)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Elisabeth Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem in salutis largitore. Merita nobis et corone regie devotorum lance nos convenit appendere largitatis, quo eorum animos munificentia gratie pululante ad propense fidelitatis obsequia efficacius accendamus. Proinde ad universorum notitiam tenore presentium volumus pervenire, quod accendentes ad nostram presentiam Cosmas filius Bagyun magister camere nostre, comes Petrus filius Mathye et Gregorius filius Nicolay fideles iuvenes nostri petiverunt a nobis sibi dari quandam terram populorum preconum nostrorum Busu vocatam in limitatione comitatus Symigiensis et Tolnensis existentem. Verum quia nobis de qualitate et quantitate ipsius terre ad plenum verita [!] non constabat, fidelibus nostris capitulo

Albensi nostris dedimus litteris in mandatis, quod mitterent unum ex ipsis pro testimonio, coram quo Paulus tavaricus noster accedendo super faciem dicte terre reambularet eandem presentibus commetaneis omnibus et vicinis ac statueret eisdem magistro Cosme, comiti Petro et Gregorio iuvenibus nostris, si non fieret contradictum, contradictores ad nostram curiam evocando, et post modum qualitatem et quantitatem ipsius terre nobis in suis litteris remandarent. Qui postmodum nobis rescripserunt in hec verba: (Következik a fehérvári káptalan k. n. jelentése, lásd Fejér V. 3. 217., mely átírja a királyné [1283.] nov. 29-i parancslevelét, lásd 207. sz.). Nos itaque, quibus ex officio susce[pti regiminis] nostri incumbit metiri et pensare merita singulorum ac unicuique iuxta suorum meritorum exigentiam respondere, commendabilem fidelitatem et grata obsequia eorundem magistri Cosme et comitis Petri et Gregorii, que nobis cum summa fidelitate impenderunt et exhibere poterant in futurum benignitate solita attendentes volentesque pro tanto ipsorum gratuitis obsequiis et famulatibus remunerationis beneficio respondere, prenotatam terram Busu preconum nostrorum cum omnibus suis utilitatibus, attinentiis et pertinentiis universis sub metis et antiquis distinctionibus terminorum iamdictis magistro Cosme, comiti Petro ac Gregorio et ipsorum heredibus heredumque suorum successoribus in aliqualem recompensationem servitiorum suorum, quamquam potiora mereantur, dedimus, donavimus et contulimus perpetuo pacifice possidendam. Ut igitur hec nostra donatio robur perpetue firmitatis optineat, nec ullo unquam tempore valeat retractari, presentes de plenitudine nostre gratie concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Thome Dei gratia episcopi Waciensis, aule nostre cancellarii et comitis de Plys fidelis nostri anno Domini M° CC° octuagesimo quarto.

215

1284.
(ápr. 24.
előtt)

(E) — beváltva azon fogadalmát, amelyet akkor tett, amikor koronázását követően először kereste fel az esztergomi egyházat, azt a két ekealjnyi királynéi földet (*terram nostram reginalem*), amelyen királynéi harcos népek (*exercitiales populi reginales*) éltek, s az esztergomi egyház Epöl (*Epel*) nevű földjével elegyesen (*mixtim*) fekszik, kivéve azt a hadakozó népek használatából, az esztergomi egyháznak adományozza. — D. p. m. ven. patris Thome episcopi Waciensis, au. n. canc. et comitis de Plys f. n. a. D. M° CC° octuagesimo quarto.

Eredeti: 49 × 21,7 (+ 3) cm. Nagy kezdő E. Függőpecsét arany színű zsinórja. — Esztergomi káptalan m. lt. Acta radicalia 26. 1. 17. (DF 236 409.)

Katona: Hist. crit. VI. 897. (Pray kéziratai alapján), Fejér V. 3. 214. („E coll. Wagneriano-Jankovichiana sub E. nro 60 p. 338.”, csonka), Magyar Sion III. 547., Codex Strig. II. 146., Wenzel IX. 393. (Magyar Sion alapján), Eszterg. főkápt. birtokai 27. (az eredeti alapján), Mon. eccl. Strig. II. 188. (az eredeti alapján), Szentpétery: Oklevélszövegek 56. (a Mon. eccl. Strig. alapján)

Szentpétery Imre megjegyzése: „Ugyanaz írta, aki IV. László 1280. VIII. 19. (Körmend, Ant. III. 2. 71.) oklevelét. A pecsét sárga selyem sodraton függött.” [Az RA 3076. sz. oklevélről van szó.]

216

1284.
jún. 7.

(E) — átírja anyósa, Erzsébet királyné [1283. nov. 18-i] kiváltságlevelét (146. sz.), melyben az a közte és Timót zágrábi püspök között a Verőce és Lippa szabad falvak, valamint az egész verőcei ispánság gabona-, bor-, marturina-, vásár- és révvámtizedének szedéséért és más püspöki jogokért (*super detentione decimarum liberarum villarum, videlicet Werewcze et Lypwa ac totius comitatus de Werewcze tam frugum, vini, quam marturinarum, tributorum fororum, portuum ac aliorum iurium episcopalium*) folyt vizsály lezárásaként a tizedeket átengedte a zágrábi egyháznak, s az intézkedést a maga részéről is megerősíti. — D. p. m. discr. viri mag. Ladislai prepositi Waciensis, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo octuagesimo quarto, septimo Id. Jun.

Átírta:

a) I. Mátyás király 1486. jan. 25. — Zágrábi érseki lt. Privilegia 47. pag. 12. (DF 252 015.)

b) I. Károly király 1307. > I. Mátyás király 1486. jan. 25. — uo. pag. 13.

c) I. Mátyás király 1486. jan. 25. > II. Lajos király 1521. júl. 2. — Zágrábi érseki lt. Privilegia 59.

d) I. Károly király 1307. > I. Mátyás király 1486. jan. 25. > II. Lajos király 1521. júl. 2. — uo.

14. századi másolata: Zágrábi érseki lt. Liber privilegiorum episcopatus Zagabiensis fol. 67. (DF 283 555.)

Említi: Zágrábi érseki lt. Liber privilegiorum episcopatus Zagabiensis fol. 68. (DF 283 555.)

Fejér V. 3. 222. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján), Tkalcíć: Mon. episc. Zagr. I. 214. (a másolat alapján), Smičiklas VI. 484. (a másolat alapján) — Kivonat: Wenzel XII. 418., Kukuljević: Regesta n° 1369.

217

1284.
jún. 11.

(E) — Tódor mester szebeni prépost, férje, [IV.] László király udvarának különös jegyzője (*prepositus Zybinienensis, aule domini Ladislai ... regis ... karissimi consortis nostri notarius specialis*) kérésére átírja és megerősíti Erzsébet idősebb királyné, macsói és boszniai hercegnő (*maioris regine Ungarie, ducisse de Macho et de Bazna*) [1284. évi] kiváltságlevelét (147. sz.). — D. p. m. discr. viri mag. Ladislai prepositi Waciensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° octoagesimo quarto, tercio Id. Jun.

Eredetije — a Hazai okmt. szerint — az Esterházy cs. galántai lt.-ban, a 13. 3. sz. alatt volt.

Hazai okmt. VIII. 235., Zimmermann–Werner: Urkundenbuch I. 529. (a Hazai okmt. alapján)

218

- (1284. júl. 13. előtt) *— oklevelét (*litteras*), amelyet a zirci apát számára adott ki, említi saját (1284.?) júl. 13-i oklevele (lásd a következő számot).

219

(1284.?)
júl. 13.
Buda

(E) — megparancsolja N. [= Miklós] nádor pozsonyi ispánnak, hogy különös pártfogásába (*in vestram protectionem specialem*) fogadva a Szt. Szűz zirci (*de Scyruch*) monostorának apátját, konventjét és népeit, szerezzen elégtételt nekik Mihály fia Jakab mester és atyafia (*fratris sui*), Mihály ellenében azon kártételek miatt, amelyeket Jakab követett el azon egyház ellen, aki ugyanis annak hegye felett várat építtetett (*super monte eorundem fecisset construi castrum*), földjének közepén új határjeleket emeltetett, Bódé (*Bida*) nevű falujában az egyház menyekéi jobbágyságaitól (*iobagionum suorum de Meneke*) kilenc hordó (*tunellas*) bort, negyven ökröt, kilenc lovat, valamint ruhákat, fegyvereket és más javakat elrabolt, továbbá a királyné oklevelével őt felkereső apátnak, amikor az tőle eltávozott, lest vetett és egyik szerviensét megsebesítette, az apátot megfutamította és négy jobbágyságát foglyul ejtette. — D. Bude, in die B. Margarete virg.

Eredeti: 13,5 × 9,5 cm. Hártaszalag és bevágások a zárópecsét számára. — DL 37 560. (Hunyadi cs. lt. 2.)

Hazai okmt. VII. 185. (1284 körülre keltezve)

Szentpétery kéziratában a 157. sz.-ra utalva úgy vélekedett, hogy az oklevél kelte „inkább 1274-re” teendő. A két oklevél keltezése valóban egybevág, ám 1274 júliusában Dénes volt a nádor, mely méltóság mellett az oklicsi ispánságot viselte, így ez a megoldás eslel. 1284-ben viszont valóban vannak adataink a pozsonyi ispánságot is viselő Miklós nádorra (júl. 2.: Burgenland III. 284., vö. RA 3320. sz.; júl. 6.: Mon. eccl. Strig. II. 181.), ezért az oklevél kiadáának keltezése elfogadható.

220

1284.

(E) — érdemeiért Vázsony nb. (*de genere Vasun*) mencshelyi (*de Menchel*) Buza fia Móric ispánnak és általa örököseinek (*et per eum suis heredibus*), ti. Miklósnak, Domokosnak és Péternek adományozza Móric ispán kérését teljesítve szakácsainak (*cocorum nostrorum*) Barnag (*Barlag~Borlag*) nevű földjét Veszprém megyében, veszprémi egyháza (*ecclesie nostre Vesprimiensis*) és mások jogainak sérelme nélkül, a beiktatást embere, Band fia Chaba ispán által végeztetvén el a veszprémi káptalan tanúbizonysága mellett, s egyúttal leírja az adományozott föld határait a veszprémi káptalan írásbeli jelentése alapján. — D. p. m. mag. Ladislai prepositi Vachiensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° octogesimo quarto.

Átírta: Fenenna királyné 1291. > Kaplai János országbíró 1394. máj. 30. — Veszprémi káptalan m. lt. 487/1. Barnag 2. (DF 201 106.)

Hazai okmt. IV. 66. — Kivonat: Mon. eccl. Strig. II. 188., Wenzel XII. 419.

221

1284. (E) — tárnokai ispánjának (*comes tawarnicorum nostrorum*), Istvánnak, Sydo atyafiának (*frater*) adományozza részint az [V.] István király, részint a férje, [IV.] László király szolgálatában, kiváltképp pedig a [IV.] László királynak a fellázadt kunok ellen vívott csatájában (*in conflictu*) szerzett érdemeiért szentségfordóinak (*sanctifierorum nostrorum*) Tas (*Thos*) nevű földjét Pest megyében, amelynek határait a király kiváltságlevele szerint írja le. — D. p. m. mag. [Ladizlai prepositi] Vaciensis, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o octuagesimo quarto.

Eredeti: 48,5 × 29 (+ 3) cm. Díszes kezdő E. Bevágások a függőpecsét zsinórjának. — Štátny Ustredný Archív SR, Bratislava, Leleszi konvent hiteleshelyi. lt. Acta anni fasc. 1. Annus: 1284 n° 5. (DF 219 427.)

Wenzel IV. 264. — Kivonat: M. Tört. Tár 1861. 108., Bártfai Szabó: Pest megye 113. sz., Bakács: Pest megye 197. sz.

IV. László említett oklevele csak ebből az említésből ismert.

222

1284. (E) — Sydo fia János ispánnak adományozza kérését teljesítve Tolna megyében az Ómerse (*Omersa*) nevű [öt ekealjnyi]¹ királynéi földet (*terram nostram reginalem*) tartozékaival együtt, s átírja a fehérvári káptalannak a beiktatásról szóló k. n. jelentését (Wenzel XII. 475.), mely magában foglalja a királyné [1284.] febr. 11-i parancslevelét (211. sz.) is. János ispán ugyanis részint a királyné apósa, [V.] István király, majd hitvese, [IV.] László király szolgálatában, s kiváltképpen a királynak a fellázadt kunok elleni csatájában (*in conflictu*) szerzett érdemeket, részint pedig megsebesült Bátorkő vára alatt, amikor a királyné azt ostromoltatta (*sub castro Baturku tunc, cum eundem expugnari fecissemus*). — D. p. m. mag. Ladizlai prepositi Vaciensis, au. n. f. canc. a. D. millesimo ducentesimo octuagesimo quarto.

Eredeti: 49,3 × 31,5 (+ 4,5) cm. A kezdő E hiányzik. Zöld és vörös zsinóron természetes színű kettőspecsét újkori vászonzsákba varrt morzsaléka. — DL 86 863. (Esterházy cs. hercegi ágának lt., Repositorium 35. A. 1.)

Wenzel XII. 470. (1288-ra)

¹ Az adat a káptalan jelentésében szerepel (ÁÚO XII. 475.).

223

1284. (E) — Miklós fia Gergely mesternek és atyafiainak, Dénesnek, Mykenek és Lászlónak adományozza a Varsány nevű királynéi földet, melyen szerkeszei és pohárnokai élnek.

Eredeti: 45,5 × 26,5 (+ 6,5) cm. Díszes kezdő E. Erősen rongált hártya. Bordó és ezüst zsinóron természetes színű kettőspecsét csekély töredéke. — DL 1179. (NRA 1504. 3.)

Fejér V. 3. 215. („Ex autographo Dipl. Hung. Széchényi p. 504. sqq.”)

Az oklevél szövege (az eredeti alapján):

Elysabeth Dei gratia regina Ungarie omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in vero salvatore. Eximia virtus indefesse fidelitatis merito postulat et requirit, quod remunerationis prerogativa gaudeat et fruatur, quoniam dum fideles sui voti metas narciscuntur, alii eorum exemplo edocti ad fidelitatis opera ubique exercenda frequentius accingantur. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos diversa servitiorum genera magistri Gregorii nostri filii videlicet Nycolai, que ad presens seriatim longum est enarrare, recensentes, precipue tamen, quia idem magister Gregorius in conflictu, quem dominus Ladizlaus illustris rex Ungarie karissimus consors noster habuit contra perfidiam Cumanorum, se casui fortune committendo viriliter pugnaverit et multos ex eisdem Cumanis coram oculis eiusdem consortis nostri gravi vulnere inibi reliquerit sauciatos et in diversis locis pro fidelitate chorone [!] regia debita mortifera vulnera ad se recepisset, de quibus postmodum per curam medicorum cum suis propriis expensis magnis fuisset liberatus. Demum etiam, quia nostre excellentie in variis legationibus per nos sibi commissis servivit fideliter et devote, licet modicum sit, que ad presens agimus et longe maioribus dignus habeatur, ut meretur, in aliqualem recompensationem omnium prescriptorum quamdam terram nostram reginalem Wosyan vocatam, super qua populi currierorum nostrorum et buchariorum resident, sub antiquis metis cum omnibus utilitatibus eiusdem habita deliberatione barronum [!] nostrorum dedimus, donavimus et contulimus eidem magistro Gregorio, item Dyonisio, Myke et Ladizlao fratribus eiusdem ac per ipsos eorum heredibus heredumque suorum successoribus irrevocabiliter perpetuo et quiete possidendam. Ut igitur ipsa donatio salva semper et irrevocabilis persistat, nec etiam aliquo unquam temporum possit per aliquorum malignorum suggestionem irritari, presentes concessimus litteras d[uplicas] sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris P. [= Petri] Dei gratia episcopi Vesprimiensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo quarto.

224

1284. (E) — a különböző követségekben érdemeket szerzett Lodomér esztergomi érsek és örökös ispán (*eiusdemque loci comes perpetuus*) kérésére neki és személyében a Szt. Adalbert egyháznak (*sibi, quin ymo potius in persona sua ecclesie Adalberti martiris*) adományozza a Komárom (*Camaron*) megyében fekvő, tíz ekealjnyi lakatlan Billeg (*Belyd*) nevű királynéi földet (*terram reginalem*) minden tartozékával, ti. a szántófölddel, kaszálóval, nádassal és réttel együtt (*cum ... terra arabili, feneto, arundineto et prato*), leírván annak határait az esztergomi stefanita konvent jelentése alapján. — D. p. m. ven. patris domini P. [= Petri] episcopi Vesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo octogesimo quarto.

Eredeti: 38 × 27 (+ 3,7) cm. A kezdő E hiányzik. Függőpecsét vörös és arany színű zsinórja. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia Q 14. (DF 248 530.)

Fejér V. 3. 219. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján), Mon. eccl. Strig. II. 186. (az eredeti alapján) — Kivonat: Magyar Sion I. 849. (122. sz.)

Szentpétery Imre megjegyzése: „A IV. László 1287. I. 25. (Kism. 47. M. 4.) írója írta — pecsét nincs, csak sárga-piros selyem”. [Az RA 3425. sz. oklevélről van szó.]

225

(1285
előtt)

* — Felnémeti, Középnémeti és Alnémeti falvak ügyében kiadott privilégiumát említi Ágnes királyné 1295. máj. 1-jei — hamis — oklevele (lásd a 277. sz. alatt).

Az említés szerint az oklevél az 1285. évi tatár betörés idején pusztult el a domonkosok pataki rendházában, azonban valószínűnek tekinthető, hogy Izabella királynénak ilyen oklevele valójában soha nem létezett, lásd Zsoldos: Két hamis oklevélről 197.

1285.

(E) — sólyagi (*de Soulag*)¹ Sándor ispán fiainak, Iako ispánnak és Gergely mesternek a kérésére nekik adományozza kondicionáriusai Tolna megyében fekvő üres és elhagyatott Székely nevű földjét (*terram conditionariorum nostrorum Zekul vocatam*), miután a fehérvári káptalan írásbeli jelentése alapján meggyőződött arról, hogy az adományozási jogához tartozik (*ad nostram collationem pertineret*), régtől fogva (*a multo tempore*) üres és két ekealjnyi nagyságú. Az adományosok ugyanis híven szolgáltak férjének, [IV.] László királynak, valamint különböző követségek teljesítésével (*in variis et multiplicibus legationibus deferendis*) neki is, s kiváltképp akkor szerztek érdemeket, amikor a tatároktól való félelmében báróival, udvara ifjaival (*iuvencibus domus nostre*) és a budai polgárokkal (*civibus Budensibus*) a budai várba (*in castro Budensi*) bezárkózott királyné szeme láttára rárontottak (*irruentes*) a tatárookra. — D. p. m. ven. patris domini Petri episcopi Vesprimiensis, au. n. canc. a. D. MCCLXXXV.

Említi: Garai Miklós nádor 1414. jún. 9. — DL 43 248. (Múz. Törzsanyag)

Fejér VII. 2. 109. (az eredeti alapján), Budapest tört. okl. eml. I. 223. (Fejér alapján, hiányos) — Az említést lásd ZsO IV. 2093. sz.

¹ Fejérnél „Goulag” alak szerepel, mely javítva az említő oklevél alapján.

226

(1287.)
júl. 1.
(Margit-)
sziget

(E) — Tódor mester fehérvári választott prépostnak, királyi alkancellárnak és atyafiainak (*fratribus suis*), László ispánnak és Miklósnak adományozza a Duna mellett (*iuxta Danobium*) fekvő Iváncs (*Iwanch*) nevű királynéi földet (*terram nostram reginalem*) tartozékaival együtt. — D. in insula Virg. glor., in oct. S. Johannis baptiste.

Átírta: Fenenna királyné 1291. — DL 49 680. (Rumy cs. lt. 54. 9.)
Wenzel IX. 571. (é. n.)

Az oklevél kiadásának éve annak alapján határozható meg, hogy Tódor alkancellár 1287. június 23. és augusztus 25. között volt választott fehérvári prépost (RA 3449. és 3457. sz.-ok.), vö. még Karácsonyi: Hamis okl. 146–147. (165. sz.).

227

1289.
(jún. vége
után)

(E) — megújítja a veszprémi káptalan javára [1280-ban] tett adományát (185. sz.).

Eredeti: 44 × 13,2 (+ 2,7) cm. Nagy kezdő E. Függőpecsét vörös zsinórja. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 9. A. (DF 200 713.)

Átírta:

a) Fenenna királyné 1291. > Ágnes királyné 1300. okt. 23. — Veszprémi káptalan m. lt. 171. Nagy et Kis Berén 6. C. (DF 200 759.)

b) I. Károly király 1323. máj. 28. — Veszprémi káptalan m. lt. 200. Nagy et Kis Berén 17. (DF 200 809.)

Wenzel IV. 341. (a b átírás alapján, hibásan), Budapest tört. okl. eml. I. 249. (az a átírás alapján, csonkán), Gutheil: Veszprém okmt. 90. (az eredeti alapján) — Kivonat: Gutheil: Veszprém 312. (52. sz.)

Lásd a következő számhoz írt megjegyzést.

228

1289.
(jún. vége
után)

(E) — megújítja a veszprémi káptalan javára [1280-ban] tett adományát (186. sz.).

Eredeti: 45,5 × 16,2 (+ 3,3) cm. Nagy kezdő E. Függőpecsét lila és arany zsinórja. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 9. B. (DF 200 713.)

Átírta:

a) Fenenna királyné 1291. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 11. (DF 200 721.)

b) III. András király 1292. márc. 28. (v. ápr. 9.) — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 12. (DF 200 723.)

c) I. Károly király 1323. máj. 28. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 17. (DF 200 809.)

Az oklevél szövege — csekély eltéréssel — szó szerint megegyezik az előzőével. Mivel a két oklevél szövegét a kiadások (lásd az előző számnál) egymással keveredve közlik, célszerűnek látszik a két szöveget párhuzamosan közzétenni.

Az oklevelek szövege:

Elisabeth^a Dei gratia regina Hungarie universis presentes litteras inspecturis salutem in largitore salutis. Ius postulat et consentaneum fore dignoscitur^b rationi, ut quod cuiquam ex iustis causis et titulis legitimis intervenientibus conceditur vel confertur, id solidum vel firmum debeat permanere, maxime cum aliquid in ius et proprietatem sacrosancte matris ecclesie, que regenerat fideles in Christo ex pia

devotione traditur aut donatur. Proinde ad universorum notitiam tenore presentium volumus pervenire, quod cum statu nostro erga illustrem principem karissimum consortem nostrum dominum Ladizlaum III^m inclitum regem Hungarie per Dei misericordiam in melius reformato et post congregationem regni Hungarie prehabitam circa Fuen ad comitatum Symigiensem personaliter accedentes terras reginales indebite et superflue occupatas reambulari et in ius reginale revocari et reduci fecissemus, Wesprimiensem nostram ecclesiam reginalem, cuius presules pro tempore constituti reginas Hungarie inungunt et coronant, et nos reginale dyadema de manu venerabilis patris domini Pauli quondam episcopi eiusdem ecclesie recognoscimus recepisse, invenimus

[228. sz.:]

[229. sz.:]

terram bochariorum et pyncernarum
reginalium de territorio magne ville
Beren

totalem terram curruferorum,
buchariorum nostrorum ac
pincernarum de territorio magne
ville Beren

de comitatu Symigiensi circa Sumberen constitutam, et eidem ecclesie Wesprimiensi per nos traditam et collatam ex tenore nostri privilegii iuste et legitime ac rationabiliter ab antiquo tempore possedissee, reducentesque et in nostri memoriam ex animo revocantes, ut non nostris excessibus promerentibus, sed ex suggestione emulorum nostrorum iniqua nobis apud ecclesiam Beate Virginis de insula Budensi per eundem dominum Ladizlaum^e in ergastulo carceris conclusis indigne ex parte eiusdem ecclesie Wesprimiensis in largitione et oblatione bonorum temporalium tempore necessitatis nostre beneficia et donativa receperimus infinita, ipsam terram de Beren simul cum suis utilitatibus et pertinentiis universis

[229. sz.:]

vineis scilicet et aliis

ipsorum beneficiorum acceptorum in recompensationem meritoriam et condignam, sicut in nostro privilegio continetur, eidem ecclesie, scilicet ad usum et proprietatem prepositi et capituli ipsius primam donationem nostram de eadem factam innovantes et approbantes^d denuo duximus presentis scripti patrocinio roborandam et pariter confirmandam, mixtim cum aliis terris eiusdem ecclesie in eodem territorio de Beren constitutis, omnibus populis reginalibus de eadem terra Beren movere machinantibus^e questionem auctoritate presentium perpetuum silentium inponentes. Ut igitur huius nostre confirmationis series robur optineat perpetue firmitatis, nec possit per quempiam hominum retractari, presentes litteras sigilli nostri appensione duplicis^f dari fecimus communitas. Datum per manus discreti viri magistri Pauli cantoris Budensis ecclesie, aule nostre vicecancellarii fidelis nostri anno Domini M^o CC^o octoagesimo nono.

^a 228. sz.: Elysabeth

^b 228. sz.: dinoscitur

^c 228. sz.: dominum regem Ladizlaum

^d 228. sz.: innovantes, ratificantes et approbantes

^e 228. sz.: machynantibus

^f 228. sz.: duplicis

A hozzávetőleges napi kelet a fővényi gyűlés említése alapján állapítható meg.

229

1289.
aug. 11.
Geszte

(E) — írásba foglalja azt az egyezséget, amelyet bárói hoztak létre Tódor mester fehérvári prépost és [Inata nb.]¹ Lukács ispán fia István között a Veszprém megyei Izgrim föld ügyében.

Átírta: fehérvári keresztes konvent 1289. — Štátny Oblastný Archív v Nitre, Uzsovics cs. lt. 5. (DF 266 353.)

Az oklevél szövege:

Nos Elysabeth Dei gratia regina Ungarie memorie commendamus significantes universis, quod cum nos a Jordano filio comitis Balcyni cive Albensi quondam possessionem Izgren vocatam in comitatu Vesprimiensi existentem pro octuaginta marcis argenti mediante privilegio capituli Albensis super hoc confecto comparassemus et eandem possessionem Stephano et fratribus suis filiis comitis Luce cum privilegiis dominorum Bele et Stephani illustrium regum Ungarie piarum recordationum nobis per eundem Jordanum in presentia ipsius capituli restitutis contulissemus, demum venerabilis vir magister Theodorus prepositus Albensis, Ladizlaus frater ipsius pro se et Nicolao parvulo filio comitis Nicolai de Tengurd Stephanum filium dicti comitis Luce et fratres suos occasione eiusdem terre Izgren in regie maiestatis presentia convenerunt exhibentes privilegium conventus cruciferorum de Alba super emptione dicte terre Isgren et vendite per eundem Jordanum primitus Theodoro preposito et fratribus suis antedictis sicut eiusdem privilegii data seu annus declarabant, et inssuper iidem Theodorus prepositus et fratres sui septem paria litterarum iudicialium exhibuerunt contra Stephanum et fratres suos memoratos, in quibus legitime eos comperimus esse convictos in facto terre supradicte, iidem namque Stephanus et fratres sui ad nos accedentes a nostra petierunt maiestate, ut nos ipsos super collatione dicte terre expedire dignaremur. Nos itaque cum ipsa privilegia pro nobis concessa et privilegium dicti Theodori prepositi baronibus nostris decernenda commissemus, iidem per modum arbitrii cognita iustitia ipsius Theodori prepositi et fratrum suorum nobis requisitis volentibus et permittentibus dictam possessionem Isgren ab eisdem Stephano et fratribus suis iuste ablatam reliquerunt et restituerunt ymo nos de plenitudine nostre gratie reliquimus et contulimus ipsi Theodoro preposito et Ladizlao ac Nicolao fratribus suis pacifice possidendam. Et ne iidem Stephanus et fratres sui huiusmodi collatione per nos facta omnino privari valeant, prefatus Theodorus prepositus propter nostre maiestatis gratiam per arbitrium eorundem baronum nostrorum licet de iure eisdem in nullo teneretur, dedit tamen ipsi Stephano et fratribus suis decem marcas et unam vineam in Endred Bokseleue vocatam emptionis titulo possessam et unam sessionem seu fundum curie ac decem iugera terre arabilis in

eadem terra Endred perpetuo possidenda et habenda. Datum in Guezte, in crastino Sancti Laurencii, anno Domini M° CC° octuagesimo nono.

¹ Az adat az átíró oklevélből származik.

230

(1289.)
aug. 16.
Pátró

(E) — megparancsolja a budai káptalannak, hogy a Szt. Szűz szigetén élő apácák azon kiváltságleveleit, amelyek azok Béc, Ráksi és Dada nevű birtokaira vonatkoznak, írja át saját pecsétje alatt.

Eredetije (Fejér szerint) a kamarai levéltárban volt.

Átírta: budai káptalan 1289. aug. 27. — DL 503. (Mon. Pos. 46. 8.)

Újkori másolat: (a budai káptalan 1280. [!] aug. 27-i átírásában) HHSTA Handschriften Abt. Österreichische Weltliche Archive, Weiss 158. pag. 143. (DF 258 544.)

Fejér V. 3. 64. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján, 1280-ra)

Az oklevél szövege (az átírás alapján):

E. [= Elisabeth] Dei gratia regina Ungarie fidelibus suis capitulo Budensi salutem et gratiam. Noveritis, quod sorores de insula Virginis Gloriose super quibusdam possessionibus earum Belch, Rakussy et Dada vocatis sua debent privilegia in quindenis Sancti regis exhibere coram nobis, sed quia propter discrimina viarum ipsa privilegia in specie non audent ad nostram curiam apportare, fidelitate vestre precipiendo mandamus, quatenus tenorem privilegii eorum vobis super ipsis possessionibus exhibitorum nobis sub vestro sigillo rescribatis, aliud non facturi. Datum in Patruh, in crastino Assumptionis Virginis Gloriose.

A keltezésből hiányzó évszám az átíró oklevél alapján határozható meg.

231

1289.
okt. 17.
Hács

(E) — jóváhagyja, hogy Nagyberény falubeli (*de villa Nogberen*) harcos jobbágysai (*jobagiones nostri exercitiales*), Chede fia Jakab és ennek atyafiai (*fratribus eiusdem*): Márk, Miklós és Domokos, valamint Galambud fia Bothyzius és ennek atyafiai (*fratribus*) saját akaratukból és a királyné beleegyezésével és különleges engedélyével (*de nostro beneplacito et consensu ac permissione speciali*) a veszprémi egyház jobbágysai közé álljanak örökölt és vásárolt földjeikkel vagy birtokaikkal együtt (*simul cum omnibus terris seu possessionibus eorum tam hereditariis, quam emptitiis quocumque nomine censeantur*), hogy a továbbiakban az egyház valódi, első és természetes nemes jobbágysai (*veri, primi et naturaliter nobiles jobagiones ecclesie*) szabadságai szerint éljenek. Előzőleg ugyanis a királyné Nagyberény földet vagy falut (*terram seu villam nostram Nogberen vocatam*) a veszprémi egyháznak, helyesebben a prépostnak (*ymo preposito ipsius ecclesie*) adományozta, s Jakab és Botyzius, valamint atyafiai örökölt és vásárolt földjei miatt per támadt közöttük és Andronicus

mester veszprémi prépost között. — D. in villa Alch, in crastino festivitatis S. Galli conf., a. D. M^{mo} CC^o octuagesimo nono.

Átírta: fehérvári káptalan 1358. szept. 21. — Veszprémi káptalan m. lt. 327. Nagy et Kis Berén 10. (DF 200 945.)

Wenzel IV. 343.

232

1289.
nov. 30.

(E) — kölkedi (*de Kulked*) Chaba fia Lodomérnak és általa fivérének (*fratri suo uterino*), Andrásnak, valamint rokonainak (*cognatis suis*): Fábián fiainak, Batha-nak és Sebestyénnek, Bok fia Márknak, továbbá Bogza fia Sándornak, Kölked falubeli szakácsainak (*cocis nostris de prefata villa Kulked*) adományozza a Somogy megyében fekvő Kölked nevű királynéi föld egy részét (*particulam cuiusdam terre nostre reginalis Kulked vocate in comitatu Simigiensi existentis*) annak tartozékaival, ti. a telekhellyel, a trágyázatlan és trágyázott szántókkal, a kaszálóval és cserjéssel (*loco videlicet sessionali, terris arabilibus tam campestribus, quam fimatis, feneto et virgultis*); a beiktatást a somogyi konvent tanúbizonyossága mellett emberével, Balázssal végeztetvén el. Lodomér ugyanis híven szolgált, kiváltképp akkor, amikor irigyei tanácsára a Szt. Szűz Buda melletti szigetén ártatlanul fogságban tartották (*cum meritis nostris non exigentibus iniquorum procurante consilio in insula Beate virginis apud Budam sub arta custodia tamquam in carcere detente fuissemus sine causa*). — D. p. m. ven. domini Benedicti Dei gratia episcopi Wesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. M^o CC^o octuagesimo nono, pridie Kal. Dec.

Eredetije — a Hazai okmt. szerint — az Inkey cs. iharosberényi lt-ban volt.

Átírta:

a) Erzsébet királyné 1359. ápr. 28. — DL 108 194., melynek fényképe: DL 105 235. (Ernst-gyűjtemény)

b) Erzsébet királyné 1359. ápr. 28. > (*tartalmilag*) Szécsi Miklós országbíró 1383. júl. 16. > Ilosvai Leusták nádor 1397. ápr. 5. — DL 86 229. (Ostffy cs. lt. X. 62.)

Hazai okmt. VIII. 267. (az eredeti alapján)

233

1289.

(E) — néhai tárnokmestere, Moys [egykori] szervieneseinek: Mycou fiainak, Endusnak és Istvánnak, valamint Péter fiainak, Benedeknek és Péternek, uzdi (*de Wzd*) nemeseknek adományozza Tolna megyében a királynéi hirdetők Töttösbüssü nevű földjét (*terram preconum nostrorum reginalium Tutheus Busu vocatam*), mely nyolc ekealjnyi, amint azt a beiktatás elvégzésére Sydou fia János, a királynéi hirdetők ispánja mellé kirendelt fehérvári káptalan írásbeli jelentéséből megtudta. Mycou és Péter fiai ugyanis híven szolgálták néhai urukkal együtt, amikor pedig [a királynét] férje, [IV.] László király ártatlanul fogságban tartotta Sz. Máriának a budai szigeten lévő egyházánál (*cum non nostris meritis exigentibus, sed ex iniqua suggestionem emulorum nostrorum apud ecclesiam Beate Marie virginis de insula Budensi per ... regem Ladizlaum ... in ergastulo carceris concludere fuissemus*

indigne) javaik felajánlásával segítették. — D. p. m. discr. viri mag. Pauli cantoris eccl. Budensis, au. n. vicecanc. f. n. a. D. M^o CC^o octuagesimo nono.

Eredeti: 46,5 × 18 (+ 4) cm. Nagy kezdő E. Zöld és vörös színőron kettőspecsét csekély töredéke. — Hrvatski Državni Arhiv, Draskovich cs. lt., Arch. Maius 12. 7. (DF 283 665.)

Pray: Syntagma 92–93., Fejér V. 3. 461. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján), Hazai okmt. VI. 343. (az eredeti alapján)

234

(1289–1290
körül)

*(E) — pápens oklevelét, mellyel Benedek [veszprémi püspök királynéi kancellár]-nak adományozta Veszprém megyében a hercegséghez tartozó (*ad ducatum pertinentem*), a veszprémi káptalan és a [fajszi] nemesek földjével elegyesen (*mixtim*) fekvő Fajsz (*Fayz*) földet, említi III. András király 1294. ápr. 22-i oklevele (RA II/4. 131., 3968. sz.).

Az adományost 1289. nov. 30-án említik először veszprémi püspökként és királynéi kancellárként (lásd 233. sz.). Ha Izabella királyné páten-
se is így említette, akkor annak kelte 1289–1290-re helyezhető. Kevésbé tűnik valószínűnek, hogy Benedek még veszprémi püspöksége előtt kapta volna az adományt. (Ez utóbbi esetben az oklevél kelte 1289 előttre lenne helyezendő.)

235

1290.
jan. 28.
Esztergom

(E) — visszaadja a Szt. Szűznek a budai szigeten lévő egyházában élő apácáknak (*ecclesie Beate Virginis et devotis ac nobilibus dominabus, sororibus videlicet de insula Budensi, in eadem Domino iugiter famulantibus*) a Somogy és Tolna megyében lévő Béc (*Beelc*), Ráksi (*Rakusy*) és Dada (*Dada*) nevű királynéi falvakat (*villas nostras reginales*), amelyeket korábban nekik adományozott (337. sz.), de nemrég, amikor Somogyban tartózkodott (*nuper, cum in Symigio fuissemus constitute*), elvett tőlük. — D. Strigonii, quarto die Conversionis S. Pauli ap., a. D. M^o CC^o nonagesimo.

Eredeti: 22,5 × 7,5 cm. Bevágások a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 1279. (Mon. Pos. 38. 47.)

Fejér V. 3. 493. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján), Wenzel IX. 526. (az eredeti alapján), Budapest tört. okl. eml. I. 250. (az eredeti alapján)

236

1290.
jan. 28.
után)

(E) — visszaadja a Buda melletti szigeten lévő Szt. Szűz egyháznak és az abban élő apácáknak (*ecclesie Beate Virginis de insula apud Budam et ... dominabus in eadem ecclesia elegantibus*) a Somogy és Tolna megyékben lévő Kazsok (*Kosuk*), Béc (*Belch*), Ráksi (*Rakusy*) és Dada (*Dada*) nevű földeket vagy falvakat (*terras seu villas*), amelyeket a néhai Moyus mester az ő engedélyével adott a maga lelki üdvéért az apácáknak, amelyeket azonban a Fövenynél 1289-ben, Keresztelő Szt. János ünnepe (jún. 24.) táján tartott országos gyűlés után (*post generalem congregationem totius regni*

nostri in Fuen anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo nono circa festum Beati Johannis baptiste celebratam) — amikor is férje, [IV.] László király, valamint a főpapok és a nemesek határozatából (*de consilio*) a somogyi és a tolnai részekre menve visszavette az elfoglalt királynéi földeket és kondicionáriusait köteles szolgálatukba visszarendelte (*revocasemusque et revocari fecissemus universas terras reginales per quoscunque occupatas, populos nostros conditionarios in eorum conditionibus ad servitium nobis debitum aplicari faciendo*) — a Szt. Szűz szigetén élő apácáktól (*dominarum de insula Beate Virginis*) irigyeik sugallatára elvett, utóbb azonban meggyőződött arról, hogy Moyus mester adománya törvényes volt; lemond egyúttal a felsorolt birtokokat (*possessionum*) illetően minden királynéi jogról (*omni iuri reginali*). — D. p. m. ven. patris domini Benedicti episcopi Wesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo nonagesimo.

Eredeti: 44 × 28 (+ 4) cm. Díszes kezdő E. Függőpecsét zöld és ezüst zsinórja. — DL 1299. (Mon. Pos. 38. 48.)

Wenzel IX. 527., Budapest tört. okl. eml. I. 251.

A napi kelet Budapest tört. okl. eml. szerint, vö. az előző sz. alatti oklevéllel.

237

1290.
febr. 8.
Esztergom

(E) — Móric ispánnak, Lodomér esztergomi érsek officialísának adományozza szolgálataiért Zala megyében a Balaton (*Bolothun*) mellett fekvő Alsóörs (*Olvers*) nevű királynéi földet (*terram nostram reginalem*) tartozékaival együtt, elvéve azt attól, akinek esetlegesen korábban adományozta (*a quolibet auferendo detentore, si alicui per nos antea fuisset donata et collata*), s mindenkit eltilt attól, hogy a föld miatt Móric ispánt háborgassa. — D. Strigonii, feria quarta prox. ante oct. Purificationis B. Virginis, a. D. M° CC° nonagesimo.

Eredeti: 16 × 7 cm. Hátlapra nyomott pecsét csekély töredéke. — Veszprémi káptalan m. lt. Alsóörs 6. (DF 200 714.) — ugyanott *újkori másolat* is.

Hazai okmt. IV. 72. — Kivonat: Fejér VII. 2. 134., Mon. eccl. Strig. II. 257.

238

1290.
máj. 11.

(E) — átírja és megerősíti saját [1276. aug. 3-i] oklevelét (168. sz.), melyet korábbi pecsétjével megerősítve (*sub antiqua et priori bulla nostra*) kancellárja, F. [= Fülöp] váci püspök keze által állíttatott ki boradói Zala megyében, a Balaton mellett, a Kál-völgyben különböző falvakban a király és más egyházak népeivel elkeveredve fekvő földjeinek adományozásáról (*super collatione terrarum vinidatorum nostrorum in valle Kal iuxta Balatinum in comitatu Zaladiensi in variis villis promiscue cum aliis domini regis ecclesiarumque populis existentium*). Az oklevelet kancellárja, Benedek veszprémi püspök a veszprémi egyház kanonokjaival, Rugas szentendrei főesperessel (*archidiacono de Sancto Andrea*), Pál hántai préposttal

(*preposito Hantensi*) és Gekmynus dékánal együtt mutatta be előtte kérve az új pecséttel (*nostra cum recenti et nova bulla*) való megerősítést, mivel az ép oklevél viaszpecsétjének mindkét fele bal oldalon egy nagyobb részen a pecsétképpel együtt teljesen elrepedt (*in ipsa bulla cerea a parte sinistra in quantitate satis magna est fractura et ipsa pars fracture ex utraque parte cum sculptura exstitit scissa penitus et divisa*), és amikor az oklevelet bemutatták előtte báróinak: István tárnokmesternek, Aladár udvarispánnak (*iudice curie nostre*), Ehelleus asztalnokmesternek és [András]¹ pohárnokmesternek a jelenlétében, Mykov lovászmester véletlenül még jobban eltörte a pecsétet (*confregit ipsum sigillum seu bullam ceream, confregit casualiter in parte ampliori*), amiért is az oklevelet Lodomér esztergomi érsek egyetértésével (*de consensu et voluntate*) átírja és megerősíti. — D. p. m. ven. patris domini Benedicti Vesprimiensis episcopi predicti, a. n. canc. a. D. M° CC° nonagesimo, V° Id. Maii, indictione III.

Eredeti: 40,5 × 29 (+ 3,5) cm. A kezdő E hiányzik. Függőpecsétek zöld, lila és vörös zsinórzatának csekély maradéka. — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 11. (DF 200 716.)

Átírta:

a) III. András király 1295. [ápr. 28. előtt] — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 14. (DF 200 738.)

b) fehérvári káptalan 1341. okt. 6. — Veszprémi káptalan m. lt. Kál 21. (DF 200 877.)

RA II/4. 147. (az a) átírás alapján), Gutheil: Veszprém okmt. 92. (az eredeti alapján) — Kivonat: Gutheil: Veszprém 312. (53. sz.)

Szentpétery Imre megjegyzése: „Az oklevélén két pecsét volt, az egyik valószínűleg Lodomér érseké.”

¹ Kiegészítve az a) átírás alapján.

(1290.
máj. 14.
előtt)

*(E) — kiváltságlevelét, amellyel lovászmesterének, Mikó fia Mikónak adományozta a Zala megyei Szentvidkála és Csicsónivegy nevű királynéi falvakat vagy földeket (*quasdam villas seu terras reginales Scentuidkalia et Chichoniug vocatas de comitatu Zaladiensi*), említi Benedek veszprémi püspök 1290. máj. 14-i oklevele (Hazai oklt. 122.).

Az említő oklevél szerint a királyné, mivel kiderült, hogy az adományozott földek a veszprémi egyházat illetik meg, visszavonta adományát: oklevelét — későbbi jogviták esetére — az esztergomi káptalannál helyezték letétbe, Mikó pedig két másik birtokot kapott adományba. Okkal feltehető ugyan, hogy ez utóbbi adományról szintén állítottak ki oklevelet, ám mivel az említő oklevél erről hallgat, ezt a — feltételezett — oklevelet nem vettük fel Izabella királyné oklevelei közé, vö. 336. szám.

1290.
(aug. 10.
előtt)

(E) — klerikusának, Pál mester budai éneklőkanonoknak adományozza Veszprém megyében a jutasi nemesek földjei (*terras nobilium de Jutas*) és Veszprém (*Wesprimium*) közelében fekvő Jutas (*Jutas*) nevű királynéi földet (*terram nostram reginalem*) minden tartozékával, ti. a szántóföldekkel, malmokkal, kaszálóval, cserjéssel (*terris videlicet arabilibus, molendinis, feneto, virgulto et aliis quibuscumque*) együtt, mely földön a kendbocsárnak nevezett kondicionáriusai (*conditionarii nostri, qui vulgariter kendbuchar dicuntur*) éltek és élnek, s egyúttal szabad rendelkezési jogot ad neki a földet illetően. Pál mester ugyanis híven szolgált neki akkor, amikor hitvese, [IV.] László király és annak nővére, Erzsébet úrnő, ellenségei tanácsára a Szt. Szűz szigetén ártatlanul fogva tartották (*cum in insula Beate Virginis apud claustrum dominarum procurante iniquorum consilio incluse fuissemus et non modici temporis spacio sub arta custodia, quasi in carceris ergastulo, non exigentibus culpis, nec inventis contra nos causis aliquibus per dominum Ladizlaum regem, thori nostri consortem et dominam Elysabeth sororem eiusdem satis graviter detente in eodem*), amiért is a király birtokait másoknak adta, s élete is veszélyben forgott. — D. p. m. ven. patris domini Benedicti Dei gratia episcopi Wesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo nonagesimo.

Eredeti: 32 × 21,5 (+ 4) cm. A kezdő E hiányzik. Függőpecsét zöld és kék zsinórja. — Veszprémi káptalan m. lt. Jutas 4. (DF 200 719.) — ugyanott *újkori másolat* is.

Átírta:

a) Fenenna királyné 1291. — Veszprémi káptalan m. lt. 116/1. Jutas 5. (DF 200 722.)

b) III. András király 1291. jún. 4. — Veszprémi káptalan m. lt. 114/1. Jutas 6. (DF 200 720.)

c) Fenenna királyné 1291. > Ágnes királyné 1299. dec. 18. — Veszprémi káptalan m. lt. 148/1. Jutas 9. (DF 200 756.)

Fejér VII. 2. 127. (az eredeti alapján)

Az oklevél IV. Lászlót még élőként említi, így minden bizonnyal aug. 10. előtt kelt.

241

1290.
(szept. 6.
előtt)

(E) — a Veszprém megyei Mencshely falubeli (*de villa Menchel*) Buza ispán fia Móric ispánnak, Lodomér esztergomi érsek officialísának adományozza tárnokai (*tawarnicorum nostrorum*) Alsóörs (*Olurs*) nevű földjét Zala megyében a hozzá tartozó szőlőkkel, erdőkkel, rétekkel, kaszálókkel, a Balaton vizén lévő halászhelyekkel és azzal a birtokrésszel együtt, ahol malomkőnek való követ szoktak vágni (*cum vineis, silvis, pratis, fenilibus, piscature aque Bolotini ipsam terram portionaliter contingenti et portione terre, ubi lapides ad molandum excidi consueverunt*), a birtokba iktatást Gyurk száznagy (*centurionis*) fia Istvánnal végeztetvén el, s egyúttal szabad rendelkezési jogot ad Móric ispánnak a földet illetően. Az adományos ugyanis, midőn a királyné a Szt. Szűz szigeti kolostorából,

ahol ártatlanul fogságban tartották (*de claustro ecclesie Beate Virginis de insula, ubi sub arte custodia meritis non exigentibus per emulorum suggestionem impudicam nos indebite persequentium detinebamur*), Esztergomba (*Strigonium*) ment, hú szolgálatokat tett neki. — D. p. m. ven. patris domini Benedicti episcopi Wesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo nonagesimo.

Eredeti: 40,5 × 24 (+ 3,2) cm. Díszes kezdő E, ill. nagy D(ata) és P(roinde). Vörös és zöld zsinóron természetes színű kettőspeccsét csekély töredékei. Restaurált sérült hártya. — Veszprémi káptalan m. lt. Alsóörs 7. (DF 200 718.) — ugyanott *új-kori másolat* is.

Átírta:

a) III. András király 1290. szept. 6. — Veszprémi káptalan m. lt. Alsóörs 8. (DF 200 717.)

b) Fenenna királyné k. n. > III. András király k. n. > (*tartalmilag*) Mária királyné 1313. ápr. 9. > fehérvári káptalan 1313. ápr. 28. — Győr-Sopron-Moson Megyei Lt. Győri káptalan hiteleshelyi lt. 207. (DF 274 001.)

Tartalmilag átírta:

a) Mária királyné 1313. ápr. 9. > fehérvári káptalan 1313. ápr. 28. — Győr-Sopron-Moson Megyei Lt. Győri káptalan hiteleshelyi lt. 207. (DF 274 001.)

b) Köcski Sándor országbíró 1327. dec. 14. — Veszprémi káptalan m. lt. Ábrahám 6. (DF 200 829.), melynek 1749. évi *másolata*: DL 103 256. (Batthyány cs. lt. Maioratus, Felsőörs 1. 39. 16.)

c) Köcski Sándor országbíró 1327. dec. 14. > I. Károly király 1330. júl. 25. — Veszprémi káptalan m. lt. Ábrahám 9. (DF 200 838.)

d) Köcski Sándor országbíró 1327. dec. 14. > I. Károly király 1330. júl. 25. > Szécsi Miklós országbíró 1383. máj. 20. — Veszprémi káptalan m. lt. Ábrahám 12. [korábban: Csopak 15.] (DF 201 041.)

Említi: tihanyi konvent 1312. ápr. 11. — Veszprém Megyei Lt. Veszprémi káptalan hiteleshelyi lt. E. 83. (DF 229 894.)

Fejér VII. 2. 125., Hazai okmt. IV. 73. (mindkettő az eredeti alapján) — Kivonat: Mon. eccl. Strig. II. 257. — Az említést lásd Zala vm. Okt. I. 136.

A hozzávetőleges napi kelet az a) átírás alapján határozható meg.

242

(1290.) — udvara ifjának, Ákos nb. Kustan fia Istvánnak adja érdemeiért három pundost fizető kondicionáriusainak Egres nevű földjét Somogy megyében.

Átírta: I. Károly 1323. júl. 17. > I. Lajos 1358. máj. 21. > somogyi konvent 1405. aug. 15. — Štátný Ustredný Archív SR, Pálffy cs. központi lt. 27. 270. (DF 254 714.) Kivonat: Borsá: Somogyi konvent VII. 605. sz.

Az oklevél szövege:

Elizabet Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presentium notitiam habituris salutem in salutis largitore. Cum bene meritis favor debitus impenditur, et fideliter obsequentibus merces condigna redditur, Deus placari creditur, et subdity [!] ad fidelitatis studia exercenda provocantur attendenturque, spe et desiderio consequende retributionis consimilis et etiam amplioris. Proinde ad

universorum tam presentium, quam futurorum, notitiam harum serie volumus pervenire, quod quia Stephanus filius Kustan nobilis de genere Akus fidelis iuvenis domus nostre celsitudini nostre a longo tempore cum sumpma devotione fideles semper et laudabiles exhibuit famulatus, specialiter autem in deferendis legationibus nostris, cum idem ad comitem Myzem per nos fuisset destinatus, legationes nostras, industrie eiusdem commissas, utpote fidelis et idoneus deferens, circa reversionem suam per latrones et viarum insidiatores letaliter extitit vulneratus, ac demum per quosdam reginalis corone emulos, ut eundem a nostro servitio et fidelitate nobis inpendenda variis gravaminibus quoartando possent remove, in desuersionem nostri nominis et honoris ipsius omnibus bonis suis mobilibus et immobilibus enormiter spoliaverunt [!], nos considerantes fidelitatis et servitii ipsius huiusmodi, propter que et multa alia hiis similia, que de plano non possunt per singula enarrari, multiplici laudum preconio esse dinoscitur non immerito adtollendus, in aliqualem recompensationem servitiorum eiusdem nobis fideliter inpsorum quamquam maioribus donariis censeatur fore dignus, tamen, ut alii ad fidelitatis obsequia nobis exercenda eius exemplo facilius invitentur, quandam terram nostram reginalem Egres vocatam in comitatu Symigiensi in vicinitate terre Stephani de Darow Fekethew vocate et ville Somodar existentem, super quam conditionarii nostri, videlicet salvatores [!] trium ponderum residebant, a quolibet auferendo detentore, et omnibus etiam litteris seu privilegiis, in quorumcumque aliorum personis usque ad hec tempora datis et concessis, revocatis penitus et cassatis, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis universis terris [!] videlicet arabilibus, silvis, pratis et fenetis ac aliis pertinentiis eiusdem sub eisdem metis et terminis, in quibus iidem conditionarii nostri temporibus domine Marie condam illustris regine Hungarie socrus nostre karissime dinoscuntur possedis, de nostre gratie plenitudine eidem Stephano et per eum suis heredibus heredumque suorum successoribus dedimus, donavimus et contulimus iure perpetuo et irrevocabiliter pacifice possidendam, ipsum etiam in corporalem possessionem predicte terre Egrus per Michaellem filium Galus de eadem [!] comitatu Symigiensi fidelem nostrum fecimus introduci. Ut igitur huius nostre donationis series robur obtineat perpetue firmitatis, nec processu temporis per quempiam valeat revocari, presentes eidem concessimus litteras dupplici [!] sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris domini Benedicti episcopi Dei gratia Wesprimiensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M^{mo} CCC^{mo} [!] nonagesimo.

Az oklevél *datatio*jában szereplő évszám nyilvánvalóan az átírás hibája.

1290. (E) — Miklós ispán fia Gergely mesternek és atyafiának, Lászlónak adományozza Vas megyében Hőgyész királynéi földet vagy falut Karimati faluval együtt.

Átírta:

a) I. Károly király 1326. márc. 30. > (*tartalmilag*) Garai Miklós nádor 1408. nov. 24. — DL 86 241. (Ostffy cs. lt. 7. 1.)

b) I. Károly király 1326. márc. 30. > (*tartalmilag*) Garai Miklós nádor 1408. nov. 24. > Perényi Péter országbíró 1415. nov. 23. > Pálóczi Máté országbíró 1433. márc. 19. — DL 86 321. (Ostffy cs. lt. 1. 1.)

Kivonat: Fejér V. 3. 492.

A tartalmi átírás szövege (az *a*) alapján):

altera vero earundem videlicet annotati domini Karoli regis littere privilegiales anno incarnationis Jhesu millesimo trecentesimo vigesimo sexto tertio Kalendas Aprilis regni autem sui anno similiter vigesimo sexto confecta tenoris quarundem litterarum domine Elizabet olym regine Hungarie privilegialium anno ab incarnatione Christi millesimo ducentesimo nonagesimo exortarum in se continentes et confirmatas decantasset, quod ipsa domina Elizabet regina pro fidelitatibus et servitiis magistri Gregorii filii comitis Nicolai habens in eisdem satis lucide declaratis quandam terram seu villam suam reginalem Hyulgyz^a vocatam in comitatu Castriferrei iuxta fluvium Marchal^b existentem simulcum villa Karimathy^c a quolibet auferendo detentore omnibusque litteris seu privilegiis quorumcumque aliorum super collationem dicte terre revocatis penitus et cassatis cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis eidem magistro Gregorio et Ladislao fratri eiusdem ac ipsorum heredibus dedisset, donasset et contulisset iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam dando eisdem tenendi, vendendi, obligandi, alienandi seu pro remedio anime sue legandi cuicumque vellent facultatem

^a A *b)* tartalmi átírásban: Hywlgysz

^b A *b)* tartalmi átírásban: Marczal

^c A *b)* tartalmi átírásban: Karimati

244

- ... *(E) — kiváltságlevelét, amellyel Rodolphus mester budavári polgárnak (*civis de castro Budensi*) adományozta Horhi (*Hurhy*) birtok harmadát Pest megyében, említi István alországbíró 1300. okt. 13-i oklevele (RA II/4. 255.).

Izabella királyné — valamint férje, IV. László király azonos tárgyú — oklevelére Rodolphus mester fia, Miklós hivatkozott a Horhi birtokáért az alországbíró előtt az erdélyi káptalan ellenében folytatott perében. Az erdélyi káptalan képviselője szerint a birtokot Rodolphus mester halála előtt huszonkét évig tartotta a kezén, amiből az következne, hogy a Miklós által említett adomány megtételére — ha az valóban megtörtént — legkésőbb 1278-ban sor került. Bizonytalanná teszi azonban ezt a kö-

vetkeztetést, hogy Miklós állítása szerint a birtok egy része csere, más része vásárlás, harmadik része pedig a kérdéses adomány révén került apja kezére, s nem tudható, hogy mindezen jogügyletek egy időben történtek-e. Az a körülmény ugyanakkor, hogy Miklós sem a király, sem a királyné kiváltságlevelét nem mutatta be a per során, kétségeket ébreszt a tekintetben, hogy volt-e egyáltalán Izabella királynénak ilyen oklevele, mégpedig annál is inkább, mert a királyi oklevelek kritikai jegyzéke sem tud IV. László király ilyen tárgyú adományáról.

245

... *(E) — kiváltságlevelét, mellyel Gutkeled nb. (*de genere Guthkeled*) Kozma ispán fia Kozma mesternek adományozta Küngös (*Kyngus*) [királynéi] földet, említi Amadé nádor és zalai ispán 1299. szept. 5-i oklevele (Hazai okmt. VII. 281.).

Amadé nádor oklevele említést tesz a királyné férje, IV. László király hasonló tárgyú okleveléről is, mely minden bizonnyal azonos a király 1287. szept. 3-i oklevelével (RA 3459. sz.), s ennek alapján felmerülhet, hogy a királyné oklevele is az idő tájt kelhetett. Mivel azonban ennek a feltételezésnek az alátámasztására nem rendelkezünk egyéb adatokkal, helyesebbnek látszik Izabella királyné oklevelét a kelet nélküliek közé besorolni.

246

... — a kegyúri jogon (*ratione patronatus*) hozzá tartozó sági egyházának (*ecclesie sue de Saagh*) visszaadja azt a vámot (*tributum*), amelyet apósa, a néhai [V.] István király privilégiuma (RA 2297. sz.) szerint Palojta faluban (*in villa Palachta*) szednek és megerősíti a monostor vámszedési jogát.

Tartalmilag átírta:

a) Giletfi Miklós nádor 1343. okt. 28. > uő 1347. máj. 31. — DL 785. (Eccl. 32. 72.)

b) Hont megye 1347. márc. 17. — DL 893. (Eccl. 31. 53.), melynek *újkori másolata*: DL 894. (Jes. Neosol. 2. 34.) és 1777. évi *hiteles másolata*: Štátný Oblastný Archiv v Košiciach, Rozsnyói püspökség lt., Oklevelek 12. (DF 259 046.)

Fejér IX. 4. 105. (a b) alapján)

A tartalmi átírások a királyné oklevelét *patensnek* mondják.

247

... *(E) — oklevelét, amellyel [Ompud ispán fia]¹ Fülöpnek adományozta érdemeiért Kánya birtok egy részét [Tolna megyében]¹, említi Köcski Sándor országbíró 1325. febr. 23-i oklevele.

Említi: Köcski Sándor országbíró 1325. febr. 23. > I. Károly király 1325. febr. 24. — DL 86 970. (Esterházy cs. hercegi ágának lt. 35. L 270. A.)

¹ Az adatok az említő oklevél más részeiből származnak.

Az említés szövege:

nobis ... excellentis principisse domine Elizabeth consortis domini Ladizlai illustris quondam ... regis Hungarie ... litteras privilegiales ... demonstravit, in quibus seriatim vidimus contineri, quod ... quondam dicte possessionis particulam Kanya vocate ... reginalis collationis prenominatus Philippus in recompensationem suorum fidelissimorum servitiorum ... tytulo, prout littere privilegiales prenominata domine quondam Elyzabeth regine Hungarie ... denotabant, acquisivisset perpetuo possidendas

248

... *— pápens oklevelét, mellyel [a Tolna megyei]¹ Várong birtokot (*possessionem Warangh*) elvette [Szák nb. Konrád fiaitól,]¹ Konrádtól és Jánostól és saját királynéi joghatósága alá vetette (*sue reginali iurisdictioni ... subiecisse*), említi Pál országbíró 1329. máj. 20-i oklevele (Anj. okmt. II. 410., Anjou Oklt. XIII. 259. sz.).

¹ Az adat az említő oklevél más részéből származik.

Izabella királynét az 1289. évi főenyi országos gyűlés hatalmazta fel a jogtalanul elfoglalt királynéi birtokok visszavételére, s ezt követően tudomásunk van Somogy és Tolna megyei birtokvizsgálatokról (vö. 237. sz.). Ennek alapján a királyné itt említett oklevele is erre az időszakra, 1289–1290 tájára, lenne keltezhető. Ellene mond azonban ennek a megoldásnak, hogy Várongot IV. Béla adományozta Szák nb. Albeus fia Konrádnak 1250-ben (Hazai oklt. 16., RA 924. sz.), fiai, János és Konrád tehát nem jogtalan foglalás révén szerezték meg, s így Várong elvétele nem köthető egyértelműen az 1289–1290. évi birtokvisszavételi akcióhoz. Ezért célszerűnek látszik az országbíró előtt 1329-ben bizonyos királynéi harcosjobbágyok által bemutatott oklevelet az év nélküliek közé sorolni.

249

(1279 előtt) ***Kunigunda** hercegnő privilégiumát, mellyel Henriknek adta Podolin falu soltészágát, említi saját 1289. évi oklevele (252. sz.).

A privilégium kiállítására — az említő oklevél szerint — még a hercegnő férjének, Boleszló krakkói és szandomiri hercegnek († 1279) az életében került sor (olim adhuc vivente karissimo marito nostro). Az említés utalása (*privilegium ... per tirannicam rabiem gentiliū ... fore concrematum*) alapján feltételezhető, hogy a kiváltságlevél 1285-ben semmisült meg, amikor is mind Nogaj tatárjai, mind IV. László nyögérei a Szepességben pusztítottak (Pauler: Magy. nemz. tört. II. 385–389.).

250

1288.
dec. 20.
Szandec

— Boleszló krakkói és szandomiri herceg özvegye, Szandec úrnője, klarissza rendi apáca (*relicta ... Boleslai ... quondam ducis Cracouiensis et Sandomiriensis, domina de Sandech, sub ordine Sancti Francisci divinis mancipata obsequiis*) szolgálataiért, melyeket különösen az erdélyi részen (*in districtu ... Transsylvano*) teljesített, Henrik podolini soltésznek (*sculteti de Podolin*) és örököseinek adományozza a Podolin és Gnédza falvak határain belül, a Poprád folyó mellett fekvő erdőt (*silvam nostram infra terminos villarum Podolin et Gnezdna iuxta flumen Poprad distinctam*), leírván annak határait. Engedélyezi, hogy Henrik népeket telepítsen az erdő területére, s egyúttal felmenti Henriket és az általa oda telepítendő népeket minden adó (*ab omni exactione, collecta, taxatione, petitione, descensu, expeditione, ad castra servitio et generaliter ab omni solutione et servitio quocunque vocabulo censeantur*) fizetése alól, csak azt kötvén ki, hogy a telepítéskor megszabott [adómentes] évek letelte után évente három ezüstmárkát és egy — kilenc scotust érő — disznót (*singulis annis tres marcas puri argenti et unum porcum novem scotos valentem*) fizessenek Szt. Márton püspök ünnepén (nov. 11.). — Actum et d. a. D. millesimo ducentesimo octuagesimo octavo, in Sandech, in octavis S. Lucie virginis. — Jelen lévő tanúk: Selcho comes és Fülöp udvarbírák, Thilmannus szandeci advocatus.

Eredeti: 45 × 28,5 (+ 4) cm. Nagy díszes kezdő I. A függőpecsét zsinórzata kiszakadt. — Štátný Okresný Archív v Starej Lubovne, Podolin város lt. Oklevelek 5. 7. (DF 258 822.)

Átírta: (a Hazai okmt. szerint) szepesi káptalan 1639. — Podolin város lt.
Másolat:

a) DL 1227. (NRA 1725. 27.)

b) DL 71 243. (Görgei cs. toporci lt. 4.)

c) DL 71 255. (uo. 15.)

d) Štátný Oblastný Archív v Levoči, XVI. szepesi város lt., Kerületi lt. Úrbéri iratok, Podolin (DF 287 777.)

Wagner: *Analecta Scep.* I. 195. (másolat alapján), Bárdosy: *Suppl. Scep.* 285. (az eredeti alapján), Fejér V. 3. 425. (Wagner: *Analecta Scep.* alapján), Janota: *Zapiski* 61., Hazai okmt. VI. 336. (az eredeti alapján), Piekosiński: *Kodeks* II. 511., Sroka: *Dokumenty* I. 4. (az eredeti alapján) — Kivonat: Századok 1872. 686.

251

1289.
Szandec

— Boleszló krakkói és szandomiri herceg özvegye, szandeci klarissza rendi apáca (*relicta ... Boleslai ... quondam ducis Cracouiensis et Sandomiriensis, sub ordine Sancti Francisci apud Sandech divinis mancipata obsequiis*) Henrik soltész (*Heydenricus schultetus*) kérésére megújítja korábbi, még néhai férje életében kiadott kiváltságlevelét (250. sz.) Podolin falu soltésztségéről (*super villicationem seu schultetiam ville nostre Podolyn*), részletesen szabályozva a soltész és a telepesek (*incole sue mansionarii*) jogait és kötelezettségeit. A megújításra azért kerül sor, mert az eredeti kiváltságlevelet, Henrik más javaival együtt, a pogányok ugyanazon falu egyházában elégették (*privilegium ... per tirannicam rabiem gentilium cum suis aliis rebus in ecclesia predictae ville fore concrematum*). — Actum in

Sandech, a. D. M° CCLXXX° IX°. — Tanúk: Panscho Miklós comes, Mirozlaus fia Boguphalus comes, Selcho comes és Fülöp udvarbírák, Pál comes, Boguphalus káplán.

Eredeti: 35,5 × 24 (+ 2,5) cm. A függőpecsét zsinórja. Átírta: Starej Lubovne, Podolin város lt. Oklevelek 8. A. (DF 258 823.)

Átírta:

a) szepesi káptalan 1341. márc. 21. — Átírta: Starej Lubovne, Podolin város lt. Oklevelek 19. (DF 258 835.)

b) szepesi káptalan 1638. nov. 5. — Átírta: Starej Lubovne, Podolin város lt. Oklevelek 9. A. (DF 258 824.)

Másolat:

a) DL 71 243. (Görgei cs. toporci lt. 4.)

b) Átírta: Starej Lubovne, Podolin város lt. Oklevelek 19. (DF 258 835.)

Bárdosy: Suppl. Scep. 70., Fejér V. 3. 463. (Bárdosy: Suppl. Scep. alapján), Janota: Zapiski 59., Hazai okmt. VI. 344. (az eredeti alapján), Piekosiński: Kodeks II. 512., Juck 71. (az eredeti alapján), Sroka: Dokumenty I. 6. (az eredeti alapján) — Kivonat: Századok 1872. 686.

252

1282. — a Szt. Szűz szigeti **Erzsébet** úrnő, [V.] I. [= István] király leánya és [IV.] László király nővére (*domina Elysabeth filia illustris quondam regis St. [= Stephani] felicis recordationis sororque incliti regis Ladyzlay de insula Beate virginis*), akit fivére, [IV.] László király adományából a telki Szt. István monostor (*monasterium Sancti regis Stephani de Telky*) kegyurasága (*patronatus*) megillet, a [szigeti] apácák, valamint Jakab testvér prior és Pál testvér procurator egyetértésével jóváhagyja, hogy a Szt. Benedek rendi János testvér, az említett monostor apátja monostorának Kecskékőrs falu területén, a Peslő nevű hegygel szemben lévő (*in territorio ville Kechkekörs obpositam [!] monti Peslev vocato*) szőlőjét, mely Iseph fiainak, Fábiánnak és Demeternek, valamint Perk fia Jakabnak a szőlőivel határos, s amelyen egykor a monostor szőlőművesei (*vinitores*), Fegus és Ábrahám (*Abram*) éltek, de már három éve elhagyatottan és műveletlenül áll, a monostor udvarispánjának, Lampertnek, valamint jobbágynak (*jobagionibus dicti monasterii*), ti. Karachynusnak, Mogh-nak és Lőrinc fia Péternek az egyetértésével három és fél finom ezüstmárkáért (*marcis ... fini argenti*) eladja a monostor szegénysége miatt a budaváraljai (*de suburbio Budensi*) Sink fia Pálnak szavatosság vállalása mellett. — D. et actum a. D. millesimo ducentesimo octuagesimo secundo.

Eredeti: 40 × 19 (+ 3) cm. Nagy kezdő D. A hártya felső szélén ABCD chirographum. Vörös zsinóron ép függőpecsét. — DL 1130. (Mon. Pos. 56. 3.)

Hazai okmt. VI. 283., Budapest tört. okl. eml. I. 204. — Facsimile-részlet: Marczali: Magyarország tört. 557.

Az oklevelet a hercegnő „conventus nostri sigillo” pecsételtette meg.

253

- (1283. szept. 28. előtt) *— privilégiumát, amellyel a veszprémi káptalannak adományozta [V.] István király lelkének üdvéért az Erzsébet [= Izabella] királyné által személyének, s nem a szigeti monostornak adott (*sue dumtaxat persone affectione donatam, non ecclesie sive monasterio de insula elargitam*) Berény nevű királynéi falut Somogy megyében (*in Simigiensi provincia ... villam reginalem Beren vocatam*), említi IV. László király 1283. nov. 28-i oklevele (Wenzel IV. 255., vö. RA 3272. sz.).

Az adomány tényét már Izabella királyné 1283. szept. 28-i oklevele is említi (206. sz.), az oklevél hozzátétőleges kelte ennek alapján határozható meg.

254

1290. **Fenenna** királyné Moys mester özvegyének kérésére átírja és megerősíti [IV.] László király [1283. okt. 19-i] pátensét (RA 3270. sz.) Bagamérfölde és Cséptelek (*terrarum Bogomery et Chepteluk*) adományozásáról, egyúttal meghagyja az özvegyet és általa a budavári Szt. János egyház mellett élő klarissza rendi apácákat (*monialibus de ordine Beati Francisci circa ecclesiam Beati Johannis ewangeliste in castro Budensi Deo iugiter famulantibus*) a földek birtokában. — D. p. m. ven. patris domini Benedicti Dei gratia episcopi Wesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° nonagesimo.

Eredeti: 51 × 15 (+ 2,5) cm. Nagy kezdő F. Erősen rongált hártya. Függőpecsét zsinórzata kiszakadt. — DL 31 055. (Gyulafehérvári kápt. lt. Centur. N. 50.)

Átírta: gyulafehérvári káptalan 1787. dec. 18. — uo.

Hazai okmt. VI. 359. és VIII. 289., Budapest tört. okl. eml. I. 262. (valamennyi az eredeti alapján) — Kivonat: Bártfai Szabó: Pest megye 130. sz., Bakács: Pest megye 223. sz.

255

1290. — átírja és megerősíti E. [= Erzsébet, azaz Izabella] királyné [(1287.) júl. 1-jei] oklevelét (225. sz.) Iváncs föld adományozásáról.

Wenzel X. 36.

Lásd (1291. szept. 9. után)-i keltezéssel a 261. sz. alatt.

1291. júl. 26. — a Szt. Szűz szigetén élő apácáknak (*nobilibus seu religiosus dominabus sororibus sanctimunalibus* [!]) *de insula Beate virginis Deo iugiter famulantibus*), s általuk a szigeti Szt. Szűz egyháznak (*ecclesie Beate Virginis de insula*) adományozza Fejér megyében a Dömsöd (*Gumchud*) nevű királynéi földet (*terram nostram reginalem*) tartozékaival, ti. a rétekkel, halászhelyekkel és a Föveny, Dienes és Somló nevű három szigettel (*pratis videlicet, pisscinis et tribus insulis, Fuen videlicet, Dyenus et Sumlov vocatis*) együtt, s leírja az adományozott föld határait a budai káptalannak a férjéhez, [III.] András királyhoz intézett jelentése szerint. — D. p.

m. ven. patris domini Andree Dei gratia episcopi Agriensis, f. canc. n. a. D. M° CC° nonagesimo primo, septimo Kal. Aug.

Eredeti: 34,5 × 22 (+ 4,5) cm. Díszes kezdő F. Vörös és arany zsinóron kettős-peccsét töredéke. — DL 1320. (Mon. Pos. 38. 54.)

Átírta: III. András király 1291. aug. 16. — DL 1322. (Mon. Pos. 38. 52.)

Fejér VI. 1. 142. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján) és VII. 2. 138. („Gerberti Cod. Epist. Rudolphi I. pag. 219. in nota.”, ez utóbbi hiányos), Wenzel XII. 511. (az eredeti alapján), Budapest tört. okl. eml. I. 272. (az eredeti alapján) — Kivonat: Bártfai Szabó: Pest megye 134., Bakács: Pest megye 226. sz.

256

1291.
(aug. 18.
vagy szept. 9.)

— Buzád ispán fia Móric ispán, L. [= Lodomér] esztergomi érsek officialisa kérésére, [III.] A. [= András] király meghagyásából és a király, valamint saját bárói egyetértésével (*etiam ex mandato domini ... regis ... ac consensu baronum tam suorum, quam nostrorum tunc in sua et nostra curia existentium*) átírja és megerősíti [IV.] László király felesége, E. [= Erzsébet, azaz Izabella] királyné [1284. évi] kiváltságlevelét Barnag (*Barlag*) birtok Móric ispánnak való adományozásáról (221. sz.). — D. p. m. ven. patris A. [= Andree] Dei gratia episcopi Agriensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° nonagesimo primo, quintodecimo [!] Id. Sept.

Átírta: Kaplai János országbíró 1394. máj. 30. — Veszprémi kápt. m. lt. 487/1. Barnag 2. (DF 201 106.)

Hazai okmt. IV. 78. — Kivonat: Mon. eccl. Strig. II. 295.

Az oklevél napi kelte nyilvánvalóan téves, talán az átírás hibájából. Elképzelhető, hogy az *Idus* helyett *Kalendas* értendő, ebben az esetben a dátum: 1291. aug. 18. A másik lehetséges megoldás szerint *quinto* helyett áll tévesen *quintodecimo*, ekkor a helyes dátum: 1291. szept. 9.

257

1291.

— Andronicus mester veszprémi prépost és a káptalan kérésére átírja és megerősíti anyósának (*socrus nostre* [!]), [IV.] László király feleségének, Erzsébet királynénak a Berény (*Beren*) föld adományozásáról szóló [1280. évi] privilégiumát (186. sz.), valamint ugyanazon királyné egy másik [az előbbiben írásba foglalt adományt megerősítő, 1289. évi] kiváltságlevelét (229. sz.). — D. p. m. ven. patris domini Andree Dei gratia episcopi Agriensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° primo.

Eredeti: 45 × 30 (+ 5) cm. Díszes kezdő F. Bevágások a függőpecsét zsinórzatának. Erősen rongált, restaurált hártya. — Veszprémi kápt. m. lt. Nagy et Kis Berén 11. (DF 200 721.)

Wenzel X. 40., Hazai okmt. IV. 77.

258

1291. — Pál mester budai éneklőkanonok kérésére átírja és megerősíti Erzsébet [= Izabella] királyné [1290. évi] kiváltságlevelét (241. sz.) Jutas föld adományozásáról.

Eredeti: 36,7 × 20 (+ 4) cm. Díszes kezdő *F*, ill. nagy *E*(lysabet) és *N*(os). Vörös zsinóron természetes színű kettőspecsét csekély töredéke. — Veszprémi kápt. m. lt. Jutas 5. (DF 200 722.) — ugyanott *újkori másolat* is.

Átírta: Ágnes királyné 1299. dec. 18. — Veszprémi kápt. m. lt. 148/1. Jutas 9. (DF 200 756.)

Az oklevél szövege:

Fenenna Dei gratia regina Hungarie universis Christi fidelibus presentem paginam intuentibus salutem in auctore salutis. Ad universorum notitiam tenore presentium volumus pervenire, quod vir discretus magister Paulus cantor ecclesie Budensis fidelis noster ad nostram accedens presentiam exhibuit nobis privilegium magnifice domine Elysabeth quondam regine Hungarie relicte videlicet domini Ladislai olim illustris regis Hungarie super terre Jwtas confectum, petens cum instantia, ut ipsum ratum, gratum et acceptum habere ac nostro dignaremur privilegio confirmare. Cuius tenor talis est: (*Következik Izabella királyné 1290. évi oklevele, lásd 241. sz.*) Nos itaque veritati gestorum fidem plenam adhibentes ipsum privilegium de verbo ad verbum presentibus insertum in nulla sui parte viciatum in eternam rei memoriam presentis scripti patrocinio duximus confirmandum. [I]n cuius rei memoriam notitiamque plenior presentibus concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris domini Andree Dei gratia episcopi Agriensis fidelis nostri anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo primo.

259

1291. — Andronicus mester veszprémi prépost és a káptalan kérésére átírja és megerősíti Erzsébet [= Izabella] királyné Berény föld adományozásáról szóló [1280. évi] kiváltságlevelét (185. sz.), valamint ugyanazon királyné egy másik [az előbbiben írásba foglalt adományt megerősítő, 1289. évi] kiváltságlevelét (228. sz.)

Átírta: Ágnes királyné 1300. okt. 23. — Veszprémi káptalan m. lt. 171. Nagy et Kis Berén 6. C. (DF 200 759.)

Az oklevél szövege:

Fenenna Dei gratia regina Hungarie universis Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris presens scriptum inspecturis salutem in domino sempiternam. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod magister Andronicus prepositus et capitulum Wesprimiensis ecclesie ad nostram accedentes presentiam exhibuerunt nobis privilegia domine Elysabeth regine consortis domini Ladislai felicitis recordationis regis Hungarie super donatione seu collatione terre pincernarum seu bochariorum nostrorum de territorio magne ville Beren petentes cum instantia, ut ipsam donationem seu collationem

ratam habere et nostro dignaremur privilegio confirmare. Quorum quidem privilegiorum tenor talis est: (Következik Izabella királyné 1280. évi oklevele, lásd 185. sz. és Izabella királyné 1289. évi oklevele, lásd 228. sz.) Nos igitur petitionibus ipsorum prepositi et capituli favorabilem assensum adhibentes tum etiam ob devotionem Beati Mychaelis archangeli, quam ad ipsam Wesprimiensem ecclesiam habemus, ut ex officio nostri regiminis ad hoc tenemur, ipsam donationem ratam habentes et acceptam predicta privilegia domine regine de verbo ad verbum presentibus inseri fecimus et presentium patrocinio communiri memoratam terram pincernarum de territorio magne ville Beren simul cum terra curriferrorum, bochariorum nostrorum in eadem terra Beren existenti ex consensu archiepiscoporum, episcoporum et omnium baronum regni nostri eidem ecclesie Wesprimiensi, scilicet ad usum et proprietatem capituli ipsius perpetuo et irrevocabiliter possidendam relinquentes. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Andree Dei gratia episcopi Agriensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M° CC° nonagesimo primo.

260

(1291.
szept. 9.
után)

— Tódor mester fehérvári prépost és királyi alkancellár kérésére, aki házassága ügyében fáradozva Lengyelországba (*versus Poloniam*) utazott, majd az Albert osztrák herceg elleni királyi hadjáratba nagy csapat fegyveres nemest vezetett, átírja és megerősíti E. [= Erzsébet, azaz Izabella] királyné [(1287.) júl. 1-jei] oklevelét (227. sz.), mellyel az Tódor mesternek és atyafiainak (*fratribus suis*), László ispánnak és Miklósnak adományozta a Duna mellett (*iuxta Danobium*) fekvő Iváncs (*Iwanch*) nevű királynéi földet (*terra reginali*). — D. p. m. [venerabilis] patris B. [= Benedicti] Dei gratia episcopi Wesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° nonagesimo [primo].^a

Eredeti: 44,5 × 20,5 (+ 3) cm. Díszes kezdő F. Függőpecsét vörös és zöld zsinórja. — DL 49 680. (Rumy cs. lt. 54. 9.)

Wenzel X. 36. (1291-re) — Facsimile-részlet: Marczali: Magyarország tört. 579.

^a A szó újkori kéz betoldása.

Az évszám az eredetiben 1290, a *primo* szó újkori kéz betoldása. Az oklevél azonban nyilvánvalóan nem kelhetett 1290-ben, hiszen említett tesz III. András 1291. évi ausztriai hadjáratáról. A hozzávetőleges napi kelet megállapításának alapjául az szolgált, hogy a napi kelettel ellátott oklevelek közül András egri püspököt, Benedek veszprémi püspök elődjét Fenenna királyné 1291. szeptember 9-re (vagy augusztus 18-ra) keltezhető oklevele (lásd 257. sz.) említi utoljára királynéi kancellárként. (Benedek püspök királynéi kancellárságát a napi kelettel ellátott oklevelek közül elsőként III. András király 1291. október 9-i oklevele említi, lásd RA 3822. sz.)

261

1291.
okt. 31.
Esztergom

— B. [= Benedek] veszprémi püspök kérésére átírja és megerősíti a püspök [1291. okt. 18-i] pápens oklevelét (Zala vm. Oklt. I. 102.) bizonyos jobbágynak a veszprémi egyház harcos jobbágjai (*in numerum iobagionum exercituantium ecclesie Wesprimiensis*) közé emeléséről. — D. Strigonii, p. m. eiusdem venerabilis patris B. [= Benedicti] episcopi Wesprimiensis, dil. et f. n. canc. in vig. Omnium Sanctorum, a. D. M^o CC^o nonag^o primo.

Eredeti: 27,2 × 12 (+ 2) cm. Nagy kezdő N(os). Függőpecsét hártvaszalagja. — Veszprémi Püspökség Lt. Oklevelek, Köveskál 1. (DF 200 045.) — ugyanott *újkori másolat* is.

Átírta: László veszprémi püspök 1377. máj. 10. — Veszprémi püspöki Lt. 301/1., Köveskál 8. (DF 200 275.)

Zala vm. Oklt. I. 102. (az eredeti alapján), Levéltárak – kincstárak 217. (m. ford.), Gutheil: Veszprém okmt. 156. (az átírás alapján)

262

(1291.)
nov. 2.
Esztergom

— megparancsolja a budai káptalannak, hogy adjon tanúbizonyságot Ugrin mester királynéi ember mellé, aki — a régi határjelek mentén újakat emelve (*erigendo iuxta veteres metas novas*) — iktassa be Tódor mester fehérvári prépost királyi alkancellárt és atyafiai (*fratribus suis*) a nekik adományozott Iváncs (*Iwanch*) nevű királynéi föld (*terram nostram reginalem*) és az ahhoz tartozó rétek, erdők, kaszálók, szigetek és más tartozékok (*pratis scilicet, silvis, fenetis, insulis et omnibus aliis attinentiis suis*) birtokába, s a határokról, valamint az erdők, szigetek, rétek, kaszálók és más tartozékok neveiről tegyen jelentést. — D. Strigonii, in crastino Omnium sanctorum.

Átírta: budai káptalan (1291.) nov. 24. > Fenenna királyné 1291. nov. 24. — DL 49 681. (Rumy cs. lt. 54. 10.)

Wenzel X. 38.

A kiadás éve a királyné átíró oklevele alapján határozható meg.

263

1291.
nov. 24.

— Tódor mester fehérvári prépost királyi alkancellárnak, aki házassága ügyében fáradozván Lengyelországba (*versus Poloniam*) utazva szerzett érdemeket és az Albert osztrák herceg ellen indított királyi hadjáratba nagy csapat fegyveres nemest vezetett (*secum pertraxerat multitudinem nobilium armatorum*), valamint atyafiainak (*fratribus suis*), László ispánnak és Miklósnak adományozza — Tódor mester kérését teljesítve — Fejér megyében az Iváncs (*Iwanch*) nevű királynéi földet (*terram nostram reginalem*) az ahhoz tartozó erdőkkel, rétekkel, kaszálókkal, szigetekkel, halászhelyekkel és más tartozékokkal (*silvis scilicet, pratis, fenetis, insulis, pisscinis et aliis attinentiis universis*) együtt, átírván a budai káptalannak a beiktatásról szóló és az adományozott föld határait leíró é. n. [1291.] nov. 24-i jelentését (Wenzel X. 38.), mely átírja a királyné [1291.] nov. 2-i iktatási parancsát (263. sz.) is. — D. p. m. ven. patris B. [=

Benedicti] Dei gratia episcopi Wesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° nonagesimo primo, octavo Kal. Dec., indict. quarta.

Eredeti: 41 × 28,5 (+ 3) cm. Díszes kezdő *F*. Függőpecsét vörös és lila zsinórza-
ta. — DL 49 681. (Rumy cs. lt. 54. 10.)

Wenzel X. 37.

Az oklevelet Wenzel — helyesen — az 1291. évi oklevelek között adta ki, ám az általa közölt szöveg keltezéséből kimaradt az eredetiben szereplő *primo*.

264

1291. — kamarájának mestere (*magister camere nostre*), Kozma és atyafiai (*fratribus suis*), Lukács és Benedek kérésére átírja és megerősíti [IV.] László király felesége, Erzsébet [= Izabella] királyné [1282. márc. 28-i] kivált-ságlevelét (198. sz.), és a maga részéről is nekik adományozza Onár falu földjét (*terram ville Wynar*). — D. p. m. ven. patris domini Benenedicti [!] Dei gratia episcopi Wesprimiensis a. D. M° CC° nonagesimo primo.

Eredeti: 46 × 14,5 (+ 3) cm. A kezdő *F* hiányzik. Zöld és arany zsinóron kettős-pecsét csekély töredéke. — DL 1120. (NRA 1503. 22.)

Fejér VI. 1. 162. („Ex autographo Dipl. Hung. p. 556. sqq.”), Hazai okmt. VI. 377. (az eredeti alapján)

265

- (1291.) *— parancslevelét, mellyel elrendelte, hogy Péter mester, a királyi udvar jegyzője (*aule domini regis notarius*), királynéi ember iktassa be Lodomér esztergomi érseket a két részre osztott Mocsa (*Mocha*) nevű falu vagy föld birtokába, említi az esztergomi keresztes konvent é. n. [1291. évi] jelentése (Mon. eccl. Strig. II. 309.).

A mandátum kelte a következő szám alapján határozható meg.

266

1291. — a férje, [III.] András király koronázása előtt és után a királynak, a királyi koronának, a királynénak és az egész országnak (*domino regi, sanctissimeque per consequens corone regie, nobis et toti regno*) tett szolgálataiért Lodomér esztergomi érseknek és általa utódainak adományozza, férje beleegyezésével, a Komárom várral szomszédos (*vicinam castro Comarun*), két részre osztott Mocsa nevű királynéi falut (*villam nostram reginalem campestrum Mocha vocatam in duas divisam particulas*), amelyen királynéi hadakozó népek és bocsárok (*populi nostri exercitiales et bachari*) éltek, átírván az esztergomi keresztes konventnek a beiktatásról szóló és a határok leírását is tartalmazó k. n. [1291. évi] jelentését (Mon. eccl. Strig. II. 309.). — D. p. m. ven. patris domini B. [= Benedicti] Dei gratia episcopi Vesprimiensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. D. M° CC° LXXXX primo.

Eredeti: 40,7 × 27,9 (+ 3) cm. A kezdő *F* hiányzik. Bordó és arany zsinóron lekopott feliratú és ábrájú kerek cipópecsét. — Esztergomi kápt. m. lt. Acta radicalia 49. 1. 8. (DF 237 875.)

Átírta: esztergomi kápt. 1701. júl. 26. — DL 98 337. (Esterházy cs. gesztesi lt.), melynek 18. századi *másolata:* DL 68 088. (Ghyczy cs. lt. 5.) és DL 76 167. (Zichy cs. zsélyi lt. 157. 1.)

Említi: az esztergomi prímási levéltár 15. századi leltára (Esztergomi prímási lt. Archivum saeculare P. 25. — DF 248 514.)

Fejér VI. 1. 90. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján), Török: Magyaro. prímása II. 39., Mon. eccl. Strig. II. 308. (az eredeti alapján) — Kivonat: Magyar Sion III. 772. (191. sz.) — Az említést lásd Prokopp: Esztergomi leltár 129. (138. sz.) — Facsimile-részlet: Mon. eccl. Strig. II. III. tábla.

Szentpétery Imre megjegyzése: „Azonos a III. E. [= Endre, azaz András] 1291. VIII. 2. (DL 1241.) írásával. [Az 1291. aug. (3-i) oklevélről van szó, lásd RA 3776. sz.] Kis kerek egykorú pecsétjén 2 alak van!”

Knauz megjegyzése (MES II. 309.): „sigillum originale periit, in locum cuius per imperitum quempiam sigillum, ni fallor, capituli Albensis appensum est.”

267

1292.
(febr. 13.
után)

— udvarának kancellárja, B. [= Benedek] veszprémi püspök kérésére átírja és megerősíti annak [1292. febr. 13-i] oklevelét (Zala vm. Oklt. I. 108.). — D. a. D. M^o CC^o nonagesimo secundo.

Eredeti: 20,5 × 11 (+ 1,5) cm. A kezdő *N*(os) hiányzik. Függőpecsét hártaslagja. — Veszprémi Püspökség Lt. Oklevelek, Köveskál 2. (DF 200 047.) — ugyanott *újkori másolat* is.

Zala vm. Oklt. I. 108.

A hozzávetőleges napi kelet az ártírt oklevél kelte alapján határozható meg.

268

1292.

— előtt Moys mester özvegye Görbö (*Gurbeu*) nevű birtokát Tolna megyében, melyet Erzsébet [= Izabella] királynétól, [IV.] László király özvegyétől kapott Cséb (*Cheb*) birtokért cserébe (338. sz.), a királyné beleegyezésével (*ex permissione et bona voluntate*) a ciszterciek ábrahámi Szt. Szűz monostorának (*monasterio Virginis Gloriose de Abram ordinis Cysterciensis*) adja.

Tartalmilag átírta: Zsámboki Miklós nádor 1351. nov. 10. — Esztergomi kápt. m. lt. 73. A. 5. (DF 238 329.), melynek 18. századi *másolata:* Fejér Megyei Levéltár 24. (DF 280 603.) és DL 36 758. (Eccl. 68. 224.)

Fejér IX. 2. 120., Mon. eccl. Strig. IV. 63. — Kivonat: Fenyvesi: Tolna 47. (79. sz.)

A királyné oklevele a tartalmi átírás szerint *in anno Domini millesimo CC^{mo} nonagesimo secundo* kelt és *privilegium* volt.

269

1293.
jan. 10.

— Tódor mester fehérvári prépost királyi alkancellárnak és testvérének, László ispánnak, valamint atyafiának, Miklós ispán fia Miklósnak adományozza a Nagyszigeten lévő Halásztelek földet.

Eredeti: 58,5 × 30 (+ 5,5) cm. Díszes kezdő *F.* Függőpecsét vörös zsinórzata. — DL 49 683. (Rumy cs. lt. 4. 12.)

Fejér VI. 1. 240. (a Cornides-gyűjtemény alapján)

Az oklevél teljes szövege:

Fenenna Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum tam presentium, quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod magister Theodorus prepositus Albensis aule domini nostri Andree Dei gratia illustrissimi regis vicecancellarius fidelis noster ad nostram accedens presentiam quandam terram Halaztelek vocatam in Magna Insula existentem petivit sibi dari. Verum quia de facto ipsius terre, utrum sine contradictione et absque preiudicio commetaneorum et vicinorum conferri possit nec ne, nobis veritas non constabat, fidelibus nostris capitulo Budensi nostris dederamus litteris in mandatis, ut hominem ipsorum mitterent pro testimonio fidedignum, coram quo Perchyn officialis Bynd comitis de Magna Insula predictam terram Halaztelek ipsi magistro Theodoro preposito statueret et assignaret, si non fieret contradictum, quod quidem capitulum postmodum nobis rescripsit, quod predictus Perchyn homo noster coram eorum testimonio memoratam terram Halaztelek in Magna Insula existentem presentibus commetaneis et vicinis reambulasset et statuisset dicto magistro Theodoro nullo penitus contradictore existente. Nos itaque consideratis fidelitatibus et servitiorum meritis ipsius magistri Theodori prepositi fidelis nostri, que longum esset suo modo enarrare, ea siquidem specialiter attendentes, quod cum in partibus transdrawanis una cum domino nostro rege fuisset, et idem magister Th. [= Theodorus] prepositus ex precepto eiusdem domini nostri regis et nostro cum suo descensu precessisset, et post ipsius recessum per violentam detentionem quorundam baronum karissimus dominus noster rex fuisset impeditus, idem magister Th. [= Theodorus] prepositus ab omni irruentium turbine et furentium acie omnia bona et specialiter vasa aurea et argentea regalia ac pretiosissima indumenta domini nostri regis et nostra defensavit et nobis reportavit ac restituit integraliter universas. Ceterum cum in ipsa detentione idem dominus noster rex diutius vexatus fuisset et detentus, idem Theodorus prepositus, ut ipsum dominum nostrum regem ab eadem detentione eriperet^a posset, tres nepotes suos et insuper comitem Ladizlaum unicum fratrem suum uterinum pro obside reliquit gravibus catenis ferreis constrictam loco domini nostri regis. Et licet idem magister Theodorus prepositus fidelis noster pro tot et tantis servitiis suis superius expressis et aliis quamplurimis longe mereretur ampliora, in aliqualem tamen recompensationem servitiorum suorum predictam terram Halaztelek nominatam in Magna Insula existentem cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis universis, videlicet cum insula, que vulgariter Fuenzygueth nominatur, simulcum particula terre

Zylteluk appellate, paludibus, fenetis, pratis et piscinis Kenderatthov vocatis, arundineto, silvis, terris campestribus et novalibus prefato magistro Th. [= Theodoro] preposito et per eum comiti Ladizlao fratri suo et Nicolao filio comitis Nicolay fratris sui et per eos ipsorum heredibus heredumque suorum successoribus dedimus, donavimus et contulimus iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam et habendam. Cuius quidem terre mete, prout in litteris memorati capituli Budensis plenius vidimus contineri, hoc ordine distinguuntur: prima siquidem meta incipit a parte aquilonali super quodam monticulo Vrhalm dicto ibidem pro meta prefixo, de hinc tendit ad plagam orientalem usque in portum Gumchud ab eodem etiam monticulo Vrhalm scilicet vergit ad partes occiduas tendens per quandam vallem Leswelg vocatam venit ad vineam regis et de eadem vinea reflectitur ad occidentem directe per magnum pratum iuxta Zyltelek ipso Zyltelek versus orientem remanente, deinde descendit in Scyguetwr ad locum, qui Zakadat nuncupatur et ibi mete predictae terre terminantur. Ut igitur huius nostre collationis series robur optineat perpetue firmitatis et ne processu temporum per quempiam possit in irritum revocari, presentes concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis patris Benedicti Dei gratia episcopi Wesprimiensis, aule nostre cancellarii fidelis nostri anno Domini M^o CC^o nonagesimo tertio, quarto Ydus Januarii.

^a A szövégi *t* alápontozással kihúzza.

270

1294.
márc. 1.

— Pál pécsi (*Quinqueecclesiensis*) püspöknek és unokaöccseinek (*sui fratres karissimi seu nepotes*), Mihály ispánnak és Pál mesternek — akik a néhai Pál veszprémi püspök atyafiának (*fratris*), Benedek ispánnak a fiai — a kérésére átírja és megerősíti Mária királyné [1265. és 1269. évi] kiváltságleveleit Vicsepcs (*Wyceps*) földnek, valamint Mogyorós (*Munoros*) és Munkád (*Munkad*) földeknek Benedek ispán részére történt adományozásáról (63. és 77. sz.). — D. p. m. ven. patris domini Benedicti divina favente miseratione episcopi Wesprimiensis, au. n. canc. f. n. a. D. millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, in capite Kal. mensis Mart.

Eredeti: 51,5 × 26 (+ 3) cm. A kezdő *F* hiányzik. Lila és arany zsinóron természetes színű kettőspeccsét töredéke. — Esztergomi Prímási lt., Acta radicalia T. 9. (DF 248 643.)

Fejér VI. 1. 318. (a Hevenesi-gyűjtemény alapján), Mon. eccl. Strig. II. 349. (az eredeti alapján) — Kivonat: Magyar Sion I. 923. (149. sz.) — Facsimile-részlet: Mon. eccl. Strig. II. III. tábla.

271

1294.

— deveseri Mártont megerősíti [IV.] László király és felesége, Erzsébet [= Izabella] királyné bemutatott privilégiumai alapján [Kohár] királynéi föld birtokában.

Átírta: Nagymartoni Pál országbíró é. n. > (*tartalmilag*) Szécsényi Tamás országbíró 1351. jún. 27. — Štátny Ustredný Archív SR, Pálffy cs. bazini ága, Acta Czoboriana 1995. (DF 266 179.)

A tartalmi átírás szövege:

[privilegium] domine Fenenne regine consortis Andree regis anno Domini M° CC° nonagesimo quarto [emanatum, in quo] ... eadem vero domina Fenenna ipsum Martinum de Dewecher duo privilegia, scilicet unum Ladislai regis et aliud domine Elyzabeth regine consortis eiusdem, quibus mediantibus iidem predictam terram reginalem ipsi Martino perpetuo, ut scribebatur, contulissent, sibi exhibuisse et eandem collationem se confirmasse denotasset, iamdicta autem duo privilegia, que Ladislai regis et Elyzabeth regine consortis eiusdem fuisse scripsisset de verbo ad verbum in eodem suo privilegio non transscripsisset

A birtok neve Szécsényi Tamás országbíró oklevele alapján ismert. IV. László király említett oklevelét lásd RA 2517. sz., Izabella királynéét a 160. sz. alatt.

272

(1294.
vagy 1295.)
szept. 1. Buda

— utasítja H. [= Háb] váci püspököt, hogy annak a pernek a tárgyalását, amely B. [= Benedek] veszprémi püspök, királynéi kancellár és a dömösi káptalan között folyik, halassza el szept. 11-re.

Átírta: H. [= Háb] váci püspök (1295.) szept. 2. — Veszprémi püspökség lt. Dec. Episcopales 4. (DF 200 054.)

Az oklevél szövege:

F. [= Fenenna] Dei gratia regina Vngarie venerabili in Christo patri H. [= Haab] per eandem episcopo Waciensi salutem et gratiam plenam. Cum venerabilis pater B. [= Benedictus] episcopus Wesprimiensis aule nostre cancellarius in causa, quam contra capitulum Dymisiense in octavis Sancti Stephani regis in vestra moveri dicitur presentia, nequeat ista vice personaliter comparere. Paternitatem vestram requirimus per presentes, quatenus ipsam causam in eodem statu absque iudicii gravamine ad diem dominicam proximam post festum Nativitatis Virginis gloriose vestri gratia velitis prorogare, ut in ipso die ipse dominus episcopus Vesprimiensis in vestri presentia super ipsa causa valeat personaliter comparere. Datum Bude feria quarta proxima post octavas Sancti Stephani.

Mivel Háb először 1294. júl. 29-én szerepel váci püspökként (RA 3986. sz.), Fenenna királyné viszont 1295. szept. 8. után halt meg, az oklevél 1294-ben vagy 1295-ben kelt. (Györffy György 1295-re keltezi, lásd Györffy: Történeti földrajz IV. 630.)

273

1295. szept. 8. Buda — devecseri (*de Deuecher*) Emych fia Márton ispán alországbírónak (*viceiudex domini ... regis*) adományozza kérésére Veszprém megyében a Pápa mellett (*prope Papa*) fekvő Isal (*Ysay*) nevű királynéi földet (*terram nostram reginalem*), amelyen egykor királynéi tárnokok (*populi tavarnicorum nostrorum*) éltek, minden tartozékával együtt, s az adományról privilégium kiállítását ígéri. — D. Bude, in festo Nativitatis Virg. glor., a. D. M^o CC^o nonagesimo quinto.

Eredeti: 18 × 14,5 cm. Hártaszalag a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 40 228. (Múz. Törzsanyag)
Hazai okmt. VII. 242.

274

- ... (ápr.) — megparancsolja Lampert fia Pál ispánnak, hogy a Pápa mellett fekvő (*iuxta Papa existentem*) Teszér (*Thezar*) nevű királynéi föld (*terram nostram reginalem*) birtokába iktassa be Márton ispán alországbírót (*viceiudici curie domini regis*). — D. Bude, feria tertia prox. post oct. Pasce.

Fejér az oklevelet Cornides másolata alapján közölte (MSS Tom. V.), aki a szöveget a Keller-féle oklevélgyűjteményből vette.
Fejér VI. 1. 241. (1292-re)

Az oklevél nem keltezhető 1292-re, mert Márton csak 1293-ban lett alországbíró. Mivel Fenenna királyné 1295. szept. 8. után halt meg, így az oklevél kelteként szóba jöhető időpontok 1293. ápr. 7., 1294. ápr. 27. és 1295. ápr. 12. Az utóbbi mellett szóló érvként vehető figyelembe, hogy az évben a királyné egy másik Pápa melletti birtokot is Mártonnak adományozott (lásd az előző számot).

275

- ... *— privilégiumát, amellyel megerősítette E. [= Erzsébet, azaz Izabella] királyné [1290. évi] oklevelét (242. sz.), s amelyet [III.] András király átírt (RA 3853. sz.), említi Mária királyné 1313. ápr. 9-i oklevelében (Hazai okmt. IV. 124.).

276

1290. ápr. 28. Buda **Ágnes** királyné a nagyszigeti tizedeket visszaadja a veszprémi püspökségnek.
Fejér VI. 2. 20. (1296-ra), Hazai okmt. VI. 352. (1290-re) — Kivonat: Bártfai Szabó: Pest megye 127. sz., Bakács: Pest megye 220. sz.
Lásd (1299.) máj. 1-jei keltezéssel a 278. sz. alatt.

1295. máj. 1. + — kérésükre meghagyja Menna asszony, [IV.] László király dajkája fiainak: György mesternek, Péternek és Istvánnak a birtokában a Fel-németi, Középnémeti és Alnémeti nevű falvakat (*villas Ffelnemethy, Kezelnemethy et Olnempty vocatas*), amelyek a Hernád folyó túloldalán

Zsujta, Gönc és Ruszka, [az innensőn pedig] Vécse, Petri, Perény és Szina falvakkal határosak (*commetaneas villis Sugta, Gwunch, Ruzka ultra fluvium Harnad et Weyche, Petry, Perwen ac Zyna circumadiacentibus*), az Ida (Ida) és Perény (*Perwen*) földek között lévő kaszálókkkal és a hozzájuk tartozó erdőekkel, berkekkel, malmokkal, a Hernád folyón lévő halászhelyekkel, a kaszálókkkal és rétekkel (*sylvis ..., nemoribus et molendinis, pisscacionibus in fluvio Harnad, fenetis ac pratis*) együtt, amint azokat eddig is békésen birtokolták. Az Abaújvár megyében lévő, a vizsolyi ispánsághoz tartozó és az abaújvári várral határos Felnémeti, Középnémeti és Alnémeti nevű királynéi falvakat (*villas Ffelnempty, Kozepnempty, Olnempty vocatas reginales in comitatu de Abawyuar existentes ad comitatum de Wysol pertinentes commetaneas predicto castro de Abawyuar*) ugyanis [IV.] Béla és [V.] István királyok, valamint hitveseik adományozták a dajkának, aki saját tejével táplálta [V.] István király leányát, Máriát, [II.] Károly szicíliai király jelenlegi feleségét. Az adományról [IV.] Béla, [V.] István és [IV.] László királyok, valamint Mária, Erzsébet és Izabella királynék által kiállított okleveleket (*instrumenta ... ac privilegia*) azonban a tatárok a domonkosok pataki (*de Patok*) egyházában elégették, ötszáz márkányi javaikat elvitték és Menna dajka Jakab nevű fiát, a pataki plébánost (*plebanum de Patok*) fogságba hurcolták, így a királyné minderről Lodomér esztergomi érsek, András egri püspök, Tódor mester fehervári prépost, királyi alkancellár, valamint a pataki domonkosok és ferencesek jelentéséből győződött meg. — D. p. m. discr. viri mag. Andronici prepositi Wesprimiensis, au. n. vicecanc. f. n. a. D. M^{mo} CC^o nonagesimo quinto [!], Kal. Maii.

Átírta: egri káptalan 1346. szept. 27. > uaz 1388. > uaz 1401. ápr. 17. — DL 70 724. (Perényi cs. lt. 124.)

Tartalmilag átírta:

a) Kont Miklós nádor 1364. máj. 15. — DL 90 825. (Csoma cs. lt.) és Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, Mohács előtti gyűjtemény 6. (DF 247 954.) — mindkettő 1296. évi dátummal

b) Kaplai János országbíró 1393. máj. 2. — DL 75 382. (Patay cs. lt. 14. 30.) és 70 686. (Perényi cs. lt. 93.)

Említi: Paksi Olivér tárnokmester 1347. febr. 21. — DL 3796. (NRA 716. 8.)

Wenzel X. 180. (az átírás alapján) — Kivonat: Mon. eccl. Strig. II. 370., Tóth: Miskolcon őrzött 14. sz. — Az említést lásd Wenzel XII. 648. (csonkán)

Az oklevél hamis, lásd Zsoldos: Két hamis oklevélről 191–192.

277

(1299.)
máj. 1.
Buda

— a nagyszigeti gabona-, bány-, méhviasz-, csikó- és egyéb tizedeket (*decimas frugum, agnorum et edorum, poledrorum ac aliarum rerum, de quibus decime solvi debent de iure de Magna Insula*), amelyeket bizonyos világiak (*quorundam laicorum*) sugalmazására elvett a veszprémi egyháztól, J. [= János] kalocsai (*Colocensis*) érsek, Antal csanádi (*Chanadiensis*) püspök és más egyháziak, s kiváltképp gyóntatója (*confessoris nostri*), Henrik testvér ferences szerzetes — akit Németországból (*de Alamania*) szemelt ki

apja, Al. [= Albert] római király és anyja, a királyné — ösztönzésére, valamint bárói, András fia Tamás ispán és Lukács (*Lukachius*) fia László ispán tanácsából, kancellárja, B. [= Benedek] vespriemi (*Wesprimiensis*) püspök kérésére — akinek keze által lett felkenve Magyarország királynéjává és nyerte el a királynéi koronát (*per cuius manus in reginam Hungarie inuncte fuimus et ... reginale suscepimus diadema*) — visszaadja a vespriemi egyháznak, amelynek különös pártfogója, s amelyben a királynéi szék van (*cuius specialis sumus patrona, in qua est sedes reginalis*). — D. Bude, feria sexta prox. post festum Sancti Georgii mart., a. D. M^o CC^o nonagesimo[!].

Eredeti: 25,5 × 12,5 cm. Bevágások a hátlapra nyomott pecsét számára. — DL 2213. (Eccl. 19. 6. = Eccl. 63. 13.)

Átírta: győri káptalan 1469. dec. 6. — Veszprémi káptalan m. lt. Insula magna 5. (DF 201 417.)

Újkori másolata: DL 2213. (Eccl. 19. 6. = Eccl. 63. 13.)

Fejér VI. 2. 20. (a Kaprinay-gyűjtemény alapján, 1296-ra), Libenau: Hundert Urkunden 9. (Fejér alapján, 1299. ápr. 29-re), Hazai okmt. VI. 352. (az eredeti alapján, 1290. ápr. 28-ra) — Kivonat: Bártfai Szabó: Pest megye 127. sz., Bakács: Pest megye 220. sz.

Az oklevél keltezésében az évszám nyilvánvalóan hibás, a helyes dátumra lásd Pór: Habsburgi Ágnes 224. (2. sz. jegyz.)

278

1299.
dec. 18.

— Pál mester budai olvasókanonok kérésére átírja és megerősíti Fenenna királyné [1291. évi] privilégiumát (259. sz.), mely átírja és megerősíti Erzsébet [= Izabella] királyné [1290. évi] kiváltságlevelét (241. sz.) Jutas föld adományozásáról, s hozzájárul ahhoz, hogy Pál mester a földet a vespriemi prépostnak és a káptalannak adományozza.

Eredeti: 57 × 35,5 (+ 5) cm. Nagy kezdő A, ill. F(enenna) és E(lysbeth). A pecsétet tartó zsinórzat kiszakadt. — Veszprémi káptalan m. lt. Jutas 9. (DF 200 756.) — ugyanott *újkori másolat* is.

Az oklevél szövege:

Agnes Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum tam presentium, quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod vir discretus magister Paulus lector ecclesie Budensis ad nostram accedens presentiam exhibuit nobis privilegium domine Fenenne quondam inclite regine Hungarie consortis domini Andree Dei gratia illustris regis Hungarie consortis nostri karissimi confirmans privilegium domine Elysbeth quondam serenissime regine Hungarie relice videlicet domini Ladislai regis clare recordationis confectum super collatione cuiusdam terre reginalis sibi facta Juthos vocata inter terras nobilium de Jwto et aliorum terras ibidem habentium in comitatu Wesprimiensi prope ipsum Wesprimium existentis, super qua conditionarii reginales, qui vulgariter kendbuchar dicuntur, residebant et quidam nunc resident, petens cum instancia, ut

ipsum privilegium approbare, ratificare et nostro dignemur de benignitate reginali privilegio confirmare, ac accedente nostro consensu permitteremus eundem [!], ut ipsam terram in ius et proprietatem prepositi et capituli ecclesie nostre Wesprimiensis, cuius et nunc canonicus existit, titulo perpetue donationis et legationis transferat, de qua Wesprimiensi ecclesia se percepisse recognoscit diversorum beneficiorum incrementa. Cuius quidem tenor talis est: (*Következik Fenenna királyné 1291. évi kiváltáságlevele, lásd 259. sz.*) Nos igitur iustus ac legitimis petitionibus eiusdem magistri Pauli lectoris ecclesie Budensis favorabiliter inclinate sueque salubri intentioni, ut ipsam terram in ius et proprietatem prepositi et capituli ecclesie nostre Wesprimiensis, cuius nos specialis patrona sumus et existimus, transferat de consilio omnium baronum nostrorum consensum prebentes et assensum prefatum privilegium domine Fenenne regine non suspectum, non abolitum, non abrasum, non cancellatum nec in aliqua sui parte vitiatum de verbo ad verbum presentibus insertum auctoritate presentium duximus confirmandum, predictam terram reginalem per donationem et legationem ipsius magistri Pauli lecoris [!] Budensis dicte ecclesie Wesprimiensi perpetuo et in eternam rei memoriam relinquentes pacifice possidendam. In cuius rei testimonium presentes concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Pauli prepositi Colocensis, aule nostre vicecancellarii fidelis nostri anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono, quintodecimo Kalendas Januarii.

279

1300.
aug. 16.

— visszaadja a veszprémi egyháznak az attól korábban elvett nagyszigeti tizedeket.

Eredeti: 51,7 × 19 (+ 3,5) cm. A kezdő A hiányzik. Függőpecsét lila és arany színőjű. — Veszprémi káptalan m. lt. Insula magna 3. (DF 200 758.)

18. századi egyszerű másolata: Veszprémi püspökség lt. 115. Dec. episcopales 9. (DF 200 042.)

Említi: Extractus literarum et literalium instrumentorum super bonis et iuribus possessionariis necnon decimis ad episcopatum Vesprimiensem spectantibus et pertinere debentibus emanatarum c. jegyzék (1310. aug. 26-i kelettel) — DL 36 430. (Eccl. 63. 15.)

Fejér VII. 2. 200. („E collectione Czekiana”, töredékesen) — Kivonat: Fejér VIII. 2. 65. (1317-re), Bakács: Pest megye 280. sz., Anjou Oklt. IV. 677. sz. (1317-re) — Az említést lásd Anjou Oklt. II. 410. (1298–1301 közöttre)

Az oklevél teljes szövege:¹

[A]gnes Dei gratia regina Hungarie universis presentes litteras inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam tenere presentium volumus pervenire, quod cum nos decimas frugum, agnorum, edorum et aliarum rerum de Magna Insula venerabili patri domino Benedicto episcopo Wesprimiensi aule nostre cancellario debitas ad suggestionem quorundam laicorum male suadentium pro nobis recipi et exigi per nostros officiales aliquo tempore fecissemus,

postmodum ad conscientiam nostram reverse recordantes illud apostoli omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi, prout in corpore gessimus premia meritorum, informantibus etiam nos et conscientiam nostram venerabilibus patribus dominis J. [= Johanne] archiepiscopo Colocensi, Anthonio episcopo Chanadiensi et aliis religiosis viris et specialiter fratre Henrico de ordine fratrum minorum confessoris nostri habentibus secundum scientiam zelum Dei, quod decime erant tributa egentium animarum, quas Dominus in signum universalis dominii sibi reservavit, quasi quodam titulo speciali et ob hoc nobis percipiendi ipsas decimas foret interdicta potestas, nos ecclesie Wesprimiensi, cuius specialis sumus patrona, in qua est sedes reginalis, dispendiis et anime nostre gravamini cupientes salubriter obviare, ad instantiam et petitionem eiusdem venerabilis domini B. [= Benedicti] episcopi, per cuius manus in reginam Hungarie inuncte fuimus et Deo propitio reginale suscepimus diadema, de consilio etiam predictorum venerabilium patrum, necnon comitis Thome filii Andree et comitis Ladizlai filii Lukachii baronum nostrorum, ipsas decimas frugum, agnorum, edorum, poledrorum ac aliarum rerum, de quibus decime solvi debent de iure de Magna Insula, ipsi domino episcopo et successoribus suis episcopis Wesprimiensibus pro tempore constitutis realiter reddidimus et restituimus plene ac integraliter perpetuo et irrevocabiliter percipiendas et pacifice possidendas, prout predecessores ipsius nobis constitit percepisse et secundum quod alii episcopi regni Hungarie in suis diocesibus consueverunt percipere et habere. In cuius rei testimonium et memoriam perpetuam presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Pauli prepositi Colocensis, aule nostre vicecancellarii fidelis nostri anno Domini M^o trecentesimo, decimo septimo Kalendas Septembris.

¹ Az oklevél szövege a kézirat lezárása után megjelent, lásd Gutheil: Veszprém okmt. 99. (az eredeti alapján)

Keltére lásd Kumorovitz: Veszprém 39. (1. sz. jegyz.).

280

1300.
okt. 23.

— a veszprémi káptalant képviselő Péter mester veszprémi éneklőkannok kérésére átírja és megerősíti Fenenna királyné [1291. évi] privilégiumát (260. sz.), melyben az átírta és megerősítette Erzsébet [= Izabella] királyné privilégiumait Berény föld adományozásáról (185. és 228. sz.-ok).

Eredeti: 67,5 × 40,5 (+ 5) cm. Díszes kezdő A. Függőpecsét vörös és zöld zsinórhoz. — Veszprémi káptalan m. lt. Nagy et Kis Berén 6. C. (DF 200 759.)

Az oklevél szövege:

Agnes Dei gratia regina Hungarie omnibus Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum tam presentium, quam futurorum notitiam harum serie

volumus pervenire, quod discretus vir magister Petrus cantor ecclesie Wesprimiensis suo et capituli eiusdem ecclesie nomine ad nostram accedens presentiam exhibuit nobis privilegium domine Fenne, quondam inclite regine Hungarie, consortis domini Andree Dei gratia illustris regis Hungarie, consortis nostri karissimi confirmans privilegia domine Elysabeth, quondam serenissime regine Hungarie, relicte videlicet domini Ladizlai regis clare recordationis confecta super collatione cuiusdam terre reginalis Beren vocate petens a nobis cum instantia, ut ipsum privilegium approbare, ratificare et nostro dignemur de benignitate reginali privilegio confirmare. Cuius quidem privilegii tenor talis est: (*Következik Fenne királyné 1291. évi oklevele, lásd 260. sz.*) Nos igitur iustis ac legitimis petitionibus eiusdem magistri Petri cantoris ecclesie Wesprimiensis favorabiliter inclinati prefatum privilegium domine Fenne regine non suspectum, non abolitum, non abrasum, non cancellatum nec in aliqua sui parte vitiatum de verbo ad verbum presentibus insertum de consilio et consensu venerabilium patrum dominorum J. [= Johannis] Dei gratia archiepiscopi Colocensis et Emerici episcopi Waradiensis ac omnium baronum nostrorum auctoritate presentium duximus confirmandum, predictam terram Beren, videlicet tam pincernarum, quam curiferorum, bochariorum nostrorum relinquentes eidem ecclesie nostre Wesprimiensi modo prehabito perpetuo possidendam, tenendam pariter et habendam cum etiam promiserimus tempore coronationis nostre eidem ecclesie Wesprimiensi, ut tenemur, more aliarum reginarum provisionem facere in possessionibus specialem. In cuius rei testimonium et perpetuam firmitatem presentes concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Pauli prepositi Colocensis, vicedancellarii nostri fidelis anno Domini M^o trecentesimo, decimo Kalendas Novembris.

Az oklevél 3 függőpecsét lógott, melyek közül csak a bal oldali, János kalocsai érsek ép, természetes színű pecsétje maradt meg, a másik kettő elveszett. A három pecsét közül vélhetően a középső volt a királynéé, míg a jobb oldali lehetett az oklevélben említett Imre váradi püspöké.

281

... — kiváltságlevelét, amellyel Szörcsök birtokot Gál mesternek adományozta, említi a fehérvári káptalan 1317. júl. 25-i oklevele (DF 200 795., vö. Kumorovitz: Veszprém 85. sz. és Anjou Oklt. IV. 522. sz.).

Az említés szövege:

discretus vir magister Gallus lector Hantensis socius et concanonicus noster Wesprimiensis et Quinqueecclesiensis ecclesiarum canonicus ... terras nobilium de Zurchuk videlicet Zuda filii Pour, Bors et Nicolai filiorum Blasy ibidem in Zurchuk hereditarias et alias quocunque titulo per eosdem habitas et possessas in manus serenissime

domine Agnetis quondam regine Vngarie mediante privilegio nobilis viri comitis Stephani viceiudicis curie domini regis Hungarie pie recordationis ordine iudicario confecto ac privilegio eiusdem domini Andree regis confirmatorio devolutas et --^a per eandem dominam reginam sibi pro suis serviciis meritoriis cum suo privilegio donatas et collatas

^a Olvashatatlan.

István aloraszágbíró ítéletlevele 1299. júl. 31-én (Hazai okmt. VI. 445.), III. András király azt megerősítő kiváltságlevele 1300. máj. 27-én kelt (Hazai okmt. VI. 460., RA 4307. sz.). Bizonyosra vehető tehát, hogy Ágnes királyné jelen kiváltságlevelének kiállítására 1299. júl. 31. után került sor, ám az nem állapítható meg, hogy ez a király oklevelének kiadása előtt vagy után történt-e, célszerű volt ezért az oklevelet dátum nélkül besorolni.

282

Ágnes királyné 1301. jan. 14. után kiadott okleveleit lásd az Anjou Oklt. köteteiben.

1295.
(ápr. 28.
előtt)

Thomasina, [III.] András király anyja (*mater domini Andree ... regis*) Miklós fia László ispánnak adományozza a segesdi uradalomához tartozó Szob nevű földet (*terram nostram Zub vocatam ad Segusd predium nostrum pertinentem*) tartozékaival együtt. László ispán ugyanis szolgálatokat tett fiának, [III.] Andrásnak, amikor az [IV.] László király halála után — nem erőszakkal, hanem isteni kegyelemből, származása jogán — trónra lépett (*non armis bellicis, non insultibus violentis, nec aliquo quovis humano ingenio, sed solummodo divina favente gratia ipsi domino Ladizlao successisset in regni solium sibi debitum iure ac ordine geniture*); amikor pedig Henrik bán fia János fogságba ejtette [III.] András királyt, László ispán önként túsul (*in obsidem*) adta magát a király kiszabadítása érdekében, mely fogságból kétszáz márka (*marcis*) lefizetésével és fia túszként való hátrahagyásával szabadult meg, ám fia a fogságban meghalt; továbbá Szekcső várának (*castrum Zekchu*) ostromakor, melyet Mizse (*Mize*) egykori nádor tartott elfoglalva, Miklós nádor oldalán kitüntette magát. — D. p. m. ven. patris Pauli Dei gratia episcopi Quinqueecclesiensis, au. n. canc. dil. et f. n. a. D. M° CC° nonagesimo quinto.

Átírta: III. András király 1295. (ápr. 28. e.) — Esztergomi káptalan m. lt. Acta radicalia 26. 6. 2. (DF 236 474.)

Magyar Sion III. 936., Codex Strig. II. 214., Wenzel X. 184. (Magyar Sion alapján), Mon. eccl. Strig. II. 383. — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1572., Borsá: Szenyéri uradalom 58. (2. sz.)

A hozzávetőleges napi kelet az átíró oklevél (RA 4016. sz.) alapján határozható meg.

283

- (1295. nov. 8. előtt) *— memoriális oklevelét, amellyel elrendelte, hogy óvári (*de Owar*) István fia Konrád mester B. [= Benedek] nándorfehérvári (*Albe Bulgarice*) püspök ellenében hadoszlásának tizenötödnapján (*in quindenis residencie exercitus nostri*) mutassa be okleveleit, melyek bizonyítják Geresd (*Gueresd*) birtokkal kapcsolatos jogait, említi saját 1295. nov. 8-i oklevele (lásd 286. sz. alatt).

284

- (1295. nov. 8. előtt) *— oklevelét, mellyel B. [= Benedek] nándorfehérvári (*Albe Bulgarice*) püspök atyafiának (*frater eius*), Péter mesternek Geresd (*Gueresd*) birtok ügyében óvári (*de Owar*) István fia Konrád mester ellenében hadoszlásának tizenötödnapján (*in quindenis residencie exercitus nostri*) meg kell jelennie előtte, említi saját 1295. nov. 8-i oklevele (lásd a 286. sz. alatt).

285

1295. nov. 8. Pozsega — [III.] András király anyja, egész Szlavónia hercegnője és a Dunán innen a tengerpartig terjedő részek kormányzója (*domina Th. [= Thomasina] mater domini Andree ... regis Hungarie per eandem ducissa totius Sclavonie et gubernatrix citra danubialium partium usque maritima*) hada osztlásának tizenötöd napján (*in quindenis residentie exercitus nostri*) Geresd (*Gueresd~Gueresth*) birtokot, melyről óvári (*de Owar*) István fia Konrád mester a baranyai ispán és a várjobbágyok ellenében korábban bizonyította, hogy örökölt földje (*terram ... hereditariam*), meghagyja Konrád mester birtokában az arra királyi adomány címén igényt formáló, s atyafia (*frater eius*), Péter mester által képviselt B. [= Benedek] nándorfehérvári (*Albe Bulgarice*) püspökkel szemben, hivatkozva fia, a király Konrád mesternek az adomány elleni tiltakozását írásba foglaló, gyűrűs pecséttel megerősített oklevelére (RA 4039. sz.) és saját memoriális oklevelére (284. sz.). — D. in Posega, in oct. Omnium sanctorum, a. D. M° CC° nonagesimo quinto.

Eredeti: 21,4 × 10 cm. Hátlapra nyomott pecsét nyoma. — Štátny Ustredný Archív SR, Bratislava, Révay cs. központi lt. Gyulay 2. 8. A. (DF 259 745.)

Wenzel X. 186. — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1568.

286

1295. — a király anyja, egész Szlavónia hercegnője és a Dunán innen a tengerpartig terjedő részek kormányzója (*mater illustris regis Hungarie, ducissa totius Sclavonie et gubernatrix partium citradanubialium usque maritima*) orbászi (*de Vrbaz*) Grubuch fiainak, Turdizlausnak és Balázsnak adományozza az Orbász felől az adományosok *Schlaplatu* nevű földjére vezető, Alsógradiska nevű, a Száva folyón lévő rév vármjának felét (*medietatem tributi cuiusdam portus super Zavam existentis Alsogradisca nuncupati, qui versus Vrbaz transit ad ipsorum terram Schlaplatu vocatam*), amelynek felét jelenleg Dezlo fia Miklós tartja a ke-

zén. Az adományosok ugyanis a hűtlen Radiszló bán Orbászko nevű várának ostromakor (*in expugnatione castris Radizlai bani infidelis nostri Vrbazcu vocati*) súlyos sebeket kaptak. — D. p. m. ven. patris domini P. [= Pauli] Dei gratia episcopi Quinqueecclesiensis, au. n. canc. f. n. a. D. M° CC° nonagesimo quinto.

Eredetije (Smičiklas szerint) Kukuljević gyűjteményében volt, ahová a Patačić cs. lt-ból került; (a Hazai okmt. szerint) Tkalčić zágrábi gyűjteményében volt.

Átírta: III. András király 1297. jan. 18.

Hazai okmt. VIII. 361. (az eredeti alapján), Smičiklas VII. 214. (Ivan Tkalčićnak az eredetiről készített másolata alapján), Alsó-szlavóniai okmt. 25. (az átírás alapján) — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1573. — Az átírást lásd RA 4101. sz.

Az átírás az oklevelet *privilegium*nak mondja.

287

1295. — a király anyja, egész Szlavónia hercegnője a Dunától a tengerig (*mater regis ... ducissa totius Sclavonie a Danubio usque mare*) bizonyítja, hogy asztalnokmestere, Lőrinc, valamint Fülöp mester és László — valamenynyien Fülöp mester fiai — a Valkó megyében fekvő Oroszi nevű örökölt birtokukat (*possessionem ipsorum hereditariam Wruzy vocatam in comitatu de Wolkow existentem*), mely László ispán fiaitól: János mestertől, Fülöptől, Demetertől és Lászlótól osztály révén szállt rájuk (*per modum divisionis ... in jus ac proprietatem eorundem devolutam*), László ispán fiainak beleegyezésével (*ex pura et sincera permissione*) Sándor ispán bajvivónak (*pugil*) adományozzák, aki mind apjuknak, Fülöp mesternek, mind nekik híven szolgált különböző hadjáratokban vére hullatásával. A birtok fejében (*ratione ipsius possessionis*) Sándor ispán ötven dénármárkát (*marcas in denariis*) fizetett Fülöp mester fiainak, akik a másik ötven márkat viszont fizetsége fejében és vére hullatásáért (*pro stipendio et effusione sanguinis*) elengedték neki szavatosság vállalása mellett.

Tartalmilag átírta: Miklós nádor 1343. júl. 4. — DL 3600. (NRA 443. 2.)

Wenzel X. 183. — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1571. — A tartalmi átírást lásd Anj. okmt. IV. 352.

Az oklevél a tartalmi átírás szerint *in anno Domini M° CC° nonagesimo quinto* kelt.

288

(1296.
febr. 15.
előtt)

*— a Somogy megyei Gyarmat (*Yormoth*) birtokról Győr nembéli István ispán fia Konrád mester részére kiállított privilégiumát említi a pécsi káptalan 1296. február 15-i oklevele (Wenzel XII. 591.).

289

1296.
márc. 7.
Pozsegavár

— a király anyja, egész Szlavónia hercegnője és a Dunán innen a tengerpartig terjedő részek kormányzója (*domina Th.* [= Thomasina] *Dei gratia mater ... regis Hungarie, ducissa totius Sclavonie et gubernatrix partium citradanubialium usque maritima*) emlékeztül adja, hogy jelenlétében egyfelől Deniporius fia Péter ispán és kölgyesi (*de Kuelges*) Becha fia János, akit rokona (*cognato suo*), Kohodyus mester fia Gergely képviselt, másfelől pedig Fülöp (*Philpus*) mester fiai: Lőrinc mester, Philpus és László birtokot cseréltek oly módon, hogy Fülöp (*Philpus*) mester fiai a Karassó (*Karaso*) folyó mellett részüket, a Franceusföldre vagy Zevejbog (*Franchiseusfeldy vel Zeueboogh*) nevű birtokot adták Becha fia Jánosnak szavatosság vállalásával, aki viszont a Kölgyesben lévő birtokrészét (*portionem suam in Keuelges habitam*) két faluval együtt adta Philpus mester fiainak cserébe. — D. in Posagawar, in oct. medie Xlme, a. D. millesimo ducentesimo nonagesimo sexto.

Átírta: pécsi káptalan 1296. márc. > uaz 1408. nov. 21. — DL 1437. (NRA 1504. 21.)

Wenzel X. 213., Smičiklas VII. 224. — Kivonat: Kukuljević: Regesta n° 1579.

290

(1296.?)
nov. 8.
Pozsega

— [III.] András király anyja, egész Szlavónia hercegnője és a Dunán innen a tengerpartig terjedő részek kormányzója (*domina Th.* [= Thomasina] ... *mater domini Andree illustris regis Ungarie ducissa totius Sclavonie et gubernatrix citra Danubialium usque maritima*) megparancsolja a pozsegai (*de Posogha*) káptalannak, hogy vizsgálja ki Lampert ispán fiainak, Rozboydnak és Péternek a panaszát, mely szerint Demeter mester valkói (*de Wilkow*) ispán a Mindenszentek ünnepét követő vasárnapon [1296-ban: nov. 4.] Tolmány (*Tulman*) nevű birtokukat feldúlta; idézze meg jelenléte elé Demeter mestert a Lampert-fiak ellenében, s az elvégzettokról tegyen jelentést. — D. in Posogha, in oct. Omnium Sanctorum.

Átírta: pozsegai káptalan (1296. ?) nov. 13. > István alországbíró 1300. ápr. 30. > III. András király 1300. — Štátny Ustredný Archív SR, Zay cs. ugróci lt. D. 1. 3. (DF 265 822.)

Wenzel X. 375., Smičiklas VII. 405. (mindkettő 1300-ra)

Az oklevél kiadását Karácsonyi János 1299-re helyezte (vö. Karácsonyi: Hamis okl. 156–157., 207. sz.). Mivel azonban III. András 1297. jan. 18-án kelt oklevele már „néhai”-ként említi Thomasinát (Alsó-szlavóniai okmt. 27., RA 4101. sz.), ezért az oklevél kelte a legnagyobb valószínűséggel 1296. nov. 8-ra helyezhető.

291

FÜGGELÉK

(Azon hercegi, hercegnői és királynői intézkedések jegyzéke,
amelyek oklevélbe foglalásának nem maradt nyoma)

Béla herceg (a későbbi I. Béla király) adományát, amellyel tíz háznépet (*mansionum*) juttatott a tihanyi monostornak fivére, [I.] András király lelki üdvéért, említi II. István király (1118. évi) oklevele (Diplomata Hung. ant. I. 405., vö. RA 50. sz.).

292

Géza (Magnus) herceg (a későbbi I. Géza király) Aba nb. (?) Péter ispán számára tett adományait említi a százdi monostor (1067 körül készült) alapítólevele (Diplomata Hung. ant. I. 183–184.).

293

Dávid herceg (I. András király fia) állítólagos intézkedését, amellyel adományokkal látta el a tihanyi monostort, említi I. László király (1092.) aug. 25-i — hamis — oklevele (Diplomata Hung. ant. I. 284., vö. RA 26., és Diplomata Hung. ant. I. 281–282.).

294

Kálmán herceg (II. András király fia) intézkedését, amellyel elvette Fábián fiaitól, Creyniktől és Andronuktól Gebárt (*Gebarth*) föld egy részét, majd [II.] András király és elsőszülöttje, Béla király kérésére mégis visszaadta, említi II. András király 1231. évi oklevele (Zala vm. Oklt. I. 7., vö. RA 480. sz.).

295

— adományát, amellyel kancellárjának, Phyla mester zágrábi prépostnak és atyafiának (*fratre suo*), chay-i Tamás ispánnak (*Thoma comiti de Chay*) juttatott Vámosban (*in Wamus*) húsz ekealjnyi földet, említi saját 1237. évi oklevele (14. sz.).

296

— intézkedését, amellyel csereképpen a pécsi püspökségnek adta egész Valkó és Baranya megyék nyestbőradójának tizedét (*decimis marturinarum*), említi Bertalan pécsi püspök 1239. máj.-i oklevele (Smičiklas IV. 81.).

297

— intézkedését, amellyel megállapította a varasdi vendégtelepesek (*hospitibus ... de Worosdino*) szabadságait, említi IV. Béla király 1242. évi oklevele (Smičiklas IV. 166., vö. RA 728. sz.).

298

— adományát, amellyel birtokokat és más javakat (*possessiones et alia bona*) juttatott a boszniai püspökségnek, említi IX. Gergely pápa 1239. dec. 7-i levele (Smičiklas IV. 94.) és IV. Béla király 1244. júl. 20-i oklevele (Smičiklas IV. 237., vö. RA 771. sz.).

299

— az egyezményt, amelyet a zárai polgárokkal kötött, említi IV. Béla király 1242. évi oklevele (Smičiklas IV. 162., vö. RA 719. sz.).

300

— adományát, amellyel Izsák fia Junk ispánnak juttatta a Szlavóniában fekvő és a körösi vár alól kivett Zlonyn és Varbóc (*Worbouch*) nevű birtokokat, említi IV. Béla király 1244. ápr. 21-i oklevele (Smičiklas IV. 224., vö. RA 762. sz.).

301

— adományát, amellyel a hűtlenségben elmarasztalt és örökös nélkül meghalt Lőrinc fia Illés Zala megyei *Lusa*, *Bugna* és *Turnoa* nevű birtokait Bothos fiainak: Lászlónak, Jánosnak és Quodykow-nak, valamint *chor*-i Achilles fiainak: Istvánnak, Chornak, Mártonnak és Semnek juttatta oly szabadsággal, hogy sem báni megszállást, sem nyestbőradót, sem más hasonló adót (*nec descensum banatus, nec collectam marturinarum, nec consimiles census*) ne fizessenek, cserébe a tőlük elvett Ötvös és Gesztenye birtokért, melyeket a két Lábod nevű faluval együtt (*possessionem quandam Vthuus videlicet Guestene cum duabus villis Lopud*) a segesdi uradalomhoz (*predio de Segusd*) csatolt, említi IV. Béla király 1244. okt. 26-i oklevele (Smičiklas IV. 249., vö. RA 785. sz.).

302

— intézkedését, amellyel a haszontalan adományok visszavétele érdekében Szlavóniában indított akció során meghagyta a templomosok kezén azt a *Noak* nevű földet, ame-

lyet a rend Julia mestertől kapott, említi IV. Béla király 1255. márc. 30-i oklevele (Smičiklas IV. 594., vö. RA 1039. sz.).

303

— intézkedését, amellyel Scenta, Stoyk, Drayn és Jak vendégtelepeseket (*hospites*) a rojcsai (*de Ryvcha*) várjobbágyok közé helyezte, említi István szlavón bán, stájerországi kapitány 1255. ápr. 4-i oklevele (Smičiklas IV. 597.).

304

— adományát, amellyel a bodrogi vár Szolnok nevű földjét (*terram Zounuk, que castrum de Budrug fuit*) Deminius ispán fia Sándornak juttatta, említi Tamás kalocsai érsek, Olivér szerémi püspök és András bácsi ispán 1256. évi oklevele (Wenzel VII. 436.).

305

— intézkedését, amellyel elvette [Tamás, Ite és András ispánok elődjétől] a Sáros megyei *Cuhnaalia* nevű földet vagy birtokot, említi IV. László király 1274. évi oklevele (Fejér V. 2. 161., vö. RA 2450. sz.).

306

Gizella királyné (I. István király felesége) adományát, amellyel a veszprémi egyháznak juttatta a Dráva (*Drava*) és a Mura (*Mura*) folyók között, a varasdi révtől innen (*citra portum Worosd*) fekvő Visinec (*Wezmech*) földet, említi a zalai királyi szerviensek 1232. évi oklevele (Zala vm. Oklt. II. 643.).

307

— adományát, amellyel háznépeket juttatott a veszprémi egyháznak annak alapítása idején (*mansiones ... per dominam Keysla reginam felicitatis recordationis tempore foundationis Wesprimiensis ecclesie collati fuerant*) Alsóörs (*Olvs*) faluban, említi a tihanyi konvent 1318. febr. 14-i oklevele (Veszprémi érseki lt. Zöllös 1. [DF 200 097.], vö. Kumorovitz: Veszprém 90. sz., Gutheil: Veszprém 316. [73. sz.], Anjou Oklt. V. 32. sz.).

308

— állítólagos adományát, amellyel Pannonhalmán (*in Magno Monte*) négy juhászt (*pastores ovium*) juttatott a veszprémi egyháznak, említi I. László király 1082. évi — hamis — oklevele (Diplomata Hung. ant. I. 239., vö. RA 21. sz. és Diplomata Hung. ant. I. 235–236.).

309

Adelhaid királyné (I. László király második felesége) állítólagos adományát, amellyel Merenye birtokon (*in predio Merena*) földeket, erdőt, szőlőket, valamint nyolcvan telepesjobbágyot (*iobagiones hospites*), tizenegy szántót (*aratores*), hat halászt (*piscatores*), két erdőővőt (*custodes silve*) és hét szolgánót (*ancillas*) juttatott a veszprémi egyháznak, említi I. László király 1082. évi — hamis — oklevele (Diplomata Hung. ant. I. 238., vö. RA 21. sz. és Diplomata Hung. ant. I. 235–236.) és Imre király 1203. évi oklevele (Fejér IX. 7. 640., vö. RA 205. sz.).

310

Eufrozina királyné (II. Géza király felesége) adományát, amellyel a johanniták fehérvári Szt. István egyházának (*ecclesia Beati regis Stephani de Alba*) juttatta az Újudvar (*Oivduor*), Csurgó (*Chergou*), Szulok (*Zoloc*), Gadány (*Godan*), Ecseny (*Atachin*), Kereki (*Querequi*), Igal (*Igor*), Csíz (*Chiz*), Megyer (*Meger*), Gám (*Gan*), Nyim (*Nun*), Berény (*Berhin*), Somberény (*Sumberhein*), Marjad (*Mariada*), Fehéregyháza (*Faeregiaza*), Csepely (*Chepel*), Jaba (*Liba*), Arcsa (*Horcha*), Gyánt (*Gant*), Varasd (*Worost*), Fadd (*Foda*), Újlak (*Vilak*), Tevel (*Tevel*), Fetel (*Feteil*), Dús (*Dus*), Pötölle (*Petrella*), Barc (*Borz*), Iszka (*Izca*), Zabaka (*Zoboca*), Tímár (*Timar*), Csósz (*Cheuz*), Harta (*Horta*), Szold (*Zold*), Inota (*Jonata*), Balinka (*Boinca*), Konkoly (*Concol*), Bodajk (*Bodogth*), Ebszöny (*Epceu*), Ság (*Sag*), Agárd (*Agar*), Boglár (*Boclar*), Nadap (*Nodog*), Nyék (*Necg*), Várong (*Warung*), Gobosz (*Goboz*), Tugya (*Tudeu*), Valk (*Vlcan*), Tapolca (*Toploza*), Kapoly (*Copuil*), Aranyos (*Areinnes*), Kér (*Ker*), Fényes (*Fuinnes*), Széked (*Scequed*), Halász (*Halaz*) és Bial (*Biwol*) nevű birtokokat (*prediorum*), említi III. Béla király 1193. évi oklevele (Chartae ant. Hung. 89., vö. RA 155. sz.).

311

Anna királyné (III. Béla király első felesége) adományát, amellyel a meszesi Szt. Margit monostornak juttatta a zilahi vám éves jövedelmének ötödrészét, említi Mária királyné (1264–1270 között kelt) oklevele (79. sz.).

312

Jolánta királyné (II. András király második felesége) adományát, amellyel egy bizonyos — Salamon egykori királyi tárnokmester által jogtalanul elfoglalt, majd tőle visszavéve a királyné kezére visszajutott —, a Dráva (*Draua*) és a Mura (*Mura*) között fekvő királynéi földet (*terra reginalis*) vitézének (*militi suo*), Willermusnak juttatott, említi II. András király 1215. évi oklevele (Smičiklas III. 139., vö. RA 301. sz.).

313

Mária királyné (IV. Béla király felesége) adományát, amellyel Bajon falu földjének egy részét (*quandam terram in villa Boyon ... que tamen antea fuerat populorum regine*) Scemeyn királyi kamaraispánnak juttatta, említi Pápa nb. Syka fia Benedek alországbíró 1244. évi oklevele (Wenzel VII. 178.).

314

— adományát, amellyel Amadé fia Lothardus mesternek juttatta Bős (*Beus*) és Árpádsoka (*Apardsuka*) birtokokat Pozsony megyében, említi IV. Béla király 1264. jún. 22-i (RA I/3. 429., vö. RA 1405. sz.) és Erzsébet királyné 1270. dec. 3-i oklevele (88. sz.).

315

— adományát, amellyel turóci (*de Turuch*) Chene-nek juttatott egy kétekényi, a turóci egyház földjei között fekvő földet (*Benedictus filius Chene de Thuruch ... protestatus est, quod totam terram suam quondam ex collacione domine regine consortis quarti Bele illustris regis Ungarie dicto patri suo devolutam ad usum duorum aratorum sufficientem inter terras ecclesie de Turuch iacentem*), említi a nyitrai káptalan 1271. ápr. 25-i oklevele (DL 107 893. és DF 280 435.).

316

— adományát, amellyel Zumbot hajítógépkezelőnek (igricnek? – *iaculator*) juttatott egy birtokot *Urbanaban* (*in Urbana*), említi Máté szlavón bán (1273.) ápr. 29-i oklevele (Hazai okmt. VIII. 150., Smičiklas VI. 29.).

317

— adományát, amellyel [IV.] B. [= Béla] király engedélyével és beleegyezésével (*de permissione et consensu*) Chethy fia Aladár mesternek juttatta az Orjavica (*Aryaicha*) nevű földet Pozsega (*Pasagua*) megyében azért, mert megvitte neki [IV.] László király születésének hírért, említi Erzsébet királyné 1273. (júl. 10. előtt) kelt (103. sz.) és 1277. évi oklevele (115. sz.).

318

— adományát, amellyel Zovárd nb. Veech unokájának, Lőrinc ispánnak juttatta a Komárom megyei Mocs földet, említi Izabella királyné 1274. máj. 28-i oklevele (156. sz.).

319

— adományát, amellyel Mátyás fiainak, Damasa és Tamás verőcei (*de Verench*) nemeseknek adta *Bryzniche* nevű földjükért cserébe a *Lusanch* nevű, az Ilova (*Ilua*) folyó mellett fekvő és a verőcei ispánsághoz tartozó (*ad eundem comitatum de Werenche pertinentem*) földet, említi Erzsébet királyné 1275. évi oklevele (111. sz.).

320

Erzsébet királyné (V. István király felesége) adományát, amellyel a nyitrai egyháznak juttatta Nyitra megyében a Nyitra folyó mellett (*iuxta eundem fluvium Nitriensem*) és Nyitra város földjei között (*inter terras civitatis Nitriensis*) fekvő nagyobb Köröskény nevű birtokot (*possessionem Keresken maiorem*), említi V. István király 1271. aug. 31-i —

kétes hitelű — és a pozsonyi káptalan 1278. júl. 27-i — hamis — oklevele (Fejér VII. 2. 153., vö. RA 2106. sz. és DF 273 082.).

321

— adományát, amellyel Sebestyén kenéznek (*kenezio*) juttatta Újvár megyében (*in comitatu Novi Castri*) Györk (*Jurk*) birtokot, említi IV. László király 1273. okt. 31-i oklevele (Wenzel IX. 23., vö. RA 2420. sz.).

322

— adományát, amellyel Zovárd nb. Veech unokájának, Lőrinc ispánnak juttatta a Komárom megyei Mocs földet, említi Izabella királyné 1274. máj. 28-i oklevele (156. sz.).

323

— adományát, amellyel nővérének (*sorori*), Gergely feleségének adományozta a maga részéről is a Pány (*Paan*) nevű királynéi földet (*terram reginalem*) — miként tette azt [V.] István király is —, említi IV. László király 1274. aug. 8-i oklevele (RA II/2–3. 99., vö. RA 2524. sz.).

324

— adományát, amellyel a Szt. Szűz szigetén élő apácáknak (*sororibus de insula Beate virginis*) juttatta a Csév (*Chw*) nevű birtokot, említi Izabella királyné 1276. nov. 27-i oklevele (169. sz.).

325

— adományát, amellyel Ponyth fia Jakab mesternek juttatta Kálmáncsehi falut (*villam Kalamān Chehy vocatam*), említi saját 1281. jan. 2-i oklevele (137. sz.).

326

— a birtokcserét, amelynek révén megszerezte a vörös Tyburcius földjét (*terram rufi Tyburcii*), említi IV. László király 1282. márc. 16-i (RA II/2–3. 285., vö. RA 3135. sz.) és 1282. évi oklevele (RA II/2–3. 285., vö. RA 3136. sz.).

327

— adományát, amellyel Kornél fia Tamásnak és Csák nb. (*de genere Chak*) Miklós fia János mesternek juttatta Orbova királynéi földet (*terre nostre Vrboa nomine*), említi saját 1282. évi oklevele (141. sz.).

328

— adományát, amellyel Buzád (*Buzad*) nb. Ponyth fia Jakab mesternek juttatta Pozsega megyében Orjavica (*Oriache~Oriacha*) falut, említi saját 1288. évi oklevele (151. sz.).

329

— adományát, amellyel Buzád nb. (*de genere Buzad*) Ponyth fia Jakab mesternek juttatta Pozsega megyében Bzenice (*Brezenyche*) falut, említi saját 1288. évi oklevele (151. sz.).

330

— adományát, amellyel szolgálataiért Piros (*dictus Pyrus*) Péternek juttatta a korábban Isou fiaitól elidegenített, a Szaplonca (*Sopluncha*) és a Kretin (*Kretym*) folyók között fekvő Kretin (*Kretym*) földet, említi a császári káptalan 1300. márc. 12-i oklevele¹ (DL 94 408., vö. CDCr Suppl. II. 289., eltérő olvasatokkal).

¹ A császári káptalan oklevele szerint az adományos eladta a földet Isou fiainak, s bár az adásvétel rendelkezik arról is, hogy mindazon oklevelek, amelyek révén Péter addig birtokolta a földet, érvényüket veszítik, a királyné adománylevelét — amelynek egykori léte pedig joggal feltételezhető — nem említi a szöveg.

331

— adományát, amellyel a fehérvári polgároknak (*civibus Albensi*) juttatta a Fehérvár határain belül (*intra metas dicte civitatis*) fekvő Novaj (*Noe*) birtokot, említi Bátori István országbíró 1435. dec. 4-én kelt s a fehérvári keresztes konvent által 1435. dec. 31-én átírt oklevele (DL 640., vö. még DL 641.).

332

Izabella királyné (IV. László király felesége) adományát, amellyel a sárosi kerületben (*in districtu de Sarus*) lévő Szilva (*Scylwa*) nevű királynéi falut (*villam nostram*), ahol örök (*speculatores*) élnek, [udvari] ifjának (*iuvenis noster*), mérai (*de Mera*) Julia fia Mihálynak adta érdemeiért haszonélvezetre (*ad usumfructum eiusdem, ut eo uteretur et frueretur*), említi saját 1282. jún. 30-i oklevele (199. sz.).

333

— adományát, amellyel Erzsébetnek, [IV.] László király nővérének juttatta Somogy megyében a Berény (*Beren*) nevű királynéi falut (*villam reginalem*), említi saját 1283. szept. 28-i oklevele (206. sz.) és IV. László király 1283. nov. 28-i oklevele (Wenzel IV. 255., vö. RA 3272. sz.).

334

— adományát, amellyel Moys mester özvegyének juttatta az Ercsi (*Erche*) mellett fekvő Zapakon (*Zopokun*) földet tartozékaival együtt, említi IV. László király 1287. jan. 25-i oklevele (Wenzel XII. 458., vö. RA 3425. sz.).

335

— adományát, amellyel lovászmesterének, Mikó fia Mikónak juttatta tárnokai Lovas nevű földjét Zala megyében és szakácsai Vámos nevű földjét Veszprém megyében (*duas villas reginales, videlicet tavarnicorum de Luos de comitatu Zaladiensi et cocorum reginalium de Vamus de comitatu Vesprimiensi*), említi Benedek veszprémi püspök királynéi kancellár 1290. máj. 14-i oklevele (Hazai oklt. 122., vö. 240. sz.).

336

— adományát, amellyel a Szt. Szűznek a budai szigeten lévő egyházában élő apácáknak (*ecclesie Beate Virginis et devotis ac nobilibus dominabus, sororibus videlicet de insula Budensi in eadem Domino iugiter famulantibus*) juttatta a Somogy és Tolna megyében lévő Béc (*Beelc*), Ráksi (*Rakusy*) és Dada (*Dada*) nevű királynéi falvakat (*villas nostras reginales*), említi saját 1290. jan. 28-i oklevele (236. sz., vö. 237. sz.).

337

— adományát, amellyel Cséb (*Cheb*) birtokért cserébe Moys mester özvegyének juttatta Görbő (*Gurbeu*) birtokot Tolna megyében, említi Fenenna királyné 1292. évi oklevele (269. sz.).

338

NÉVMUTATÓ

NÉVMUTATÓ

a hercegek, hercegnők és királynék okleveleihez

Tartalmazza az egyes oklevelek regesztáiban, illetve a közölt oklevélszövegekben előforduló valamennyi személy- és földrajzi nevet, valamint az utóbbiakból képzett mellékneveket. A kötetben oklevéladóként szereplő személyeket csak abban az esetben vettük fel a mutatóba, ha más oklevéladók okleveleiben fordulnak elő. Címszóként szerepelnek a népnevek, valamint néhány fontosabb méltóságnév, köztük az oklevéladók által viselt címek is. A mutatóban a számok a regesztában vagy teljes szövegben közölt oklevelek sorszámaira utalnak. A személyek mind az apai, mind — ha szerepel az oklevél szövegében — a nemzetségnév alatt kereshetők: „Aba nb. Lőrinc isp. fia Lőrinc mester” tehát a „Lőrinc isp. fia Lőrinc mester (Aba nb.)” és a „Lőrinc mester, Lőrinc isp. fia (Aba nb.)” alakban is megtalálható. A csak említésből ismert oklevelek esetében az említő oklevél kiadójának nevét és tisztségét (vagy tisztségeit) a mutató címszavai közé nem vettük fel. A földrajzi nevek esetében a standard névalak alkotja a címszót (a standard névalak fogalmára lásd az Előszóban írottakat), melyet zárójelben és *dőlt* betűvel a forrás(ok)ban szereplő (valamennyi) névalak követ, majd azon megye vagy igazgatási egység neve következik, amelyhez a település az Árpád-korban tartozott; ha időközben változás történt e téren — vagy a megye neve változott —, azt külön feltüntettük. A településnevek után a település mai hivatalos neve szerepel, ha az eltér a történeti névalaktól. Ha a település nem a mai Magyarország határain belül fekszik, betűjel utal az országra, melyhez a település jelenleg tartozik. A forrásokban szereplő *dőlt* betűs alakok a standard névalakra utalnak, kivéve, ha nem sikerült azonosítani őket, ekkor ez a névváltozat a címszó.

A Névmutatóban alkalmazott rövidítések

A. = Ausztria
BH. = Bosznia-Hercegovina
fn. = földrajzi név
isp. = ispán
H. = Horvátország
hn. = helynév
k. h. = kelezési hely
L. = Lengyelország

m. = megye
nb. = nembéli
R. = Románia
Sz. = Szlovákia
Sze. = Szerbia
Szl. = Szlovénia
szn. = személynév
U. = Ukrajna

A, Á

- Aba (János szepesi őrkanonok fratre) 119
 – nb. Aba 19
 – – Demeter hercegi asztalnokmester, bodrogi isp. 19; l. még Demeter mester
 – – Lőrinc isp. fia Lőrinc mester 153
 – – (?) Péter isp. 293
 Abaújvár (*Abawjuar*) megye 277; l. még Újvár megye
 – – vár (Abaúj m.) 277
 Abony (*Obon*) hn. 45
 Ábrahám, Bertalan isp. fia 28
 – az esztergomi Szt. György egyház prépostja 61
 – isp., Marcell isp. fia 15, 16
 – marócsai isp. 59
 – (Abram) szőlőműves 253
 ábrahámi (*Abram*; Tolna m.) Szt. Szűz monostor 269
 Abram l. Ábrahám
 Achilles fiai: István, Chor, Márton és Sem, *chor*-iak 302
 Acus (Akus) mester fehérvári őrkanonok, királynéi kancellár 49; prépost 50; budai prépost, királynéi kancellár 51, 52; budai prépost 62
 Adorján, Isyp fia 145
 Agar l. Agárd
 Agárd (*Agar*; Fejér m.) 311
 Agria l. Eger
 ajtónálló (királynéi) l. Gergely mester
 Akos (*Akus*) nb. Kustan fia István királynéi ifjú 243
 Akus l. Acus mester
 Aladár mester, Chethy (Chethe) fia 103, 115, 318; királynéi udvarispán 143, 239
 Alamania l. Németország
 Alba l. Fehérvár
 – *Bulgarica* l. Nándorfehérvár
 – *Regalis* l. Fehérvár
 al-bán l. Fábián, Sándor
 Albert fia Mihály (Hontpázmány nb.) 68
 – osztrák herceg 261, 264; római király 278
 Alch l. Hács
 Alexius fia Elek mester 95
 alkancellár (királyi) l. Barnabás, Pál veszprémi püspök, Tódor mester
 – (királynéi) l. Andronicus mester, István mester, Lőrinc mester pozsegi prépost, Lőrinc szenternyei prépost, Miklós mester, Pál mester budai éneklőkano-
 nok, Pál mester kalocsai prépost, Pál mester veszprémi prépost
 Alkomarica (*Olkomaricha*, *Olkomaricha*; Pozsega m., ma Komorica, H.) 114, 196
 Alnémeti (*Olnempty*, *Olnymuty*; Abaúj m., ma Hidasnémeti) 107, 166, 277
 alországbíró l. István, Márton, devecseri
 Alpetri fiai 20
 Alsogradisca l. Alsógradiska
 Alsógradiska (*Alsogradisca*; Pozsega m., ma Stara Gradiška, H.) rév 287
 Alsóörs (*Olurs*, *Olvsr*; Zala, ma Veszprém m.) 238, 242, 308
 –i királynéi tárnokok 242
 Amadé l. Omodey
 Ambrus, Pál fia, pozsegi, királynéi tárnok 114, 196
 I. András magyar király 292
 II. András magyar király 1, 2, 3, 5, 6, 11, 19, 295
 III. András magyar király 256, 257, 267, 270, 279, 281, 283, 286, 287, 288, 290, 291
 András, Anyas fia, gyaláni 202
 –, Chaba fia, kölkedi királynéi szakács 233
 – egri püspök 277; (és) királynéi kancellár 256, 257, 258, 259, 260
 – fia (?) Miklós 91
 – – Tamás szakács 91
 – – isp. 278, 280
 – herceg (II. András király fia) 10
 – – (V. István király fia) 111
 – hercegi ember 20
 – isp. 44
 –, Ysphep fia 82
 –, Iwanca fia, bányai isp. 105, 106
 – királynéi pohárnokmester 239
 – – tárnok 200
 – – tárnokispán 181
 –, koltai 75
 – vásárolt földje 24
 Andronicus mester veszprémi prépost 210, 232, 258, 260; (és) királynéi alkancellár 277
 Andronuk, Fábián fia 295
 Anna hercegnő (V. István nővére) 90; macsói és boszniai hercegné 69a és b, 84
 – – leánya 83
 –, Kincianus leánya 32

– királyné (III. Béla felesége) 2, 79, 191
 Antal csanádi püspök 278, 280
 Antaleus (Mátyás szepesi prépost fraterre) 85
 Anyas fiai: András, Baach és István, gyalá-
 niai 202
 Ányás (*Anyas*; Csongrád m., ma Baks) 145
 Apa bán, hercegi lovászmester 34
 Apaj (Opey, Opoy) somogyi isp. 5, 9, 10, 13;
 bán 15
Apardsuka l. Árpádsoka
 Aranyos (*Areinnes*; Baranya m., ma Aranyos-
 gadány) 311
 – (*Oronas*; Somogy m.) k. h. 152
 Arcsa (*Horch*; Tolna m.) 311
Areinnes l. Aranyos
Aryaicha l. Orjavica
Aryaicha l. Orjavica
 Árkibánya (*Arky bana*) ispánság 72; l. még
 Bánya
 –i népek 167, 173
 Arnold 25
 – (Kis) 122
 – – földje (Szepes m.) 122
 – somogyi isp. 20
 Árpádsoka (*Apardsuka*; Pozsony m.) 315; l.
 még Árpár
 Árpár (*Arpar*; Győr [utóbb Pozsony] m.) 88;
 l. még Árpádsoka
 As, Petrych fia, várjobbágy 41
 asztalnokkancellár (királynéi) l. Lőrinc
 mester
 asztalnokmester (hercegi) l. Aba nb. Deme-
 ter, Demeter
 – (hercegnői) l. Lőrinc
 – (királynéi) l. Buzád nb. Ponyth fia Jakab,
 Ehelleus, Márk
Atachin l. Ecseny
 Atád (*Athad*; Somogy m., ma Nagyatád)
 200, 214
 –i királynéi hirdető 200, 214
Athad l. Atád
 Atyusz (Ochuz) isp. 116
 – (Ocuzh) királynéi udvarispán 48
 Ausztria (*Austria*) hercege 153

B

Baach, Anyas fia, gyaláni 202
Baala l. Bála
 Baas mester dubicai isp. 28, 31
 –, Petrych fia, várjobbágy 41

Bábony (*Babun*; Somogy m., ma Bábony-
 megyer) 172, 187, 188
 –i Tódor fia Sándor mester 172, 188
Babun l. Bábony
 Bagamérfölde (*terra Bogomery*; nagyszige-
 ti ispánság) 255
 Bagun fia Benedek 190, 198, 214, 265
 – – Kozma királynéi udvari ifjú, királynéi
 kamaramester 190, 215, 265; király-
 néi székernagy 198, 207, 214
 – – Lukács mester 190, 211, 265; királynéi
 udvari ifjú 200, 214
 Bagyun fia Cosmas l. Bagun fia Kozma
 Baylatha (Bayleta) fia Druganus 17
 Bajon (*Boyon*; Esztergom m.) 314
 bakonybéli monostor 45, 46
 Bála (*Baala*; Borsod m.) 87, 182
 –i királyi agarászok 182
 – – királynéi népek 182
Balatinum l. Balaton
 Balaton (*Balatinum*, *Bolothun*, *Bolotinum*)
 tó 168, 238, 239, 242
 Balázs fiai: Bors és Miklós 282
 –, Grubuch fia, orbászi 287
 – királynéi ember 233
 –, Pethre fia, berényi királynéi pohárnok
 208, 210
 Balcynus isp. fia Jordán fehérvári polgár
 230
 Balinka (*Boinca*; Fejér m.) 311
 Balog (*Sinister*) Miklós hercegi ember 36
 bán 19, 43, 56; l. még Apaj, Gyula, Jula,
 Miklós, Salamon, Valeginus
Bana l. Bánya
 Band fia Chaba isp. 221
 Bánya (*Bana*) (vár)ispánság 48; l. még
 Árkibánya
 –i isp. l. András, Iwanca fia
 Baranya (*Barana*, *Borvna*) megye 36, 139,
 143, 297
 –i isp. 286; l. Demeter mester, Domokos,
 György
 – – várjobbágyok 286
 Barc (*Borz*; utóbb Szentborbála, Fejér m.)
 311
Barlag l. Barnag
 Barnabás mester királyi alkancellár 1
 Barnag (*Barlag*, *Borlag*; Veszprém m.) 221,
 257
 –i királynéi szakácsok 221
 Batha, Fábán fia, kölkedi királynéi sza-
 kács 233

- Bátorkő (*Baturku*; Veszprém m.) vár 223
 Batur szn. 5
Baturku l. Bátorkő
Bazna l. Bosznia
 Bebuch királynéi jobbjág 51
 Béc (*Beelc*, *Beelch*, *Belch*; Somogy m.) 96, 170, 231, 236, 237, 337
 Becha fia János, kölgyesi 290
Beelc l. Béc
Beelch l. Béc
 III. Béla magyar király 5, 41, 79, 191
 IV. Béla magyar király 15, 19, 28, 29, 30, 33, 36, 38, 39, 41, 42, 43, 53, 55, 58, 60, 63, 68, 69a és b, 70, 72, 77, 82, 85, 88, 90, 97, 103, 109, 115, 118, 123, 126, 127, 129, 131, 152, 170, 184, 191, 195, 206, 212, 213, 230, 277, 318; herceg 1, 295
 Béla herceg (IV. Béla fia) 56, 68, 70, 76, 152
 -- (IV. Béla unokája) 69a és b
 Bélavár (*Belauar*, *Belawar*; Somogy m.) vár 34
 -- rév 34
 Belch szn. 57
Belch l. Béc
Belyd l. Billeg
 Beluch fia Gergely 108
 Benedek, Bagun fia 190, 198, 214, 265
 -- isp. 63; veszprémi isp. 77
 -- fiai: Mihály isp. és Pál mester 271
 --, Iwancha (Joanca isp.) fia 110, 141
 -- fia István szentbenedekkáli királynéi szőlőműves 104
 -- Péter (Tétény nb.) 144
 -- (Kozma frater) l. Bagun fia Benedek
 -- mester gercsei főesperes 39
 -- választott esztergomi érsek 112
 -- nándorfehérvári püspök 284, 285, 286
 --, Péter fia, uzdi nemes 234
 -- veszprémi püspök, királynéi kancellár 233, 235, 237, 239, 241, 242, 243, 255, 261, 262, 264, 265, 267, 268, 270, 271, 273, 278, 280
 Benk szn. 39
 Bense, Dénes fia, kohári királynéi szakács 69a és b
 Bereg (*Beregh*; Bereg m., ma Berehi, U.) k. h. 92
 -- megye 81, 82, 84
Beregh l. Bereg
 Beremen (*Beremen*; Baranya m., ma Beremend) k. h. 139
Beren l. Berény
 berencsei (*Berense*; Komárom m.) Buda fia Miklós 48
 berényi (*Berin*, *Beryn*; Somogy m., ma Iharosberény) királynéi népek 70
 -- vendégtelepesek 42
 Berény (*Beren*, *Berhin*, *Berin*; Somogy m., ma Nagyberény) 80, 185, 186, 206, 208, 228, 229, 254, 258, 260, 281, 311, 334; l. még Nagyberény
 --i Balázs, Pethre fia, királynéi pohárnok 208, 210
 -- Faymos fiai: Mátyás, Máté és Naburg királynéi szekerész bocsárok 208
 -- királyi udvarnokok 206
 -- királynéi bocsárok és pohárnokok 185, 228, 260
 --- népek 210
 -- -- szekerészek, bocsárok és pohárnokok 186, 229, 281
 -- Lukács, Pethre fia, királynéi pohárnok 208, 210
 -- Pethre fiai: Lukács és Balázs királynéi pohárnokok 208
Berense l. Berencse
Berhin l. Berény
Berin l. Berény
Beryn l. Berény
 Beryzlau l. Boryzlau
 Berizlaus fia Egyed 32
 berki (*Beruk*; Pest m.) István isp. 71
 -- Mihály isp. 71
 Bertalan, Bertalan isp. fia 28
 -- isp. fiai: Ábrahám, Bertalan, Domokos 28
 -- királynéi lovag, vecsei 72
 -- pécsi püspök 8
Beruk l. Berki
Berzenyche l. Bzenice
Berzince l. Bzenice
 Beszen (*Bezen*, *Bezim*; Baranya m.) 36, 76
Beus l. Bős
Bezen l. Beszen
Bezencze l. Bzenice
Bezim l. Beszen
 Bial (*Biwol*; Fejér m.) 311
Bida l. Bódé
 Bihács (*Byhieg*, *Byhygh*; ma Bihać BH.) k. h. 75
 --i vendégtelepesek 59
Byhieg l. Bihács
Byhygh l. Bihács
 Billeg (*Belyd*; Komárom m.) 225

- Bylotha (Bylota) szn. 52, 57
 Bynd nagyszigeti isp. 270
Birgnikpotoca árok 52
Biwol l. Bial
 Blagusa (*Blagusa*; Zágráb m., ma Blaguša, H.) 31, 32
 Bobonig (Bobonyg) fiai: Jacov és Cristan 41
 Bobróc (*Bobrouch*; Liptó m., utóbb Kis- és Nagybobróc, ma Bobrovček és Bobrovec, Sz.) 148
Boclar l. Boglár
 Bodajk (*Bodogth*; Fejér m.) 311
 Bódé (*Bida*; Veszprém m.) 220
Bodogth l. Bodajk
 Bodor (Bodur), Dénes fia, kohári királynéi szakács 69a és b
 bodrogi isp. l. Aba nb. Demeter; l. még Demeter mester
 – vár(ispánság) 305
 Bodur l. Bodor
Boemia l. Csehország
 Boglár (*Boclar*; Fejér m., ma Vértesboglár) 311
 Boguphalus comes, Mirozlaus fia 252
 – káplán 252
 Bogza fia Sándor kölkedi királynéi szakács 233
Bohemia l. Csehország
Boyon l. Bajon
Boinca l. Balinka
 Bok fia Márk kölkedi királynéi szakács 233
 Boksa (Boxa) fia Tamás, csicsói 192
Boksceleue l. Bokszőleje
 Bokszőleje (*Boksceleue*) szőlő 230
 Bolesk kemléki várjobbágy 29
 Boleszló krakkói és szandomiri herceg 251, 252
 bolgárok császára l. Rosztiszlav
 Bolosey, Gyuga fia, kölkedi királynéi szakács 97
Bolothun l. Balaton tó
Bolotinum l. Balaton tó
 Bora, Hlapuna fia, várjobbágy 41
 Borch fia Máté (Kincianus unokája) 32
 Borics bán nemzetségéből való pozsegai nemesek 103, 115
 – – nb. Lénárt isp. 34; vö. Leonhardus, pozsegai
 Boryzlau (Beryzlau) zágrábi várnépbeli 31
Borlag l. Barnag
Borod l. Bród
 Borosbéla (*Burus Bela*; Esztergom m., ma Belá, Sz.) 209
 Bors, Balázs fia 282
 Borsod megye 182
Borvna l. Baranya
Borz l. Barc
 Bosznia (*Bozna*, *Bazna*) hercegnője 69a és b, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 137, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 147, 218
 –i hercegné 81, 84
 – – hercegség 128
 – – püspök l. János
 – – püspökség 299
 Both szn. 5
 Bothyzius (Botyzius), Galambud fia, nagyberényi királynéi harcos jobbágy 232
 Bothos fiai: László, János és Quodykow 302
 Botyz isp. 14
 Botyzius l. Bothyzius
 Bovics (*Bovycha*; Zágráb m., ma Bović, H.) 41
Bovycha l. Bovics
 Boxa l. Boksa
Bozna l. Bosznia
 Bős (*Beus*; Győr, utóbb Pozsony m.; ma Gabčíkovo, Sz.) 88, 315
 Branyzlo fia Jacus várjobbágy 41
 Braseyk fia Grubuch várjobbágy 41
 Brathk, Zlobk fia 39
 Bratk fia Ruzete várjobbágy 41
 Bratona fiai és unokái: Otrochk és fiai, Torcha és fiai, Mirozlaus, Ratk, Velizluo, Gerdos és fiai, Márton 39
 brebiri isp. l. Gergely
Brezenyche l. Bzenice
Bryzniche (Verőce m.) föld 111, 320
 Bród (*Borod*; Bereg m.) 81, 84
 Buchel l. Butel
 Buda fia Miklós, berencsei 48
 Buda (*Buda*; Pilis m., ma Budapest része) 166, 200, 233, 237; l. még Buda vár
 – k. h. 51, 52, 74, 90, 98, 137, 157, 162, 163, 174, 179, 184, 205, 211, 220, 273, 274, 275, 278
 –i éneklőkanonok l. Pál mester
 – – káptalan 74, 163, 164, 165, 179, 231, 256, 263, 264, 270
 – – olvasókanonok l. Pál mester

- – polgár l. György mester királynéi szekérnagy
- – polgárok 226
- – prépost l. Acus mester
- – sziget (*insula Budensis*) l. Margitsziget
- vár (*castrum Budensi*) 226, 255; l. még Buda
- – k. h. 71
- –i polgár l. Rodolphus mester
- – –ok 71; l. még Cunch fia Chuncil, Gergely mester, Greph - - -, Karul, Péter, Rapolt
- – – Szt. János egyház 255
- – – – – apácái 255
- budaváraljai (*suburbium Budensi*) Pál, Sink fia 253
- Sink fia Pál 253
- Budrug* l. Bodrog
- Bugna* (Zala m.) 302
- Buken isp. 63
- Bulgária (*Bulgaria*) 96
- Burus Bela* l. Borosbéla
- Busu* l. Büssü
- Butel (Buchel), Dénes fia, kohári királynéi szakács 69a és b
- Buza (Buzád) isp. fia Móric isp. (Vázsony nb.), menckhelyi 221; Lodomér esztergomi érsek officialisa 242, 257
- – – – – örökösei (fiai): Miklós, Domokos és Péter 221
- mester zágrábi éneklőkanonok 39, 41, 56
- Buzád frater: Mihály isp. 53
- Buzád isp. fia Móric isp. l. Buza isp. fia Móric isp.
- nb. Ponyth fia Jakab 151, 329, 330; királynéi asztalnokmester 124; l. még Jakab mester
- mester leánya (Preuchlinus isp. özvegye) 34
- Büssü (*Busu*; Somogy m.) 207, 215
- i királynéi hirdető 202, 215
- Bzenice (*Berzenyche*, *Berzince*, *Bezencze*, *Brezenyche*; Pozsega m.; ma Bzenica, H.) 94, 138, 149, 150, 151, 330

C

- Calide Aque* l. Hévíz
- Camarun* l. Komárom
- Canissevela, Tamás felesége 37
- Carachynus, ómersei királynéi kondicionárius 211

- Casna* l. Kasina
- castrum Budense* l. Buda vár
- *Comarun* l. Komárom vár
- *Scepusiense* l. Szepesvár
- *Scypus* l. Szepesvár
- *Turul* l. Turul vár
- *Zekchu* l. Szekcső vár
- Cebze fia Farkas 14
- Cirkvenik (*Cherkvenig*; Pozsega m.; ma Kamensko, H.) 65, 66, 67, 68
- Cysar fia Leonch 95
- claustrum Sanctae Catharinae* l. Szt. Katalin monostor
- Cletus szn. 25
- fia László 143
- Colcava szn. 37
- Colchoch* l. Klokocs nb. Damyanus fia Farkas
- Columbanus, Donatus fia, óbudai 184
- Comarun* l. Komárom
- Concol* l. Konkoly
- Copuil* l. Kapoly
- Corus* l. Karos
- Cosmas, Bagyun fia l. Kozma, Bagun fia
- Creynik, Fábián fia 295
- Cristan (Critanus), Bobonig fia 41
- Croacia* l. Horvátország
- Croatia* l. Horvátország
- Crohatia* l. Horvátország
- Crouacia* l. Horvátország
- Cudmen* l. Ködmen
- Cuhnaalia* (Sáros m., utóbb Pécsújfalu; ma Pečovská Nová Ves, Sz.) 306
- Cunch fia Chuncil budavári polgár 71
- Custue jobbágy 12

CS

(Ch és magánhangzó)

- Csaba (*Chobyia*; Somogy m.) 180
- i királynéi boradó kondicionáriusok 180
- Chaba, Gyuga fia, kölkedi királynéi szakács 97
- isp., Band fia 221
- , Lodomér fia, kölkedi királynéi szakács 233
- chay-i* Tamás isp. 14, 296
- Chak bán, Demeter isp. fia 71
- királynéi tárnokmester 150
- Csák nb. Miklós isp. 48
- – – fia János mester 141, 328

- Péter fia Domokos isp. királynéi udvarbíró 102
 csanádi püspök l. Antal
 Csap (*Choop, Chop*; Tolna m.) 96, 170
 Csavonya (*Chuana*; Somogy m.) 116
 Cséb (*Cheb*; nagyszigeti ispánság, ma Szigetcsép) 269, 338; l. még Cséptelek
 Checka l. Cherke
 Chede fia Jakab, nagyberényi királynéi harcos jobbágy 232
 Cheh, Pucyna fia 53
 Csehi (*Chehy, Chey*; Somogy m., ma Kálmánca) 124, 136, 137, 150, 151; l. még Kálmáncsehi
 –i vendégtelepesek 136, 137
 Csehország (*Boemia, Bohemia*) 72, 91
 – királya 72, 91; l. még II. Ottokár cseh király
 Chey l. Csehi
 Chelleus fia Péter 103, 115
chelmo-i Péter 1
 Chene, turóci 316
 Chepan fia Lőrinc mester, a királynéi asztalnokok kancellárja 205
 Csepel-sziget l. Nagysziget
 Csepely (*Chepel*; Somogy m., ma Nagy-csepely) 183, 311
 –i Pongrác királynéi harcoló jobbágy 183
 Cséptelek (*Chepteluk*; nagyszigeti ispánság, ma Szigetcsép) 255; l. még Cséb
Chepteluk l. Cséptelek
Chergou l. Csurgó
 Cherke (Checka) szn. 98, 159
Cherkvenig l. Cirkvenik
 Csernec (*Chernuch*) halastó 108
Chernuch l. Csernec
 Cserög (*Cherug*) erdő 9
Cherug l. Cserög erdő
 Chethe fia Aladár l. Chethy fia Aladár
Chetertekhel l. Csütörtökhely
 Chethy (Chete) fia Aladár mester 103, 115, 318; királynéi udvarispán 143, 239
Chleunuk folyó 119
Cheuz l. Csősz
 Csév (*Chu, Chuui, Chw*; Esztergom m., ma Kiscsévpusztá) 98, 157, 158, 159, 169, 325
 –i királynéi népek 169
 – – Lathamas fia Leuka (Lewka) királynéi harcos jobbágy 98, 159
 csicsói (*Chychou*; Komárom m.) Boksa fia Tamás 192
 – Mortun fia Mortunus mester 192
Chichoniug l. Csicsónivegy
 Csicsónivegy (*Chichoniug*; Zala m.) 240
Chychou l. csicsói Boksa fia Tamás
 Chydur boradó 171
 Csíz (*Chiz*; Somogy m.) 311
Chobya l. Csaba
Cholnok l. Csolnok
 Csolnok (*Cholnok, Cholnuk*; Esztergom m.) 58, 169
Cholnuk l. Csolnok
 Chomou fia Mycou billogos, epöli 194
Choop l. Csap
Chop l. Csap
 Chor, Achilles fia, *chor*-i 302
chor-i Achilles fia: István, Chor, Márton és Sem 302
 Chornoy fia Raduna várjobbágy 41
 Chornouch körösi várnépbeli 28
 Csősz (*Cheuz*; Fejér m.) 311
Chu l. Csév
Chuana l. Csavonya
 Chula fia Kata, óbudai 184
 Chuncil, Cunch fia, budavári polgár 71
Church folyó 34
 Csurgó (*Chergou*; Somogy m.) 311
Chutertekhel l. Csütörtökhely
 Chutk fiai és unokái 39
Chuu l. Csév
Chw l. Csév
 Csütörtökhely (*Chetertekhel, Chutertekhel*; Somogy m.) 34

D

- Dabrony (*Dobren*; Zala m.) 90
 Dada (*Dada*; Tolna m.) 179, 231, 236, 237, 337
 –i királynéi hirdető 179
 Dág (*Dag*; Esztergom m.) 58
 Dalmácia (*Dalmachia, Dalmacia, Dalmatia*) 8
 – hercege 1, 2, 5, 6, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43
Dalmatia l. Dalmácia
 Damasa, Mátyás fia, verőcei nemes 111, 320
 Damianus klerikus, Gergely fia, szent-benedekkáli királynéi szőlőműves 104
 Damyanus fia Farkas (Klokocs nb.) 37

- Danobius* l. Duna
Danubius l. Duna
 dárói (*Darow*; Tolna m.) István 243
 Daróc (*Drauch*; Valkó m.) 16
Darow l. Dáró
 Davola szn. 37
Deench l. Dencs
Demesium l. Dömös
 Demeter, Iseph fia 253
 – isp. fia Chak bán 71
 – királynéi pohárnokmester 150
 – kőrösi várnépbeli 28
 –, László isp. fia 288
 – mester (Aba nb.) 3; hercegi asztalnokmes-
 ter 5, 10; (és) bodrogi isp. 19, 20
 – – baranyai isp. 143
 – – valkói isp. 291
 – özvegye 52, 53; l. még Erzsébet
 Deminius isp. fia Sándor 305
 Dencs (*Deench*; Somogy m., ma Szőke-
 dencs) 147
 Dénes bán 140
 – fia Heydricus isp. 88
 – kohári királynéi szakács 69a és b
 – – – – fia: Bense, Bodor, Butel és Pouka 69a
 és b
 – (Miklós fia Gergely fratre) 224
 – nádor 3
 – zalai ispán és hercegi udvarbíró 28, 31
 Deniporius fia Péter isp. 290
 Deszka (*Dezka*, *Duzka*; Pest m., ma Tárnok)
 71, 74; l. még Tárnokvölgy
 Detre zalai várjobbágy 5
 devescheri (*Deucher*, *Deucher*; Veszprém
 m.) Emych fia Márton 160, 272;
 alországbíró 274
 – Márton, Emych fia 160, 272; alországbíró
 274
Dezka l. Deszka
 Dezlo fia Miklós 287
 Dienes (*Dyenus*) sziget 256
Dyenus l. Dienes sziget
 Dimicskfölde (*Dimychkfolde*; Körös m.) 27
 Dimitrius isp. 1
Dobicha l. Dubica
Dobycha l. Dubica
 Dobolc (*Dobouch*; Pozsega m.) 53
Dobouch l. Dobolc
Dobren l. Dabrony
 Dobrina szn. 37
 Dobsza (*Dobza*, *Dubza*; Somogy m., ma Kis-
 és Nagydobsza) 113, 151
 –i Szt. Márton egyház 113
Dobza l. Dobsza
 Domaldus szn. 6
 Domány (*Doman*; Szepes m.,
 ma Domaňovce, Sz.) 123
 Domokos baranyai isp. 35
 –, Bertalan isp. fia 28
 – (Chede fia Jakab fratre) nagyberényi
 királynéi harcos jobbágy 232
 – visegrádi várnagy 203, 204
 – isp. 4
 – királynéi tárnokmester 117, 118, 120,
 122, 123, 125
 –, Móríc isp. fia (Vázsony nb.), mence-
 helyi 221
 – nagyszigeti isp. 62
 –, Péter fia (Csák nb.) 112; királynéi ud-
 varbíró 102, 159
 –, szepesi 132
 – – fia: Kázmér és László 132
 Don, Rugas fia 4
 Donát (*Donath*; Valkó m.) 16
Donath l. Donát
 Donatus fia Columbanus, óbudai 184
 Donk szn. 39
 Dorog (*Drug*; Esztergom m.) 174
 –i királynéi szakások 174
 Dorozsma (*Drusma*) nb. János isp. 35
 – – – – fia István mester hercegi kardhor-
 dó 35
 Dömös (*Demesium*; Pilis m.) 54
 –i káptalan 273
 Dömsöd (*Gumchud*; Fejér m.) 256
 –i rév 270
 Draas szn. 52
 Dragan rojcsai várjobbágy 10
 – fia Dragnech rojcsai várjobbágy 10
 Dragislau zágrábi várnépbeli 31
 Dragizlaus 39
 Dragnech, Dragan fia, rojcsai várjobbágy
 10
 Dragua, Lupeko felesége 37
 Dragubert fia Goriwlk várjobbágy 41
 Drayn vendégtelepes 304
 Drask fia Vulchey zágrábi várnépbeli 31
Drauch l. Daróc
 Dráva (*Draua*, *Drava*, *Drawa*) folyó 15, 34,
 102, 111, 307, 313
 –i vám 102
 drávántúli részek 193, 270
 – – vendégtelepesek 59
Drid hn. 1

Drisa mester zágrábi olvasókanonok 39
Drug l. Dorog
 Druganus, Baylatha (Bayleta) fia 17
Drusma l. Dorozsma
 Dubica (*Dobicha*, *Dobycha*; Dubica m., ma Dubica, BH.) 26
 –i isp. l. Baas
 – – ispánság 43
 – – vendégtelepések 26
Dubza l. Dobsza
 Duna (*Danobius*, *Danubius*) folyó 102, 156, 162, 174, 190, 227, 261
 –i vám 102, 195
 Dunán inneni részek kormányzója 286, 287, 288, 290, 291
 – túli részek 88
 Dús (*Dus*; Fejér m.) 311
Duzka l. Deszka

E, É

Ebergény (*Ebulgen*; Zala m.) 119
Ebres l. Ebris
 Ebris (*Ebres*, *Ebris*; Zágráb m., ma Obrež, H.) 140, 193
 Ebszöny (*Epceu*; Esztergom m.) 311
Ebulgen l. Ebergény
ecclesia Adalberti martiris l. esztergomi Szt. Adalbert egyház
 – *Beate Marie virginis de insula Budensi* l. margitszigeti egyház
 – – *Virginis de insula (Budensi)* l. margitszigeti egyház
 – *Beati Johannis ewangeliste* l. budavári Szt. János egyház
 – – *Martini* l. szepesi káptalan
 – – *Mychaelis de Hanta* l. hántai Szt. Mihály egyház
 – – *Mychaelis archangeli de Wesprimio* l. veszprémi Szt. Mihály egyház
 – – *Stephani de Alba* l. fehérvári Szt. István egyház
 Ecseny (*Atachin*; Somogy m.) 311
Eer l. Ér folyó
 Eger (*Agria*; Heves m.) 182
 –i prépost l. Pascasius mester
 – – püspök l. András
 Egres (*Egres*; Somogy m., ma Magyaregres) 243
 –i királynéi kondicionáriusok 243
 Egyed, Berizlaus fia 32

–, Iwachinus fia, kohári királynéi szakács 64
 –, Péter fia 143
 – mester 101
 Ehelleus királynéi asztalnokmester 239
 Elek mester, Alexius fia 95
 Elena szn. 37
 Elenbach (*Elenbach*; utóbb Wellbach, Szepes m., ma Bystrany, Sz.) 119
 Elia, Stavlen fia, várjobbágy 41
 Emych fia Márton alországbíró, devecseri 274; l. még devecseri Emich fia Márton
 Endre, meneji 101
 Endréd (*Endred*; Veszprém m.) 230
 Endus, Mycou fia, uzdi nemes 234
Epceu l. Ebszöny
Epel l. Epöl
 Epöl (*Epel*; Esztergom m.) 216
 –i Chomou fia Mycou billogos 194
 – – István 194
 – – királynéi harcos népek 216
 – – Miklós fiai: Simon, Oltumeranus, Miko 50
 – – Mycou billogos, Chomou fia 194
 – – Simon 194
 Ér (*Eer*) folyó 86, 197
Erche l. Ercsi
 Ercsi (*Erche*; Fejér m.) 335
 erdélyi hercegné 84
 – prépost l. Miklós mester
 – részek 45, 251
Erdeuolu l. Erdőalja
Erdohol l. Erdőhely
 Erdőalja (*Erdeuolu*; Valkó m.) 145; l. még Erdőhely
 Erdőhely (*Erdohol*; Valkó m.) 142; l. még Erdőalja
 Erzsébet hercegnő (V. István leánya) 157, 179, 184, 206, 241, 334
 – királyné (V. István felesége) 85, 156, 159, 166, 169, 170, 175, 178a, 182, 196, 197, 217, 218, 277
 – – leányai 152
 – – nővére (Gergely felesége) 324
 – – (IV. László felesége) 114, 254, 257, 258, 259, 260, 261, 265, 269, 272, 279, 281; l. még Izabella királyné
 – udvarhölgy, Demeter özvegye 53
 Esztergom megye 77, 157, 158, 165, 209
 – (*Strigonium*; Esztergom m.) város 242
 – – k. h. 204, 236, 238, 262, 263

–i bíró l. Rubinus isp.
 -- egyház 216
 -- egyházmegye 61
 -- érsek 121 l. még Fülöp, Lodomér, Ugrin
 ---ség 121
 -- káptalan 58, 73, 77, 158, 174, 176, 181
 -- keresztes konvent l. esztergomi stefanita konvent
 -- olvasókanonok l. Syxtus mester
 -- örökös isp. 121; l. még Lodomér esztergomi érsek
 -- polgár l. Herman isp., János fia Péter
 -- prépost l. Lukács mester
 -- stefanita konvent 225, 267
 -- Szt. Adalbert egyház 121, 225
 -- Szt. György egyház prépostja l. Ábrahám

F

Fábián al-bán 59
 – fiai: Batha és Sebestyén kölkedi királynéi szakácsok 233
 --: Creynik és Andronuk 295
 – hercegi ember 15
 –, Iseph fia 253
 Fadd (*Foda*; Tolna m.) 311
Faeregiaz l. Fehéregyháza
 Faymos fiai: Mátyás, Máté és Naburg berényi királynéi szekerész bocsárok 208
 Fajsz (*Fayz*; Veszprém m.) 235
 –i nemesek 235
Fayz l. Fajsz
Fanchal l. Fancsal
 Fancsal (*Fanchal*; Heves m., ma Rózsaszentmárton) 92; l. még Tímárfancsal
 Farkas, Cebze fia 14
 –, Damyanus fia (Klokocs nb.) 37
 – fia Péter, óbudai 184
 – mester királyi jegyző 59
 Farkasfalva (*Forkosfoluva*; Szepes m., ma Vlková, Sz.) 133
 Farnas (*Fornos*; Tolna m.) 96, 170
 Fegus szőlőműves 253
 Fehéregyháza (*Faeregiaz*; Somogy m., ma Somogyzsitfa) 311
 Fehérvár (*Alba*, *Alba Regalis*; Fejér m., ma Székesfehérvár) 102, 121, 206, 332
 – k. h. 105, 173, 207
 –i káptalan 172, 185, 186, 187, 188, 205, 207, 211, 212, 215, 223, 226, 230, 234

-- keresztes konvent 230
 -- olvasókanonok l. Zlaudus mester
 -- őrkanonok l. Acus mester
 -- polgár l. Balcynus isp. fia Jordán
 ---ok 332
 -- (választott) prépost l. Tódor mester
 -- Szt. István egyház 311
 -- választott prépost l. Pál veszprémi püspök, Tódor mester
 Fejér megye 48, 190, 203, 204, 206, 256, 264
 Feketeerdő (*Nigra silva*) 125
 Feketehalom (*Feketeu holm*, *Feketeuholum*; Brassó vidéke, ma Codlea, R.) vár 86, 197
 Fekete Havasok (*Nigrae Alpes*) 90
 Feketető (*Fekethew*; Somogy m.) 243
Feketeu holm l. Feketehalom
Feketeuholum l. Feketehalom
Fekethew l. Feketető
 Felnémeti (*Felnemthy*, *Felnemethy*, *Ffelnemthy*, *Ffelnymthy*; utóbb Migléc, Abaúj m., ma Milhost', Sz.) 178a és b, 277
Felnemthy l. Felnémeti
 Fenenna királyné (III. András első felesége) 279, 281
 Fényes (*Fuinnes*) hn. 311
 fermói püspök l. Fülöp
Feteil l. Fetel
 Fetel (*Feteil*; Fejér m.) 311
Ffelnemethy l. Felnémeti
Ffelnemthy l. Felnémeti
Ffelnymthy l. Felnémeti
 Fyla (*Phyla*, *Fila*) mester hercegi jegyző 9; hercegi kancellár és zágrábi prépost 14, 15, 19, 20, 296; (csak) prépost 16
Foda l. Fadd
 Fonó (*Funov*; Tolna m.) 198
Forkosfoluva l. Farkasfalva
Fornos l. Farnas
 Föveny (*Fuen*; Fejér m., ma Fövenypuszt) 228, 229, 237
 – (*Fuen*) sziget 256
 Fövenysziget (*Fuenzygueth*) sziget 270
 Franceusfölde (*Franchiseusfeldy*; Baranya m.) más néven Zevejbog 290
Franchiseusfeldy l. Franceusfölde
 Franco templomos preceptor 43
 Fudur, Lve fia 81, 84
Fuen l. Föveny
Fuenzygueth l. Fövenysziget sziget
Fuinnes l. Fényes

Funov l. Fonó
 Fülöp esztergomi érsek 121
 – fermói püspök, pápai legátus 121, 128, 129, 130
 –, László isp. fia 288
 – (Philpus) mester fiai: Lőrinc (asztalnok) mester, Fülöp mester és László 288, 290
 –, Fülöp (Philpus) mester fia 288, 290
 –, Ompud isp. fia 248
 – pilisi isp. 58
 – pozsegi isp. 53, 65, 68
 – sásvári íjász 117, 134
 – udvarbíró 251, 252
 – váci püspök, ifjabb királynéi kancellár 86; királynéi kancellár (Erzsébeté) 88, 90, 96, 99, 100, 102, 170; (és) nógrádi isp. 103, 115; királynéi kancellár (Izabel-láé) 156, 159, 165, 166, 168, 170, 239
 – zágrábi püspök 56

G

Gaan l. Gány
 Gadány (*Godan*; Somogy m.) 311
 Gál (Gallus) mester hántai lektor, veszprémi és pécsi kanonok 282
 Galambok (*Golombuk*; Zala m.) 109
 Galambud fia Bothyzius nagyberényi királynéi harcos jobbággy 232
Galicia l. Halics
Galitia l. Halics
 Gallus l. Gál
 Galus fia Mihály 243
 Gám (*Gan*; Somogy m.) 311
 Gamaticia, Rata fia 12
Gan l. Gám
Gant l. Gyánt
 Gány (*Gaan*; Pozsony m., ma Gáň, Sz.) 72
 Gara (*Gara*; Valkó m., ma Gorjani, H.) 35
 Garadna (*Granna*; Abaúj m.) 175
 Garadna (*Granna*) folyó 175
 Garam (*Goron*) folyó 33
Garych l. Garics
 Garics (*Garych*, *Garig*) fn. 17
Garig l. Garics
 Garmanus (szentbenedekkáli királynéi szőlőműves?) 104
 Gebárt (*Gebarth*; Zala m.) 295
Gebarth l. Gebárt
Gechke l. Gecske

Gecse (*Jeche*; Abaúj m., ma Geča, Sz.) 24
 Gecske (*Gechke*) ispánság (birtok, kerület) 43
 Gekmynus veszprémi dékán 239
 Geleth isp. 115; vö. Gyleth királyi tárnok-, királynéi pohárnokispán
 Gellért domonkos rendi perjel 55
gercha-i ispánság 3
 gercsei (*de Guerche*) főesperes l. Benedek mester
 Gerdos, Bratona fia 39
 – fia Márton 39
 gerencséri (*Gerencer*) Miklós királynéi ember 77
 Geresd (*Gueresd*, *Guerest*, *Gueresth*; Baranya m.) 284, 285, 286
 Gergely, Beluch fia 108
 – brebiri isp. 1
 – felesége (Erzsébet királyné nővére) 324
 – fia Damianus klerikus szentbenedekkáli királynéi szőlőműves 104
 – isp., Iharos (Juharus) fia 70
 –, Kohodyus mester fia 290
 – mester királynéi kancellár 104, 108, 109, 110, 111, 112, 113; (és) sói prépost 118, 120, 122, 123
 – –, Miklós fia 224
 – – – isp. fia 244
 – –, Sándor isp. fia, sólyagi 226
 – –, Sene fia, királynéi ajtónálló 167, 173
 –, Miklós fia, királynéi udvari ifjú 207, 215
 – pap 150
 – zalai várjobbággy 5
Gersenche l. gerzencei isp.
 Gertrúd királyné 1, 2
 gerzencei (*Gersenche*) isp. l. János, Junk (Ynk) fia
 Geszte (*Guezte*; Somogy m.) k. h. 230
 Gesztenye (*Guestene*; Somogy m.) 302
 Geubulinus ispán fia János, lőcsei 131
Geury l. Győri
 Gyleth királyi tárnok-, királynéi pohárnokispán 51, 52; vö. Geleth isp.
 Gyrd, Vozlo fia, várjobbággy 41
 Gnézda (*Gnezdna*; Szepes m., ma Hniezdne, Sz.) 251
Gnezdna l. Gnézda
 Gobosz (*Goboz*) hn. 311
Goboz l. Gobosz
Godan l. Gadány
 Godigoy fiai és unokái 39
Golombuk l. Galambok

gorai (*Gorra*; Zágráb m., ma Gora, *H.*) preceptor 12
 goricaí (*Goricha*) István 41
Goricha l. goricaí István
 Goriwlk, Dragubert fia, várjobbágy 41
Goron l. Garam
Gorra l. gorai preceptor
 Gosztovic (*Gosztovych*; Körös m., ma Gostović, *H.*) 28
Goulag l. Sólyag
Gosztovych l. Gosztovic
 Gönc (*Gwnch*; Abaúj m.) 277
 Görbö (*Gurbeu*; Tolna m.) 269, 338
 Görgő (*Gurgeu*, *Gurgou*; Szepes m., ma Spišský Hrhov, Sz.) 120, 123, 125
Granna l. Garadna
 Greph- - - budavári polgár 71
 Grubuch, Braseyk fia, várjobbágy 41
 – fia: Turdizlaus és Balázs, orbásziak 287
 Guebelinus mester (Guebulinus isp.), lőcsei 123
 – isp. fia János, lőcsei 131
 Guegus fia Pouka (szentbenedekkáli királynéi szőlőműves ?) 104
Guerche l. Gercse
Guerech l. Zágráb
Gueresd l. Geresd
Guerest l. Geresd
Gueresth l. Geresd
Guestene l. Gesztenye
Guezte l. Geszte
 Gula l. Gyula
Gumchud l. Dömsöd
 Guna, Gyuga fia, kölkedi királynéi szakács 97
Gwnch l. Gönc
 Gunzellus spatatói érsek 1
Gurbeu l. Görbö
 Gurdaueth szn. 39
Gurgeu l. Görgő
Gurgou l. Görgő
 Gurgus szn. 20
 Gutkeled (*Guthkeled*) nb. Kozma isp. fia
 Kozma mester 86, 154, 197, 246

GY

Gyalam l. Gyalan
 Gyalán (*Gyalam*, *Gyalan*; Tolna m., ma Kisgyalán) 202
 –i Anyas fiai: András, Baach és István 202

Gyanó (*Gyanow*; Vas m., ma Gyanó-geregye) 75
 –i királynéi népek 75
Gyanow l. Gyanó
 Gyánt (*Gant*; Tolna m.) 311
 Gyarmat (*Yormoth*; Somogy m., ma Kaposgyarmat) 289
 Győr megye 88
 győri káptalan 88
 Győr nb. István fia Konrád mester 289; l. még óvári István fia Konrád mester
 György baranyai isp. 9, 10; valkói isp. 13
 – mester királynéi szekérnagy, budai polgár 177; Menne asszony fia 277
 – tolmács 73
 Győri (*Geury*; Fejér m.) 206
 Györk (*Jurk*; Heves m., ma Vámosgyörk) 322
 Gyuga fiai: Guna, Noboy, Chaba és Bolosey kölkedi királynéi szakácsok 97
 Gyula (Gula) bán 19; l. még Jula bán
 Gyurk száznagy fia István 242

H

Háb váci püspök 273
Haaco (Zágráb m.?) föld 20
 Hács (*Alch*; Somogy m.) k. h. 232
Hagamas l. Hagymás
 Hagymás (*Hagamas*; Valkó m., ma Aljmaš, *H.*) 102
 háji (*Hoy*; Bodrog m.) Szt. Lőrinc egyház 2
 Halász (*Halaz*; Keve m.) 311
 Halásztelek (*Halaztelek*; nagyszigeti ispánság) 270
Halaz l. Halász
Halaztelek l. Halásztelek
Halicia l. Halics
 Halics (*Galicia*, *Galitia*, *Halicia*) 4, 19
 – királya 4, 19
 –i herceg l. Rosztiszlav
 – – király l. Kálmán herceg
 hántai (*Hanta*; Veszprém [ma Komárom-Esztergom] m.) káptalan 192, 201
 – – vendégtelepesei és népei 201
 – lektor l. Gál mester
 – prépost l. Pál
 – Szt. Mihály egyház 201
 Haragus isp. királynéi ember 158

Haraszt (*Harast*) berek 125
Harnad l. Hernád folyó
Harsan l. Harsány
Harsány (*Harsan*; Valkó m.) 9
Harta (*Horta*; Fejér [ma Bács-Kiskun] m.) 311
 hatvani (*Hathwan*, *Hothwan*; Heves m.) falunagy 92
 – vendégtelepesek 92
Hedreh (*Heyreh*; Valkó m.) 14
Heydenricus l. Henrik podolini soldész
Heydricus isp., Dénes fia 88
Heydurnyh (*Heydurryh*) szn. 123
 – földje (Szepes m.) 123
Heydurryh l. Heydurnyh
Hejmut (*Heymuth*; Szepes m.) 118
Heynih, Petrych fia, várjobbággy 41
Heyreh l. Hedreh
Henrik podolini soldész 250, 251, 252
 – bán fia János 283
 – ferences szerzetes, királynéi gyóntató 278, 280
 – szlavón bán 28, 31
Herántfalva (*Heranthfalua*; Somogy m.) 34
Heranthfalua l. Herántfalva
Heresnye l. Heresznye
Heresznye (*Heresnye*; Somogy m.) 34
Herman isp. esztergomi polgár 58
Hernád (*Harnad*, *Hernad*, *Hornad*) folyó 127, 175, 177, 277
Hetem kondicionárius 171
Hetény (*Heten*; Komárom m., ma Chotín, Sz.) 61, 89
 –i királynéi népek 61
Hévíz (*Calide Aque*; Pilis m., ma Budapest része) 171
hirdetőispán (királynéi) l. Sydou fia János
Hyulgyz l. Hőgyész
Hywlgyz l. Hőgyész
Hlapuna fia Bora várjobbággy 41
Hoy l. háji Szt. Lőrinc egyház
Hontpázmány nb. Albert fia Mihály 68
 – Mihály fia Myke 65, 66, 67, 68
Horcha l. Arcsa
Horhi (*Hurhy*; Pest m.) 245
Hornad l. Hernád
Horta l. Harta
Horvátország (*Croachia*, *Croacia*, *Croatia*, *Crohatia*, *Crouacia*) 8
 – hercege 1, 2, 5, 6, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 68, 70
Hotkóc (*Hothkuch*) Baranya m. 139

Hothwan l. Hatvan
Hőgyész (*Hyulgyz*, *Hywlgyz*; Vas [ma Veszprém] m., ma Kemeneshőgyész) 244
Hurhy l. Horhi
Huruzk (*Hurusk*), Irozlaus fia, szepesi 125

I

(Y és mássalhangzó)

Ida (*Ida*; utóbb Nagyida, Abaúj m., ma Velká Ida, Sz.) 277
 ifjabb király l. V. István
 – –né 84, 86
Igal (*Igor*; Somogy m.) 311
Igor l. Igal
Iharos (*Juharus*; Somogy m.) 70
 – (*Juharus*) fia Gergely isp. 70
Illés, Jordán fia, a szepesi százszok bírja 120
 –, Lőrinc fia 302
Ilova (*Ilua*) folyó 111, 320
Ilua l. Jošava folyó
Ilua l. Ilova folyó
Imre magyar király 1, 41
Imre isp., Itemerius fia 90, 99
 – váradi püspök 281
Inata nb. Lukács isp. fia István 230
Yner l. Vinér
Ynk l. Junk
Inota (*Jonata*; Veszprém m.) 311
Insula l. Sziget
insula l. Margitsziget
 – *Beate Virginis* l. Margitsziget
 – *Budensis* l. Margitsziget
 – *Danubii* l. Margitsziget
 – *Leporum* l. Margitsziget
 – *Sancte Marie* l. Margitsziget
 – *Sancte Marie virginis* l. Margitsziget
 – *Virginis gloriose* l. Margitsziget
*Ipo*ch segesdi isp. 70
Irozlaus fia Huruzk, szepesi 125
Isaan nb. Junk isp. 193; l. még Izsák fia Junk isp.
 – – – – fia János 193
Ysay l. Isal
Isal (*Ysay*; Veszprém m.) 274
 –i királynéi tárnokok 274
Isani, Rata fia 12
Isep fia János isp. 116

Isseph fiai: Fábián és Demeter 253
Isgren l. Izgrim
 Isyp, Isyp isp. fia 142, 145
 – isp. fia Isyp 142, 145
 – – i: János, Adorján és Isyp 145
 Isou fiai 331
 Ysphep fiai: András, Mihály és Miklós 82
 I. István magyar király 45
 V. István magyar király 87, 88, 90, 92, 97,
 100, 101, 103, 105, 115, 118, 119, 124,
 152, 156, 168, 170, 175, 182, 197, 206,
 212, 213, 222, 223, 230, 247, 253, 254,
 277, 324; ifjabb király 55, 82, 85, 86, 88,
 90, 91, 97
 István (Tamás váci püspök fivére) 29, 30,
 205; királynéi udvari ifjú 212, 213
 – 39
 – 114
 –, Achilles fia, *chor*-i 302
 –, alországbíró 282
 –, Anyas fia, gyaláni 202
 –, Benedek fia, szentbenedekkáli királynéi
 szőlőműves 104
 –, dárói 243
 –, epöli 194
 –, fia János boradó 171
 – – (isp.) Konrád mester, óvári (Győr nb.)
 284, 285, 286, 289
 – – Mihály isp. 178a és b
 – – – – felesége 178a és b; l. még Menna
 –, goricai 41
 –, Gyurk száznagy fia 242
 – isp. 1
 –, berki 71
 –, királynéi tárnokmester 239
 – – udvarbíró és vasi ispán 64
 –, Kustan fia, Ákos nb. királynéi ifjú 243
 –, Lukács isp. fia (Inata nb.) 230
 –, Lve fia 81, 84
 –, Menna asszony fia 277
 – mester, János fia, hercegi kardhordó
 (Dorozsma nb.) 35
 – – királynéi alkancellár 63, 68, 76
 – a meszesi Szt. Margit monostor apátja 191
 –, Mycou fia, uzdi nemes 234
 –, Sydo frater, királynéi tárnokispán 222
 – szlavón bán 31, 38, 41
 – zágrábi dékán 56
 – – püspök 8
 Iszka (*Izca*; Fejér m.) 311
 Itimerius (Itimerius) fia Imre isp. 90, 99

Itimerius l. Itimerius
 Iwachinus fiai: János és Egyed, kohári ki-
 rálynéi szakácsok 64
 Ivan, Salamon fia 32
 Iwan, Poula fia, óbudai 184
 Iwanca fia András bányai isp. 105
Iwanch l. Iváncs
 Iváncs (*Iwanch*; Fejér m., ma Iváncsa) 227,
 261, 263, 264
 Iwancha (Joanca isp.) fia Benedek isp.
 110, 141
 Izabella királyné (IV. László felesége)
 112, 140, 146, 277; l. még Erzsébet ki-
 rályné
Izca l. Iszka
Izgren l. Izgrim
 Izgrim (*Isgren*, *Izgren*; Veszprém m.) 230
 Izsák fia Junk isp. 301; l. még Isaan nb.
 Junk isp.

J

(I, Y és magánhangzó)

Jaba (*Liba*; Somogy m.) 311
 Jáhom (*Ian*; Zala m.) 99
 Jak vendéglepes 304
 Jakab 5
 –, Chede fia, nagyberényi királynéi har-
 cos jobbágys 232
 – fia Jacou szentbenedekkáli királynéi
 szőlőműves 104
 –, Konrád isp. fia, óvári 139
 –, Menna asszony fia, pataki plébános 277
 – mester 113; l. még Buzád nb. Ponyth fia
 Jakab
 – –, Mihály fia 220
 – –, Ponyth fia (Buzád nb.) 137, 150, 151,
 326, 329, 330; királynéi asztalnok-
 mester 124; l. még Jakab mester
 – pataki polgár 85
 –, Perk fia 253
 – praenestei vál. püspök, pápai legátus 11
 – prior 253
 – zalai várjobbágys 5
 Iako isp., Sándor isp. fia, sólyagi 226
 Jacou, Jakab fia, szentbenedekkáli király-
 néi szőlőműves 104
 Jacov, Bobonig fia 41
 Jacus, Branyzlo fia, várjobbágys 41
Jalseueth folyó 39, 78
Ian l. Jáhom

János 19
 – 122
 –, Becha fia, kölgyesi 290
 –, boszniai püspök 55
 –, Bothos fia 302
 –, felesége 53
 –, fia Péter esztergomi polgár 176
 –, földje (Szepes m.) 122
 –, Geubulinus ispán fia, lőcsei 131
 –, Henrik bán fia 283
 –, Isyp fia 145
 –, isp. 1
 – – (Dorozsma nb.) 35
 – –, Isep fia 116
 – – (Tamás váci püspök fivére) 29, 205; udvari ifjú (Béla hercege) 30; királynéi udvari ifjú és viseigrádi várnagy 212, 213
 –, István fia, boradó 171
 –, Iwachinus fia, kohári királynéi szakács 64
 –, Junk (Ynk) isp. fia (Isaan nb.) 193; gerzencei isp. 140
 –, kalocsai érsek 278, 280, 281
 –, Konrád fia (Szák nb.) 249
 –, mester királynéi udvari ifjú 150
 – – (isp.), Sydou fia 185, 186, 211, 223; királynéi hirdetőispán 234
 – –, László isp. fia 288
 – –, Miklós fia (Csák nb.) 141, 328
 –, szepesi örkanonok 119
 –, a telki Szt. István monostor apátja 253
 Janus fia Tamás 19
 jászói (*lazou*; Abaúj m., ma Jasov, Sz.) prépostság 24
lazou l. jászói prépostság
Jeche l. Gecse
 Joanca isp. l. Iwancha isp.
 Jób, Macha fia királyi és királynéi ember 88
Jonata l. Inota
 Jordán, Balcynus isp. fia, fehérvári polgár 230
 –, fia Illés a szepesi szászok bírása 120
Yormoth l. Gyarmat
 Jošava (*llsua*) folyó 16
 Juan prodavizi isp. 41
 Juda, Otho fia 19
Juharus l. Iharos
 Julia bán 5, 9, 10, 13; l. még Gyula (Gula) bán
 – – fia Julia hercegi tárnokmester 5, 9, 10, 13
 –, fia Mihály királynéi udvari ifjú, mérái 199, 333

– – Miklós, siklósi 36, 76
 –, Julia bán fia, hercegi tárnokmester 5, 9, 10, 13
 –, mester 303
 Junk isp., Izsák fia (Isaan nb.) 193, 301
 – – fia János (Isaan nb.) 193; gerzencei ispán 140
 Jurica, Lyben felesége 37
Jurk l. Györk
Jutas (*Jutas*, *Jutass*, *Jwtas*, *Juthos*, *Jwtos*; Veszprém m.) 161, 241, 259, 279
 –i királynéi kendbucharok 241, 279
 – – nemesek 241, 279
Jutass l. Jutas
Jwtas l. Jutas
Juthos l. Jutas
Jwtos l. Jutas

K

Kalaman Chehy l. Kálmáncsehi
 Kálmán herceg (IV. Béla fia) 118; (halicsi király) 126
 Kálmáncsehi (*Kalaman Chehy*, *Kalman Kiralychey*; Somogy m., ma Kálmáncsa) 136, 137, 150, 326; l. még Csehi
 Kálmán király l. Kálmán herceg
Kalman Kiralychey l. Kálmáncsehi
 kalocsai érsek l. János, Ugrin
 – prépost l. Pál mester
 Kál-völgy (*vallis Kaal*; Zala [ma Veszprém] m.) 112, 168, 239
 –i királyi népek 239
 – – udvarnokok 112
 – – királynéi szőlőművesek 112, 168, 239
Kamar l. komári vendégtelepesek
 kamaraisp. (királyi) l. Perchinus, Scemeyn
 kamaramester (királynéi) l. Bagun fia
 Kozma
Kamarun l. Komárom
Kamešnica (*Kemichmiche*) folyó 140
 kancellár (Béla hercege) l. László tinini püspök
 – (Kálmán hercege) l. Pascasius mester egri prépost, Fyla mester zágrábi prépost
 – (Erzsébet ifjabb királynéé) l. Fülöp váci püspök
 – – királynéé) l. Gergely mester, Fülöp váci püspök, Lőrinc mester pozsegi

- prépost, Lukács mester, Pouca szerémi püspök, Orbász mester
- (Fenenna királynée) I. András egri püspök, Benedek veszprémi püspök
- (Izabella királynée) I. Benedek veszprémi püspök, Fülöp váci püspök, Péter veszprémi püspök, László mester váci prépost, Tamás váci püspök
- (Jolánta királynée) I. Zlaudus
- (Mária királynée) I. Acus mester, Mothmerius mester, Pál veszprémi püspök
- (Thomasinée) I. Pál pécsi püspök
- Kánya (*Kanya*; Tolna m.) 248
- Kaplan I. Koplány
- káplán (hercegi) I. Saul
- Kapoly (*Copuil*; Somogy m.) 311
- Kapronca (*Kaproncza*; Pozsega m., ma Koprivnica Požeška, H.) 94
- Kaproncza* I. Kapronca
- Karachynus egyházi jobbággy 253
- Karaso I. Karassó folyó
- Karassó (*Karaso*) folyó 290
- Karimathy* I. Karimati
- Karimati (*Karimathy*, *Karimati*; Vas m.) 244
- II. Károly szicíliai király 277
- Karos (*Corus*; Zala m., ma Zalakaros) 112
- Karol budavári polgár 71
- Karva (*Korua*; Esztergom m., ma Kravany nad Dunajom, Sz.) 156
- Kasina (*Casna*; Zágráb m., ma Kašina, H.) 32
- Kata, Chula fia, óbudai 184
- kátai (*Katha*; Pest m., ma Nagykáta) Mychedeus isp. fia Péter 183
- Péter, Mychedeus isp. fia 183
- Kázmér, Domokos fia, szepesi 132
- Kazsok (*Kosuh*, *Kosuk*; Somogy m.) 96, 170, 237
- Kecskekőörs (*Kechkekvors*; Pilis [ma Pest] m., ma Budaörs) 253
- Kechkekvors* I. Kecskekőörs
- Kechkescygeth* I. Kecskesziget
- Kecskesziget (*Kechkescygeth*) birtok 204
- Kelduchinus kun 73
- Kemény (Kemynus) mester, Lőrinc nádor fia 139
- Kemichniche* I. Kamešnica
- Kemynus I. Kemény mester
- kemléki (*Kemluk*, *Kemnuk*) főesperes I. Nicodemus mester
- – várjobbággy I. Bolesk
- Kemluk I. Kemlék
- Kemnuk* I. Kemlék
- Kenderatthov* I. Kenderáztató halastó
- Kenderáztató (*Kenderatthov*) halastó 270
- Kenesebola (*Kenesebola*, *Kenesepula*; Zágráb m., ma Knezovo Polje, H.) 20, 41
- Kér (*Ker*; Bodrog m.) 311
- Kereki (*Querequi*; Somogy m.) 311
- Kereskén I. Köröskény
- Keszi (*Kezu*; Nyitra m., ma Poľný Kesov, Sz.) 72
- Keued* I. Köved
- Keuelges* I. Kölgyes
- Kezepnemethy* I. Középnémeti
- Kezu* I. Keszi
- Kiliánfölde (*terra Kyliani*; Borsod m.) 14
- Kincianus leánya: Anna 32
- unokája I. Borch fia Máté
- Kyngus* I. Küngös
- királynéi udvari ifjak 226
- Kirchschlag (*Krislak*; A.) vár 72
- Kis (*Parvus*) Arnold 122
- – – földje (Szepes m.) 122
- Kyscin* I. Kűszin
- Klokocs (*Colchoch*) nb. Damyanus fia Farkas 37
- Kohár (*Kohar*; Veszprém m.) 160, 272
- i Dénes királynéi szakács 69a és b
- – – fiai: Bense, Bodor, Butel és Pouka 69a és b
- – Iwachinus fiai: János és Egyed királynéi szakácsok 64
- Kohodyus mester fia Gergely 290
- Kolcsva (*Kulchua*; utóbb Kolcsó, Szepes m., ma Klčov, Sz.) 125
- i népek 125
- koltai (*Koltha*; Vas m., ma Nemeskolta) Leoncius és András 75
- Koltha* I. Kolta
- komári (*Kamar*; Zala m., ma Zalakomár) vendégtelepesek 109
- Komárom (*Camarun*, *Kamarun*, *Komarum*) megye 61, 156, 167, 173, 225, 319, 323
- vár (*castrum Comarun*; Komárom m., ma Komárno, Sz.) 267
- Komarum* I. Komárom
- Komor (*Kumur*; Varasd m., ma Komor, H.) 30
- Konkoly (*Concol*; Fejér m.) 311
- Konrád ágostonrendi remete 130
- (Szák nb.) fiai: Konrád és János 249
- isp. fia Jakab, óvári 139

- , Konrád fia (Szák nb.) 249
 – mester, István fia, óvári (Győr nb.) 139, 143, 284, 285, 286, 289
 Konzka (Konzka; Körös m.) 10
 Konzka l. Konszka
 Koplány (Kaplan; Nógrád m.) 101
 Kornél fia Tamás 141, 328
 Korua l. Karva
 Kosuh l. Kazsok
 Kosuk l. Kazsok
 Közepnemty l. Középnémeti
 Kozma (mester), Bagun fia, királynéi udvari ifjú, királynéi kamaramester 190, 215, 265; királynéi szekérnagy 198, 207, 214
 – fia Kozma isp., zsámboki 175
 – – Sándor (Tibold nb.) 32
 – isp. fia Kozma mester (Gutkeled nb.) 86, 154, 197, 246
 – –, Kozma fia, zsámboki 175
 – királynéi kamaramester l. Kozma, Bagun fia
 – mester, Kozma isp. fia (Gutkeled nb.) 86, 154, 197, 246
 Ködmen (Cudmen; Valkó m., utóbb Szentmárton) 16
 Kölesér (Kuleser; Bihar m.) k. h. 197
 Kölgyes (Keuelges, Kuelges; Valkó m.) 290
 –i Becha fia János 290
 – – János, Becha fia 290
 Kölked (Kulked; Somogy m.) 97, 233
 –i Bogza fia Sándor királynéi szakács 233
 – – Bok fia Márk királynéi szakács 233
 – – Chaba fiai: Lodomér és András királynéi szakácsok 233
 – – Fábián fiai: Batha és Sebestyén királynéi szakácsok 233
 – – Gyuga fiai: Guna, Noboy, Chaba, Bolosey királynéi szakácsok 97
 Körös szabad falu (Körös m., ma Křiževci, H.) 38
 –i vendégtelepesek 38
 – – vár(ispánság) 301
 – – várnépek l. Chornouch, Demeter, Márk, Prybineg, Prybk
 Köröskény (Koresken; Nyitra m., ma Dolné és Horné Krškany, Sz.) 321
 Körtvélyes (Kurtueles, Kurtuelus; Szepes m., ma Spišský Hrušov, Sz.) 117, 122, 127, 134
 Köved (Keued, Kued; Komárom m.) 167, 173
 Kővér (Ventrosus) Márton zágrábi várjobbágy 31
 Kövi (Kuuy; Esztergom m.) 50
 Középnémeti (Kezepnemethy, Kozepnemty, Kuzeppnemty; Abaúj m., ma Tornyosnémeti) 177, 277
 krakkói és szandomiri herceg l. Boleszló
 Kretym l. Kretin
 Kretin (Kretym) folyó 331
 Kretin (Kretym) föld 331
 Krislak l. Kirchschlag
 Kristóf (Tamás váci püspök fivére) 29, 30, 205; királynéi udvari ifjú 212, 213
 –, Ongalus fia 143
 Kued l. Köved
 Kuelges l. Kölgyes
 Kulchua l. Kolcsva
 Kuleser l. Kölesér
 Kulked l. Kölked
 Kumur l. Komor
 kunbíró l. Moys nádor
 Kunch, milaji 122
 kunok 200, 214, 222, 223, 224
 – úrnője 84
 Kurtueles l. Körtvélyes
 Kurtuelus l. Körtvélyes
 Kustan fia István (Ákos nb.) királynéi ifjú 243
 Kuuy l. Kövi
 Kuzepnemty l. Középnémeti
 különös jegyző (királyi) l. Tamás mester, Tódor mester
 Küngös (Kyngus; Veszprém m.) 154, 246
 Kúszin (Kyscin; Vas m., ma Güssing, A.) vár 60; l. még Újvár vár
- L**
- Lábod (Lopud; Somogy m.) 302
 Ladan l. Ladány
 Ladány (Ladan; Fejér m., ma Nádasd-ladány) 203, 204, 206
 –i királynéi népek 204
 Lampert (egyházi) udvarispán 253
 – fia Pál isp. 275
 – isp. fiai: Rozboyd és Péter 291
 landstrassi (Lonstruht; ma Kostanjevica, Szl.) apát 41
 Lapád (Lapat; Fehér m., ma Lopadea Veche, R.) 45
 Lapat l. Lapád
 I. László magyar király 195

- III. László magyar király l. IV. László király
- IV. László magyar király 101, 102, 103, 107, 110, 111, 112, 113, 115, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 129, 132, 133, 140, 141, 145, 146, 147, 150, 151, 152, 153, 166, 168, 171, 175, 178a és b, 192, 193, 200, 204, 206, 212, 213, 214, 218, 222, 223, 224, 226, 228, 229, 234, 237, 239, 241, 253, 255, 257, 258, 259, 260, 265, 269, 272, 277, 279, 281, 283, 318, 334
- dajkája 107, 166, 178a és b; l. még Menna
- nővére l. Erzsébet hercegnő
- László 19
- , Bothos fia 302
- , Cletus fia 143
- , Domokos fia, szepesi 132
- , Fülöp (Philpus) mester fia 288, 290
- isp. fiai: János mester, Fülöp, Demeter és László 288
- –, Lukács fia 278, 280
- –, Miklós fia 283
- – – – fia 283
- – (Tódor mester fratre) 147, 227, 230, 261, 264, 270
- , László isp. fia 288
- mester váci prépost, királynéi kancellár 175, 176, 180, 181, 182, 185, 186, 217, 218, 221, 222, 223
- (Miklós fia Gergely fratre) 224
- (Miklós isp. fia Gergely mester fratre) 244
- , Ponyt bán fia (Miskolc nb.) 182
- somogyi isp. 15
- , tylou-i, hercegi poroszló 16
- tinini püspök hercegi kancellár 28, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42
- Latamas (Lathamas) fia Leuka királynéi asztalnok és harcos jobbágys 98, 159
- Lathamas l. Latamas
- latinok, szepesi 130
- Lénárt isp. (Borics nb.) 34; vö. Leonhardus, pozsegi
- Lengyelország (*Polonia*) 261, 264
- Leonch, Cysar fia 95
- Leonicus (?), koltai 75
- Leonhardus, pozsegi 138; vö. Lénárt isp. (Borics nb.)
- Lepled (*Lepled*; Somogy m.) 44
- Leswelg l. Lesvölgy
- Lesvölgy (*Leswelg*) völgy 270
- Létán (*Leton*; Szepes m., ma Letanovce, Sz.) 118
- Leucha l. Lőcse
- Leuche l. Lőcse
- Leuka (Lewka), Latamas fia, királynéi asztalnok és harcos jobbágys 98, 159
- Lewka l. Leuka
- Liba l. Jaba
- Lyben szn. 37
- fia Radomer 37
- Lybysna szn. 37
- Lider (*Luder*; Valkó m.) 14
- Lilium, Pribizlaus isp. özvegye 32
- Lynge (Somogy m.) föld 34
- Lipóc (*Lipoue*; Sáros m., ma Kecerovský Lipovec, Sz.) 3
- Lipoue l. Lipóc
- Lypoy l. Lippó
- Lypowa l. Lippa
- Lippa (*Lypowa*, *Lypwa*; Verőce m.) szabad falu 146, 217
- lippói (*Lypoy*; Baranya m.) Márton fia Márton 14
- Lypwa l. Lippa
- Lobor (*Lobor*; Varasd m., ma Lobor, H.) 53
- Lodomér, Chaba fia, kölkedi királynéi szakács 233
- esztergomi érsek (és örökös isp.) 225, 238, 239, 242, 257, 266, 267, 277
- Lodomeria l. Vlagyimir
- Lona l. lónyai királynéi disznópásztorok
- Lonstruht l. Landstrass
- lónyai (*Lona*; Körös m., ma Lonja [?], H.) királynéi disznópásztorok 193
- Lopud l. Lábod
- Loreu l. Lórév
- Lórév (*Loreu*; nagyszigeti ispánság) 190
- Lothardus (mester), Omodey (Amadé) fia 88, 315
- Lovas (*Luos*; Zala [ma Veszprém] m.) 336
- i királynéi tárnokok 336
- lovázmester (hercegi) l. Apa bán
- (királynéi) l. Miklós, Mykov (Mikó)
- lőcsei (*Leucha*, *Leuche*; Szepes m., ma Levoča, Sz.) Guebelinus mester 123, 131
- – – (Geubulinus) ispán fia János 131
- Lőrinc egykori pozsegi isp. 108
- fia Illés 302
- – Miklós 103, 115
- – Péter egyházi jobbágys 253

- isp., Veech unokája (Zovárd nb.) 156, 319, 323
 – fia Lőrinc mester (Aba nb.) 153
 – özvegye 149, 150
 – –, Chepan fia, a királynéi asztalnokok kancellárja 205
 – mester, Fülöp (Philpus) mester fia 290; Thomasina hercegnő asztalnokmestere 288
 – – Lőrinc isp. fia (Aba nb.) 153
 – – pozsegai prépost királynéi alkancellár 151; királynéi kancellár 152, 153
 – – szenternyei prépost királynéi alkancellár 70, 71, 72
 – nádor fia Kemény mester 139
 –, Opud fia 3
 Lubó (*Lubo*; Nyitra m.) 60
 Lucia szn. 37
 Luder l. Lider
 Luduig fia Péter, óbudai 184
 Lve szn. 81, 84
 – fiai: Fudur és István 81, 84
 Luka özvegye 208
 Lukács fia László isp. 278, 280
 – isp. fia István (Inata nb.) 230
 – – fiai 230
 – (Kozma frater) l. Lukács mester, Bagun fia
 – mester, Bagun fia 190, 198, 211, 265; királynéi udvari ifjú 200, 214
 – – esztergomi prépost királynéi kancellár 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 140
 –, Pethre fia, berényi királynéi pohárnok 208, 210
 Luos l. Lovász
 Lupeko szn. 37
 Lusa (Zala m.) 302
 Lusanch (Verőce m.) föld 111, 320
- M**
- Macha fia Jób királyi és királynéi ember 88
Machich villicatus 100
Macho l. macsói hercegné
Machou l. macsói hercegné
Machov l. macsói hercegné
Machow l. macsói hercegné
Macra l. Makra
 macsói (*Macho*, *Machou*, *Machov*, *Machow*, *Machu*, *Matow*) hercegné 81, 84
 – – hercegnő 69a és b, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 137, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 147, 218
 – – hercegség 128
Machu l. macsói hercegné
Magna Insula l. Nagysziget
Magnus Mons l. Pannonhalma
 magyar(ok) 9, 118, 130
 Makra (*Macra*) hegy 45
 Mara szn. 37
 Marburg (*Marpurg*; Stájerország, ma Maribor, Szl.) vár 72
 Marcal (*Marchal*, *Marczal*) folyó 244
 Marcell isp. fia Ábrahám isp. 15, 16
Marchal l. Marcal folyó
 Marcolphus isp. 150; l. még Markolphus
Marczal l. Marcal folyó
 Margit hercegnő (IV. László testvére) 178a
 Margitsziget (*insula*, *insula Beate Virginis gloriose*, *insula Budensis*, *insula Danubii*, *insula Leporum*, *insula Sancte Marie*, *insula Sancte Marie virginis*, *insula Virginis gloriose*) 162, 163, 164, 165, 169, 179, 184, 206, 231, 233, 234, 236, 237, 241, 253, 256, 325, 337
 – k. h. 49, 90, 99, 100, 169, 171, 227
 – i apácák 157, 158, 162, 163, 164, 165, 169, 171, 174, 179, 231, 236, 237, 241, 253, 256, 325, 337
 – – egyház 157, 174, 184, 228, 229, 234, 236, 237, 242, 254, 256, 337
 Mária hercegnő (V. István leánya) 277
 – királyné (IV. Béla felesége) 39, 86, 88, 89, 90, 96, 97, 103, 108, 111, 115, 152, 153, 156, 170, 172, 188, 189, 191, 193, 197, 202, 206, 243, 271, 277
 Marjad (*Mariada*; utóbb Margyád, Somogy m.) 311
 Márk 98, 159
 –, Bok fia, kölkedi királynéi szakács 233
 – (Chede fia Jakab frater) nagyberényi királynéi harcos jobbágy 232
 – királynéi asztalnokmester 150
 – körösi várnépbeli 28
 –, Mátyás fia, szepesi nemes 126
 Markolphus, Márton fia 155; l. még Marcolphus isp.
 – – – fia Pál 155
 marócsai (*de Moroucha*) ispán l. Ábrahám
 Marót (*Morouth*; Pilis m., ma Pilismarót) 54

- Marpurg* l. Marburg
 Martha szn. 37
 Martin, Rata fia 12
 Martysselay szn. 37
 Márton, Achilles fia, *chor-i* 302
 –, devecseri l. Márton isp., Emych fia
 –, Gerdos fia 39
 – isp., Emych fia, devecseri 160, 272; alor-
 szágbíró 274, 275
 – fia Markolphus 155; l. még Marcolphus
 isp.
 – – – fia Pál 155
 – – Márton, lippói 14
 –, Kövér zágrábi várjobbágy 31
 –, Márton fia, lippói 14
 – (szentbenedekkáli királynéi szőlő-
 műves ?) 104
 – zalai isp. 20
 Máté, Borch fia, Kincianus unokája 32
 –, Faymos fia, berényi királynéi szekerész
 bocsár 208
 – nádor 139
 – toplicai apát 37
Matow l. macsói hercegné
 Mátyás, Faymos fia, berényi királynéi sze-
 kerész bocsár 208
 – fia Péter isp. 215; királynéi udvari ifjú 207
 – fiai: Damasa és Tamás, verőcei nemesek
 111, 320
 – – Miklós és Márk szepesi nemesek 126
 –, Morthunus fia 141
 –, Rugas fia 4
 – szepesi prépost 85
 –, Vid fia 19
 Mech l. Mesch
Meger l. Megyer
 Megyer (*Meger*; Somogy m., ma Bábonymegyer) 311
Menchel l. Mencshely
 mencshelyi (*Menchel*; Veszprém m.) Buza
 fia Móric isp. (Vázsony nb.) 221, 242
 – – – – – örökösei: Miklós, Domokos Péter
 221
 meneji (*Meney*; Csanád [? utóbb Torontál]
 m.) Endre 101
Meneke l. menyekéi jobbágyok
 Menna asszony 277; l. még IV. László ki-
 rály dajkája
 – fiai: György mester, Péter, István és Jakab
 277
 menyekéi (*Meneke*; Veszprém m.) jobbá-
 gyok 220
 mérai (*Mera*; Abaúj m.) Julia fia Mihály ki-
 rálynéi udvari ifjú 199, 333
 Merenye (*Merena*, *Merene*; Zala m., ma
 Zalamerenye) 112, 310
 Mesch (Mech) pataki polgár 85
 meszesi (*Mezes*) Szt. Margit monostor 79,
 312
 – – – – apátja l. István
 Mychedeus isp. fia Péter, kátai 183
 Michussus teneni püspök 1
 Micula szn. 19
Mihalkerequi l. Mihálykereke
 Mihály 220
 –, Albert fia (Hontpázmány nb.) 68
 – fia Jakab mester 220
 – – Myke (Hontpázmány nb.) 65, 66, 67,
 68
 –, Galus fia 243
 – herceg, Rosztiszlav halicsi herceg és
 Anna hercegnő fia (IV. Béla unokája)
 69b, 82
 – isp. 1
 – –, Benedek isp. fia 271
 – –, berki 71
 – –, Buzád *fratere* 53
 – –, szász, István fia 107, 166, 178a és b
 – – – – felesége 107, 166, 178a és b; l. még
 Menna
 –, Ysphep fia 82
 – királynéi udvari ifjú, Julia fia, mérai 199,
 333
 – mester 3
 – – zágrábi őrkanonok 39
 –, Péter fia 112
 Mihálykereke (*Mihalkerequi*; Baranya m.)
 139
 Myke fia Mortunus 110
 – isp., Mihály fia (Hontpázmány nb.) 65,
 66, 67, 68
 – (Miklós fia Gergely *fratere*) 224
 Miklós, András fia (?) 91
 –, Balázs fia 282
 –, Balog, hercegi ember 36
 –, Buda fia, berencsei 48
 – (Chede fia Jakab *fratere*) nagyberényi
 királynéi harcos jobbágy 232
 – comes, Panscho 252
 –, Dezlo fia 287
 – (epöli) fiai: Miko, Oltumeranus, Simon
 50
 – fia Gergely királynéi udvari ifjú 207, 215
 – – – mester 224

- János mester (Csák nb.) 141, 328
 -- László isp. 283
 --- fia 283
 -- királynéi ember, gerencséri 77
 -- isp. (Csák nb.) 48
 -- fia Gergely mester 244
 --, Jula fia, siklósi 36, 76
 -- fia Miklós, tengerdi 227, 230, 261, 264, 270
 --, tengerdi 230, 270
 --, Zerechmerius isp. fia 181
 --, Ysphep fia 82
 -- királynéi lovászmester és tárnokispán 64
 --, Lőrinc fia 103, 115
 --, Mátyás fia, szepesi nemes 126
 -- mester erdélyi prépost, királynéi alkan-
 cellár 97
 -- fia Péter isp. (Weech unokája) 209
 --, Miklós isp. fia, tengerdi 227, 230, 261, 264, 270
 --, Móric fia (Vázsony nb.), mencshelyi 221
 -- nádor 283
 -- pozsonyi isp. 220
 -- scardonai püspök 1
 -- zalai isp.: 5, 9, 10, 13; hercegi tárnokmes-
 ter 15; bán és tárnokmester 20
 Mikó, Miklós fia, epöli 50
 -- fia Mikó l. Mykov
 Mycou billogos, Chomou fia, epöli 194
 -- fiai: Endus és István uzdi nemesek 234
 Mykov (Mikó), Mikó fia királynéi lovász-
 mester 239, 240, 336
 milaji (*Myloy*; Szepes m.) Kunch 122
Myloy l. milaji Kunch
 Myluuana szn. 37
 Mirozlaus, Bratona fia 39
 -- fia Boguphalus comes 252
 Miskolc (*Myskoulch*) nb. Panit bán 87, 182
 --- fia László 182
 Mize l. Mizse
 Myze l. Mizse
 Mizse (Mize, Myze) isp. 243; egykori nádor
 283
 Mocs (*Mooch*; Komárom m., ma Moča, Sz.)
 156, 319, 323
 --i királynéi hirdetők 156
 -- nemesek 156
 Moca (*Mocha*; Komárom m.) 266, 267
 --i királynéi hadakozó népek és bocsárok 267
 Mogh egyházi jobbágys 253
 Mogyorós (*Munorod*, *Munoros*; Esztergom
 m., ma Mogyorósbánya) 77, 271
 Mohács (*Muhach*; Baranya m.) k. h. 143
 Moys egykori nádor (Nagy) 96, 170
 -- (Moyus) mester 237; egykori nádor fia
 Moys mester 170; nádor, soproni is-
 pán, kunbíró 96; egykori királynéi
 tárnokmester 234
 -- mester, Moys egykori nádor fia 170; ná-
 dor, soproni ispán, kunbíró 96
 -- özvegye 255, 269, 335, 338
 --, Pexe fia 19
 Moyus mester l. Moys fia Moys
 Moxa (szentbenedekkáli királynéi szőlő-
 műves?) 104
 -- (---?) fiai 104
 Monajkeddi (*Moneykeddy*; Abaúj m.) 24
monasterium de insula l. margitszigeti egy-
 ház
 -- *Sancte Margarete de Mezes* l. meszesi Szt.
 Margit monostor
 -- *Sancte Trinitatis* l. Szt. Háromság mo-
 nostor
 -- *Sancti Martini* l. pannonhalmi apátság
 -- *Sancti Martini de sacro monte Pannonie* l.
 pannonhalmi apátság
 -- *Sancti regis Stephani de Telky* l. telki Szt.
 István monostor
 -- *Virginis Gloriose de Abram* l. ábrahádi
 Szt. Szűz monostor
 -- Zeer l. Szermonostora
Moneykeddy l. Monajkeddi
mons Grecz l. Zágráb
 Mooch l. Mocs
 Móric isp., Buza (Buzád) fia (Vázsony
 nb.), mencshelyi 221; Lodomér esz-
 tergomi érsek officialisa 238, 242,
 257
 -- fiai: Miklós, Domokos és Péter 221
Moronth l. Marót
Moroucha l. Marócsa
 Morthunus tolmács 73
 -- fiai: Mátyás és Péter 141
 Mortun fia Mortunus mester, csicsói 192
 Mortunus, Myke fia 110
 -- mester, Mortun fia, csicsói 192
 Moth szn. 5
 Mothmerius (Muthmerius, Mutmerius)
 mester szepesi prépost, királynéi
 kancellár 60; (csak szepesi prépost)
 85, 118
Muhach l. Mohács
 Muhi (*Muhi*; Újvár [utóbb Borsod] m.)
 102

Munkács (*Munkaach*; Bereg m., ma Mukacsevo, U.) 81, 84
 Munkád (*Munkad*; Esztergom m.) 77, 271
Munorod l. Mogyorós
Munoros l. Mogyorós
 Mura (*Mura*) folyó 307, 313
 Musd (*Musd*; Baranya m.) 14
 Muthmerius mester l. Mothmerius mester
 Mutmerius mester l. Mothmerius mester

N

Naburg, Faymos fia, berényi királynéi szerész bocsár 208
 Nadap (*Nodog*; Fejér m.) 311
 Nádasd (*Nadast*; Szepes m., ma Hincovce, Sz.) 123
 nádor l. Dénes, Máté, Miklós, Mizse, Moys, Moys (Nagy), Roland
 Naguil fiai: Vulchislo és Poznan várjobbágyok 41
 Nagyberény (*Nogberen*; Somogy m.) 232; l. még Berény
 –i Chede fia Jakab királynéi harcos jobbágy 232
 – – – – frateriei: Márk, Miklós és Domokos 232
 – – Galambud fia Bothyzius királynéi harcos jobbágy 232
 Nagy (*Magnus*) Moys egykori nádor 96
 Nagysziget (*Magna Insula*; ma Csepel-sziget) 190, 270
 –i bírák 171
 – – isp. 190; l. még Bynd, Domokos
 – – tizedek 278, 280
 Nagytelek (*Nogtelek*; Somogy m.) 34
 nándorfehérvári (*Alba Bulgarica*; ma Beograd, Sze.) püspök l. Benedek
Neccha l. Nekkse
Necg l. Nyék
 Nekkse (*Neccha*; Baranya m., ma Našice, H.) 19
 németek 9, 118
 Németország (*Alamania*) 278
 Nemes (*Nemus*; Pest m.) 184
Nemus l. Nemes
Neste l. Nyésta
 Neudasa szn. 39
 Nicodemus mester kemléki főesperes 39
Nigra silva l. Feketeerdő
Nigrae Alpes l. Fekete Havasok

Nyr l. Nyír
 Noak föld 303
 Noboy, Gyuga fia, kölkedi királynéi szakács 97
Nodog l. Nadap
Noe l. Novaj
Nogberen l. Nagyberény
 nógrádi isp. l. Fülöp váci püspök
Nogtelek l. Nagytelek
 nonai (ma Nin, H.) püspök l. Sámson
Nova Villa l. Újfalú
 Novaj (*Noe*; ma Kisfalud, Fejér m.) 332
 Novák (*Nowak*; utóbb Darnóc, Körös m., ma Drenovac, H.) vár 124
Novum Castrum l. Újvár
 – *predium* l. Újbirtok
Nun l. Nyim

NY

Nyárád (*Nyarag*; Újvár [utóbb Borsod] m., ma Mezőnyárád) 102
Nyarag l. Nyárád
 Nyék (*Necg*; Fejér m., ma Kápolnásnyék) 311
 Nyésta (*Neste*; Abaúj m.) 24
 Nyim (*Nun*; Somogy m.) 311
 Nyír (*Nyr*; Esztergom m.) 73, 176
 Nyitra folyó 321
 – megye 72, 321
 – város (Nyitra m., ma Nitra, Sz.) 321
 –i egyház 321
 – – káptalan 106

O

Obon l. Abony
 Obrad, Stepk fia, várjobbágy 41
 Obrade szn. 37
 óbudai (*Vetus Buda*; Pilis m., ma Budapest része) Chula fia Kata 184
 – Donatus fia Columbanus 184
 – Farkas fia Péter 184
 – királyi uradalom 171
 – Loduig fia Péter 184
 – Poula fia Iwan 184
 Ochuz l. Atyusz
Oclych l. Oklics
 Octrocht l. Otroch királynéi jobbágy
 Ocuzh l. Atyusz

- Oivduor* l. Újudvar
Oklics (*Oclych*; Zágráb m.) vár 21
Olaszi (*Olozy*; Szepes m., ma Spišské Vlachy, Sz.) 123
Olkomaricha l. Alkomarica
Olkomaricha l. Alkomarica
Olnempty l. Alnémeti
Olnymuty l. Alnémeti
Olozy l. Olaszi
Oltumeranus, Miklós fia, epöli 50
Olurs l. Alsóörs
Olurs l. Alsóörs
Omersa l. Ómerse
Ómerse (*Omersa*, *Omerse*; Tolna m.) 211, 223
 –i Carachynus királynéi kondicionárius 211
Omodey (Amadé) fia Lothardus 88, 315
Ompud isp. fia Fülöp 248
Onár (*Wynar*; Tolna m.) 198, 265
 –i királynéi harcoló népek 198
Ongalus fia Kristóf 143
Opey l. Apaj
Opoy l. Apaj
Opud fia Lőrinc 3
Orbász (*Vrbaz*; Orbász m.) hn. 287
 –i Grubuch fiai: Turdizlaus és Balázs 287
Orbász (*Wrbazius*, *Vrbazius*, *Vorbazius*) mester pozsegai prépost, királynéi kancellár 124, 147, 150; (padovai kanonok is) 127
Orbászkő (*Vrbazcu*; Orbász m.) vár 287
Orbova, alsó (*Vrboa*, *Vrbua*; Pozsega m., ma Komarnica, H.) 110
 – (*Vrboa*, *Wrboa*; Pozsega m., ma Vrbova, H.) 141, 328
Oriacha l. Orjavica
Oriache l. Orjavica
Oryauicha l. Orjavica
Oryawicha l. Orjavica
Oryoycha l. Orjavica
Orjavica (*Aryaicha*, *Aryauicha*, *Oryauicha*, *Oryawicha*, *Oryoycha*, *Oziawicha*, *Ozyawicha*; Pozsega m., ma Donji, Srednji és Gornji Lipovac, H.) 51, 52, 57, 103, 108, 115, 318
 – (*Oriacha*, *Oriache*; Pozsega m., ma Kuzmica [?], H.) 151, 329
 – (*Oziawicha*) folyó 52
Oronas l. Aranyos
Orosz (*Wrusz*; Bars m., ma Pohronský Ruskov, Sz.) 33
Oroszi (*Wruzy*; Valkó m.) 288
 oroszok 19
 –ok királya 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 25
 Oroszország (*Ruthenia*, *terra Rutenorum*) 68
 – királya 2
 Osztopán (*Ztupan*; Somogy m.) 147
 osztrák herceg l. Albert
Otho szn. 39
 – fia Iuda 19
Otrochk (*Octrocht*, *Octroctht*) királynéi jobbbágy 51, 52, 108
 –, Bratona fia 39
 – fiai 39
 II. Ottokár cseh király 83
 – – – felesége 83
 – – – fia 72
 óvári (*Owar*; Moson m., ma Mosonmagyaróvár) Konrád mester, István fia 139, 143, 284, 285, 286; l. még Győr nb. István isp. fia Konrád mester
 – – – felesége 139
 – – – isp. fia Jakab 139
Ozyawicha l. Orjavica
Ozor fia Zoryzlo várjobbbágy 41
Ozul szn. 39
- Ö**
- Ösöd* (*Wsod*; Hont m., ma Sudince, Sz.) k. h. 101
Ötvös (*Vthuus*; Somogy m., ma Ötvös-kőnyi) 302
- P**
- Paan* l. Pány
 padovai kanonok l. Orbász mester
Paka (*Paka*) vár 124
 pakráci (*Pucruch*; Pozsega m., ma Pakrac, H.) keresztes konvent 66, 68
 Pál 29, 30
 – comes 252
 – fia Ambrus, pozsegai, királynéi tárnok 114, 196
 – hántai prépost 239
 – isp. 1
 –, Lampert fia 275
 – királynéi tárnok 150, 151
 – – – 207, 215
 –, Márton fia Markolphus fia 155

- mester, Benedek isp. fia 271
- – budai éneklőkanonok 241, 259; (és) királynéi alkancellár 228, 229, 234
- – – olvasókanonok 279
- – kalocsai prépost királynéi alkancellár 279, 280, 281
- – veszprémi prépost királynéi alkancellár 192
- pécsi püspök 271; hercegnői kancellár 283, 287
- procurator 253
- , Sink fia, budaváraljai 253
- veszprémi püspök 77, 185, 186, 228, 229, 271; (és) királynéi kancellár 61, 63; (és) egykori fehértvári választott prépost és királyi alkancellár 63
- , Zegun fia 134
- Pál (*Paul*; utóbb Páliport, Bodrog m.) rév 2
- Palachta* l. Palojta
- Palan isp., szepesi nemes 133
- Palojta (*Palachta*; Hont m., ma Dolné, Horné és Stredné Plachtince, Sz.) 247
- Panit bán (Miskolc nb.) 87
- Pannonhalma (*Magnus Mons*; Győr m.) 309
- i (*de sacro monte Pannonie*) apát 60, 62
- apátság (*monasterium Sancti Martini*) 60, 62
- Panscho Miklós comes 252
- Pány (*Paan*; Abaúj m., ma Paňovce, Sz.) 324
- Pápa (*Papa*; Veszprém m.) 274, 275
- pápai legátus l. Jakab, Fülöp
- Parvus Arnoldus* l. Kis Arnold
- Pasaga* l. Pozsega
- Pasagua* l. Pozsega
- Pascasius mester egri prépost hercegi kancellár 8, 10
- Patak (*Potok*; Zágráb m. [?]) föld 20
- Patak (*Potok*; Zemplén m.) vár 90, 97
- (*Potoch*; Zemplén m.) város 85
- pataki (*Patok*; Zemplén m., ma Sárospatak) domonkosok egyháza 277
- és ferencesek 277
- plébános l. Jakab
- polgárok l. Jakab, Mesch (Mech)
- Patok* l. Patak
- Pátró (*Patruh*; Somogy m.) k. h. 231
- Patruh* l. Pátró
- Patvaróc (*Putuorch*; Nyitra m., ma Potvorice, Sz.) 60
- Paul* l. Pál rév
- Pázmány (*Paznan*; Bereg m.) 82
- Paznan* l. Pázmány
- Pecur* l. Peker
- Pechel* l. Pécsely
- Pécsely (*Pechel*; Zala [ma Veszprém] m.) 168
- i királynéi boradók 168
- pécsi káptalan 139
- püspök l. Bertalan, Pál
- püspökség 297
- Peerl* l. Pér
- Peker (*Pukur*, *Pecur*; Körös m.) 15, 16
- Pekerszentgyörgy (*Pukur Zengurg*; Körös m.) 144
- Pél (*Pel*; Esztergom m.) 63
- Pelys* l. pilisi isp.
- Pér (*Peerl*; Szolnok [utóbb Közép-Szolnok] m., ma Pir, R.) 213
- Perchyn nagyszigeti officialis 270
- Perchinus királyi kamaraisp. 100
- Pereche* l. Perecse
- Perecse (*Pereche*; Abaúj, ma Borsod-Abaúj-Zemplén m.) 24
- Perecse (*Prische*; Zemplén m.) 102
- Perény (*Perwen*; Abaúj m., ma Perín, Sz.) 277
- Perk fia Jakab 253
- pernai (*Perna*; Zágráb m., ma Perna H.) bíró 12
- Perwen* l. Perény
- Peslev* l. Peslő hegy
- Peslő (*Peslev*) hegy 253
- Pest megye 184, 222, 245
- Petene ifjabb királynéi tárnokmester 85
- Péter, Benedek fia (Tétény nb.) 144
- budavári polgár 71
- , Chelleus fia 103, 115
- , *chelmo*-i 1
- , Farkas fia, óbudai 184
- fia Domokos (Csák nb.) 112; királynéi udvarbíró 102
- – Egyed 143
- – Mihály 112
- fiai: Benedek és Péter uzdi nemesek 234
- isp. Aba nb. (?) 293
- , Deniporius fia 290
- , Mátvás fia, királynéi udvari ifjú 207, 215
- , Miklós mester fia (Weech unokája) 209
- , János fia, esztergomi polgár 176
- , Lampert isp. fia 291
- , Lőrinc fia, egyházi jobbággy 253
- , Luduig fia, óbudai 184

- , Menna asszony fia 277
 – mester (Benedek nándorfehérvári püspök fraterre) 285, 286
 – – királyi udvari jegyző 266
 – – királynéi jegyző 134
 – – veszprémi éneklőkanonok 281
 – – (Vörös) királynéi ifjú 163, 165
 – – zágrábi főesperes 39, 41, 56
 –, Mychedeus isp. fia, kátai 183
 –, Móric isp. fia (Vázsony nb.), meneshelyi 221
 –, Morthunus fia 141
 – nemes 94
 – (Piros) 331
 –, Péter fia, uzdi nemes 234
 –, Sokorou (*dictus*) kondicionárius 171
 – valkói isp. 9, 10
 – veszprémi püspök 168; (és) királynéi kancellár 172, 224, 225, 226
 Pethre fiai: Lukács és Balázs berényi királynéi pohárnokok 208
 Petyna, Vratyn fia, várjobbággy 41
Petryna l. Petrinya
Petrella l. Pötölle
 Petri (*Petry*; Abaúj m., ma Hernádpetri) 277
 Petrych fiai: As, Baas és Poznan várjobbággyok 41
Petrina l. Petrinya
 Petrinya (*Petrina*, *Petryna*; Zágráb m., ma Petrinja, H.) 20
 –i vendégtelepesek 20, 21
 Petruzlo szn. 57
 Pexa fia Moys 19
 Phyla l. Fyle
 Philpus l. Fülöp
 pilisi (*de Pelys*, *de Plys*) isp. l. Fülöp, Tamás váci püspök
 Piros (*Pyrus*) Péter 331
Plys l. pilisi isp.
Pochey l. Pocsaj
Pochym l. Pocsim
 Pocsaj (*Pochey*; Abaúj m.) 24
 Pocsim (*Pochym*; Abaúj m.) 24
 Podgorja (*Podgorya*; Pozsega m., ma Podgorje Požeško, H.) 141
podogola-i ispánság 3
 Podolin (*Podolin*, *Podolyn*; Szepes m., ma Podolíneć, Sz.) 250, 251, 252
 –i soltész l. Henrik
 pohárnokispán (királynéi) l. Gyleth
 pohárnokmester (királynéi) l. András, Demeter
 Pokaj (*Pokoy*; Szepes m.) 133
Polchan hn. 41
 Polen hercegi poroszló 4
Polonia l. Lengyelország
 Pongráć királynéi harcoló jobbággy, csepelyi 183
 Ponyt szn. 25
 – bán (Miskolc nb.) 182
 – – fia László (Miskolc nb.) 182
 Ponyth fia Jakab mester (Buzád nb.) 137, 150, 151, 326, 329, 330; királynéi asztalnokmester 124; l. még Jakab mester
 Poprád (*Poprad*) folyó 251
 Pósaölde (*Pousafeldus*; Verőce m.) 150
Posaga l. Pozsega
Posagawar l. Pozsega vár
Posega l. Pozsega vár
Possega l. Pozsega
Posoga l. Pozsega
Posogha l. Pozsega vár
Posugauar l. Pozsega vár
Potoch l. Patak
Potok l. Patak
 Pouca szerémi püspök, királynéi kancellár 141
 Pouka, Dénes fia, kohári királynéi szakács 69a és b
 –, Guegus fia (szentbenedekkáli királynéi szőlőműves ?) 104
 Poula fia Iwan, óbudai 184
 Pounja (*Povnyina*; Zágráb m., ma Unčani, H.) 41
 Pour fia Zuda 282
Pousafeldus l. Pósaölde
Povnyina l. Pounja
 Poznan, Voyhna fia, várjobbággy 41
 –, Naguil fia, várjobbággy 41
 Pozsega (*Pasaga*, *Pasagua*, *Posaga*, *Posoga*, *Posega*, *Possega*) megye 51, 52, 53, 65, 66, 67, 68, 103, 108, 110, 114, 115, 128, 149, 150, 151, 318, 329, 330
 –i Pál fia Ambrus királynéi tárnok 114, 196
 – – birtokosok 108
 – – nemesek 103, 115
 – (*Posagawar*, *Posega*, *Posogha*, *Posugauar*; Pozsega m., ma Požega, H.) vár k. h. 145, 286, 290, 291
 – – börtön 139
 – – isp. l. Fülöp, Lőrinc (egykori)
 – – káptalan 67, 68, 115, 291

-- Leonhardus 138
 -- prépost l. Lőrinc mester, Orbász mester
 Pozsony megye 72, 315
 -- vár (Pozsony m., ma Bratislava, Sz.) 101
 --i isp. l. Miklós nádor
 Pötölle (*Petrella*; Fejér m.) 311
 praenestei vál. püspök l. Jakab
 Preuchlinus isp. özvegye (Buzád mester lánya) 34
 Prybineg kőrösi várnépbeli 28
 Příbizlaus isp. özvegye: Lilium 32
 Prybk kőrösi várnépbeli 28
 Prische l. Perecse
 prodavizi (*Prodavyz*; Körös m., ma Virje, H.) isp. l. Juan
 Prothasius zágrábi örkanonok 56
provincia Scepus l. Szepes(ség)
 -- *Scypus* l. Szepes(ség)
 Pubisa szn. 39
 Pucyna, Urbán fia 53
 -- fia Cheh 53
Pucruch l. pakráci keresztes konvent
Pukur l. Peker
Pukur Zengurg l. Pekerszentgyörgy
Putuorch l. Patvaróc

Q

Querequi l. Kereki
 Quodykow, Bothos fia 302

R

Raab l. Ráb
 Ráb (*Raab*; Esztergom m.) 181
 --i királyi tárnokok 181
 --- udvarnokok 181
 -- királynéi selyemadó kondicionáriusok 181
 -- (szolgagyőri) várnépek) 181
 Rábca (*Rabcha*, *Rapcha*) folyó 91
Rabcha l. Rábca
 Rabonis isp. 12
 Rachlou (Rachlov) szepesi jobbágyfiú 122
 Radisce szn. 37
 Radiszló bán 287
 Radomer, Lyben fia 37
 Radosela szn. 37
 Radovanc (*Rodouanch*; Pozsega m., ma Radovanci, H.) 65, 66, 67, 68

Raduna, Chornoy fia, várjobbágy 41
 Ragáld (*Ragald*; Szatmár m.) 86, 197
 --i vendégtelepesek 86, 197
 Rákai (*Rakusy*, *Rakussy*; Somogy m.) 96, 170, 231, 236, 237, 337
Rakusy l. Rákai
Rakussy l. Rákai
Rapcha l. Rábca
 Rapolt budavári polgár 71
 Rata szn. 12
 -- fiai: Gamaticia, Martin, Isani 12
 Ratk, Bratona fia 39
 Razlaus l. Rosztiszlav
 Rese fia Vulchyk zágrábi várnépbeli 31
Rychycha hn. 41
 Rykolfus isp., szepesi nemes 133
Riucha l. Rojcsa
Ryocha l. Rojcsa
 Rodolphus mester budavári polgár 245
Rodouanch l. Radovanc
 Rojcsa (*Riucha*, *Ryocha*) vár(ispánság) 10, 100
 --i várjobbágyok 304; l. még Dragan, Dragnech
 Roland 119
 -- bán 31, nádor 93
 római király l. Albert
 Rosztiszlav (Razlaus) halicsi herceg, a bolgárok császára 82
 Rozboyd, Lampert isp. fia 291
 Rubinus isp. esztergomi bíró 73
Ruch l. Rücs
 Rugas szentendrei főesperes 239
 -- fiai: Don és Mátyás 4
rupes Sancti Benedicti l. Szt. Benedek sziklája
 Ruszka (*Ruzka*; Abaúj m., ma Gönc-ruszka) 277
Ruthenia l. Oroszország
 Ruzete, Bratk fia, várjobbágy 41
Ruzka l. Ruszka
 Rücs (*Ruch*; Valkó m.) 16

S

Saagh l. Ság
 Saar l. Sár folyó
sacer mons Pannonie l. pannonhalmi apát(ság)
 Ság (*Sag*; Fejér m.) 311

- sági (*Saagh*; Hont m., ma Šahy, Sz.) egyház (monostor) 247
- Salamadh* l. Szalmád
- Salamon bán 1
- fia Ivan 32
- királyi tárnokmester 313
- Sambuk* l. zsámboki Kozma fia Kozma isp.
- Sámson nonai püspök 44
- Sanctus Ambrosius* l. szentambrusi vendégtelepesek
- Sanctus Andreas* l. Szentendre
- Sanctus Ireneus* l. Szenternye
- Sanctus Irineus* l. Szenternye
- Sandech* l. Szandec
- Sándor al-bán 31
- , Bogza fia, kölkedi királynéi szakács 233
- , Deminius isp. fia 305
- isp. bajvívó (*pugil*) 288
- – fiai: Iako isp. és Gergely mester, sólyagiak 226
- , Kozma fia (Tibold nb.) 32
- mester, Tódor fia, bábonyi 172, 187, 188
- Sár (*Saar*) folyó 206
- Sáros (*Sarus*; Sáros m., ma Velký Šariš, Sz.) k. h. 175
- megye 306
- i kerület (*districtus*) 199, 333
- Sarus* l. Sáros
- Sásvár (*Sasvar*; Ugocsa m., ma Trosznik, U.) 117
- i íjász l. Fülöp
- Saul hercegi káplán 39
- scardonai (ma Skradin, H.) püspök l. Miklós
- Scelaue jobbágy 12
- Scelca* l. Szelce
- Scelechen* l. Szelőce
- Scelepche* l. Szelepce
- Scemeyn királyi kamaraisp. 314
- Scennie l. Zengg
- Scenta vendégtelepes 304
- Scentuidkalia* l. Szentvidkála
- Scepes* l. Szepes(ség)
- Scepus* l. Szepes(ség)
- Scepusium* l. Szepes(ség)
- Scequed* l. Széked
- Sceredahel* l. Szerdahely
- Schlaplatu* (Orbász m.?) föld 287
- Scyguetor* l. Szigetőr
- Scylippcha* l. Szelepce
- Scylwa* l. Szilva
- Scipus* l. Szepes(ség)
- Scypus* l. Szepes(ség)
- Scyruch* l. zirci Szt. Szűz monostor
- Scytar* hn. 41
- Sclavonia* l. Szlavónia
- Sebestyén, Fábián fia, kölkedi királynéi szakács 233
- kenéz 322
- Sebus isp. királynéi udvarbíró 150
- segedsi (*Segusd*, *Segusdinum*, *Segust*, *Segustinum*; Somogy m.) isp. 42; l. még Ipocho
- ispánság 113, 124, 151, 168
- királynéi udvarház 147
- uradalom 168, 283, 302
- vendégtelepesek 49
- Segusd* l. Segesd
- Segusdinum* l. Segesd
- Segust* l. Segesd
- Selcho comes udvarbíró 251, 252
- Sem, Achilles fia, *chor*-i 302
- Sene fia Gergely 173
- Sewa királynéi jobbágy 51
- fiai 108
- Sido szn. 5
- Sydou (Sydo) fia János mester (isp.) 185, 186, 211, 223; királynéi hirdetőispán 234
- frater: István királynéi tárnokispán 222
- Sygra* l. Zsigra
- Sikár (*Sykar*; Komárom m.) 192
- siklósi (*Suclous*; Baranya m.) Julia fia Miklós isp. 36, 76
- Sykua* l. Zsikva
- Symeg* l. Sümeg
- Simigium* l. Somogy
- Symigium* l. Somogy
- Symodor* l. Somodor
- Symog* l. Sümeg
- Simon királynéi klerikus 98
- , Miklós fia, epöli 50, 194
- Sink fia Pál, budaváraljai 253
- Syxtus mester esztergomi olvasókanonok 61, 89
- sói (*Sou*, *Sow*; ma Tuzla, BH.) prépost l. Gergely mester
- Sokorou (*dictus*) Péter kondicionárius 171
- sólyagi (*Goulag*, *Soulag*; Tolna m.) Sándor isp. fiai: Iako isp. és Gergely mester 226
- Somberény (*Sumberen*, *Sumberhein*; Somogy m., ma Som) 185, 186, 228, 229, 311

Somló (*Sumlov*) sziget 256

Somodar l. Somodor

Somodor (*Symodor*, *Sumodor*; Esztergom m.) 162, 163, 164, 165

–i királynéi boradók 162, 163, 165

Somodor (*Somodar*; Somogy m.) 243

Somogy (*Simigium*, *Symigium*, *Sumug*) megye 70, 80, 96, 172, 180, 185, 186, 188, 200, 205, 206, 207, 212, 214, 215, 228, 229, 233, 236, 237, 243, 254, 289, 334, 337

–i nemesek 188

–i isp. l. Apaj, Arnold, László

– konvent l. somogy(vár)j konvent

– vár(ispánság) 17

somogy(vár)j (Somogy m.) apát 200

– konvent 200, 214, 233

Sopluncha l. Szaplonca

soproni isp. Moys nádor

Sorok (*Surk*; Vas m.) 95

Sou l. Só

Soulag l. Sólyag

Sow l. Só

Spalato város (ma Split, H.) k. h. 1

– népe 6

–i érsek l. Gunzellus

–i ispán 6

Stájerország (*Stiria*, *S[t]yria*) 72

– hercegnéja 55

Stara l. Sztára

Stavlen fia Elia várjobbágy 41

Stepan zágrábi várnépbeli 31

Stepk fia Obrad várjobbágy 41

Stiria l. Stájerország

S[t]yria l. Stájerország

Stoyk vendégtelepes 304

Strigonium l. Esztergom

suburbium Budense l. Budaváralja

suburbium castr l. Váralja

Suclous l. Siklós

Sugta l. Zsujta

Sumberen l. Somberény

Sumberhein l. Somberény

Sumlov l. Somló sziget

Sumug l. Somogy

Surbych l. Szerbóc

Surk l. Sorok

Sumodor l. Somodor

Sümeg (*Symeg*, *Symog*; Esztergom m.) 162, 163, 164, 165

–i királynéi boradók 162, 163, 165

SZ

Szák nb. Konrád fiai: Konrád és János 249
Szakadát (*Zakadat*) fn. 270

Szalacs (*Zoloch*; Bihar m., ma Salacea, R.) 213

Szalmád (*Salamadh*; Sopron m.) 45

szamobori (*Zumbur*; Zágráb m., ma Samobor, H.) vendégtelepesek 21

Szandec (*Sandech*; ma Sary Sącz, L.) úrnője 251

– k. h. 251, 252

–i advocatus l. Thilmannus

Szaplonca (*Sopluncha*) folyó 331

szász(ok) 9, 130

Szatmár (*Zothmar*) megye 86, 197

–i várispánság 197

– várjobbágy 86

Száva (*Zaua*, *Zava*) folyó 32, 287

Szávaberke (*Zoaberke*) erdő 53

szebeni prépost l. Tódor mester

Szedlicska (*Zedlyska*; Szepes m.) hn. 117, 134

Szekcső (*Zekchu*; Baranya m.) vár 283

Széked (*Scequed*) birtok 311

Székely (*Zekul*; Tolna m., ma Kis- és Nagy-székely) 226

–i királynéi kondicionáriusok 226

szekérmester (királynéi) Péter isp.

szekérnagy (királynéi) l. György mester, Kozma mester

Székesfehérvár l. Fehérvár

Szelce (*Scelca*; Pozsega m., ma Seoci, H.) 57

Szelepcse (*Scelepche*, *Scylippcha*; Valkó m.) 142, 145

Szelőce (*Scelechen*; Nyitra m., ma Selice, Sz.) 72

szentambrusi (*Sanctus Ambrosius*; Verőce m.) vendégtelepesek 40

szentbenedekkáli (*villa Sancti Benedicti de Kaal*; Zala m.; ma Szentbékkálla, Veszprém m.) Benedek fia István királynéi szőlőműves 104

–i Gergely fia Damianus klerikus, királynéi szőlőműves 104

– – Jakab fia Jacou királynéi szőlőműves 104

Szentendre (*Sanctus Andreas*; Pilis, ma Pest m.) 204

–i főesperes l. Rugas

- szenternyei (*Sanctus Ireneus, Sanctus Yreneus Syrmienensis, Sanctus Irineus*; Szerém m., ma Sremska Mitrovica, Sze.) prépost l. Lőrinc mester
- Sz. Mária budai szigeten lévő egyháza l. margitszigeti egyház
- Szt. Adalbert egyház, esztergomi 121, 225
- Szt. András monostor, visegrádi 54, 195
- Szt. Benedek sziklája (*rupes Sancti Benedicti*) 161
- Szt. György egyház, esztergomi, prépostja l. Ábrahám
- Szt. Háromság monostor 36
- Szt. István egyház, fehérvári 311
- monostor, telki 253
- Szt. János egyház, budavári 255
- mellett élő apácák 255
- Szt. Katalin monostor (*claustrum Sanctae Catharinae*) apácái 161, 168; l. még veszprémvölgyi apácák
- városrész (*vicus Sanctae Catharinae*) 161
- Szt. Lőrinc egyház, háji 2
- Szt. Márton egyház, dobszai 113
- monostora l. panonnhalmi apátság
- szepesi egyháza l. szepesi káptalan
- viznikátus 153
- Szt. Margit monostor, meszesi 79, 312
- apátja l. István
- Szt. Mihály egyház, hántai 201
- , veszprémi 204, 206; l. még veszprémi egyház
- Szt. Mór [bakonybéli monostora] 45
- Szt. Szűz monostor, ábrahádi 269
- szigete l. Margitsziget
- (budai) szigeten lévő egyháza (kolostor) l. margitszigeti egyház
- monostora, zirci 220
- Szentvidkála (*Scentuidkalia*; Zala m.) 240
- Szepes(ség) (*Scepes, Scepus, Scepusium, Scipus, Scypus, provincia Scepus, provincia Scypus, terra Scypes, terra Scypus, Zepus*) 118, 119, 120, 122, 123, 125, 126, 129, 130, 132
- megye 133, 134
- i Domokos 132
- frater: Tamás 132
- fiai: Kázmér és László 132
- Iroza fia Huruzk 125
- isp. 133
- káptalan (*ecclesia Beati Martini*) 118, 129
- magyarok és szlávok 130
- nemesek 117; l. még Mátyás fiai: Miklós és Márk; Palan isp.; Rykolfus isp.
- németek, magyarok és szlávok 118
- örkanonok l. János
- prépost l. Mátyás, Mothmerius mester
- prépostság 85
- szászok bírása l. Jordán fia Illés
- és latinok 130
- Witk l. Wytk (Witk) szepesi jobbágyfiú
- Szepesvár (*castrum Scypusiense, castrum Scypus*; Szepes m.) 117, 119, 129
- k. h. 117
- szerb király 90
- Szerbóc (*Surbych*; Nyitra m., ma Svrstice, Sz.) 72
- Szerdahely (*Scerdahel*; Nyitra m., ma Horná Streda, Sz.) 60
- (*Zeredahel*; Somogy m.) 34
- szerémi (szenternyei) prépost l. Lőrinc mester
- püspök l. Pouca
- Szermonostora (*monasterium Zeer*; Csongrád m., ma Ópusztaszer) 145
- szicíliai király l. II. Károly
- Sziget (*Insula*; Zágreb m. [?]) birtok 32
- szigeti Szt. Szűz egyház l. margitszigeti egyház
- Szigetőr (*Scyguetwr*) fn. 270
- Szikszó (*Zygzwow*; Abaúj, ma Borsod-Abaúj-Zemplén m.) k. h. 91
- Sziltelek (*Zyltelek, Zylteluk*) föld 270
- Szilva (*Scylwa*; Sáros m., ma Malý és Velký Slivník, Sz.) 199, 333
- i örök 199, 333
- Szina (*Zyna*; Abaúj m., ma Seňa, Sz.) 277
- szláv(ok) 9, 118, 130
- szlavón bán l. Henrik, István, l. még bán
- hercegség 8
- Szlavónia (*Sclauonia, Sclavonia*) 10, 19, 43, 56, 144, 301, 303
- hercege 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 68, 70, 76
- hercegnője 139, 140, 141, 142, 144, 145, 286, 287, 288, 290, 291
- i részek 212, 213
- Szob (*Zub*; Somogy m., ma Somogyszob) 283
- Szold (*Zold*; Fejér m.) 311
- szolgagyőri várnépbeliek 181

Szolnok (*Zounuk*; Bács m.) 305
 Szöröcsök (*Zurchuk*; Veszprém m., ma Bor-
 szöröcsök) 282
 Szőlős (*Zeulus*; Zemplén m., ma Viničky,
 Sz.) 102
 Sztára (*Stara*; Zemplén m., ma Staré, Sz.)
 102
 Szulok (*Zoloc*; Somogy m.) 311

T

Tamás 37
 –, András fia, szakács 91, 92
 –, Boksa (Boxa) fia, csicsói 192
 –, Domokos atyafia, szepesi 132
 – isp., András fia 278, 280
 – –, *chay*-i 14, 296
 –, Janus fia 19
 –, Kornél fia 141, 328
 –, Mátyás fia, verőcei nemes 111, 320
 – mester királyi különös jegyző 29, 30; váci
 püspök, királynéi kancellár 188, 191,
 194, 198, 199, 201, 202, 205, 206, 212,
 213; (és) pilisi isp. 190, 193, 214, 215,
 216
 – szakács l. Tamás, András fia
 Tamásfalva (*villa Thome*; Szepes m., ma
 Spišské Tomašovce, Sz.) 4; l. még Ta-
 mási
 Tamási (*Thamasy*; Fejér m.) 190
 –i királynéi szolgák 190
 – vendégtelepesek 190
 – (*Thomasi*; Szepes m., ma Spišské
 Tomašovce, Sz.) 126; l. még Tamás-
 falva
 Tapolca (*Toploza*) 311
 Tarda (*Tharda*; utóbb Dárda, Baranya m.,
 ma Darda, H.) 139
 tárnokispán (királyi) l. Gyleth
 – (királynéi) l. András, István, Miklós,
 Moys
 tárnokmester (hercegi) l. Julia bán fia Julia,
 Miklós
 – (ifjabb királynéi) l. Petene
 – (királyi) l. Salamon
 – (királynéi) l. Chak, Demeter, Domokos,
 István, Moys
 Tárnokvölgy (*Tauarnukvelg*; Pest m., ma
 Tárnok) 71; l. még Deszka
 Tas (*Thos*; Pest m.) 222
 –i királynéi szentségordók 222

tatár(ok) 23, 36, 60, 226, 277
Tauarnukvelg l. Tárnokvölgy
 Tecana szn. 37
 telki (*Telky*; Pilis m.) Szt. István monostor
 253
 – – – – apátja l. János
 teneni (ma Knin, H.) püspök l. Michussus
 tengerdi (*Tengurd*; Veszprém m.) Miklós
 isp. 230, 270
 – – – fia Miklós 230, 270
 – –, Miklós isp. fia 230, 270
Tengurd l. Tengerd
terra Bogomery l. Bagamérfölde
 – *Kyliani* l. Kiliánfölde
 – *Lyng* l. *Lyng* föld
 – *Rutenorum* l. Oroszország
 – *Scypes* l. Szepes(ség)
 – *Scypus* l. Szepes(ség)
 Tersa jobbagy 7
 Teskánd (*Tuskand*; Zala m.) 90
 Teszér (*Thezar*; Veszprém m., ma Pápa-
 teszér) 275
 Tétény nb. Benedek fia Péter 144
 Tevel (*Tevel*; Tolna m.) 311
Thamasy l. Tamási
Tharda l. Tarda
Thezar l. Teszér
Thilmannus szandeci advocatus 251
Thogodou billogos 192
Thomasi l. Tamási
Thornua l. Torna
Thos l. Tas
 Tibold nb. Kozma fia Sándor 32
 Tyburcius, Vörös 327
 tihanyi monostor 292, 294
tylou-i László hercegi poroszló 16
 Tímár (*Timar*; Fejér m.) 311
Tymarfanthal l. Tímárfancsal
 Tímárfancsal (*Tymarfanthal*, *Tymarfonchal*;
 Heves m., ma Rózsaszentmárton) 91;
 l. még Fancsal
Tymarfonchal l. Tímárfancsal
 Timót (szentbenedekkáli királynéi szőlő-
 műves ?) 104
 – zágrábi püspök 43, 146, 217
 tinini püspök l. László
 Tóbiás 122
 – földje (Szepes m.) 122
 – mester zágrábi prépost 56
 Tódor mester szebeni prépost, királyi kü-
 lönös jegyző 147, 218; fehérvári vá-
 lasztott prépost, királyi alkancellár

227, 261, 263, 264, 270, 277; fehérvári
prépost 230
– fia Sándor mester, bábonyi 172, 187, 188
Tofew l. Tófő
Tófő (*Tofew*; Somogy m.) 34
Tolmány (*Tulman*; Valkó m.) 291
Tolna megye 96, 170, 179, 198, 207, 211, 215,
223, 226, 234, 236, 237, 248, 249, 269,
337, 338
–i nemesek 188, 202
Toplica (*Toplica*, *Toplicha*, *Toplyca*; Zágráb
m., ma Topusko, H.) 17
–i apát 12, 59; l. még Máté
– rendház 12
Toplyca l. Toplica
Toplicha l. Toplica
Toploza l. Tapolca
Torcha, Bratona fia 39
– fiai 39
Torna (*Thornua*; Veszprém m., ma Apáca-
torna [?]) k. h. 167
Töttösbüssü (*Tutheus Busu*; Tolna m.)
234
–i királynéi hirdető 234
traui (ma Trogir, H.) ispán l. Volcinna
– püspök l. Treguanus
– püspökség 1
Treguanus traui püspök 1
Tudeu l. Tugya
Tugya (*Tudeu*; Valkó m.) 311
Tulman l. Tolmány
Turdizlaus, Grubuch fia, orbászi 287
Turgusa (*Turgusa*; Pozsega m.) 155
Turnoa (Zala m.) 302
turóci (*de Turuch*) Chene 316
– egyház 316
Turul vár (*Turul*, *Tvrul*; ma Zniev, Sz.) 90,
105
Tuskand l. Teskánd
Tutheus Busu l. Töttösbüssü

U

udvarbíró (hercegi) 43; l. még Dénes
– (királynéi) l. Csák nb. Péter fia Domokos
isp., Chethy fia Aladár mester, István,
Sebus isp.
udvarhelyi (*Vduarhel*; Somogy m., ma
Somogyudvarhely) keresztesek 34
udvarispán (királynéi) l. Aladár mester,
Atyusz

Ugrin volt esztergomi érsek 48
– kalocsai érsek 8, 51, 52
– mester királynéi ember 263
Újbirtok (*novum predium*; Zágráb m. [?])
32
Újfalú (*Noua Villa*; Nyitra m., ma Nové
Mesto nad Váhom, Sz.) 60; l. még Új-
hely
Újhely (*Vyhel*; Nyitra m., ma Nové Mesto
nad Váhom, Sz.) 62; l. még Újfalú
Újlak (*Vilak*; Somogy m. [?]) 311
Újudvar (*Oivduor*; Zala m.) 311
Újvár (*Novum Castrum*, *Vywar*) megye
102, 322; l. még Abaújvár megye
– (*Vyuar*; Vas m., ma Güssing, A.) vár 60;
l. még Kúszin
Urbán fia Pucyna 53
Urbana hn. 317
Úrhalma (*Vrhalma*) hegy 270
uzdi (*Wzd*; Tolna m.) Mycou fiai: Endus
és István 234
– – Péter fiai: Benedek és Péter 234

V, W

váci püspök l. Fülöp, Háb, Tamás
– prépost l. László mester
Vág (*Wag*) folyó 60
Valeginus bán 1
Valk (*Vlcan*; Somogy m., utóbb Olkány
[?]) 311
Valkó (*Wlco*, *Wlkow*, *Wolcou*, *Wolko*,
Wolkou, *Wolkow*) megye 35, 102, 128,
145, 288, 297
–i alispán 142
– – hadnagy 145
– – isp. 145 l. még Demeter mester,
György, Péter
– vár (Valkó m., ma Vukovar, H.) 9, 142
– – mellett élő német, szász, magyar és
szláv vendégtelepesek 9
– – várjobbágyok 145
vallis Kaal l. Kál-völgy
– *Vesprimiensis* l. Veszprémvölgy
Vámos (*Wamus*; Borsod m., ma Sajóvá-
mos) 14, 296
– (*Vamus*; Veszprém m., ma Nemesvá-
mos) 336
–i királynéi szakácsok 336
Wamus l. Vámos
váradi püspök l. Imre

- Váralja (*suburbium castris*; Szepes m., ma Spiské Podhradie, Sz.) 123
 Warangh l. Várong
 Varasd (Worosd) vár(ispánság) 30
 –i rév 307
 –i vendégtelepések 298
 Varasd (Worosd; Tolna m., ma Bonyhád-varasd) 311
 Waratuk szn. 20
 Varbóc (Vrboch, Worbouch, Wrboch; Körös m., ma Vrbovec, H.) 140, 193, 301
 Várong (Warangh, Warung; Tolna m.) 249, 311
 Warung l. Várong
 Varsány (Wosyan) birtok 224
 –i királynéi szekerészek és pohárnokok 224
 Vas megye 244
 –i ispán l. István királynéi udvarbíró
 Vásárfalu (Wasarfolou, Wasarfolv; Nyitra m.) 105, 106
 vasvári (Vas m.) káptalan 95, 99
 Vázsony (Vasun) nb. Buza fia Móric isp., meneshelyi 221
 – – – – – fiai: Miklós, Domokos és Péter 221
 Vcoy szn. 20
 Vduarhel l. Udvarhely
 vecsei (Weccha; Nyitra m., ma Veča, Sz.) Bertalan isp. királynéi lovag 72
 Vécse (Weyche; Abaúj m., ma Hernádvécse) 277
 Veech (Weech) unokája Lőrinc isp. (Zovárd nb.) 156, 319, 323
 – – : Miklós mester fia Péter isp. 209
 Weyche l. Vécse
 Weyteh l. Véte
 Velizluo, Bratona fia 39
 Werytyche l. Verőce
 Werence l. Verőce
 Verench l. Verőce
 Werence l. Verőce
 Veresalma (Werusalma; Sáros m., ma Červenica pri Sabinove, Sz.) 135
 Vereuche l. Verőce
 Wereuche l. Verőce
 Werewche l. Verőce
 Werewcze l. Verőce
 Verőce (Werytyche, Werence, Verench, Werenche, Vereuche, Wereuche, Werewche, Werewcze, Wewreuche) megye 111, 150, 153
 – nagy falu (Verőce m., ma Virovitica, H.) 13; l. még Verőce szabad falu
 – k. h. 146
 – – – vendégtelepesei 13
 – szabad falu (Verőce m., ma Virovitica, H.) 146, 217; l. még Verőce nagy falu
 –i hercegi birtok 17
 – – isp. 40
 – – ispánság 111, 146, 217, 320
 – – nemesek l. Mátyás fiai: Damasa és Tamás
 – – vendégtelepések 40, 49, 152
 Werusalma l. Veresalma
 Wesprimium l. Veszprém
 Veszprém megye 161, 221, 230, 235, 241, 242, 274, 279, 336
 – város (Wesprimium; Veszprém m.) 161, 241, 279
 –i dékán l. Gekmynus
 – – domonkos (rend)ház 161
 – – egyház 47, 80, 112, 168, 180, 185, 186, 204, 206, 221, 228, 229, 232, 239, 260, 278, 279, 280, 281, 307, 308, 309, 310; l. még veszprémi Szt. Mihály egyház
 – – – jobbjai 232, 262
 – – – népei 47
 – – éneklőkkanonok l. Péter mester
 – – isp. l. Benedek
 – – káptalan 168, 180, 185, 186, 221, 228, 229, 235, 254, 258, 260, 279, 281
 – – prépost 47, 185, 186, 206, 228, 229, 232, 279; l. még Andronicus mester, Pál mester
 – – püspök l. Benedek, Pál, Péter
 – – Szt. Mihály egyház l. veszprémi egyház
 – – szikla 46
 Veszprémvíze folyó 161
 veszprémvölgyi (vallis Vesprimiensis) apácák 168; l. még Szt. Katalin monostor apái
 Véte (Weyteh; Somogy m.) 205, 212
 –i királynéi tárnokok 205, 212
 Vetus Buda l. Óbuda
 Wewreuche l. Verőce
 Wezmech l. Visinec
 Wyceps l. Vicsepcs
 Wicol jobbjai 12
 vicus Sanctae Catharinae l. Szt. Katalin városrész
 Vicsepcs (Wyceps; Esztergom m.) 63, 271
 Vid fia Mátyás 19

Wyda nemes 181
 Vidisslavus isp. 1
 Világoshegy (*Vylagusheg*) fn. 34
villa Sancti Benedicti de Kaal l. Szentbenedek-kál
 – Thome l. Tamásfalva
 Willermus királynéi lovag 313
 Wymar l. Onár
 Vinér (*Yner*; Fejér m.) 48
 Visegrád (*Wisegrad*, *Vysegrad*, *Wysegrad*; Pilis m.) 195
 – k. h. 50
 –i Szt. András monostor 54, 195
 – – vár 204
 – – várnagy l. Domokos, János isp.
Wisegrad l. Visegrád
Wysegrad l. Visegrád
 Visinec (*Wezmech*; Zala m.) 307
Vysl l. Vizsoly
Wysl l. Vizsoly
Wysol l. Vizsoly
 Vytalus fia Voyhna várjobbágy 41
 Wytk (Witk) szepesi jobbágyfiú 117, 122, 127
 Vytku zágrábi várnépbeli 31
 Vizsoly (*Vysl*, *Wysl*, *Wysol*; Abaúj m.) 178a
 –i ispánság 107, 166, 177, 277
 – – vendégtelepek 178a
 Vlagyimir (*Lodomeria*) 19
Vlcan l. Valk
 Vlchina szn. 39
 Vlchk zágrábi várnépbeli 31
Wlco l. Valkó
 Wlcodrug fiai 39
Wlk szn. 39
Wlkow l. Valkó
Wlksa szn. 39
 Vochiche szn. 37
Vodichan l. Vodicsa
 Vodicsa (*Vodichan*) föld 41
 Voyhna, Vytalus fia, várjobbágy 41
 – fia Poznan várjobbágy 41
Voyhna föld 59
Voke szn. 37
 Volcinna (egykori) traui ispán 1
Wolcou l. Valkó
Wolko l. Valkó
Wolkou l. Valkó
Wolkow l. Valkó
 Vorbazius l. Orbász
 Worosd l. Varasd
 Worost l. Varasd

Wosyan l. Varsány
 Vozlo fia Gyrd várjobbágy 41
 Vörös (*Rufus*) Péter királynéi ifjú 165
 – – Tyburcius 327
 Vratyn fia Petyna várjobbágy 41
Vrbaz l. Orbász
Vrbazcu l. Orbászkő vár
Vrboa l. Orbova
Wrboa l. Orbova
Vrboch l. Varbóc
Wrbouch l. Varbóc
Vrbua l. Orbova
Wruz l. Orosz
Wruzy l. Oroszi
Wsod l. Ösöd
Vthuus l. Ötvös
 Vulchey, Drask fia, zágrábi várnépbeli 31
 Vulchyk, Rese fia, zágrábi várnépbeli 31
 Vulchislo, Naguil fia, várjobbágy 41

Z

Zabaka (*Zoboca*; Fejér m.) 311
Zagarya l. Zagorje
 Zagorje (*Zagarya*) hn. 30
 Zágráb (*Zagrabia*, *mons Grecz*, *Guerech*; Zágráb m., ma Zagreb, H.) város 12, 39
 – k. h. 12 (?), 32, 39
 –i dékán l. István
 – – dénármárka 37
 – – egyház 146, 217
 – – éneklőkanonok l. Buza mester
 – – főesperes l. Péter mester
 – – kanonokok 39
 – – káptalan 32, 39, 43, 78
 – – olvasókanonok l. Drisa mester
 – – őrkanonok l. Mihály mester, Prothasius
 – – polgárok 56, 59
 – – prépost l. Fyla mester, Tóbiás mester
 – – püspök l. Fülöp, István, Timót
 – – vár plébániája 56
 – – várjobbágy l. Márton (Kövér)
 – – ok 39
 – – várnépbeliek l. Boryzlau, Dragislau, Stepan, Vytku, Vlchk, Vulchey (Drask fia), Vulchyk (Rese fia),
Zagrabia l. Zágráb
 Zah nemes 94
Zakadat l. Szakadát

- Zala megye 90, 99, 119, 168, 238, 239, 240, 242, 302, 336
 –i isp. 22; l. még Dénes, Márton, Miklós
 – – boradó várnépbeliek 22
 – – udvarispán 22
 – – vár(ispánság) 5
 – – várjobbágyok l. Detre, Gergely, Jakab
 Zalouk (Zalauk) szepesi jobbágyfiú 117, 122
 Zapakon (*Zopokun*; Fejér m.) 335
 zárai (ma Zadar, H.) polgárok 300
 Zaua l. Száva folyó
 Zava l. Száva folyó
 Zedlyska l. Szedlicska
 Zeer, *monasterium* l. Szermonostora
 Zegun fia Pál 134
 Zekchu l. Szekcső vár
 Zekul l. Székely
 Zeme földje (Szepes m.) 122
 Zemplén (*Zemlen*) megye 102
 Zengg (*Scennie*; ma Senj, H.) város 43
 Zepus l. Szepes(ség)
 Zerechmerius isp. fia Miklós isp. 181
 Zeredahel l. Szerdahely
 Zernyche szn. 37
 Zeueboogh l. Zevejbog
 Zevejbog (*Zeueboogh*; Baranya m.) más néven Franceusfölde 290
 Zeulus l. Szőlős
 Zygzow l. Szikszó
 zilahi (*Zyloh*; Szolnok [utóbb Közép-Szolnok] m., ma Zalau, R.) vám 79, 191, 312
 Zyloh l. zilahi vám
 Zyltelek l. Sziltelek
 Zylteluk l. Sziltelek
 Zyna l. Szina
 zirci (*Scyruch*; Veszprém m.) Szt. Szűz monostor apátja 219, 220
 – – – konventje 220
 – – – népei 220
 Zyrlykh l. Zörök
 Zyuenk, Zorian fia, várjobbágy 41
 Zlatenich föld 7
 Zlaudus mester fehérvári olvasókanonok, királynéi kancellár 48
 Zlobk szn. 39
 – fia Brathk 39
 Zlonyn birtok (Körös m.?) 301
 Zlonin folyó 140
 Zoaberke l. Szávaberke
 Zoboca l. Zabaka
 Zold l. Szold
 Zolna szn. 20
 Zoloc l. Szulok
 Zoloch l. Szalacs
 Zolonsa szn. 5
 Zopokun l. Zapakon
 Zorian fia Zyuenk várjobbágy 41
 Zoryzlo, Ozor fia, várjobbágy 41
 Zothmar l. Szatmár
 Zounuk l. Szolnok
 Zovárd (*Zuard*) nb. Veech unokája: Lőrinc isp. 156, 319, 323
 Zörök (*Zyrlykh*; Baranya m.) 139
 Ztupan l. Osztopán
 Zub l. Szob
 Zuda, Pour fia 282
 Zumbot hajítógépkezelő (igric?) 317
 Zumbur l. szamobori vendégtelepesek
 Zurchuk l. Szörcsők

ZS

- zsámboki (*Sambuk*; Pest m.) Kozma fia
 Kozma isp. 175
 zsidók 112
 Zsigra (*Sygra*; Szepes m., ma Žehra, Sz.) k. h. 129
 Zsikva (*Sykua*; utóbb Zsitfa, Somogy m.) 34
 Zsujta (*Sugta*; Abaúj m.) 277

A DL- ÉS DF-SZÁMOK MUTATÓJA

A Magyar Országos Levéltár Diplomatikai Levéltárából
és Diplomatikai Fényképgyűjteményéből jelen kötetben feldolgozott
oklevelek jelzetei

(A félkövér DL- és DF-számok után jelen kötet tételszámai következnek)

DL

217.: 15.; 222.: 14.; 237.: 17.; 239.: 17.; 243.: 19.; 500.: 53.; 503.: 96., 170., 231.; 536.: 9.; 561.: 42.;
640.: 332.; 641.: 332.; 644.: 70.; 652.: 28.; 686.: 36., 76.; 785.: 247.; 811.: 98.; 817.: 96.; 844.: 102.;
856.: 156.; 858.: 157.; 875.: 98., 159.; 893.: 247.; 894.: 247.; 910.: 162.; 911.: 163.; 921.: 165.;
922.: 165.; 949.: 169.; 954.: 96., 170.; 966.: 171.; 985.: 113., 124.; 996.: 174.; 1008.: 133.; 1023.:
179.; 1043.: 192.; 1061.: 184.; 1099.: 77.; 1105.: 190.; 1119.: 198.; 1120.: 198., 265.; 1130.: 253.;
1158.: 207., 215.; 1159.: 200., 214.; 1179.: 224.; 1227.: 251.; 1279.: 236.; 1299.: 237.; 1320.: 256.;
1322.: 256.; 1437.: 290.; 1467.: 174.; 1468.: 174.; 2213.: 278.; 2740.: 165.; 3032.: 157., 159.;
3600.: 288.; 3796.: 277.; 4581.: 77.; 4705.: 100.; 4793.: 5.; 5777.: 91., 92.; 6166.: 70.; 8779.: 130.;
12 479.: 130.; 12 801.: 214.; 14 018.: 122.; 24 383.: 47.; 25 041.: 130.; 25 205.: 174.; 26 734.: 117.;
28 573.: 191.; 31 055.: 255.; 32 691.: 49.; 33 405.: 13.; 33 406.: 49.; 33 407.: 49.; 33 408.: 49.;
33 714.: 53.; 33 725.: 110.; 33 726.: 110., 141.; 33 730.: 53.; 33 731.: 141.; 33 850.: 103.; 33 852.: 51.,
108.; 33 854.: 115.; 33 913.: 20.; 33 914.: 20.; 33 916.: 52.; 33 917.: 51.; 34 004.: 43.; 34 092.: 153.;
35 157.: 111.; 35 158.: 111.; 36 105.: 30.; 36 148.: 1.; 36 154.: 6.; 36 160.: 10.; 36 203.: 38.; 36 204.:
38.; 36 229.: 56.; 36 243.: 30.; 36 430.: 280.; 36 758.: 269.; 37 560.: 220.; 38 667.: 139.; 38 668.:
143.; 38 955.: 199.; 39 255.: 152.; 40 133.: 168.; 40 188.: 151.; 40 228.: 274.; 42 770.: 200., 214.;
42 777.: 93.; 43 248.: 226.; 44 118.: 183.; 48 352.: 88.; 48 355.: 88.; 48 377.: 88.; 49 584.: 93.;
49 680.: 227., 261.; 49 681.: 263., 264.; 49 683.: 270.; 58 506.: 156.; 58 413.: 105.; 58 415.: 105.;
58 416.: 105.; 60 146.: 117.; 61 126.: 48.; 63 611.: 120.; 63 612.: 125.; 63 614.: 125.; 63 616.: 125.;
63 665.: 123.; 63 898.: 72.; 66 107.: 165.; 66 477.: 41.; 68 088.: 267.; 68 191.: 151.; 70 476.: 123.;
70 686.: 277.; 70 724.: 277.; 71 243.: 251., 252.; 71 250.: 120.; 71 255.: 251.; 71 269.: 123.; 71 285.:
130.; 71 286.: 130.; 71 400.: 68.; 71 609.: 4.; 71 614.: 4., 126.; 75 382.: 178b., 277.; 75 512.: 165.;
75 822.: 213.; 76 161.: 86., 197.; 76 167.: 267.; 79 107.: 2.; 82 760.: 74.; 82 761.: 71.; 83 038.: 82.;
86 229.: 233.; 86 241.: 244.; 86 321.: 244.; 86 610.: 40.; 86 863.: 211., 223.; 86 970.: 248.; 90 458.:
101.; 90 825.: 177., 277.; 91 128.: 145.; 93 938.: 142.; 94 407.: 148.; 94 408.: 331.; 98 337.: 267.;
99 856.: 99.; 99 864.: 172.; 100 440.: 15.; 101 650.: 214.; 102 771.: 72.; 103 256.: 242.; 104 895.:
188.; 105 222.: 173.; 105 225.: 167.; 105 228.: 86.; 105 235.: 233.; 105 337.: 117., 134.; 105 744.:
104.; 105 745.: 104.; 105 746.: 104.; 105 753.: 167.; 105 776.: 84.; 107 893.: 316.; 108 155.: 156.;
108 194.: 233.; 108 198.: 166.

DF

200 029.: 168.; 200 042.: 280.; 200 045.: 262.; 200 047.: 268.; 200 054.: 273.; 200 097.: 308.;
200 275.: 262.; 200 681.: 104.; 200 684.: 161.; 200 692.: 168.; 200 693.: 168.; 200 703.: 185., 186.;
200 706.: 204.; 200 708.: 206.; 200 713.: 228., 229.; 200 714.: 238.; 200 716.: 168., 239.; 200 717.:
242.; 200 718.: 242.; 200 719.: 241.; 200 720.: 241.; 200 721.: 186., 229., 258.; 200 722.: 241.,
259.; 200 723.: 186., 229.; 200 734.: 185., 208., 210.; 200 738.: 168., 239.; 200 756.: 241., 259.,
279.; 200 758.: 280.; 200 759.: 185., 228., 260., 281.; 200 788.: 168.; 200 795.: 282.; 200 807.:
180.; 200 809.: 185., 186., 228., 229.; 200 813.: 168.; 200 814.: 206.; 200 822.: 201.; 200 829.:
242.; 200 838.: 242.; 200 877.: 168., 239.; 200 945.: 232.; 201 041.: 242.; 201 106.: 221., 257.;
201 170.: 201.; 201 417.: 112., 278.; 201 506.: 180.; 207 078.: 60.; 207 088.: 62.; 209 251.: 34.;
218 553.: 20.; 218 589.: 153.; 219 030.: 43.; 219 421.: 140.; 219 422.: 152.; 219 427.: 222.;
229 894.: 242.; 229 985.: 22.; 230 105.: 1.; 230 111.: 10.; 230 169.: 56.; 230 219.: 193.; 236 395.: 50.;
236 397.: 165.; 236 409.: 216.; 236 474.: 283.; 236 495.: 194.; 236 705.: 176.; 237 875.: 267.; 238 329.:
269.; 243 664.: 88.; 243 678.: 131.; 247 954.: 177., 277.; 248 144.: 61.; 248 147.: 61.; 248 152.: 61.;
248 514.: 267.; 248 530.: 225.; 248 640.: 181.; 248 643.: 63., 77., 271.; 248 664.: 33.; 248 838.:
147.; 251 844.: 88.; 251 973.: 91., 92.; 252 015.: 146., 217.; 252 027.: 146.; 253 631.: 40.; 254 700.:
64., 69b.; 254 714.: 243.; 256 419.: 32.; 256 453.: 32.; 256 454.: 32.; 256 517.: 39.; 258 190.: 152.;
258 544.: 96., 130., 170., 231.; 258 822.: 251.; 258 823.: 252.; 258 824.: 252.; 258 835.: 252.;
259 030.: 205., 212.; 259 046.: 247.; 259 745.: 286.; 263 117.: 3.; 264 123.: 85.; 264 624.: 118.;
265 441.: 135.; 265 777.: 35.; 265 822.: 291.; 266 082.: 177.; 266 087.: 177.; 266 088.: 178a.; 266 179.:
69a., 272.; 266 353.: 230.; 267 881.: 130.; 267 983.: 38.; 269 474.: 175.; 271 959.: 72.; 272 166.:
129.; 272 386.: 118.; 272 387.: 118.; 272 412.: 127.; 272 413.: 127.; 272 432.: 119.; 272 433.: 119.;
272 435.: 119.; 272 443.: 119.; 272 598.: 132.; 272 599.: 132.; 272 708.: 130.; 272 714.: 130.;
272 890.: 130.; 272 895.: 130.; 272 898.: 129.; 272 918.: 130.; 273 082.: 321.; 274 001.: 242.; 274 124.:
109.; 277 920.: 30.; 279 134.: 75.; 280 230.: 2.; 280 435.: 316.; 280 603.: 269.; 280 896.: 118.;
282 130.: 90.; 282 610.: 117., 134.; 282 763.: 47.; 283 328.: 12., 37.; 283 555.: 31., 146., 217.; 283 661.:
202.; 283 662.: 200., 214.; 283 665.: 234.; 286 383.: 130.; 286 775.: 88.; 287 451.: 94., 138., 196.;
287 777.: 251., 252.; 287 859. (korábban: 285 442.): 45., 46.; 288 102.: 30.; 289 174.: 128.;
290 302.: 43.; 291 737.: 156.

Kiadja: Magyar Országos Levéltár
A kiadásért felelős: GECSÉNYI LAJOS
Nyomdai előkészítés: MTA Történettudományi Intézet kiadványcsoportja
Tördelő: Palovicsné Tihanyi Éva
Vezető: Kovács Éva
Nyomdai munkák: Akaprint Nyomdaipari Kft.
Felelős vezető: Freier László